

ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	4
ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS	4
1. ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ	12
1.1. GYVENTOJAI	12
1.1.1. GYVENTOJŲ SUDĖTIS	13
1.1.2. UŽIMTUMAS	16
1.2. VERSLAS	19
1.2.1. VERSLO STRUKTŪRA	22
1.2.2. ŽEMĖS FONDAS	24
1.2.3. ŽEMĖS ŪKIS	27
1.2.3.1. NAUDOJAMOS ŽEMĖS ŪKIO NAUDMENOS	27
1.2.3.2. ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJA	28
1.2.3.3. AUGALININKYSTĖ	30
1.2.3.4. GYVULININKYSTĖ	32
1.2.2. MAKROEKONOMIKA	36
1.2.3. INVESTICIJOS	39
1.3. ŠVIETIMAS IR JAUNIMAS	43
1.4. SPORTAS	54
1.5. KULTŪRA IR TURIZMAS	58
1.5.1. KULTŪRA	58
1.5.2. BIBLIOTEKOS	63
1.5.3. TURIZMAS	68
1.6. SVEIKATA	73
1.7. SOCIALINĖ APSAUGA	78
1.7.1. SENATVĖ	78
1.7.2. NEGALIA IR SOC. PASLAUGOS	81
1.7.3. ŠEIMA IR VAIKAI	84
1.7.4. SOCIALINĖ PARAMA	86
1.7.5. NEPINIGINĖ PARAMA	89

1.7.6.	SMURTAS	92
1.7.7.	NEMOKAMAS MOKINIŲ MAITINIMAS	92
1.7.8.	SOCIALINIO SAUGUMO INDEKSAS.....	93
1.8.	APLINKA	95
1.8.1.	APLINKOSAUGA	95
1.7.2.	ATLIEKOS	97
1.7.3	ATSINAUJINANTYS ENERGIJOS IŠTEKLIAI	98
1.9.	GYVENAMOJI APLINKA IR INFRASTRUKTŪRA.....	101
1.9.1.	DAUGIABUČIŲ RENOVACIJA	101
1.9.2.	BŪSTO FONDAS.....	102
1.9.3.	SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA	104
1.10.	SAUGUMAS.....	109
1.10.1.	KRIMINOLOGINĖ SITUACIJA.....	109
1.10.2.	CIVILINĖ SAUGA IR EKSTREMALIOS SITUACIJOS	112
1.11.	VALDYMAS	114
1.11.1.	ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA.....	114
1.11.2.	PAVALDŽIOS ĮSTAIGOS IR ĮMONĖS	115
1.11.3.	ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI.....	116
1.10.4.	RAJONO PAJAMOS IR IŠLAIDOS	118
1.10.5.	ELEKTRONINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS	120
1.10.6.	GYVENTOJŲ ĮSITRAUKIMAS IR KOMUNIKACIJA	121
2.	BENDRA APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖS SSGG IR SSGG ELEMENTŲ SĄSAJOS	122
2.1.	BENDRA APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖS SSGG	122
2.2.	SSGG ELEMENTŲ SĄSAJOS	125
3.	PAGRINDINĖS PROBLEMOS.....	128
3.1.	PAGRINDINĖS PROBLEMOS, SPRENDŽIAMOS BENDRADARBIAVIMO SU KITOMIS SAVIVALDYBĖMIS BŪDU	130

LENTELIŲ SĄRAŠAS

Lentelė 1. Gyventojų srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	18
Lentelė 2. Žemės ūkio naudmenos pagal paskirtį Anykščių r. sav., ha	27
Lentelė 3. Verslo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės.....	42
Lentelė 4. 2024 m. VBE rezultatai Anykščių r. sav. ir Lietuvoje, proc.	47
Lentelė 5. Egzaminus išlaikiusiųjų dalis 2019-2024 m. Anykščių r. sav., proc.	48
Lentelė 4. Švietimo, jaunimo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	54
Lentelė 5. Sporto srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės.....	57
Lentelė 6. Anykščių kultūros centro renginių, lankytojų bei dalyvių skaičius 2023 ir 2024 m.	58
Lentelė 7. Anykščių L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos 2023-2024 m. renginių ir lankytojų skaičius.....	64
Lentelė 8. Kultūros ir turizmo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	72
Lentelė 9. Sveikatos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	78
Lentelė 10. Senatvės pensijos amžius Lietuvoje	79
Lentelė 11. Vaikų globos įstaigos (vnt.) ir vaikų skaičius jose (asm.), metų pabaigoje.....	86
Lentelė 12. Socialinės apsaugos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės.....	94
Lentelė 13. Aplinkosaugos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	100
Lentelė 14. Autobusų maršrutų skaičius.....	107
Lentelė 15. Aplinkos ir infrastruktūros srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės.....	109
Lentelė 16. Viešojo saugumo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės.....	114
Lentelė 17. Valdymo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	122
Lentelė 18. Anykščių rajono savivaldybės pagrindinės stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės	123

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

Pav. 1. Gyventojų skaičius Anykščių r. savivaldybėje metų pradžioje (tūkst. asm.) ir jo kitimas lyginant su kitomis savivaldybėmis	12
Pav. 2. Gyventojų kaita Anykščių r. savivaldybėje (asm.)	13
Pav. 3. Migracija Anykščių r. savivaldybėje (asm.).....	13
Pav. 4. Demografinis senatvės koeficientas Anykščių r. savivaldybėje ir kitose analizuojamose savivaldybėse	14
Pav. 5. Amžiaus struktūra Anykščių r. sav.	14

Pav. 6. Procentinis DSK koeficientas Anykščių r. ir kitose savivaldybėse.....	15
Pav. 7. Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas ir gyventojų pasiskirstymas pagal lytį Anykščių r. savivaldybėje	15
Pav. 8. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Anykščiuose ir kitose savivaldybėse, proc.	16
Pav. 9. Nedarbo lygis pagal amžių ir užimtumo lygis pagal lytį Anykščių r. sav., proc.....	17
Pav. 10. Registruotų bedarbių pasiskirstymas pagal išsilavinimą Anykščių r. sav., asm.	17
Pav. 11. Mėnesinis darbo užmokestis (bruto ir neto) ir jo pasiskirstymas pagal lytis, Eur	18
Pav. 12. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje Anykščių r. sav. vnt. ir vnt. / 1000 gyv. bei jų struktūra 2024 m., vnt.	19
Pav. 13. Veikiančių ūkio subjektų skaičius 1 000 gyv. (vnt. / 1 000 gyv.) ir jų pokytis 2019-2024 m., proc.	20
Pav. 14. Veikiančių įmonių skaičius metų pradžioje vnt. Anykščių r. sav. ir vnt. / 1 000 gyv. kitose savivaldybėse	21
Pav. 15. 2019-2024 m. veikiančių įmonių skaičiaus, tenkančio 1 000 gyv. metų pradžioje, pokytis, proc.	21
Pav. 16. Dirbančiųjų skaičiaus pagal veiklos vykdymo vietą dalis, proc., 2023 m.....	23
Pav. 17. Pridėtinė vertė gamybos kainomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), 2023 m., proc.	24
Pav. 18. Bendrasis žemės naudmenų plotas 2019-2023 m., ha.....	25
Pav. 19. Žemės naudmenų pokytis savivaldybėse 2019-2023 m., proc.....	25
Pav. 20. Žemės ūkio naudmenos savivaldybėse 2023 m., proc.	26
Pav. 21. Pievų ir natūralių ganyklų dalis nuo žemės ūkio naudmenų, proc., 2023 m.....	26
Pav. 22. Naudojamos žemės ūkio naudmenos Anykščių r. sav., ha.....	27
Pav. 23. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis Anykščių r. sav., mln. Eur ir jos pasiskirstymas pagal produkciją, proc.....	28
Pav. 24. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.....	29
Pav. 25. Augalininkystės produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.	29
Pav. 26. Gyvulininkystės produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.	30
Pav. 27. Javų derlius Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, t ir 2019-2023 m. pokytis, proc.....	31
Pav. 28. Žieminių javų derliaus struktūra Anykščių r. sav., t ir proc., 2023 m.	31
Pav. 29. Vasarinių javų derliaus struktūra Anykščių r. sav., t ir proc., 2023 m.....	32
Pav. 30. Gyvulių ir paukščių dalis nuo visų gyvulių ir paukščių, metų pradžioje Anykščių r. sav., 2024 m., vnt.	33

Pav. 31. Gyvulių ir paukščių dalis nuo visų gyvulių ir paukščių, metų pradžioje Anykščių r. sav., vnt. ir 2019-2024 m. pokytis, proc.	33
Pav. 32. Gyvulių skaičius ūkininkų ir šeimos ūkiuose metų pradžioje Anykščių r. sav., vnt.....	34
Pav. 33. Gyvulių skaičiaus dalis ūkininkų ir šeimos ūkiuose metų pradžioje nuo visų ūkininkų ir šeimos ūkiuose laikomų gyvulių 2024 m., proc.	34
Pav. 34. Prikirpta vilnos Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 100 kg bei 2019-2023 m. pokytis, proc.	35
Pav. 35. Priselžta pieno Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, t bei 2019-2023 m. pokytis, proc.....	35
Pav. 36. Surinkta kiaušinių Anykščių r. sav. ir kitose sav., mln. vnt. bei 2019-2023 m. pokytis, proc.....	36
Pav. 37. BVP to meto kainomis, Utenos apskrityje mln. Eur ir BVP dalis iš Lietuvos, proc.	37
Pav. 38. Lietuviškos kilmės eksportas Utenos apskrityje 2019-2023 m., mln. Eur.....	37
Pav. 39. Lietuviškos kilmės eksporto suma į TOP5 ES šalis, tūkst. Eur. ir TOP5 eksportuojamos prekių grupės bei jų uždarbis, tūkst. Eur., 2024 m.	38
Pav. 40. BVP vienam gyv., to meto kainomis, tūkst. Eur.....	38
Pav. 41. Materialinės investicijos Anykščių r. sav. to meto kainomis tūkst. Eur ir tenkančios vienam gyventojui kitose savivaldybėse, 2019-2023 m., Eur.....	39
Pav. 42. Materialinių investicijų to meto kainomis diversifikacija (tūkst. Eur) ir pokytis 2019-2023 m. Anykščių r. sav., proc.	40
Pav. 43. Tiesioginės užsienio investicijos Anykščių r. sav., mln. Eur ir tenkančios vienam gyventojui Eur, 2019-2023 m.	41
Pav. 44. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui pokytis, 2019-2023 m.	42
Pav. 45. Pedagoginių darbuotojų skaičius ir pasiskirstymas pagal amžių Anykščių r. sav., asm.....	43
Pav. 46. Mokinių, tenkančių vienam mokytojui, skaičius ir mokytojų skaičius, naudojančių pamokose skaitmenines mokymosi aplinkas (asm.)	44
Pav. 47. Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius (asm.) ir 1-6 m. vaikų dalis, dalyvaujanti ikimokykliniame ugdyme (proc.).....	44
Pav. 48. Ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų (0-5 m.) dalis, proc.	45
Pav. 49. Bendrojo ugdymo mokyklų (vnt.) ir mokinių skaičius (asm.) Anykščių r. sav.....	45
Pav. 50. Mokyklų, turinčių mažesnių kaip 8 mokiniai dydžio klasių komplektų	46
Pav. 51. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse ir jų dalis (proc.) lyginant su bendru mokinių skaičiumi Anykščių r. sav.	46
Pav. 52. Neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo dalis nuo visų pagrindinio ugdymo mokinių 2019-2024 m., proc.	48
Pav. 53. Neįgijusiųjų vidurinio išsilavinimo dalis nuo visų vidurinio ugdymo mokinių 2019-2024 m., proc. ..	49

Pav. 52. Neformaliojo švietimo galimybėmis mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis bei mokinių vasaros užimtumas Anykščių r. sav., proc.	49
Pav. 53. Neformaliojo švietimo galimybėmis mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis, proc.	50
Pav. 54. Veikiančių įstaigų, įmonių, organizacijų, kurios organizuoja vaikų ir jaunimo vasaros stovyklas, skaičius bei vasaros stovyklų skaičius Anykščių r. sav., vnt.	50
Pav. 55. Atviro jaunimo centro lankytojai 2022-2024 m.	51
Pav. 56. Jaunimo savanoriškos tarnybos dalyvaujančiųjų apskaita 2020-2024 m.	52
Pav. 57. Profesinio ugdymo mokinių skaičius Anykščių r. sav.	53
Pav. 58. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir bendrojo ugdymo mokykloje vienam asmeniui tenkančios lėšos, tūkst. Eur	53
Pav. 59. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius Anykščių r. sav. (asm.) bei kitose savivaldybėse 2019-2023 m., asm.	55
Pav. 60. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvaujančių ir sportinėje veikloje dalyvaujančių gyventojų dalies pokytis, proc, 2019-2023 m. savivaldybėse.	56
Pav. 61. Sportuojančiųjų ir trenerių skaičius Anykščių r. sav., 2019-2023 m., asm.	56
Pav. 62. Sportuojančiųjų skaičiaus pokytis savivaldybėse, proc., 2019-2023 m.	57
Pav. 63. Kultūros centrų (vnt.) ir dalyvių skaičius (asm.)	59
Pav. 64. Kultūros centrų skaičius (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m., proc.	60
Pav. 65. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius Anykščių r. sav. 2019-2023 m. (vnt.) ir kitose savivaldybėse (vnt.)	60
Pav. 66. Meno mėgėjų kolektyvų pokytis 2019-2023 m., proc.	61
Pav. 67. Muziejų skaičius (vnt.) ir jų lankytojų skaičius (tūkst. asm.)	61
Pav. 68. Lankytojų skaičius tenkantis 1 muziejui (tūkst. asm.) ir nekilnojamųjų kultūros vertybių bei kultūros paveldo paminklų skaičius (vnt.)	62
Pav. 69. Lankytojų skaičius Anykščių r. sav. kultūros objektuose, asm.	62
Pav. 70. Bibliotekų filialų skaičius Anykščių r. sav. ir kitose sav., 2019-2024 m.	64
Pav. 71. Profesionalių bibliotekininkų skaičius (asm.), jų pokytis 2019-2023 m. (proc.) ir profesionalių bibliotekininkų skaičius per filialą (asm.)	65
Pav. 72. Bibliotekų filialų skaičius, tenkantis 1000 gyv. (vnt.) ir filialų skaičiaus pokytis 2019-2023 m. (proc.)	66
Pav. 73. Bibliotekų lankytojų ir registruotų vartotojų skaičius (asm.) Anykščių r. sav., 2019-2024 m.	66
Pav. 74. Bibliotekų lankytojų skaičius 2023 m. (asm.), pokytis 2019-2023 m., (proc.) ir lankytojų skaičius, tenkantis vienam filialui (asm.)	67

Pav. 75. 2023 m. bibliotekų vartotojų skaičius (asm.), 2019-2023 m. pokytis (proc.) ir bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis 1 000 gyv., asm.	68
Pav. 76. Apgyvendinimo įstaigų skaičius Anykščių r. sav. ir vietų skaičius jose, 2019-2024 m.....	69
Pav. 77. Turistų ir nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose, Anykščių r. sav., 2019-2024 m.....	69
Pav. 78. 2024 m. turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose, Anykščių r. sav., asm. ir pokytis savivaldybėse 2019-2024 m., proc.....	70
Pav. 79. 2024 m. nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose, asm. ir pokytis savivaldybėse 2019-2024 m., proc.	71
Pav. 80. Viešbučių ir svečių namų numerių užimtumas 2019-2024 m., proc.	71
Pav. 81. TVIC lankytojų skaičius Anykščiuose 2019-2022 m., asm.....	72
Pav. 82. Lovų (be slaugos lovų) ir stacionaro ligonių skaičius Anykščiuose, 2019-2023 m.....	73
Pav. 83. Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius Anykščių r. sav., 2019-2022 m.	74
Pav. 84. Šeimos gydytojų ir odontologų skaičius 10 000 gyv. Anykščių r. sav., 2023 m.	74
Pav. 85. Šeimos gydytojų ir odontologų, tenkančių 10 000 gyv. skaičiaus pokytis 2019-2023 m., proc.	75
Pav. 86. Mirusiųjų skaičius Anykščių r. sav. 2019-2023 m. ir kitose sav. 2023 m., asm.....	75
Pav. 87. Mirusiųjų skaičius dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių) pagal lytį 2023 m., asm. ir pokytis 2019-2023 m., proc.	76
Pav. 88. Mirusiųjų skaičius dėl išorinių mirties priežasčių pagal lytį, asm.	77
Pav. 89. Medianinis amžius (metais) ir gyventojų skaičius globos įstaigose seniems žmonėms metų pabaigoje (asm.), Anykščių r. sav.	78
Pav. 90. Vidutinis metinis valstybinio soc. draudimo pensijas gaunančių asmenų skaičius Anykščių r. sav. ir jų skaičius tenkantis 1 000 darbingo amžiaus asmenų 2019-2023 m. savivaldybėse, asm.....	79
Pav. 91. Vidutinė valstybinio socialinio draudimo pensija Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, Eur.....	80
Pav. 92. Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius Anykščių r. sav., asm. ir kitose savivaldybėse bei pokytis 2019-2023 m., proc.	81
Pav. 93. Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, asm.....	81
Pav. 94. Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius (asm.), Anykščių r. sav., 2019-2023 m.....	82
Pav. 95. Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius (asm.) Anykščių r. sav. bei kitose savivaldybėse ir 2019-2023 m. pokytis, proc.....	82
Pav. 96. Gyventojų skaičius, kuriems teikiamos paslaugos stacionariose socialinės globos įstaigose Anykščių r. sav., asm.....	83
Pav. 97. Nestacionarių paslaugų gavėjų skaičius Anykščių r. sav., 2019-2024 m., asm.....	83

Pav. 98. Šeimų skaičius (vnt.) ir vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičius (asm.), 2019-2024 m. Anykščių r. sav.	84
Pav. 99. Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius, metų pabaigoje	84
Pav. 100. Dienos centruose socialines paslaugas gavę vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, asm. bei 2019-2023 m. pokytis, proc.....	85
Pav. 101. Likę be tėvų globos vaikai, augantys institucijose (asm.)	86
Pav. 102. Išlaidos socialinei pašalpai Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 2019-2024 m., tūkst. Eur	87
Pav. 103. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyv. Anykščių r. sav. ir kitose sav. (asm.) bei 2019-2023 m. pokytis, proc.	87
Pav. 104. Išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, tūkst. Eur.....	88
Pav. 105. Išlaidų kompensacijų už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui gavėjų skaičius (asm.) bei 2019-2023 m. pokytis (proc.); išlaidos skirtos vienam pašalpos gavėjui kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui, tūkst. Eur bei 2019-2023 m. pokytis (proc.).....	89
Pav. 106. Socialinio būsto fondo dalis Anykščių r. sav. bendrame savivaldybės būsto fonde, proc. ir asmenų (šeimų), nuomojančių ir laukiančių socialinio būsto, asm.....	90
Pav. 107. Asmenų (šeimų), nuomojančių ir laukiančių socialinio būsto, skaičius 2024 m., asm.....	90
Pav. 108. Į darbo rinką integruotų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalis nuo visų ilgalaikių bedarbių, Anykščių r. sav., proc.....	91
Pav. 109. Smurtą artimoje aplinkoje patyrę asmenys, gavę specializuotą kompleksinę pagalbą Anykščių r. sav., 2019-2022 m.	92
Pav. 110. Nemokamai maitinamų mokinių sk. Anykščių r. sav. ir išlaidos jų maitinimui, tūkst. Eur	92
Pav. 111. Nemokamo maitinimo išlaidos tenkančios vienam mokiniui (tūkst. Eur / mok.) ir išlaidų pokytis 2019-2024 m., proc.....	93
Pav. 112. Socialinio saugumo indeksas, Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 2019-2022 m., balais.....	93
Pav. 113. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių ir kiekis tenkantis 1000 gyventojui (t.)	95
Pav. 114. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių kiekis (t.) ir pokytis 2019-2023 m. pagal savivaldybes (proc.)	96
Pav. 115. Ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis, išvalytų iki nustatytos normos (tūkst. m ³) ir pokytis 2019-2023 m. (proc.).....	97
Pav. 116. Komunalinių ir mišrių atliekų kiekis 1-am gyventojui (kg/gyv.) ir gyventojų skaičius, tenkantis 1-ai konteinerinei aikštelei (gyv.)	98
Pav. 117. Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas 2023 m. (balas)	99

Pav. 118. Renovuoti, renovuojami daugiabučiai Anykščių r. savivaldybėje, 2024 m.	101
Pav. 119. Renovuotų daugiabučių skaičius per metus Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir renovuotų daugiabučių dalis nuo visų reikiamų renovuoti savivaldybėje 2024 m. (proc.)	102
Pav. 120. Gyvenamasis būstų fondas metų pabaigoje Anykščių r. savivaldybėje(tūkst. m ²) ir pokytis kitose savivaldybėse (proc.)	102
Pav. 121. Vidutinio būsto dydžio kitimas Anykščių r. savivaldybėje (m ²) ir pokytis kitose savivaldybėse (proc.)	103
Pav. 122. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, Anykščių r. savivaldybėje ir kitų savivaldybių pokytis 2019-2023 m. (m ² , proc.)	103
Pav. 123. Anykščių r. savivaldybės kelių ilgis (km) ir palyginimas su kitomis savivaldybėmis kelių su patobulinta danga 2023 m. (proc.)	104
Pav. 124. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir 2019-2023 m. pokytis lyginant su savivaldybėmis (proc.)	105
Pav. 125. Kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės pokytis 2019-2024 m. (proc.)	105
Pav. 126. Dviračių takų ilgis metų pab. Anykščių r. savivaldybėje, Lietuvoje, Utenos apskrityje ir kitose savivaldybėse 2023 m. (km) ir 2019-2023 m. pokytis (proc.).....	106
Pav. 127. Esama ir planuojama dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra Anykščių mieste	107
Pav. 128. Keleivių vežimas kelių transportu (autobusais) 2023 m. (tūkst.asm) ir pokytis 2019 – 2023 m. lyginant su kitomis savivaldybėmis (proc.)	108
Pav. 129. Vidutiniškai vienam gyventojui tenkantis kelionių autobusais skaičius 2023 m. (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m. lyginant su kitomis savivaldybėmis (proc.).....	109
Pav. 130. Nusikalstamos veikos 100 tūkst. gyventojų, užregistruotos ir ištirtos nusikalstamos veikos Anykščių r. savivaldybėje (vnt.)	110
Pav. 131. Nusikalstamos veikos 100 tūkst. gyventojų (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m. (proc.).....	111
Pav. 132. Nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. 14–17 metų amžiaus vaikų Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir 2023 m. jų skaičius kitos savivaldybės (vnt.) bei pokytis 2019-2023 m. (proc.)	112
Pav. 133. Gaisrų skaičius Anykščių r. savivaldybėje (vnt.)	113
Pav. 134. Anykščių r. savivaldybės seniūnijos.....	115
Pav. 135. Pareigybių skaičius Anykščių r. savivaldybėje (vnt.).....	116
Pav. 136. Kiek kartų darbuotojai dalyvavo mokymuose ir kvalifikacijos kėlimui skirta lėšų suma Anykščių r. savivaldybėje (vnt., Eur.)	117
Pav. 137. Vidutinis darbo užmokestis (neatskaičius mokesčių) darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir valstybės tarnautojams (Eur.)	117

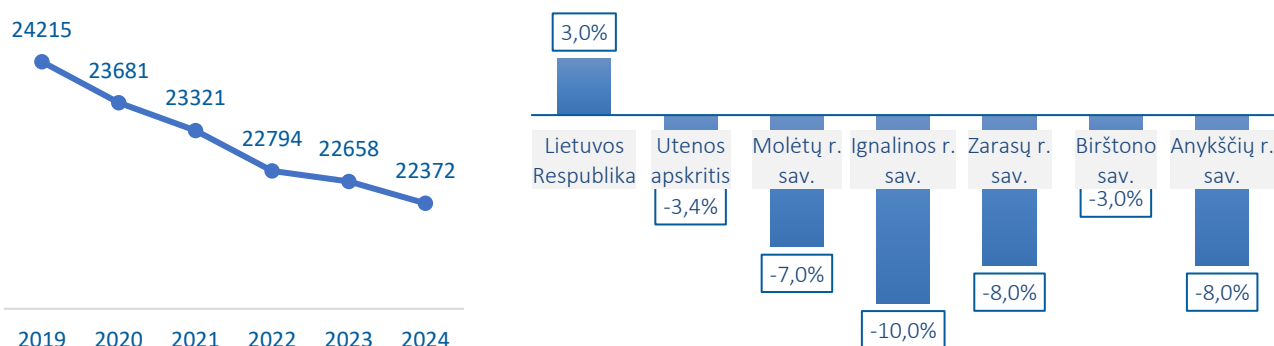
Pav. 138. Vidutinio darbo užmokesčio (neatskaičius mokesčių) darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir valstybės tarnautojams pokytis 2019-2024 m. (proc.)	118
Pav. 139. Biudžeto pajamos pagal tipą (tūkst. Eur)	118
Pav. 140. Biudžeto išlaidos pagal tipą (tūkst. Eur)	119
Pav. 141. Biudžeto išlaidų dalis pagal sritis, 2023 m. (proc.)	119
Pav. 142. Biudžeto išlaidų pokytis pagal sritis, 2019-2023 m. (proc.)	120
Pav. 143. El. būdu teikiamų paslaugų dalis nuo visų galimų teikti el. būdu paslaugų ir verslui išduodamų leidimų / sričių (pvz. higienai, statybai, planams rengti ir t.t.) el. būdu dalis nuo visų išduodamų leidimų skaičiaus Anykščių r. savivaldybėje (proc., proc.)	121
Pav. 144. Interneto svetainės lankomumas (vnt.)	121

1. ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Anykščių rajono savivaldybės aplinkos ir išteklių analizė apima įvairias svarbias sritis, kurios formuoja rajono vystymąsi ir gyvenimo kokybę. Analizė apima gyventojų demografinius rodiklius, verslo aplinką, švietimo ir jaunimo užimtumo galimybes, sportą, kultūrą ir turizmą, sveikatos priežiūrą, socialinę apsaugą, aplinkosaugą bei gyvenamosios aplinkos ir infrastruktūros būklę. Kiekviena iš šių sričių turi tiesioginį poveikį vietos bendruomenės gerovei ir ekonomikai. Be to, svarbus aspektas – viešasis saugumas ir valdymas, kurie užtikrina stabilų ir saugų gyvenimą rajone. Ši analizė suteikia galimybę išsamiai įvertinti rajono stiprybes ir iššūkius, identifikuoti plėtros galimybes ir pasiūlyti strategijas, kaip gerinti Anykščių rajono gyvenimo kokybę bei tvarų vystymąsi.

1.1. GYVENTOJAI

2024 m. Anykščių rajone gyveno daugiau nei 22 tūkst. gyventojų (22 372 asm.), t. y. 1843 gyventojais mažiau nei 2019 m. Per šį penkerių metų laikotarpį gyventojų skaičius sumažėjo 8 proc. Didžiausias gyventojų skaičiaus sumažėjimas fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje 2019-2024 m. gyventojų pokytis siekė 10 proc. Anykščių ir Zarasų r. sav. fiksuotas vienodas procentinis pokytis, siekiantis 8 proc. sumažėjimą. Mažiausias pokytis fiksuotas Birštono sav., kurioje gyventojų skaičius sumažėjo 3 proc. Apibendrinant savivaldybių gyventojų skaičiaus rodiklius, matoma, jog visose savivaldybėse fiksuojamas gyventojų sumažėjimas, nors bendras Lietuvos vidurkis analizuojamuoju laikotarpiu padidėjo 3 proc.

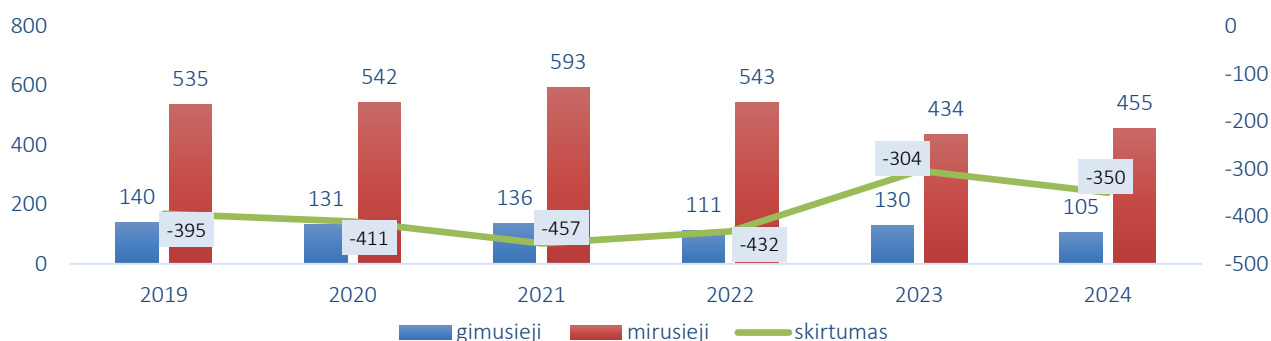

Pav. 1. Gyventojų skaičius Anykščių r. savivaldybėje metų pradžioje (tūkst. asm.) ir jo kitimas lyginant su kitomis savivaldybėmis

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Gyventojų skaičiaus pokyčius taip pat lemia įvairūs demografiniai rodikliai. 2019-2024 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybėje gimstamumas sumažėjo 35 asmenimis, todėl nebuvo užtikrinama natūrali

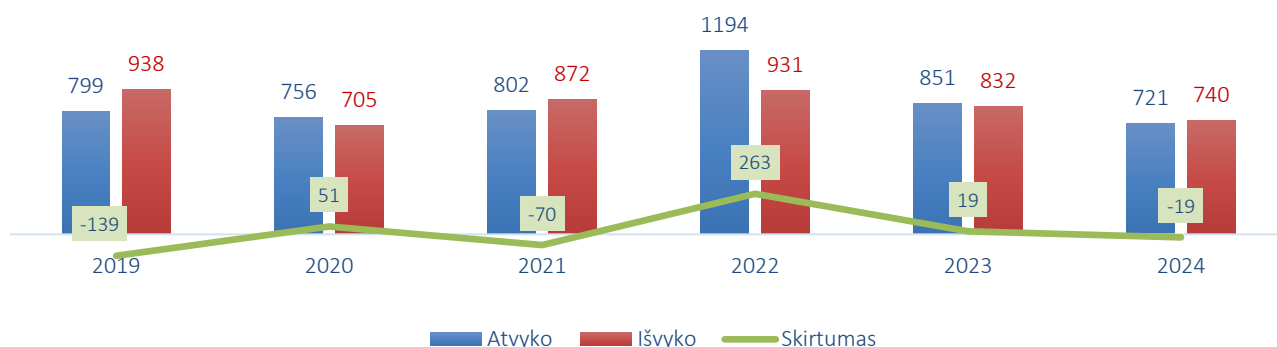
gyventojų kaita. Nors mirtingumas taip pat sumažėjo, skirtumas tarp gimstamumo ir mirtingumo išliko didelis – 350 asmenų. Tai rodo, kad natūrali gyventojų kaita šioje savivaldybėje buvo neigiama.

Pav. 2. Gyventojų kaita Anykščių r. savivaldybėje (asm.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Migracijos rodikliai taip pat kito: atvykėlių skaičius sumažėjo 78 asmenimis, o išvykėlių – 198 asmenimis per 2019–2024 m. laikotarpį. Migracijos balansinis rodiklis pagerėjo, nes 2019 m. jis buvo -139, o 2024 m. – tik -19. Tai rodo, kad migracijos srautų pusiausvyrą Anykščių rajone gerėjo, tačiau išvykėlių skaičius vis dar buvo didesnis už atvykusiųjų.

Pav. 3. Migracija Anykščių r. savivaldybėje (asm.)

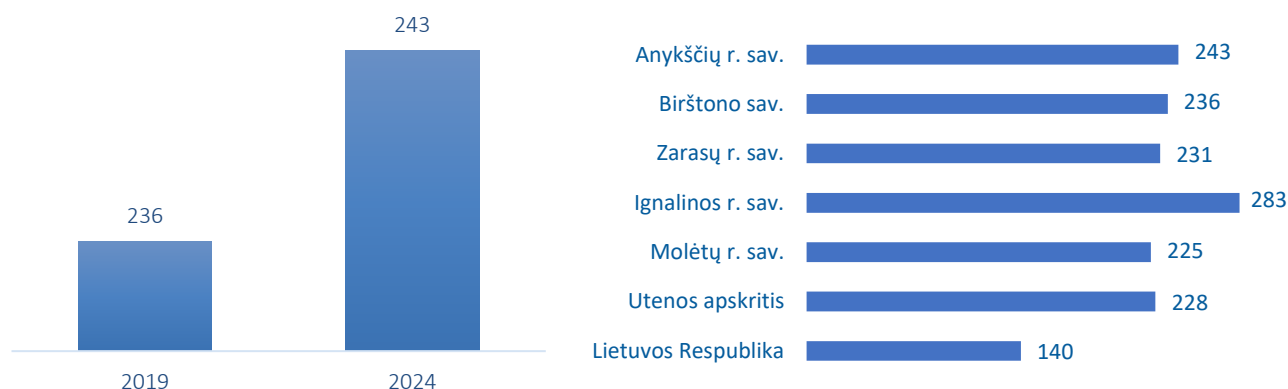
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Apibendrinant, Anykščių rajono gyventojų skaičiaus pokyčius lemia tiek natūrali gyventojų kaita, tiek migracija. Nors natūralus gyventojų prieaugis buvo neigiamas dėl sumažėjusio gimstamumo ir nepakankamo mirtingumo mažėjimo, migracijos rodikliai gerėjo – išvykėlių skaičius mažėjo. Atvykusiųjų didžiausias skaičius fiksuotas 2022 m., kuomet į Anykščių r. sav. atvyko 1 196 asm. 2024 m. migracijos rodikliai grįžo į panašų lygmenį kaip 2020 m., kuomet atvykusiųjų skaičius siekė 756 asm., o išvykusiųjų – 705 asm. Natūrali gyventojų kaita ir toliau išlieka pagrindiniu veiksniu, turinčiu įtakos gyventojų skaičiaus mažėjimui.

1.1.1. GYVENTOJŲ SUDĖTIS

Demografinės senatvės koeficientas (toliau – DSK), nurodantis 65+ m. amžiaus žmonių skaičių, tenkantį 100 vaikų iki 15 m. amžiaus, 2019–2024 m. laikotarpiu pasikeitė neženkiai, tačiau išliko vienas didžiausių

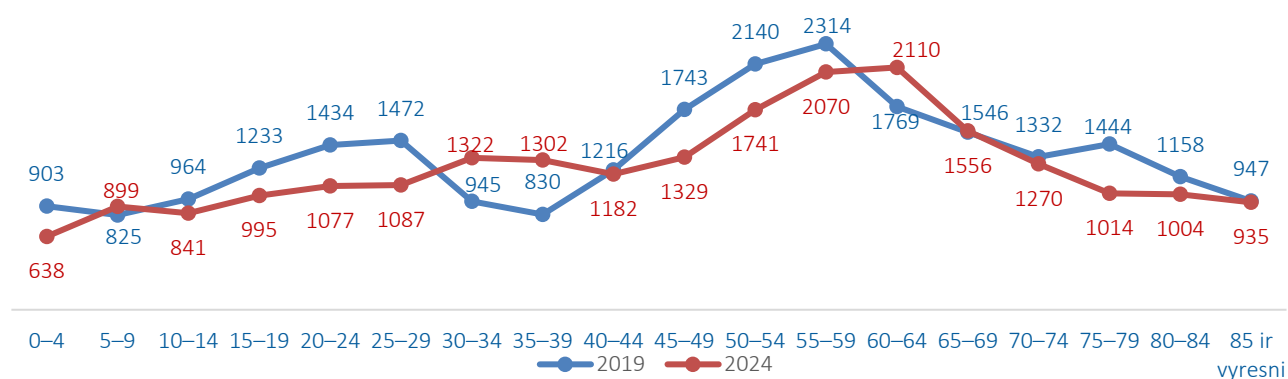
iš analizuojamų savivaldybių. Aukštesnis DSK fiksuotas tik Ignalinos r. sav., kurioje šis rodiklis siekė 283. Aukštas Anykščių r. savivaldybės DSK rodo, kad vyresnių nei 65 metų amžiaus gyventojų dalis yra didesnė už darbingo amžiaus gyventojų dalį (15–64 metų). Tai sukuria papildomą socialinių paslaugų, pensijų našą. Palyginti su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog Anykščių r. sav. DSK daugiau nei 1,5 karto didesnis.

Pav. 4. Demografinis senatvės koeficientas Anykščių r. savivaldybėje ir kitose analizuojamose savivaldybėse

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

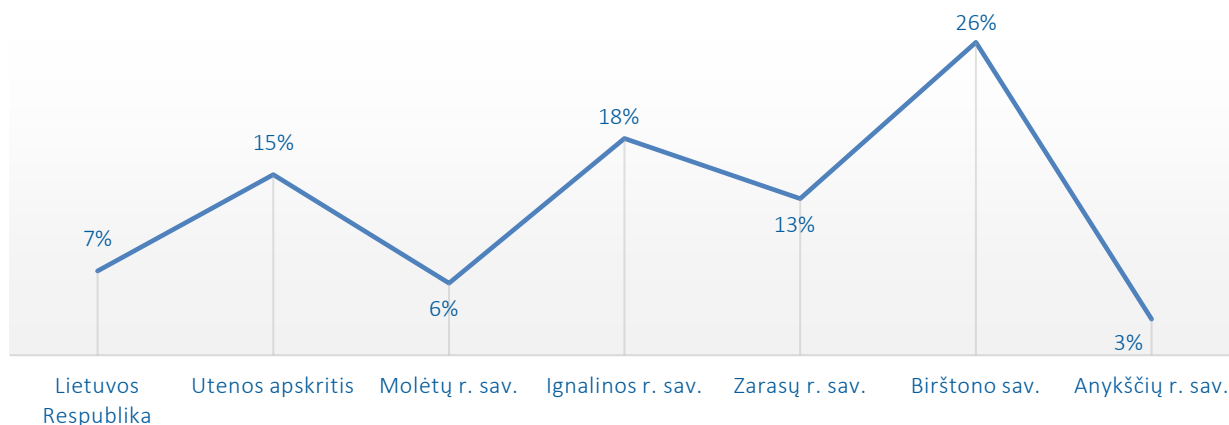
Anykščių r. sav. gyventojų amžiaus struktūra rodo, kad 2024 m. palyginti su 2019 m. žmonių, kurių amžius nuo 10 iki 30 m., skaičius sumažėjo. Taip pat sumažėjo žmonių, kurių amžius nuo 40 iki 60 m., skaičius. Gyventojų padidėjimas fiksuotas tik 5-9 m.; 30-40 m.; 55-59 ir 65-69 m. amžiaus grupėse. Amžiaus grupė nuo 5 iki 9 m. padidėjo 74 asmenimis; grupė nuo 65 iki 69 m. – 10 asm. Kitose amžiaus grupėse fiksuotas ženklus padidėjimas: 30–34 metų grupėje padaugėjo 377 asmenimis, 35–39 metų grupėje – 472 asmenimis, o 60–64 metų grupėje – 341 asmenimis.

Pav. 5. Amžiaus struktūra Anykščių r. sav.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Lyginant Anykščių r. sav. su kitomis, matyti, kad DSK Anykščių rajone panašus į Birštono ir Zarasų r. savivaldybes. Procentinis pokytis 2019-2024 m. laikotarpiu rodo, kad didžiausias DSK didėjimas fiksuotas Birštono sav. (26 proc.), Ignalinos rajono savivaldybėje (18 proc.) ir Zarasų rajono savivaldybėje (13 proc.). Tuo tarpu Anykščių rajone šis koeficientas padidėjo tik 3 proc.

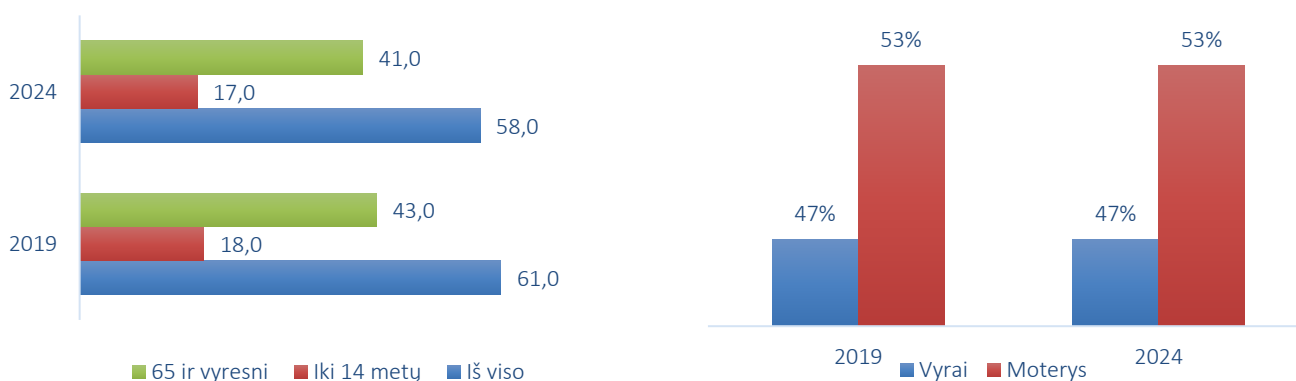

Pav. 6. Procentinis DSK koeficientas Anykščių r. ir kitose savivaldybėse

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Kitas svarbus rodiklis, apibūdinantis gyventojų sudėtį, yra išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas, apimantis asmenis, kurių amžius yra nuo 0 iki 14 metų bei 65 metų ir vyresnius. Anykščių rajone šio koeficiento struktūra rodo, kad 2019 m. vyresni nei 65 metų gyventojai sudarė 43 proc. visų išlaikomo amžiaus žmonių, o 2024 m. ši dalis sumažėjo iki 41 proc. Tuo tarpu vaikai (0–14 metų) sudarė mažiau nei penktadalį išlaikomo amžiaus gyventojų: 2019 m. – 18 proc., o 2024 m. – 17 proc.

Pastebima, jog bendras gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir vyrų bei moterų santykis Anykščių r. sav. analizuojamu laikotarpiu nepakito. 2019 m. ir 2024 m. vyrai sudarė 47 proc. visos populiacijos, o moterys – 53 proc.

Pav. 7. Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas ir gyventojų pasiskirstymas pagal lytį Anykščių r. savivaldybėje

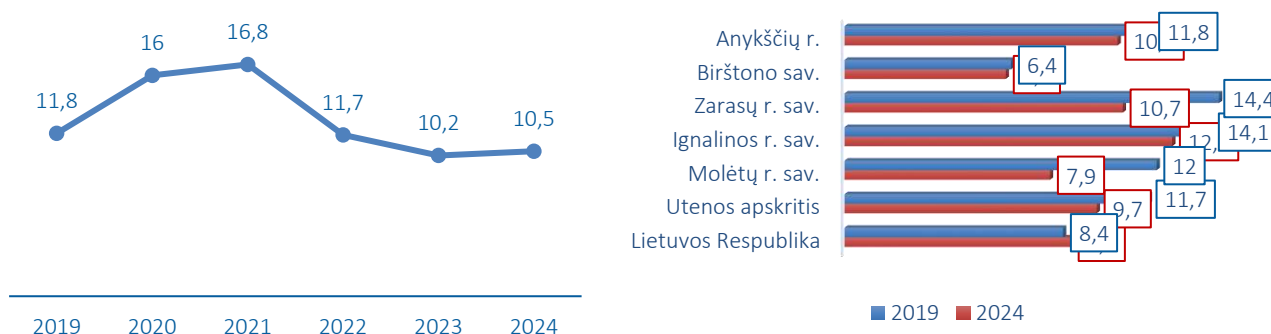
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Apibendrinant analizuotus duomenis, Anykščių r. sav. susiduria su demografiniais iššūkiais, kuriuos pirmiausia lemia didelis demografinės senatvės koeficientas ir nuolatinis gyventojų mažėjimas. Per 2019–2024 m. rajone fiksuotas 8,0 proc. gyventojų skaičiaus sumažėjimas, kas rodo neigiamą natūraliosios kaitos tendenciją, kai gimstamumas žymiai atsiliko nuo mirtingumo. Nors migracijos rodikliai šiek tiek pagerėjo, atvykusiųjų skaičius nebuvo pakankamas, kad pasiektų teigiamą migracijos balansą. Aukštas

demografinės senatvės koeficientas, panašus į Birštono sav. ir Zarasų r. sav., rodo, kad vyresnio amžiaus gyventojų dalis viršija darbingo amžiaus gyventojų dalį. Dėl šių priežasčių svarbu, kad Anykščių rajonas aktyviai stebėtų demografinius rodiklius ir vykdytų ilgalaikį planavimą, siekiant užtikrinti gerovės palaikymą ir prisitaikymą prie demografinių pokyčių. Be to, nuoseklus dėmesys jaunimo išlaikymui ir pritraukimui į rajoną, taip pat vyresnio amžiaus žmonių integracijos stiprinimui darbo rinkoje, taps būtinu žingsniu siekiant subalansuoti gyventojų struktūrą ir užtikrinti tvarų socialinį bei ekonominį vystymąsi.

1.1.2. UŽIMTUMAS

Gyventojų užimtumo rodiklių analizė Anykščių r. sav. yra svarbi siekiant įvertinti darbo rinkos būklę ir identifikuoti pagrindines problemas bei galimybes regiono plėtrai. Tai apima įvairių rodiklių, tokių kaip bedarbystės lygis, užimtumo struktūra pagal lytį ir išsilavinimą, analizę. Šie rodikliai padeda nustatyti, kaip darbo rinka veikia įvairias gyventojų grupes, kokie yra darbo vietų ir įsidarbinimo iššūkiai, taip pat leidžia suprasti darbo jėgos paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą. Tokia analizė yra esminė siekiant nustatyti prioritetus užimtumo politikos formavimui ir tvaraus ekonominio augimo skatinimui Anykščių rajone.

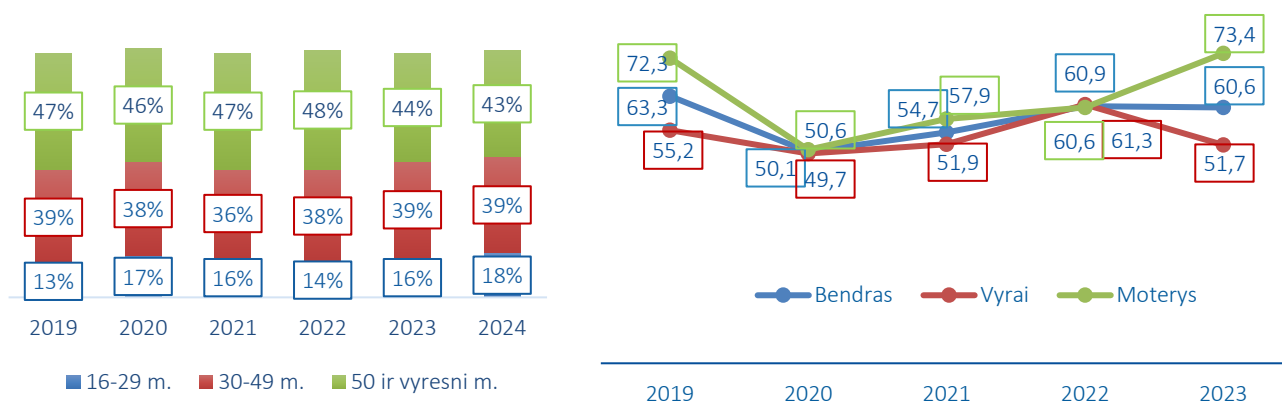
Pav. 8. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis Anykščiuose ir kitose savivaldybėse, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2019-2024 m. Anykščių r. sav. sumažėjo 1,3 p. p. 2020-2021 m. fiksuotas šio rodiklio padidėjimas dėl COVID-19 pandemijos. 2022 m. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis nukrito iki priešpandeminio laikotarpio lygio, kuomet ekonomika stabilizavosi ir siekė 11,7 proc. 2023-2024 m. fiksuotas sumažėjimas. Tai rodo teigiamą pokytį, jog Anykščių r. sav. 2023-2024 m. buvo padidėjusi darbingo amžiaus gyventojų dalis ir sumažėjęs bedarbių skaičius. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog visose savivaldybėse 2024 m. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis mažėjo. 2024 m. Anykščių r. sav. fiksuotas trečias pagal dydį registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, palyginti su kitomis savivaldybėmis, Utenos apskrityje ir Lietuvos vidurkiu. Didžiausias registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje jis siekė 12,6 proc.

Analizuojant nedarbo lygį pagal amžių Anykščių r. sav., matoma, jog didžiąją dalį nedirbančiųjų sudaro 50 m. ir vyresnio amžiaus žmonės. 2024 m. šio amžiaus nedirbančiųjų žmonių dalis siekė 43 proc. Tuo tarpu 2 vietą užima žmonės nuo 30 iki 49 m. – 39 proc., o mažiausią dalį (18 proc.) sudaro jauni žmonės, 16-29

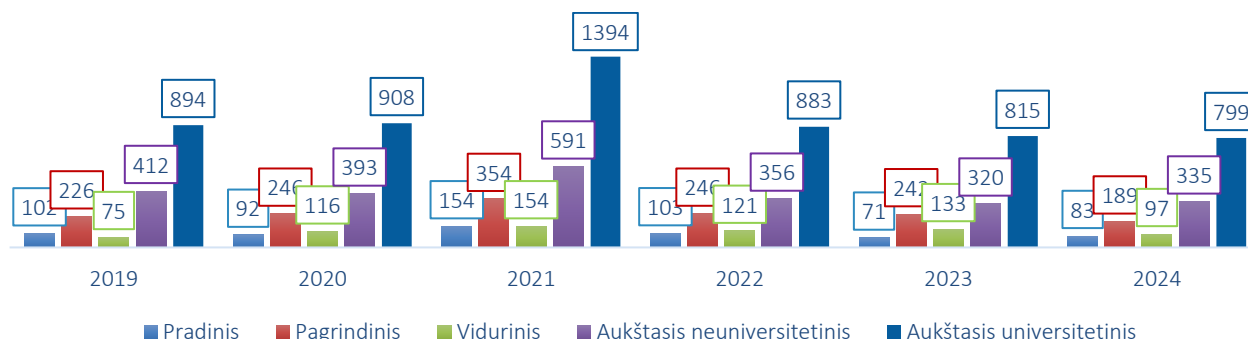
m. Analizuojant 2019-2024 m. laikotarpį matoma, jog kiekvienais metais nedirbančiųjų amžiaus pasiskirstymas buvo labai panašus ir nebuvo fiksuota didelių pokyčių.

Pav. 9. Nedarbo lygis pagal amžių ir užimtumo lygis pagal lytį Anykščių r. sav., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

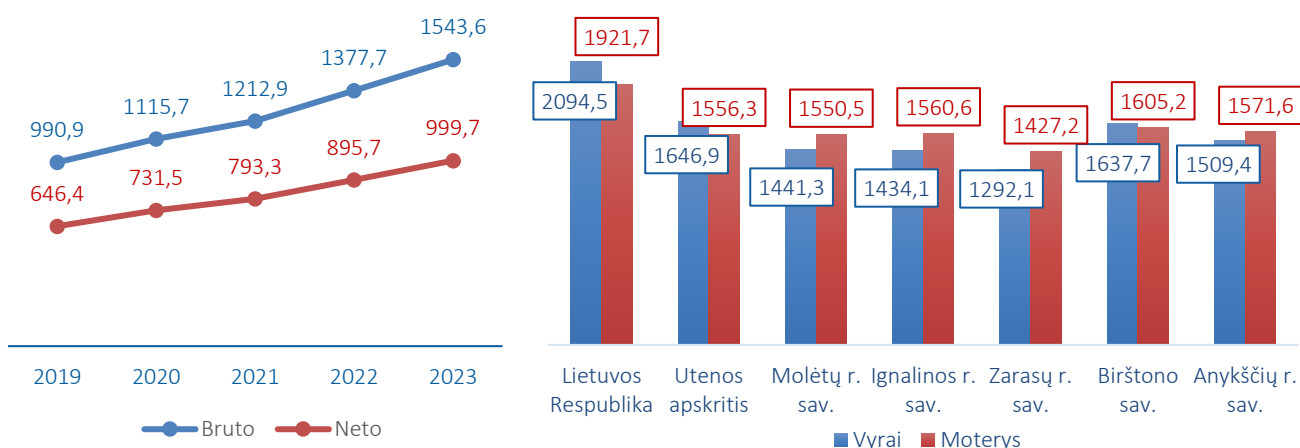
Užimtumo lygis Anykščių r. sav. taip pat atspindi šią tendenciją. 2020-2021 m., per COVID-19 pandemiją, fiksuotas užimtumo lygio sumažėjimas 15-64 m. amžiaus žmonių tarpe. Nuo 2022 m. užimtumo lygis ėmė kilti. Nors 2023 m. moterų užimtumo rodikliai padidėjo 1 p. p., palyginti su 2019 m., tačiau vyrų užimtumo ir bendras užimtumo lygis sumažėjo. Vyrų užimtumo lygis sumažėjo 3,5 p. p., o bendras – 2,7 p. p.

Pav. 10. Registruotų bedarbių pasiskirstymas pagal išsilavinimą Anykščių r. sav., asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Registruotų bedarbių išsilavinimo rodikliai rodo, jog didžiausią dalį nedirbančiųjų asmenų 2019-2024 m. sudarė žmonės, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Šie rodikliai rodo, jog Anykščių r. sav. trūksta aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų. Tuo tarpu mažiausią kiekį bedarbių 2019-2024 m. sudarė turintys pradinį ar vidurinį išsilavinimą. Tai parodo, jog žemos kvalifikacijos visuomenės dalis yra geriausiai integruota į darbo rinką ir jiems darbo vietų trūksta rečiau nei turintiems aukštąjį neuniversitetinį ar universitetinį išsilavinimą.

Pav. 11. Mėnesinis darbo užmokestis (bruto ir neto) ir jo pasiskirstymas pagal lytis, Eur

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Darbo užmokesčio (toliau – DU) vidutiniai ketvirčių rodikliai atskleidžia, jog Anykščių r. sav. 2019–2023 m. fiksuotas stabilus darbo užmokesčio kilimas. 2019 m. neto atlyginimas siekė 646,4 Eur., o bruto – 990,0 Eur. 2019–2023 m. neto ir bruto atlyginimo pokytis siekė daugiau nei 50 proc. kilimą. 2023 m. bruto atlyginimas siekė 1543,6 Eur., o neto – 999,7 Eur.

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. daugumoje savivaldybių moterys uždirbo daugiau nei vyrai. Didesnis vyrų DU 2023 m. fiksuotas Birštono sav., kurioje vyrai vidutiniškai uždirbo 1637,7 Eur. per mėnesį, o moterys – 1605,2 Eur. per mėnesį; Utenos apskrityje, kur vyrų vidutinis mėnesinis DU fiksuotas 1646,9 Eur., o moterų – 1556,3 Eur. ir Lietuvoje (vidutinis vyrų atlyginimas – 2094,5 Eur., moterų – 1921,7 Eur.).

Apibendrinant, Anykščių rajono užimtumo rodikliai rodo stabilų, tačiau ne visada teigiamą pokytį darbo rinkoje. Nors bendras užimtumo lygis po pandemijos pradėjo kilti, vyresnio amžiaus žmonės ir aukštos kvalifikacijos gyventojams yra sunku susirasti darbo vietas. Svarbu atkreipti dėmesį į darbo vietų trūkumą ir potencialų skatinimą aukštos kvalifikacijos darbuotojų geresnei integracijai į darbo rinką. Tuo pačiu, nuolatinis darbo užmokesčio augimas rodo, kad Anykščių r. sav. turi potencialą pritraukti ir išlaikyti darbuotojus, tačiau būtina užtikrinti, kad darbo vietos būtų pasiekiamos visiems gyventojams, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo ir amžiaus grupės.

Lentelė 1. Gyventojų srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

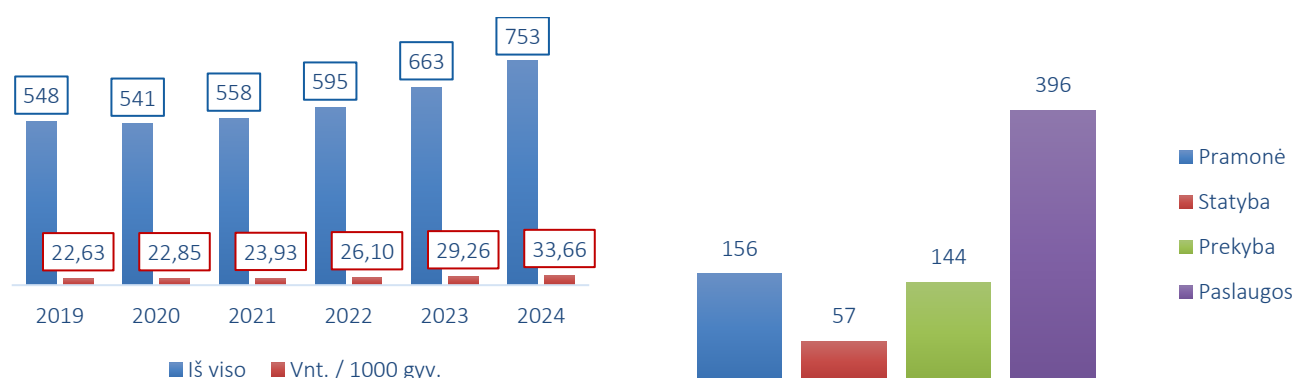
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Didelė nekilnojamojo turto paklausa: tiek nuomai, tiek įsigijimui, kuri turi potencialą didesniui gyventojų skaičiui; ▶ Mažėjantis bedarbių skaičius; ▶ Išaugęs moterų darbo užmokestis.	▶ 2019–2024 m. Anykščių r. sav. gyventojų skaičius sumažėjo 8 proc.; ▶ Neigiama natūrali gyventojų kaita; ▶ Ne visi gyventojai yra deklaravę gyvenamąją vietą Anykščių r. sav. (daugelis turi antrąjį būstą), todėl gyventojų skaičius kinta sezoniskai – savaitgaliais ir vasaros metu žmonių čia būna daugiau;

	▶ Vienas iš didžiausių iš analizuojamų savivaldybių demografinės senatvės koeficientas (65+ m. žmonių skaičius, tenkantis 100 vaikų iki 15 m.); ▶ Vaikų ir jaunimo (0-29 m. amžiaus) dalies sumažėjimas 18,9 proc. 2019-2024 m.; ▶ Aukštas bedarbių, turinčių aukštąjį išsilavinimą, nedarbo lygis.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Gyventojų didesnis amžiaus vidurkis lemia bendrą brandžių asmenybių, turinčių gyvenimišką patirtį „rajoną aurą“; ▶ Augantis atvykstančių į Anykščių r. žmonių skaičius; ▶ Orientuotas į ilgalaikius bedarbių programų įgyvendinimas.	▶ Senstantis rajonas; ▶ Dėl mažėjančio gimstamumo Lietuvoje ims trūkti naujos darbo jėgos; ▶ Augantis „antro būsto“ gyventojų skaičius, kurie neprisideda prie rajono infrastruktūros išlaikymo, nors intensyviai ja naudojasi; ▶ Lėtėjant ekonomikai, gali augti bedarbių skaičius, sumažėti darbo užmokesčio augimo tempas; ▶ Darbuotojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, praradimas.

1.2. VERSLAS

Verslo dalies analizė suteikia pagrindinius duomenis apie Anykščių r. sav. 2019-2024 m. veikiančių ūkių subjektų ir žmonių skaičiaus pokyčius, jų struktūrą bei palyginimą su kitomis savivaldybėmis. Ji leidžia įvertinti ekonominio augimo tendencijas, nustatyti stipriausius ir silpniausius sektorius.

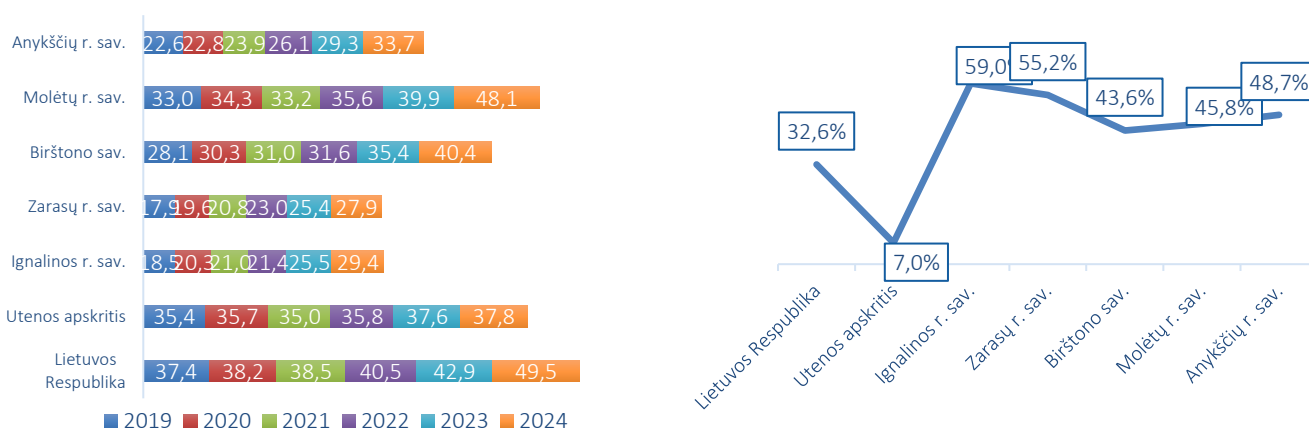
2019-2024 m. laikotarpiu Anykščių r. sav. veikiančių ūkių subjektų skaičius augo. 2020 m. buvo fiksuotas nežymus veikiančių ūkių subjektų sumažėjimas, kuomet nuo 2019 iki 2020 m. ūkių subjektų sumažėjo 7 vnt. Tačiau nuo 2021 m. buvo fiksuotas stabilus augimas. 2024 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuoti 753 veikiančios ūkių subjektai. Analizuojant jų kiekį, tenkanti 1 000 gyventojų, matoma, jog 2024 m. Anykščių r. sav. jis siekė 33,66 vnt. Bendras pokytis 2019-2024 m. siekė 37,4 proc. augimą. Analizuojant šių ūkių subjektų 2024 m. struktūrą, matoma, jog daugiausia jų veikė paslaugų sektoriuje (396 ūkių subjektai), 2 vietą užėmė pramonė, kurioje veikė 156 ūkių subjektai, 3 vietą – prekyba, kurioje veikė 144 ūkių subjektai, o paskutinę vietą – statyba, kurioje buvo fiksuoti tik 57 ūkių subjektai.

Pav. 12. Veikiantys ūkių subjektai metų pradžioje Anykščių r. sav. vnt. ir vnt. / 1000 gyv. bei jų struktūra 2024 m., vnt.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matyti, jog 2024 m. Anykščių r. sav. užėmė 3 vietą tarp savivaldybių. Didžiausias veikiančių ūkio subjektų kiekis vienetais, tenkantis 1 000 gyv. buvo fiksuotas Molėtų r. sav. – 48,1 vnt. / 1 000 gyv. 2 vietą užėmė Birštono sav., kurioje fiksuoti 40,4 vnt. veikiančių ūkio subjektų metų pradžioje / 1 000 gyv. Atkreiptinas dėmesys, jog Birštono sav., Molėtų r. ir Anykščių r. sav. veikiančių ūkio subjektų skaičiumi, tenkančiu 1 000 gyventojų viršija Utenos apskrities rodiklį – 37,8 vnt. / 1 000 gyv., tačiau atsilieka nuo bendro Lietuvos vidurkio, kuris siekia 49,5 vnt. / 1 000 gyv.

Pav. 13. Veikiančių ūkio subjektų skaičius 1 000 gyv. (vnt. / 1 000 gyv.) ir jų pokytis 2019-2024 m., proc.

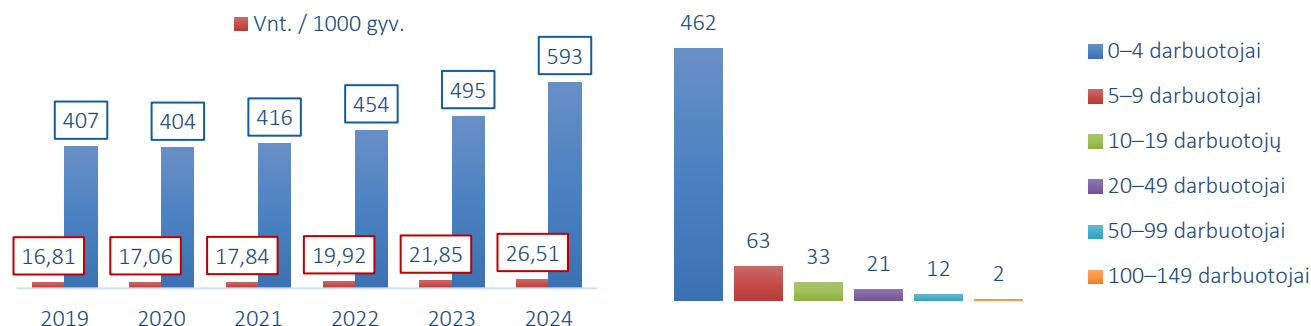
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant veikiančių ūkio subjektų skaičiaus pokytį, tenkantį tūkstančiui gyventojų 2019-2024 m., fiksuota, jog visose savivaldybėse jis didėjo beveik arba daugiau nei perpus. Didžiausias pokytis fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje šis rodiklis išaugo 59 proc. 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje fiksuotas pokytis siekė 55,2 proc., o 3 vietą – Anykščių r. sav., kurioje fiksuotas 48,7 proc. padidėjimas. Atkreiptinas dėmesys, jog veikiančių ūkio subjektų skaičiaus pokytis, tenkantis tūkstančiui gyventojų visose savivaldybėse ženkliai lenkė Utenos apskrities pokytį, kuris siekė tik 7 proc.

2019-2024 m. Anykščių r. sav. augo ir veikiančių įmonių skaičius metų pradžioje. 2019 m. buvo fiksuotos 407 veikiančios įmonės, o 2024 m. šis skaičius padidėjo beveik perpus (45,7 proc.) - 593 įmonių. Analizuojant šių įmonių darbuotojų struktūrą, buvo nustatyta, jog didžioji įmonių dalis – virš ¾ (77 proc.) turi nuo 0 iki 5 darbuotojų (463 įmonės). 63 įmonės turi nuo 5 iki 10 darbuotojų, o 33 įmonės – nuo 10 iki 20 darbuotojų. Tai parodo, jog Anykščių r. sav. vyrauja nedidelės įmonės. Įmonės, kurios turi nuo 100

iki 150 darbuotojų Anykščių r. sav. 2024 m. buvo fiksuotos tik 2. Įmonių, turinčių virš 150 darbuotojų Anykščių r. 2024 m. nebuvo.

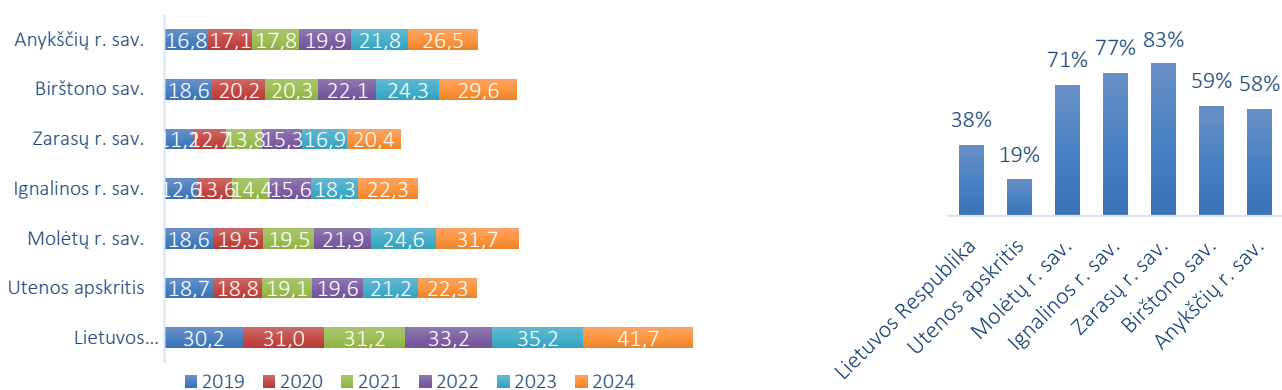
Įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyv. analizuojamu laikotarpiu taip pat ženkliai padidėjo. 2019 m. jis siekė 16,81 vnt. veikiančių įmonių 1 000 gyv., o 2024 m. – 26,51. Bendras pokytis 2019-2024 m. padidėjo 58 proc.

Pav. 14. Veikiančių įmonių skaičius metų pradžioje vnt. Anykščių r. sav. ir vnt. / 1 000 gyv. kitose savivaldybėse

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, fiksuojama, jog 2024 m. Anykščių r. sav. užima 3 vietą tarp savivaldybių pagal veikiančių įmonių skaičių metų pradžioje. Didžiausias veikiančių įmonių skaičius tūkstančiui gyventojų fiksuotas Birštono sav., kurioje 1 000 gyventojų tenka 26,1 veikiančios įmonės, mažiausias veikiančių įmonių skaičius fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje 1 000 gyventojų tenka 20,4 veikiančios įmonės. Atkreiptinas dėmesys, jog Molėtų r. sav., Birštono sav. ir Anykščių r. sav. veikiančių įmonių skaičiumi pirmauja ir aplenkia Utenos apskrities vidurkį, kuris siekia tik 22,3 veikiančias įmones tūkstančiui gyventojų.

Pav. 15. 2019-2024 m. veikiančių įmonių skaičiaus, tenkančio 1 000 gyv. metų pradžioje, pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant 2019-2024 m. veikiančių įmonių skaičiaus, tenkančio 1 000 gyv., pokytį, matoma, jog jų skaičius ženkliai išaugo visose savivaldybėse. Didžiausias pokytis fiksuotas Zarasų r. sav., siekiantis 83

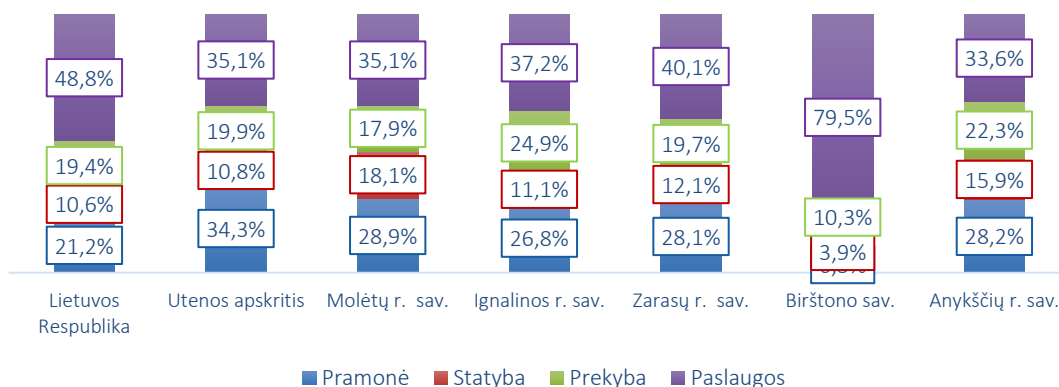
proc. 2 vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje veikiančių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyv. metų pradžioje išaugo 77 proc., o 3 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas 71 proc. pokytis. Anykščių r. sav. fiksuotas mažiausias pokytis tarp visų savivaldybių, siekiantis 58 proc., tačiau palyginti su Utenos apskrities vidurkiu, visose savivaldybėse pokytis buvo fiksuotas bent trečdaliu didesnis. Utenos apskrities vidurkis augo tik 19 proc.

2019–2024 laikotarpiu Anykščių r. sav. rodikliai rodo stabilų augimą tiek ūkių subjektų, tiek įmonių skaičiuje. Tačiau, palyginti su kitomis savivaldybėmis, Anykščių r. sav. dar atsilieka nuo bendro Lietuvos vidurkio. Augimo tendencijos rodo, kad ši savivaldybė turi potencialą toliau plėstis ir stiprinti verslo sektorius, ypač atsižvelgiant į paslaugų ir gamybos sektorius. Norint sustiprinti rajono konkurencingumą, rekomenduotina skirti dėmesį smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros skatinimui, investicijų pritraukimui ir verslo aplinkos gerinimui. Be to, reikėtų didinti bendradarbiavimą su regiono kaimyninėmis savivaldybėmis ir nacionalinėmis institucijomis, siekiant pasiekti aukštesnį šalies vidurkį, ypač darbo vietų kūrimo ir inovacijų srityse.

1.2.1. VERSLO STRUKTŪRA

Verslo struktūros analizė padeda įvertinti, kokie sektoriai generuoja didžiausią pridėtinę vertę ir kokie sektoriai yra dominuojantys Anykščių r. ir kitose savivaldybėse. 2023 m. duomenys apie dirbančiųjų pasiskirstymą ir pridėtinę vertę pagal veiklos sektorius atskleidžia svarbius regionų ekonomikos struktūros ypatumus ir leidžia nustatyti sektorius, kurie lemia ekonominį augimą.

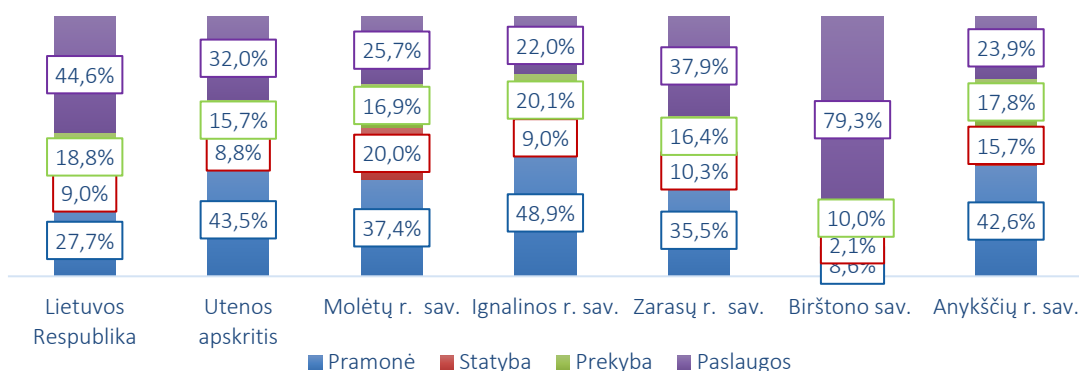
2023 m. didžiausia dalis dirbančiųjų visose savivaldybėse buvo fiksuota paslaugų sektoriuje, kuris apima H kategoriją – transportą ir saugojimą; I kategoriją – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklą; J – informaciją ir ryšius; L – nekilnojamojo turto operacijas; M – profesinę, mokslinę ir techninę veiklą; N – administracinę ir aptarnavimo veiklą; P-Q – švietimą, sveikatos priežiūrą ir kitą komunalinę ir socialinę aptarnavimo veiklą; R-S – meninę, pramoginę ir poilsio organizavimo veiklą, kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymą, kitą aptarnavimo veiklą. Birštono sav. paslaugų sektoriuje 2023 m. dirbo 79,5 proc. dirbančiųjų, Zarasų r. sav. – 40,1 proc., Ignalinos r. sav. – 37,2 proc., Molėtų r. sav. – 35,1 proc., o Anykščių r. sav. – 33,6 proc. Antrą vietą pagal dirbančiųjų skaičių daugelyje savivaldybių užima pramonės sektorius. Šis sektorius apima A kategoriją – žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę; B kategoriją – kasybą ir karjerų eksploatavimą bei C kategoriją – apdirbamąją gamybą. Molėtų r. sav. pramonės sektoriuje dirbo 28,9 proc. dirbančiųjų, Anykščių r. sav. – 28,2 proc., Zarasų r. sav. – 28,1 proc., Ignalinos r. sav. – 26,8 proc., o Birštono sav. pramonės sektoriuje fiksuota tik 6,3 proc. dirbančiųjų dalis. 3 vietą pagal dirbančiųjų dalį užima prekybos sektorius (kuris Birštono sav. užima antrą vietą), o ketvirtąją – statybų sektorius. Iš pateiktų duomenų matoma, jog dirbančiųjų tarpe dominuojantys sektoriai savivaldybėse yra paslaugų ir pramonės. Tuo metu mažiausia dirbančiųjų dalis priklauso statybos sektoriui.

Pav. 16. Dirbančiųjų skaičiaus pagal veiklos vykdymo vietą dalis, proc., 2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Fiksuojama, jog 2023 m. Ignalinos, Anykščių ir Molėtų r. savivaldybėse didžiausia dalis pridėtinės vertės gamybos kainomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) dalis buvo gaunama iš pramonės sektoriaus. Šis sektorius apima A kategoriją – žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę; B kategoriją – kasybą ir karjerų eksploatavimą bei C kategoriją – apdirbamąją gamybą. Ignalinos r. sav. pridėtinės vertės gamybos dalis pramonės sektoriuje siekė 48,9 proc., Anykščių r. sav. – 42,6 proc., o Molėtų r. sav. – 37,4 proc. Tuo metu Birštono sav. ir Zarasų r. sav. didžioji dalis pridėtinės vertės gamybos priklausė paslaugų sektoriui, į kurį įeina H kategorija – transportas ir saugojimas; I kategorija – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla; J – informacija ir ryšiai; L – nekilnojamojo turto operacijos; M – profesinė, mokslinė ir techninė veikla; N – administracinė ir aptarnavimo veikla; P-Q – Švietimas, sveikatos priežiūra ir kita komunalinė ir socialinė aptarnavimo veikla; R-S – meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymas, kita aptarnavimo veikla. 2023 m. paslaugų sektoriaus gamybos dalis Birštono sav. siekė 79,3 proc., o Zarasų r. sav. – 37,9 proc. Pagal pateiktus duomenis matoma, jog paslaugų ir pramonės sektoriai yra dominuojantys beveik visose savivaldybėse, išskyrus Birštoną, kuriame pridėtinės vertės gamybos dalis paslaugų sektoriuje siekia 79,3 proc., o antrą vietą užima prekybos sektorius.

Pav. 17. Pridėtinė vertė gamybos kainomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), 2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

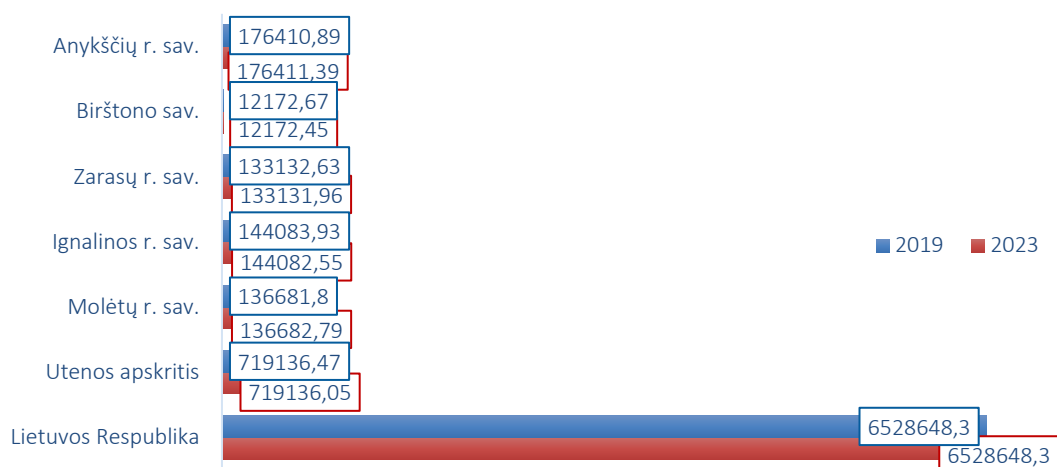
Apibendrinant, iš pateiktų duomenų matoma, kad 2023 m. didžiausia dalis dirbančiųjų visose savivaldybėse buvo fiksuota paslaugų sektoriuje, tačiau pramonės sektorius taip pat užima svarbią vietą daugelyje rajonų. Pavyzdžiui, Ignalinos, Anykščių ir Molėtų r. savivaldybėse pramonė dominuoja tiek darbo vietų skaičiumi, tiek pridėtinės vertės generavimu, ypač apdirbamosios gamybos ir žemės ūkio sektoriuose. Tuo tarpu Birštono savivaldybėje paslaugų sektorius užima didžiausią vaidmenį tiek darbo vietų skaičiumi, tiek pridėtinės vertės kūrimu. Nors paslaugų sektorius dominuoja daugelyje rajonų, pramonės augimas ir toliau išlieka svarbus, siekiant subalansuotos ir ilgalaikės ekonominės plėtros. Pateikti duomenys atskleidžia regionų ekonominių ypatybių skirtumus ir leidžia įvertinti jų konkurencingumą bei augimo potencialą.

1.2.2. ŽEMĖS FONDAS

Žemės fondas yra esminė teritorijos ekonominės ir socialinės raidos dalis, turintis tiesioginę įtaką žemės ūkio, infrastruktūros ir gyvenamosios aplinkos vystymuisi. Analizuojant žemės naudmenų pasiskirstymą, svarbu išskirti pagrindines naudojimo kategorijas, tokias kaip žemės ūkio paskirties žemė, miškai, vandens telkiniai ir kitos paskirtys. Šie duomenys atskleidžia, kaip efektyviai išnaudojama žemė, kokios sritys yra prioritetinės vystymui ir kur susiduria iššūkiai dėl žemės naudojimo. Pateikta analizė atskleis žemės naudojimo tendencijos pokyčius.

Remiantis Žemės išteklių stebėsenos informacinės sistemos (toliau – ŽISIS) duomenimis, 2019–2023 m. laikotarpiu bendras žemės ūkio naudmenų plotas Anykščių r. sav., kaip ir kitose savivaldybėse Utenos

apskirtyje ir visoje Lietuvoje, išliko stabilus – pokyčiai nesiekė 1 proc. Tai rodo, kad per šį laikotarpį žemės naudmenų ploto dinamika buvo labai nedidelė tiek vietiniu, tiek regioniniu bei nacionaliniu lygmeniu.

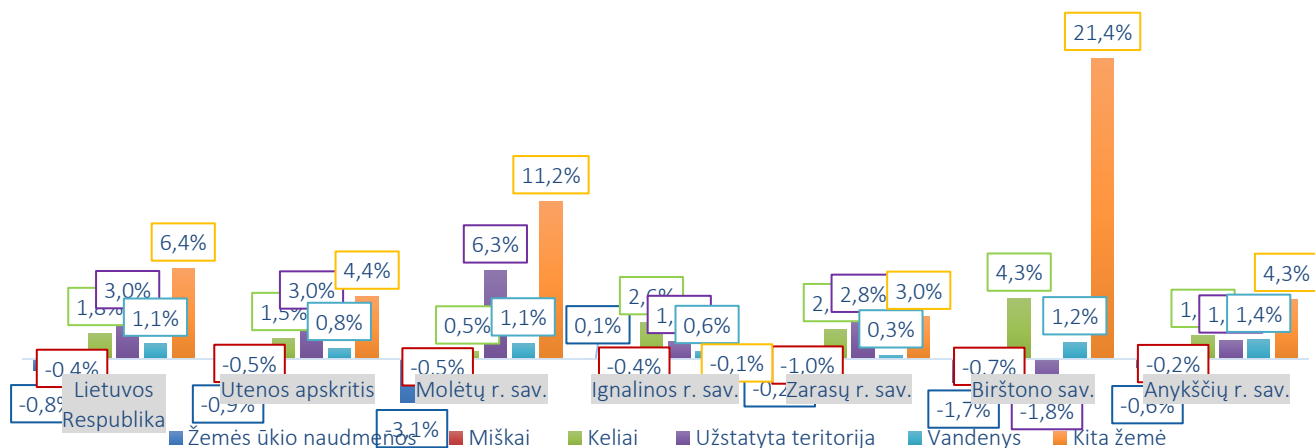

Pav. 18. Bendrasis žemės naudmenų plotas 2019-2023 m., ha

Šaltinis: Žemės ūkio stebėsenos informacinės sistemos duomenys

Vis dėlto, nors bendras žemės ūkio naudmenų plotas beveik nepakito, stebimi ženklūs pokyčiai jų panaudojimo paskirtyse. Reikšmingiausiai keitėsi kitos žemės ploto didėjimas, kuris apima medžių ir krūmų želdynus, pelkes, pažeistą ir nenaudojamą žemę. Didžiausias pokytis fiksuotas Birštono sav., kurioje šios paskirties žemės padaugėjo 21,4 proc., 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas 11,2 proc. pokytis, o Anykščių r. sav. užėmė 3 vietą tarp savivaldybių – joje fiksuotas 4,3 proc. padidėjimas.

Tuo tarpu didžiausias sumažėjimas fiksuotas žemės ūkio naudmenų, kurių Lietuvoje sumažėjo 0,8 proc. Tarp savivaldybių didžiausias sumažėjimas fiksuotas Molėtų r. sav., kurioje žemės ūkio naudmenų sumažėjo 3,1 proc. Antrą vietą užėmė Birštono sav., kurioje fiksuotas 1,7 proc. šios paskirties žemės sumažėjimas, o trečiąją vietą – Anykščių r. sav., kurioje sumažėjimas siekė 0,6 proc. Ignalinos r. sav. yra vienintelė, kurioje buvo fiksuotas žemės ūkio naudmenos ploto padidėjimas, nors ir neįžymus – 0,1 proc.

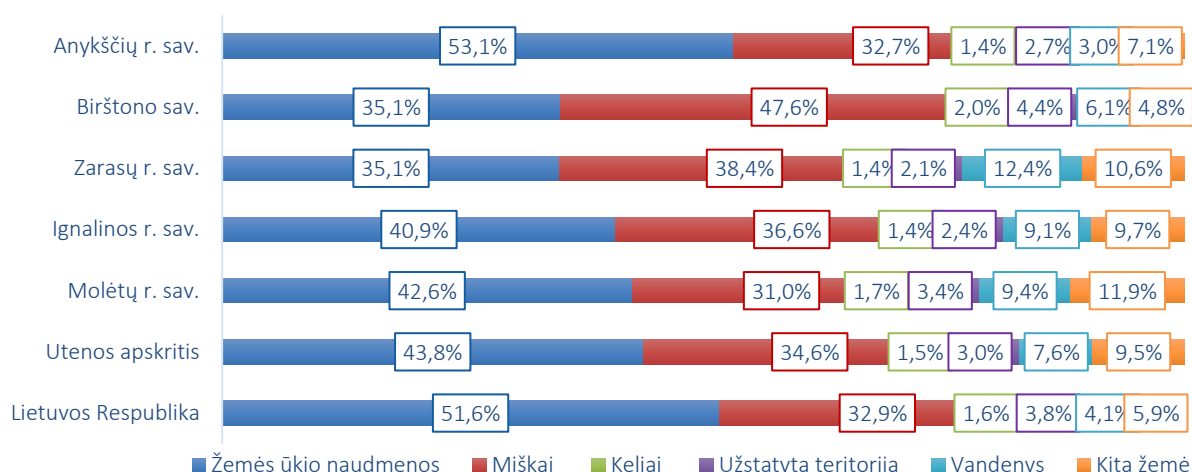

Pav. 19. Žemės naudmenų pokytis savivaldybėse 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Žemės ūkio stebėsenos informacinės sistemos duomenys

Analizuojant Anykščių r. sav. žemės naudmenų pokytį, matoma, jog 2019–2023 m. Anykščių r. sav. padaugėjo kitos žemės (4,3 proc.), kelių žemės (1,7 proc.), vandenų (1,4 proc.), užstatytos teritorijos (1,3 proc.), tačiau sumažėjo pievų ir natūralių ganyklų (8 proc.), žemės ūkio naudmenų (0,6 proc.) ir miškų (0,2 proc.).

2023 m. žemės ūkio naudmenų struktūroje savivaldybėse didžiausią žemės plotą užima žemės ūkio naudmenos, įskaitant ariamąją žemę, sodus, pievas ir natūralias ganyklas.

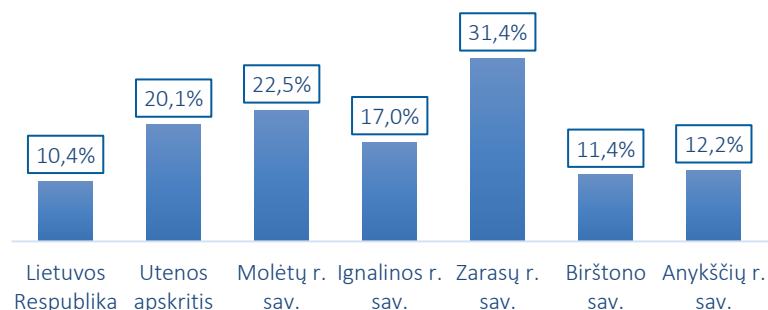

Pav. 20. Žemės ūkio naudmenos savivaldybėse 2023 m., proc.

Šaltinis: Žemės ūkio stebėsenos informacinės sistemos duomenys

Anykščių r. sav. užima 1 vietą tarp savivaldybių pagal žemės ūkio naudmenų ploto dalį (53,1 proc.), kuri 1,5 proc. viršija Lietuvos vidurkį (51,6 proc.). Mažiausią žemės ūkio naudmenų plotą turi Ignalinos r. sav. (40,9 proc.). Tai rodo, jog Anykščių r. sav. išlieka pagrindine žemės ūkio veiklų teritorija Utenos apskrityje, nors ir pastebimas tam tikras žemės ūkio naudmenų sumažėjimas.

Tuo tarpu 2 vietą pagal užimamą plotą užima miškai, kurių didžiausia ploto dalis fiksuota Birštono sav. (47,6 proc.), o mažiausia – Molėtų r. sav. – 31,0 proc. Mažiausią ploto dalį savivaldybėse užima keliai. Birštono sav. kelių plotas sudaro didžiausią – 2 proc. dalį, o kitose savivaldybėse nesiekia 2 proc.

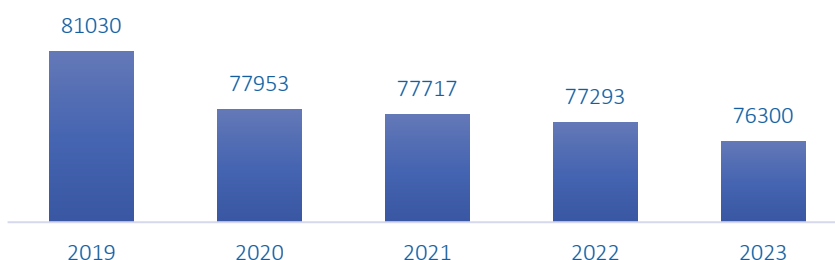
Pav. 21. Pievų ir natūralių ganyklų dalis nuo žemės ūkio naudmenų, proc., 2023 m.

Šaltinis: Žemės ūkio stebėsenos informacinės sistemos duomenys

Analizuojant pievų ir natūralių ganyklų plotus 2023 m., Anykščių rajonas užima 4 vietą tarp savivaldybių, kuriose pievos ir natūralios ganyklos sudaro 12,2 proc. nuo žemės ūkio naudmenų. Mažesnį šio tipo žemės plotą turi tik Birštono sav. (11,4 proc.). Didžiausia pievų ir natūralių ganyklų dalis yra Zarasų rajone, kur jų dalis sudaro 31,4 proc. žemės ūkio naudmenų ploto. Tai rodo, kad Anykščių r. sav. išlieka svarbi teritorija ganykloms, tačiau pievų ir natūralių ganyklų plotas mažėja.

1.2.3. ŽEMĖS ŪKIS

1.2.3.1. NAUDOJAMOS ŽEMĖS ŪKIO NAUDMENOS

Pav. 22. Naudojamos žemės ūkio naudmenos Anykščių r. sav., ha

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas mažėjo. 2019 m. bendras naudojamos žemės ūkio naudmenos siekė 81 030 ha, o 2023 m. – 76 300 ha. Bendras pokytis Anykščių r. sav. siekė 5,8 proc.

Analizuojant naudojamas žemės ūkio naudmenas Anykščių r. sav., matoma, jog didžiąją jų dalį sudaro ariama žemė (2023 m. jos naudmenos siekė 58 989 ha). Kultūrinėms ir natūralioms ganykloms, pievos. 2023 m. buvo naudojama daugiau nei 3 kartus mažesnis plotas (15 984 ha), o mažiausias plotas naudotas sodams ir uogynams (2023 m. – 1 092 ha).

Lentelė 2. Žemės ūkio naudmenos pagal paskirtį Anykščių r. sav., ha

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

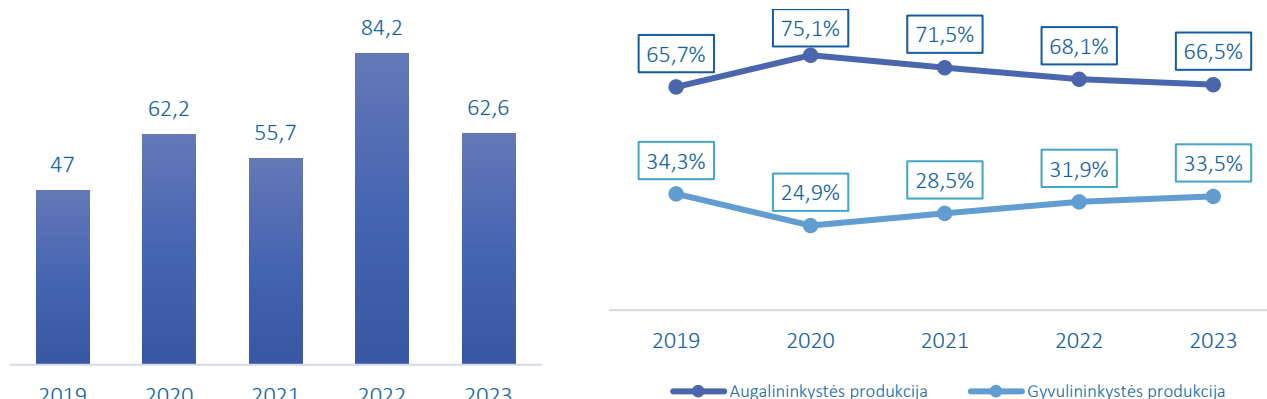
	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Ariama žemė</i>	57502	57141	58274	58853	58989
<i>Pasėliai</i>	54857	54248	55331	55379	55323
<i>Kultūrinės ir natūralios ganyklos, pievos</i>	22032	19456	18146	17136	15984
<i>Sodai ir uogynai</i>	1263	1287	1230	1198	1092

Didžiąją dalį ariamos žemės ūkio naudmenų sudaro pasėliai. 2023 m. jų naudmenos siekė 55 323 ha. Analizuojant 2019-2023 m. žemės ūkio naudmenų plotą, matoma, jog ariamos žemės naudmenos

padidėjo 2,5 proc., pasėlių naudmenos – 0,8 proc.; kultūrinių ir natūralių ganyklų, pievų naudmenos sumažėjo 27,4 proc., o sodų ir uogynų – 13,5 proc.

1.2.3.2. ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJA

Bendroji žemės ūkio produkcija – kalendoriniais metais gauto bendro derliaus, daugiamečių ir dekoratyvinių sodinių produkcijos, gyvulių ir paukščių auginimo produkcijos ir gautų gyvulininkystės produktų, švelniakailių žvėrelių išauginimo ir jų produkcijos vertė gamintojo kainomis.

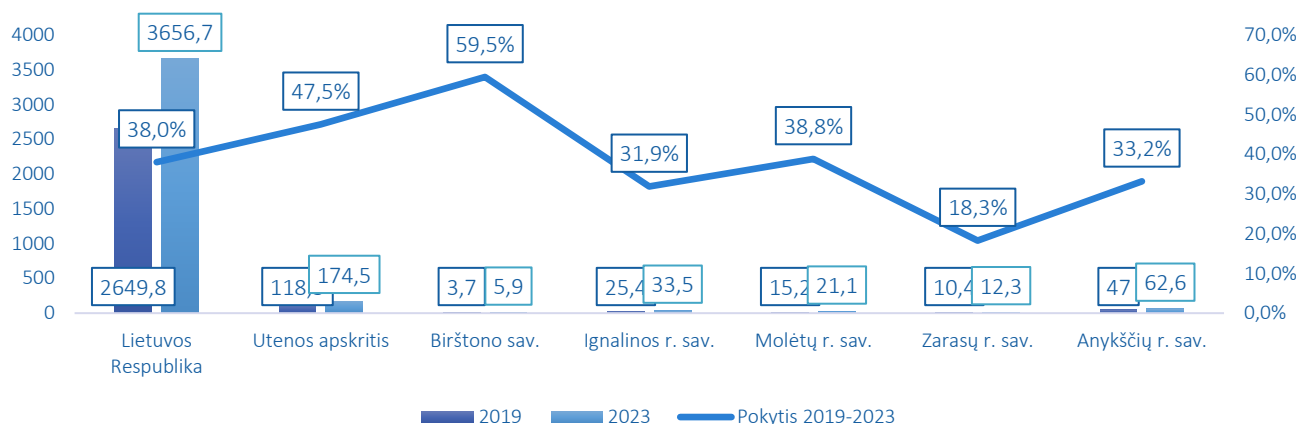
Pav. 23. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis Anykščių r. sav., mln. Eur ir jos pasiskirstymas pagal produkciją, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis patyrė svyravimų, tačiau analizuojamuoju laikotarpiu fiksuotas 33,1 proc. augimas. 2019 m. Anykščių r. sav. bendroji žemės ūkio produkcija siekė 47 mln. Eur, o 2023 m. – 62,6 mln. Eur. Didžiausias augimo šuolis fiksuotas 2022 m., kuomet bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis siekė net 84,2 mln. Eur.

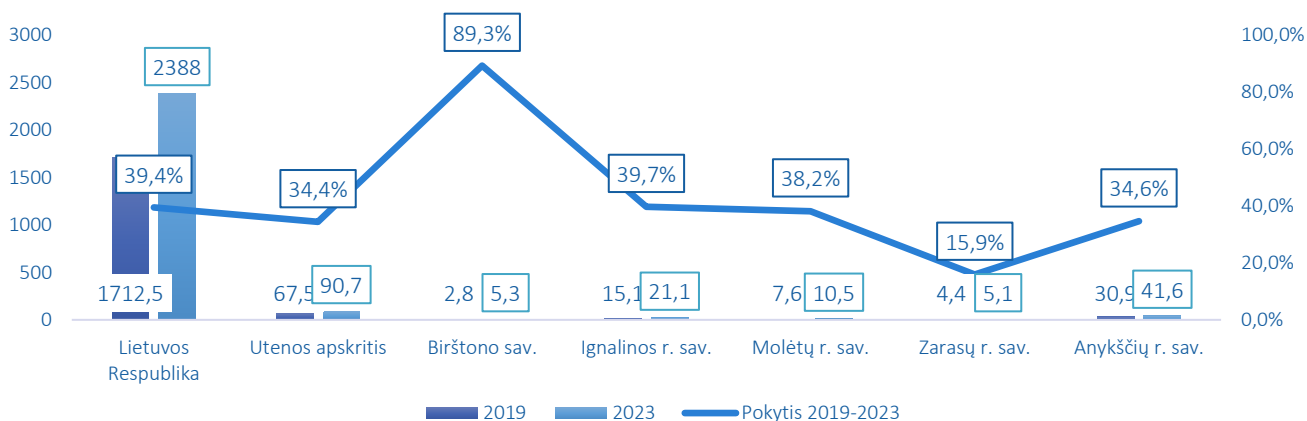
Bendroji žemės ūkio produkcija skaidoma į augalininkystės ir gyvulininkystės produkciją. 2019-2023 m. Anykščių r. sav. stabiliai dominavo augalininkystės produkcija, kuri su tam tikrais svyravimais, kiekvienais metais sudarė maždaug dvigubai didesnę dalį bendros žemės ūkio produkcijos nei gyvulininkystė. 2019 m. augalininkystės produkcija sudarė 65,7 proc. bendros žemės ūkio produkcijos, o gyvulininkystė tik 34,3 proc. 2023 m. šie skaičiai kito neženkiai – augalininkystės produkcija sudarė 66,5 proc. (0,8 p. p. padidėjimas), o gyvulininkystės – 33,5 proc. (0,8 p. p. sumažėjimas). Nors svyravimai 2019-2023 m. yra

nedideli, bendrai stebima tendencija, jog Anykščių r. sav. nuo 2020 m. augalininkystės produkcijos dalis mažėja, o gyvulininkystės – didėja.

Pav. 24. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog visose savivaldybėse, Utenos apskrityje ir šalyje 2019-2023 m. fiksuotas bendros žemės ūkio produkcijos to meto kainomis augimas. Didžiausias augimas fiksuotas Birštono sav. (59,5 proc.), tačiau pagal bendrosios žemės produkciją to meto kainomis (2023 m. – 5,9 mln. Eur), jis užima paskutinę vietą tarp analizuojamų savivaldybių. Mažiausias pokytis fiksuotas Zarasų r. sav., kuris siekė 18,3 proc. augimą, tačiau pagal bendrąją žemės ūkio produkciją to meto kainomis, 2023 m. siekusią 12,3 mln. Eur, Zarasų r. sav. užima 4 vietą tarp analizuojamų savivaldybių. Didžiausia bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis buvo fiksuota Anykščių r. sav., kurioje 2023 m. ji siekė 62,6 mln. Eur. Atkreipiamas dėmesys, jog pagal šį rodiklį fiksuojamas Anykščių r. sav. stiprus atotrūkis nuo kitų analizuojamų savivaldybių, nes Anykščių r. beveik dvigubai lenkia Ignalinos r. sav., kurioje bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis siekė 33,5 mln. Eur.

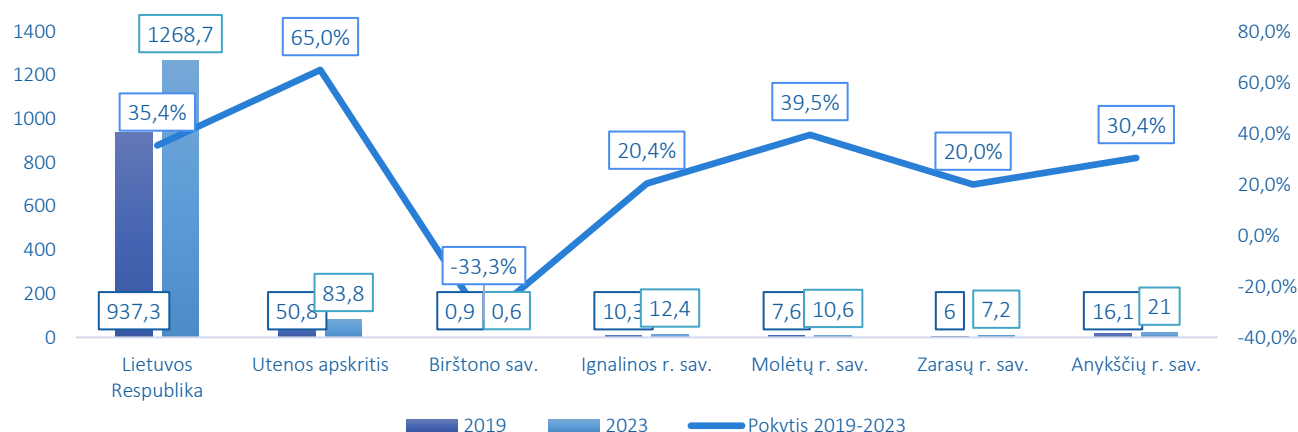

Pav. 25. Augalininkystės produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Augalininkystės produkcija 2023 m. sudarė didžiąją dalį bendrosios žemės ūkio produkcijos Anykščių r. sav. (66,5 proc.), Ignalinos r. sav. (63,0 proc.), Birštono sav. (89,8 proc.), Utenos apskrityje (52 proc.) ir

šalyje (65,3 proc.). Iš pateiktų duomenų matoma, jog 2023 m. 1 vietą tarp savivaldybių užėmė Anykščių r. sav., kurioje augalininkystės produkcija to meto kainomis siekė 41,6 mln. Eur. Atkreipiamas dėmesys, jog tai sudaro beveik pusę visos Utenos apskrities augalininkystės produkcijos, kuri 2023 m. siekė 90,7 mln. Eur. 2 vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje augalininkės produkcija siekė 21,1 mln. Eur., o 3 vietą – Molėtų r. sav., kurioje ji siekė 10,5 mln. Eur. Mažiausias rodiklis fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje augalininkystės produkcija to meto kainomis siekė tik 5,1 mln. Eur.

Analizuojant bendrą 2019-2023 m. augalininkystės produkcijos to meto kainomis pokytį, matoma, jog visose savivaldybėse fiksuotas augimas.

Pav. 26. Gyvulininkystės produkcija to meto kainomis, mln. Eur ir 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

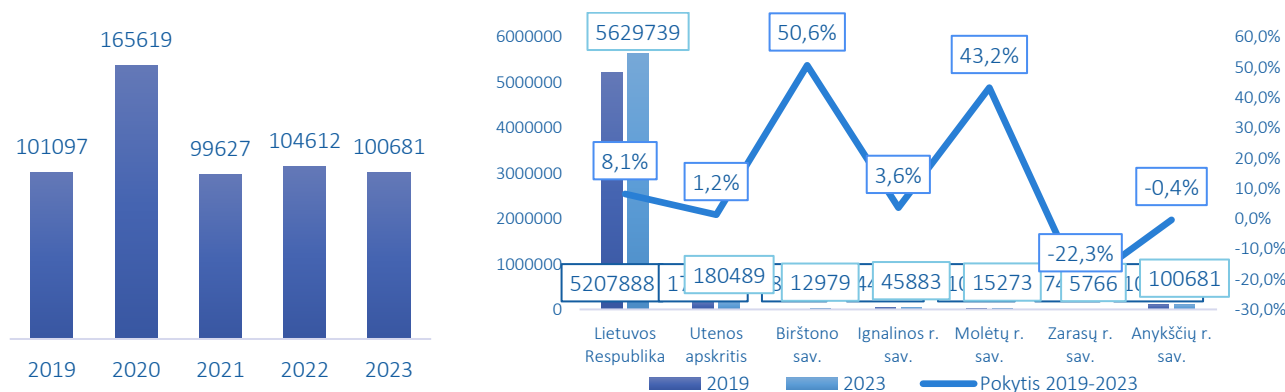
Gyvulininkystės produkcija 2023 m. sudarė didžiąją bendros žemės ūkio produkcijos to meto kainomis dalį Molėtų r. sav. (50,2 proc.) ir Zarasų r. sav. (58,5 proc.). 2023 m. didžiausia gyvulininkystės produkcijos dalis fiksuota Anykščių r. sav., kurioje ji siekė 21 mln. Eur. Antrą vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje gyvulininkystės produkcija siekė 12,4 mln. Eur, o 3 vietą – Molėtų r. sav. (10,6 mln. Eur). Mažiausia gyvulininkystės produkcijos dalis fiksuota Birštono sav., kurioje ji siekė tik 0,6 mln. Eur.

Analizuojant bendrą 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog gyvulininkystės produkcija to meto kainomis visur visose savivaldybėse, išskyrus Birštono sav., augo. Birštono sav. fiksuotas 33,3 proc. sumažėjimas.

1.2.3.3. AUGALININKYSTĖ

Augalininkystė Anykščių r. sav. vaidina svarbų vaidmenį, nes javų derlius turi tiesioginį poveikį tiek vietos ekonomikai, tiek žemės ūkio plėtrai. 2019–2023 m. laikotarpiu rajone buvo fiksuoti įvairūs derliaus pokyčiai, įskaitant ženklus svyravimus 2020 m., kai javų derlius išaugo 63,8 proc. Tačiau vėlesniais metais derlius stabilizavosi, o bendras 2023 m. derliaus sumažėjimas siekė tik 0,4 proc. Anykščių r. sav. ir toliau išlieka pirmaujantis Utenos apskrityje pagal javų derlių, sudarydamas 55,7 proc. viso apskrities derliaus. 2023 m. žieminių javų derlius buvo dominuojamas žieminių kviečių, sudarančių net 87 proc. viso derliaus, o vasarinių javų struktūra buvo diversifikuota, su didžiausiomis dalimis, užimtomis vasariniais kviečiais,

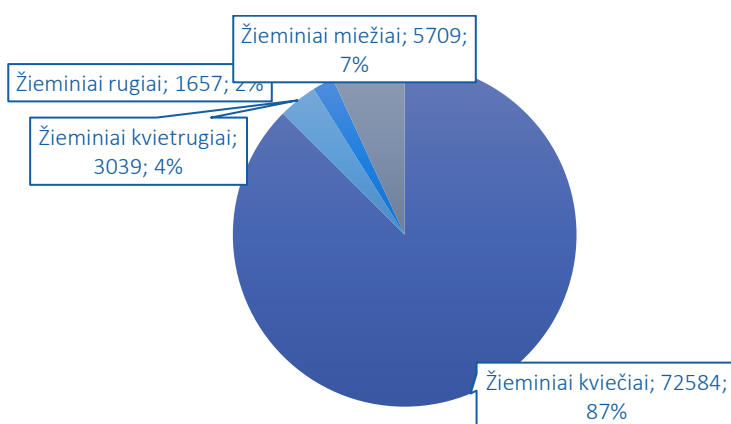
avižomis ir miežiais. Šie rodikliai atskleidžia Anykščių r. sav. stiprumą ir stabilumą augalininkystėje, tačiau taip pat ir poreikį prisitaikyti prie kintančių klimato ir rinkos sąlygų, siekiant užtikrinti tvarų augimą ir geresnį išteklių panaudojimą.

Pav. 27. Javų derlius Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, t ir 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. javų derlius Anykščių r. sav. nors ir patyrė itin ženklių augimą 2020 m., siekiantį 63,8 proc., kitais metais analizuojamais metais didelių svyravimų nepatyrė. 2019 m. javų derlius siekė 101 097 t, o 2023 m. – 100 681 t. Fiksuotas 0,4 proc. bendras javų derliaus sumažėjimas. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. Anykščių r. sav. javų derliumi ženkliai pirmavo ir sudarė 55,7 proc. viso Utenos apskrities javų derliaus. 2 vietą tarp savivaldybių pagal javų derlių užėmė Ignalinos r. sav., kurioje jų derlius siekė 45 883 t. 3 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje javų derlius siekė 15 273 t, o mažiausias javų derlius fiksuotas Zarasų r. sav. – 5 766 t. Analizuojant 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog Birštono sav., Molėtų r. sav. ir Ignalinos r. sav. javų derlius didėjo: Birštono sav. fiksuotas 50,6 proc. augimas, Molėtų r. sav. – 43,2 proc., o Ignalinos r. sav. – 3,6 proc. Tuo metu Zarasų r. sav. ir Anykščių r. sav. javų derlius sumažėjo: Zarasų r. sav. – 22,3 proc., o Anykščių r. sav. – 0,4 proc.

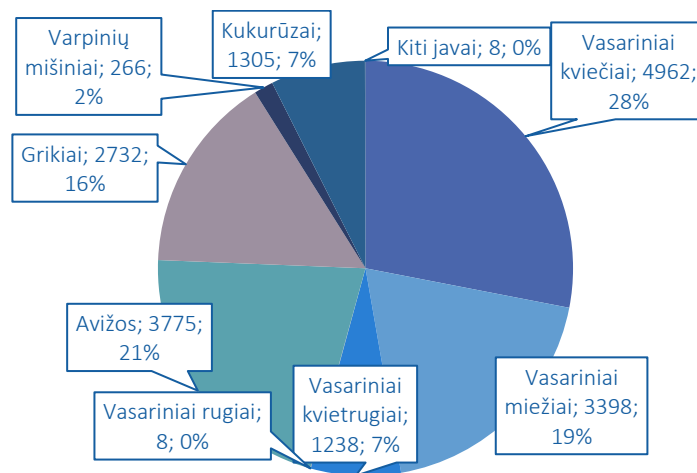

Pav. 28. Žieminių javų derliaus struktūra Anykščių r. sav., t ir proc., 2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2023 m. žieminių javų derlius Anykščių r. sav. iš viso siekė 82 989 t. Analizuojant jų struktūrą, matoma, jog didžiąją dalį (87 proc.) sudarė žieminiai kviečiai, kurių derlius siekė 72 584 t, o žieminių miežių, rugių

ir kvietrugių dalys bendroje žieminių javų derliaus struktūroje buvo nedidelės: žieminiai miežiai sudarė 7 proc., kurių derlius siekė 5 709 t; žieminiai kvietrugiai 4 proc., kurių derlius siekė 3 039 t., o žieminiai rugiai – 2 proc., kurių derlius siekė 1 657 t.

Pav. 29. Vasarinių javų derliaus struktūra Anykščių r. sav., t ir proc., 2023 m.

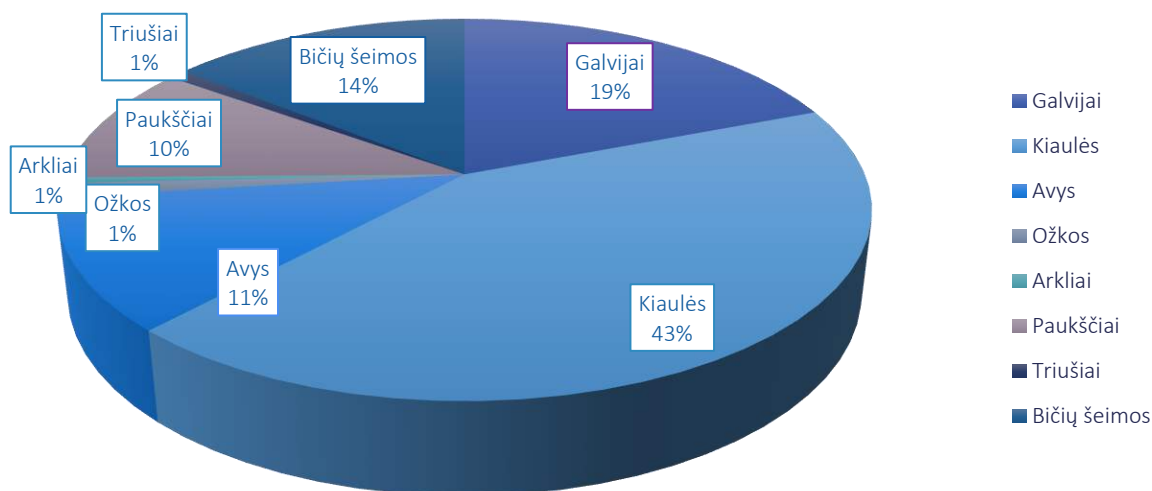
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2023 m. vasarinių javų derlius Anykščių r. sav. siekė 17 692 t. Analizuojant jų struktūrą, matoma, jog priešingai nei žieminiuose javuose, kurių struktūra skaidosi į 4 dalis, vasarinių javų derliaus struktūroje nėra taip stipriai dominuojančios javų grupės, nes jos skaidosi į 9 dalis. Didžiausią dalį (28 proc.) vasarinių javų sudaro vasariniai kviečiai, kurių derlius 2023 m. siekė 4 962 t, 2 vietą užėmė avižos (21 proc.), kurių derlius siekė 3 775 t, o 3 vietą – vasariniai miežiai, kurie bendroje vasarinių javų struktūroje sudarė 19 proc., o jų derlius siekė 3 398 t. Mažiausią dalį (po 0,05 proc.) viso vasarinių javų derliaus sudarė vasariniai rugiai ir kiti javai, kurių derlius siekė tik po 8 t.

1.2.3.4. GYVULININKYSTĖ

Gyvulininkystė yra svarbi Anykščių r. sav. žemės ūkio dalis, turinti reikšmingą poveikį vietos ekonomikai ir maisto tiekimui. 2019-2024 m. laikotarpiu rajone pastebėti įvairūs gyvulių ir paukščių skaičiaus pokyčiai, kuriuos lemia tiek rinkos sąlygos, tiek ūkininkavimo praktikos. Gyvulininkystė ne tik prisideda prie maisto gamybos, bet ir turi tiesioginę įtaką tokioms šakoms kaip pieno gamyba, vilnos ir mėsos tiekimas. Anykščių r. sav. primelžto pieno kiekis ir toliau išlieka vienas didžiausių Utenos apskrityje, tačiau

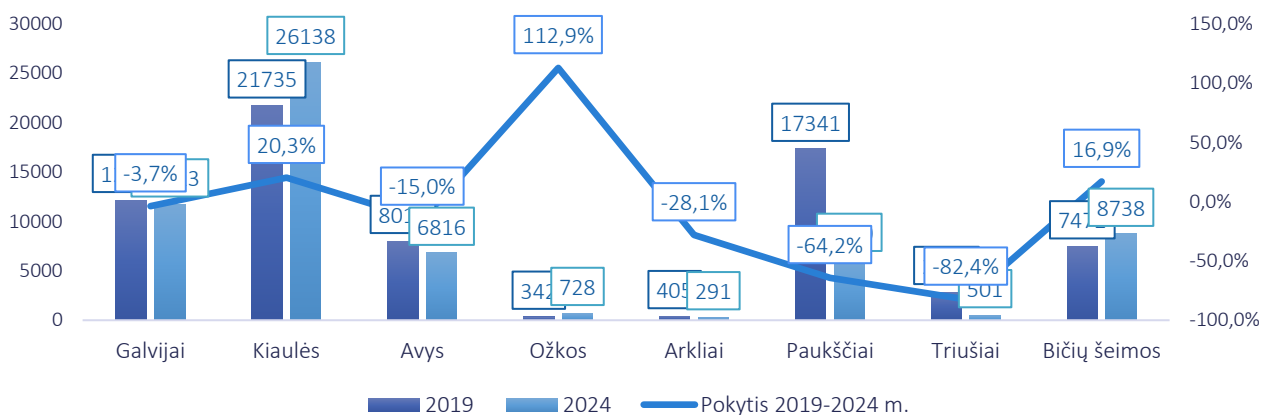
pastebimas jo sumažėjimas per pastaruosius metus, kas rodo tam tikrus pokyčius tiek produkcijos struktūroje, tiek gamybos efektyvume.

Pav. 30. Gyvulių ir paukščių dalis nuo visų gyvulių ir paukščių, metų pradžioje Anykščių r. sav., 2024 m., vnt.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Anykščių r. sav. 2024 m. didžiąją dalį (43 proc.) visų gyvulių ir paukščių sudarė kiaulės. 2 vietą užėmė galvijai, kurių dalis siekė 19 proc., o 3 vietą – bičių šeimos, sudarančios 14 proc. Tuo metu mažiausią dalį sudarė arkliai, triušiai ir ožkos, kurių dalis sudarė tik po 1 proc.

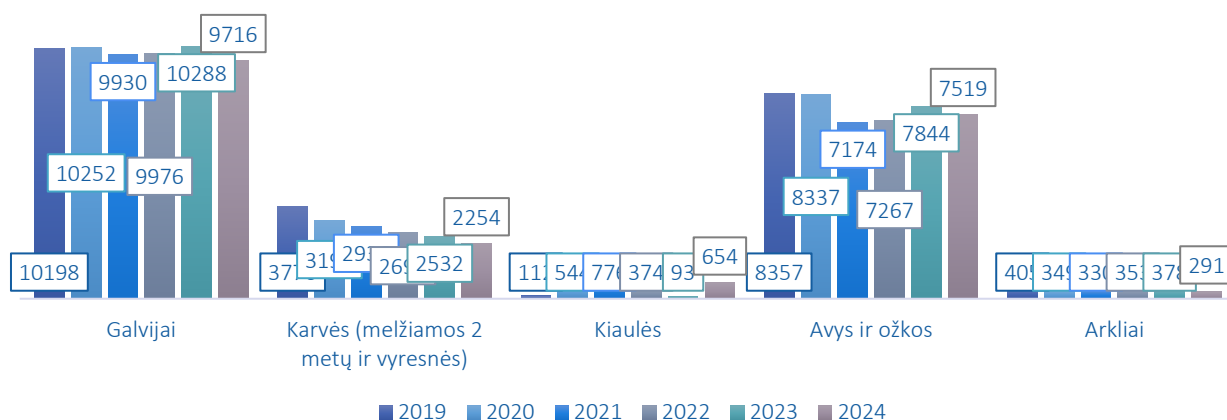

Pav. 31. Gyvulių ir paukščių dalis nuo visų gyvulių ir paukščių, metų pradžioje Anykščių r. sav., vnt. ir 2019-2024 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. duomenys atskleidžia, jog analizuojamuoju laikotarpiu kiaulių, ožkų ir bičių šeimų skaičius augo: kiaulių sk. augo 20,3 proc., ožkų – 112,9 proc., o bičių šeimų – 16,9 proc. Tuo metu galvijų, avių, arklių, paukščių ir triušių skaičius mažėjo: galvijų – 3,7 proc., avių – 15 proc., arklių – 28,1 proc., paukščių

– 64,2 proc., o triušių – 82,4 proc. Didžiausias augimas 2019-2024 m. Anykščių r. sav. fiksuotas ožkų, o didžiausias sumažėjimas – triušių ir paukščių.

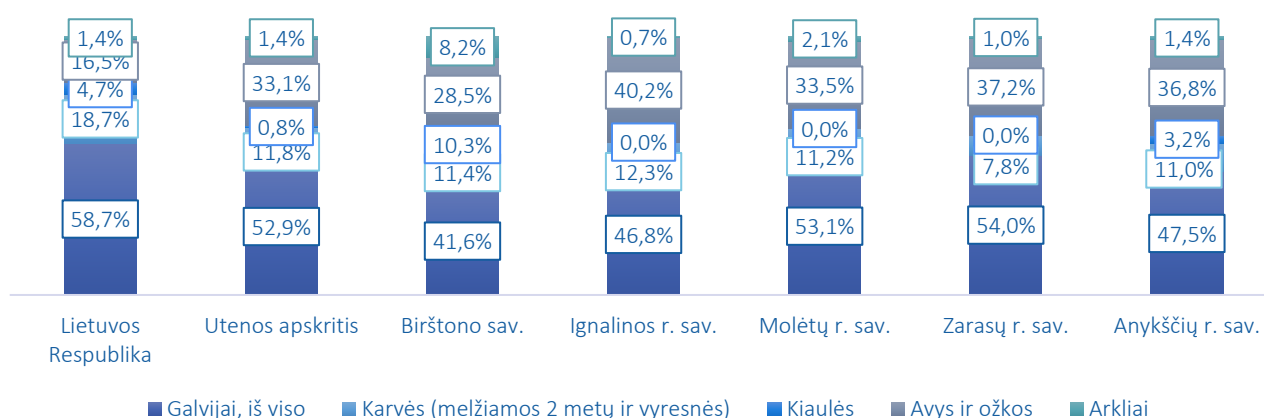

Pav. 32. Gyvulių skaičius ūkininkų ir šeimos ūkiuose metų pradžioje Anykščių r. sav., vnt.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. duomenys atskleidžia, jog Anykščių r. sav. didžiausią gyvulių skaičių ūkininkų ir šeimos ūkiuose metų pradžioje sudarė galvijai, kurių skaičiaus svyravimas pamečiui yra nežymus, ir avys bei ožkos. Analizuojant 2024 m. rodiklius, matoma, jog ūkininkų ir šeimos ūkiuose Anykščių r. sav. buvo laikoma 9 716 galvijų, 7 519 avių ir ožkų, 2 254 karvės (melžiamos 2 metų ir vyresnės), 654 kiaulių ir 291 arklys.

Bendras 2019-2024 m. pokytis atskleidžia visų gyvuli, išskyrus kiaulių, sumažėjimą. Kiaulių skaičius 2019-2024 m. Anykščių r. sav. ūkininkų ir šeimų ūkiuose išaugo 483,9 proc.

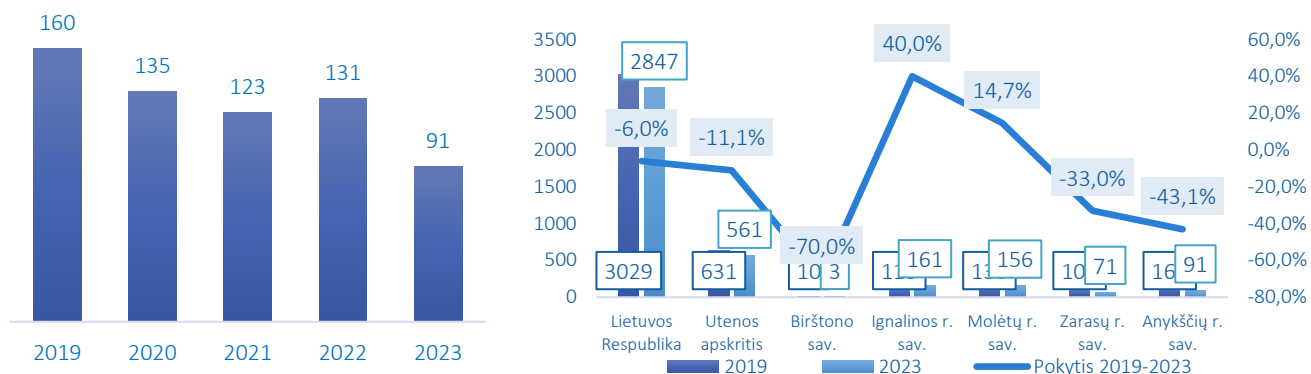

Pav. 33. Gyvulių skaičiaus dalis ūkininkų ir šeimos ūkiuose metų pradžioje nuo visų ūkininkų ir šeimų ūkiuose laikomų gyvulių 2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant gyvulių skaičiaus dalį 2024 m. ūkininkų ir šeimų ūkiuose, matoma, jog visose savivaldybėse ūkiuose dominuoja galvijai. Didžiausia dalis galvijų fiksuota Zarasų r. sav. (54 proc.), 2 vietą užėmė Molėtų

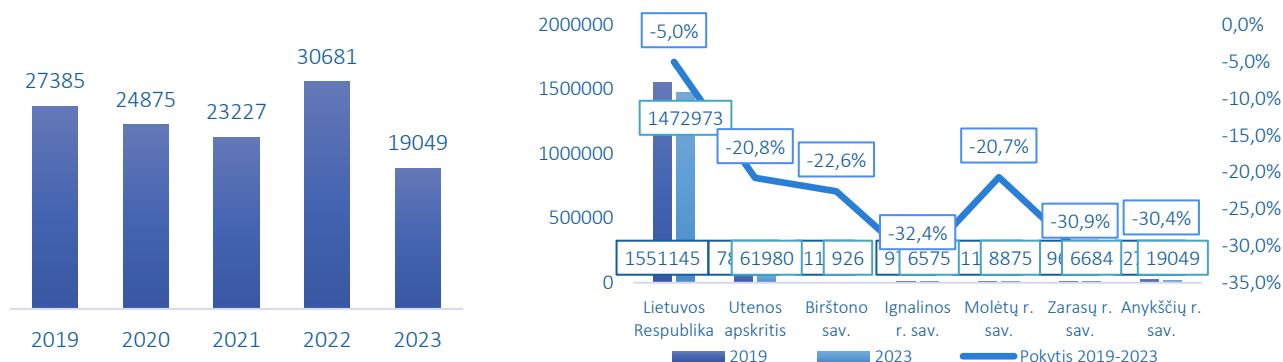
r. sav., kurioje galvijų dalis sudarė 53,1 proc. nuo visų gyvulių skaičiaus. Atkreipiamas dėmesys, jog šios dvi savivaldybės galvijų dalimi lenkia Utenos apskritį, kurioje jų dalis siekė 52,9 proc. Anykščių r. sav. užima 3 vietą, kurioje galvijų dalis siekė 47,5 proc. Tuo metu mažiausia galvijų dalis fiksuota Birštono sav., kuri siekė 41,6 proc. Antra dominuojanti gyvulių grupė ūkininkų ir šeimos ūkiuose visose savivaldybėse buvo avys ir ožkos. Didžiausia avių ir ožkų dalis (40,2 proc.) fiksuota Ignalinos r. sav., 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje jų dalis sudarė 37,2 proc., o 3 vietą – Anykščių r. sav., kurioje avys ir ožkos sudarė 36,8 proc. nuo visų gyvulių. Mažiausia avių ir ožkų dalis fiksuota Birštono sav. – 28,5 proc.

Pav. 34. Prikirpta vilnos Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 100 kg bei 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuojamas prikirtos vilnos sumažėjimas, siekiantis 43,1 proc. 2019 m. prikirtos vilnos kiekis siekė 160, o 2023 m. – 91. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog prikirtos vilnos kiekiu 2023 m. dominavo Ignalinos r. sav., kurioje šis rodiklis siekė 161 ir Molėtų r. sav. – 156. Anykščių r. sav. užėmė 3 vietą, o mažiausias prikirtos vilnos kiekis fiksuotas Birštono sav. (3). Atkreipiamas dėmesys, jog 2019-2023 m. Ignalinos r. sav. ir Molėtų r. sav. prikirtos vilnos kiekis augo: Ignalinos r. sav. – 40 proc., o Molėtų r. sav. – 14,7 proc. Tuo metu Birštono sav., Anykščių r. sav. ir Zarasų r. sav. – mažėjo: Birštono sav. – 70 proc., Anykščių r. sav. – 43,1 proc., Zarasų r. sav. – 33 proc.

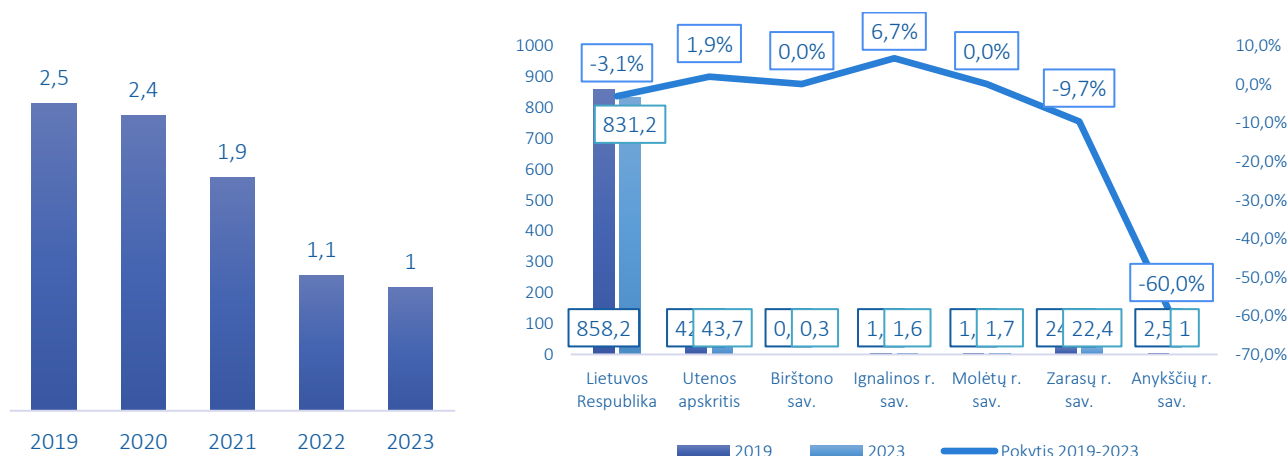
Pav. 35. Priselžta pieno Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, t bei 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuojamas primelžto pieno kiekio sumažėjimas, siekiantis 30,4 proc. 2019 m. primelžto pieno kiekis siekė 27 385 t pieno, o 2023 m. – 19 049 t. Nors 2022 m. ir fiksuotas staigus

primelžto pieno kiekio padidėjimas, tačiau bendrai fiksuojamas kasmetinis primelžto pieno mažėjimas. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, 2023 m. Anykščių r. sav. užėmė 1 vietą pagal primelžto pieno kiekį (19 049 t), kuris sudaro beveik trečdalį viso Utenos apskrities primelžto pieno kiekio (61 980 t). 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuota 8 875 t primelžto pieno, o 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje buvo primelžta 6 684 t pieno. Mažiausias primelžto pieno kiekis 2023 m. fiksuotas Birštono sav. – 926 t.

Bendrai 2019-2023 m. visose savivaldybėse, Utenos apskrityje ir Lietuvoje fiksuojamas primelžto pieno kiekio sumažėjimas.

Pav. 36. Surinkta kiaušinių Anykščių r. sav. ir kitose sav., mln. vnt. bei 2019-2023 m. pokytis, proc.

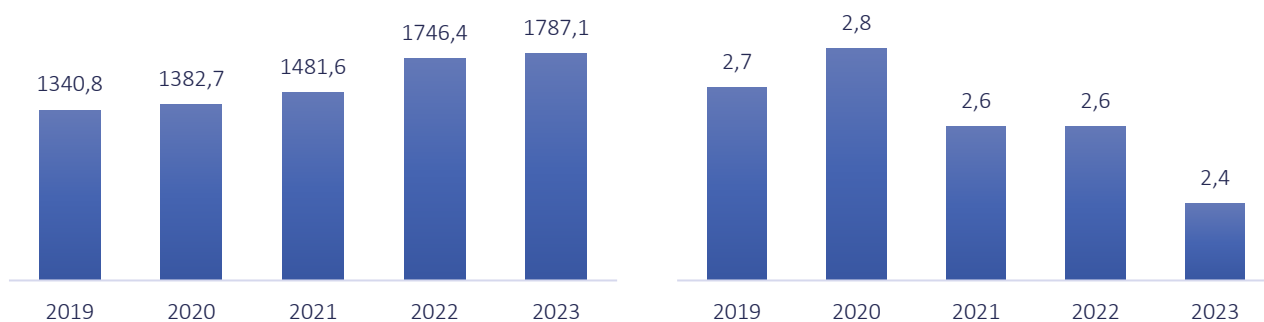
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuotas surinktų kiaušinių sumažėjimas. 2019 m. iš viso buvo surinkta 2,5 mln. kiaušinių, o 2023 m. jų kiekis sumažėjo iki 1 mln. (60 proc. sumažėjimas). Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. didžiausias surinktų kiaušinių kiekis tarp analizuojamų savivaldybių fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje jis siekė net 22,4 mln. kiaušinių. Tai sudaro daugiau nei pusę Utenos apskrityje surenkamų kiaušinių kiekio, kuris siekė 43,7 mln. kiaušinių. 2023 m. 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje buvo surinkta 1,7 mln. kiaušinių, o 3 vietą – Ignalinos r. sav., kurioje surinktų kiaušinių kiekis siekė 1,6 mln. vnt. Anykščių r. sav. užėmė 4 vietą tarp analizuojamų sav., o mažiausias kiekis fiksuotas Birštono sav., kurioje buvo surinkta tik 0,3 mln. vnt. kiaušinių.

Bendras pokytis 2019-2023 m. daugumoje savivaldybių fiksuotas nežymus, išskyrus Anykščių r. sav., kurioje pokytis siekė 60 proc. sumažėjimą.

1.2.2. MAKROEKONOMIKA

Anykščių rajono savivaldybės makroekonomikos analizė apima esminius rajono ir regiono ekonominius rodiklius, tokius kaip bendrojo vidaus produkto (BVP) augimas, lietuviškos kilmės eksportą, investicijų srautus. Šie rodikliai atspindi ekonominę Anykščių r. sav. būklę.

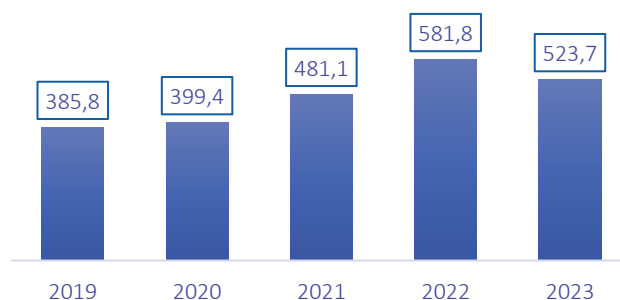

Pav. 37. BVP to meto kainomis, Utenos apskrityje mln. Eur ir BVP dalis iš Lietuvos, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019–2023 m. bendrojo vidaus produkto (toliau - BVP) dydis Utenos apskrityje, apskaičiuotas to meto kainomis, rodo stabilų ekonomikos augimą. 2022 m. fiksuotas didelis BVP šuolis, kai jis pakilo nuo 1481,6 mln. Eur. iki 1746,4 mln. Eur. Šis augimas gali būti siejamas su užsienio investicijų srautais. Tarp 2022 m. ir 2023 m. BVP pokytis buvo mažesnis – nuo 1746,4 mln. Eur. iki 1787,1 mln. Eur., tačiau tai vis tiek rodo teigiamą tendenciją. Bendras BVP kilimas 2019–2023 m. laikotarpį siekė 33,2 proc., o tai rodo stabilų ekonomikos augimą Utenos apskrityje. Išanalizavus procentinę Utenos apskrities BVP dalį iš Lietuvos, matoma, jog ji 2019–2023 m. nesiekė net 3 proc. ir analizuojamuoju laikotarpiu sumažėjo 11,1 proc.

2019–2023 m. lietuviškos kilmės eksporto į Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis augimas taip pat rodo teigiamą tendenciją. 2019–2022 m. laikotarpiu fiksuotas stabilus eksporto augimas, kuris nuo 385,8 mln. Eur. pakilo iki 581,8 mln. Eur. Tačiau 2023 m. buvo pastebėtas eksporto sumažėjimas iki 523,7 mln. Eur. Nepaisant to, bendras 2019–2023 m. eksporto augimas siekė 35,7 proc., o tai parodo, jog Utenos apskritis vis labiau plėtoja savo eksporto rinką į ES šalis. Eksportuojamų prekių struktūroje dominuoja 02 kategorijos prekių – mėsos ir valgomųjų mėsos subproduktų, kurių eksporto suma siekė 119 334,5 tūkst. Eur., bei 94 kategorijos prekių – baldų ir šviestuvų, kurių eksporto suma siekė 79 440,4 tūkst. Eur.

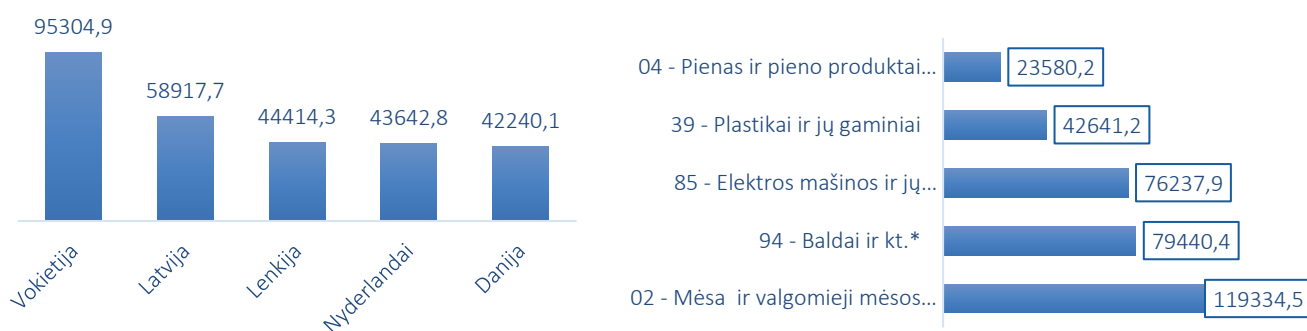
Pav. 38. Lietuviškos kilmės eksportas Utenos apskrityje 2019–2023 m., mln. Eur.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Išanalizavus lietuviškos kilmės eksportą į ES šalis 2024 m., buvo nustatyta, jog daugiausiai prekių buvo eksportuojama į Vokietiją, Latviją, Lenkiją, Nyderlandus ir Daniją. Eksporto prekių suma į Vokietiją siekė 95304,9 tūkst. Eur., į Latviją – 58917,7 tūkst. Eur., o į Lenkiją, Nyderlandus ir Daniją – panaši suma, siekianti virš 42000–44000 tūkst. Eur. kiekvienoje šalyje.

Detaliau išnagrinėjus prekių kategorijas, paaiškėjo, kad daugiausiai Utenos apskritis eksportuoja 02 kategorijos prekių – mėsos ir valgomųjų mėsos subproduktų. Jų eksporto suma į ES šalis sudarė 119 334,5 tūkst. Eur., kas rodo šio segmento dominavimą rinkoje. Antroje vietoje pagal eksporto apimtį yra 94 kategorija – baldai, patalynės reikmenys, čiužiniai ir jų dalys, šviestuvai, pašvietimo įranga bei surenkamieji statiniai, kurių bendra eksporto suma siekė 79 440,4 tūkst. Eur. Trečioje vietoje yra 85 kategorijos prekės – elektros mašinos ir įranga bei jų dalys, garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, kurių eksporto suma siekė 76 237,9 tūkst. Eur.

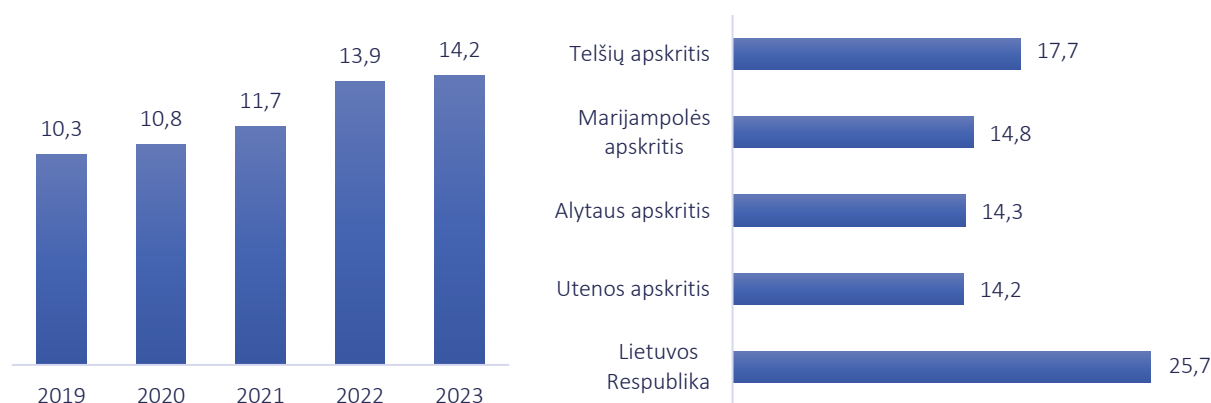
Ši analizė rodo, kad Utenos apskritis turi aiškų eksporto struktūrą, kur mėsos ir baldų sektoriai sudaro didžiąją dalį eksportuojamų prekių, tačiau taip pat galima pastebėti ir augantį elektros įrangos eksportą, kas gali rodyti sektoriaus diversifikaciją ir jo konkurencingumo augimą ES rinkoje.

Pav. 39. Lietuviškos kilmės eksporto suma į TOP5 ES šalis, tūkst. Eur. ir TOP5 eksportuojamos prekių grupės bei jų uždarbis, tūkst. Eur., 2024 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

**02 - Mėsa ir valgomieji mėsos subproduktai; 04 - Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje; 39 - Plastikai ir jų dirbiniai; 85 - Elektros mašinos ir įranga bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, televizijos vaizdo ir garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, šių gaminių dalys ir reikmenys; 94 - Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės ir panašūs kimštiniai baldų reikmenys; šviestuvai ir apšvietimo įranga, nenurodyti kitoje vietoje; šviečiantieji ženklai, šviečiančiosios iškabos ir panašūs dirbiniai; surenkamieji statiniai*

Pav. 40. BVP vienam gyv., to meto kainomis, tūkst. Eur.

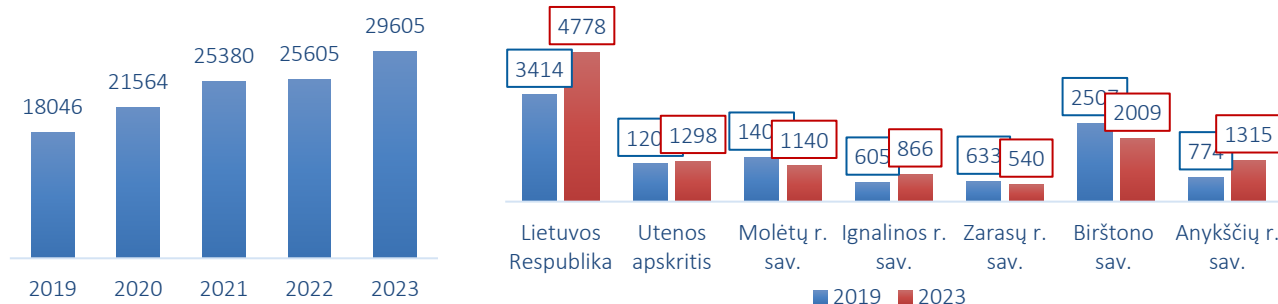
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019–2023 m. laikotarpiu BVP vienam gyventojui Utenos apskrityje stabiliai augo. 2019 m. vienam gyventojui buvo fiksuota 10,3 tūkst. Eur., o 2023 m. – 14,2 tūkst. Eur. Bendras pokytis per šį laikotarpį siekė 38 proc. padidėjimą. Nors augimas yra teigiamas, palyginti su kitomis apskritimis, kurios gyventojų skaičiumi yra panašiausios į Utenos apskritį, fiksuojama, jog Utenos apskrityje BVP vienam gyventojui to meto kainomis yra mažiausias – 14,2 tūkst. Eur. Lyginant su Telšių apskritimi, kur BVP vienam gyventojui siekia 17,7 tūkst. Eur., Utenos apskritis atsilieka. Palyginti su Lietuvos vidurkiu, kuris yra 25,7 tūkst. Eur., visos keturios apskritys stipriai atsilieka nuo šio rodiklio.

Utenos apskrities ekonomika stabiliai auga, tačiau lyginant su kitomis apskritimis, ji išlieka mažiau konkurencinga. Nors BVP augimas ir eksporto plėtra rodo teigiamas tendencijas, regionui reikėtų stiprinti savo konkurencingumą, plėtojant investicijas, skatinant technologinę plėtrą ir gerinant vietos infrastruktūrą. Taip pat svarbu, kad eksporto struktūra būtų diversifikuota, siekiant užtikrinti tvarų augimą ir atsparumą rinkos svyravimams.

1.2.3. INVESTICIJOS

Investicijos yra svarbus veiksnys, turintis tiesioginį poveikį Anykščių rajono ekonominei plėtrai, aplinkosaugai ir išteklių tvariam valdymui. Analizuojant investicijas Anykščių rajone, siekiama atskleisti, kokios yra pagrindinės investicijų kryptys, kokios investicijos yra labiausiai reikalingos rajono aplinkosaugos tikslams pasiekti ir kokios galimybės bei iššūkiai kyla dėl klimato kaitos, technologinių pokyčių ir socialinių poreikių. Tai leis geriau suprasti, kaip investicijų srautai gali padėti kurti tvaresnę ateitį ir efektyviau valdyti gamtinius išteklius Anykščių rajone.

Pav. 41. Materialinės investicijos Anykščiu r. sav. to meto kainomis tūkst. Eur ir tenkančios vienam gyventojui kitose savivaldybėse, 2019–2023 m., Eur

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

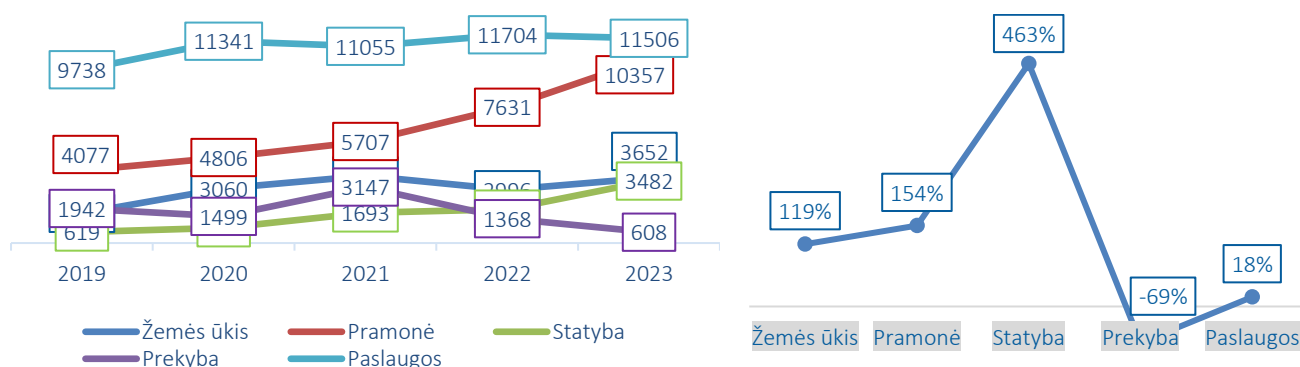
2019–2023 m. Anykščių r. fiksuotas stabilus materialinių investicijų augimas to meto kainomis. Bendras pokytis per šį laikotarpį siekia beveik dviejų trečdalių (64,6 proc.) augimą. Šis rodiklis rodo, kad vis daugiau lėšų investuojama į materialiąją infrastruktūrą ir kitus produktus, kurie prisideda prie rajono ekonominės vertės didinimo ir ilgalaikio tvarumo užtikrinimo.

Palyginti materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui pokytį su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2019–2023 m. Birštono sav., Molėtų ir Zarasų r. sav. materialinių investicijų suma, vidutiniškai tenkanti vienam gyventojui, sumažėjo, o Anykščių ir Ignalinos r. sav. – padidėjo. Didžiausia materialinių investicijų

suma vidutiniškai tenkanti vienam gyventojui fiksuota Birštono sav., kurioje ji siekia 2009 Eur. 2 vietą užima Anykščių r. sav., kurioje vienam gyventojui vidutiniškai tenka 1315 Eur. Mažiausias materialinių investicijų kiekis vienam gyventojui tenka Zarasų r. sav., kurioje ji siekia tik 540 Eur.

Analizuojant Anykščių r. sav. materialinių investicijų to meto kainomis struktūrą, matoma, jog 2019–2023 m. laikotarpiu didžiausia jų dalis buvo skirta paslaugų sektoriui, kurio bendras pokytis analizuojamuoju laikotarpiu siekė 18 proc. Antrą vietą užima pramonės sektorius, į kurį kiekvienais metais yra stabiliai investuojama vis didesnė materialinių investicijų dalis. Bendras materialinių investicijų į pramonę 2019–2023 m. pokytis siekė 154 proc. Tai rodo, kad Anykščiai siekia stiprinti savo pramoninį potencialą ir diversifikuoti ekonomiką.

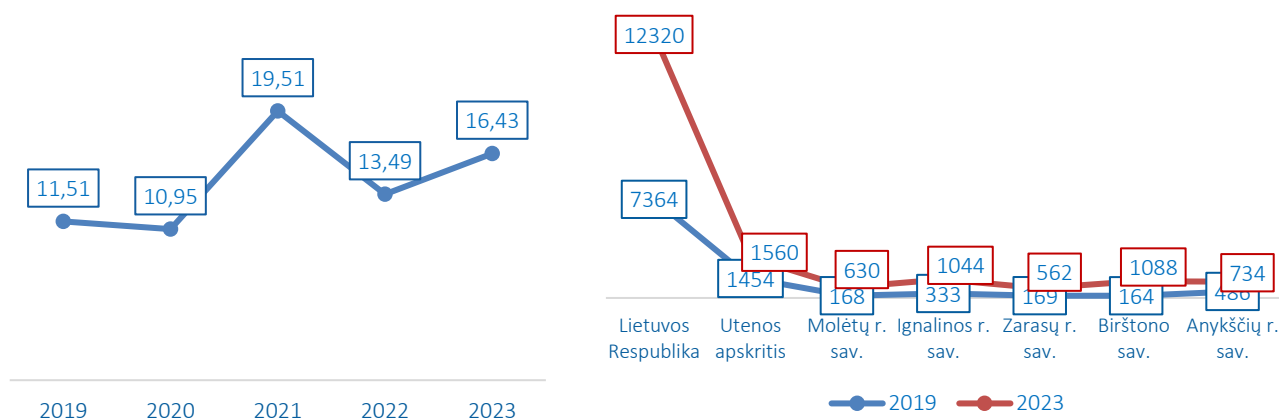
Stabilus materialinių investicijų augimas buvo fiksuotas ir statybos sektoriuje, kuris, nors ir užėmė paskutinę vietą 2019–2021 m., 2022–2023 m. aplenkė prekybos sektorių. Bendras materialinių investicijų to meto kainomis pokytis siekė 463 proc. Nors tai buvo didžiausias pokytis iš visų sektorių, statybos sektorius vis dar atsilieka nuo paslaugų, pramonės ir žemės ūkio sektorių pagal investicijų lygį.

Pav. 42. Materialinių investicijų to meto kainomis diversifikacija (tūkst. Eur) ir pokytis 2019–2023 m. Anykščių r. sav., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Šie statistiniai duomenys atskleidžia, kad Anykščių r. sav. aktyviai investuoja į savo plėtrą, ypač į paslaugų ir pramonės sektorius, tačiau vis dar atsilieka nuo Birštono sav. pagal bendrą materialinių investicijų lygį. Tolesnis investicijų didinimas ir racionalus paskirstymas tarp sektorių galėtų užtikrinti dar spartesnį Anykščių r. sav. ekonominį augimą ir regiono patrauklumą tiek vietos gyventojams, tiek potencialiems investuotojams.

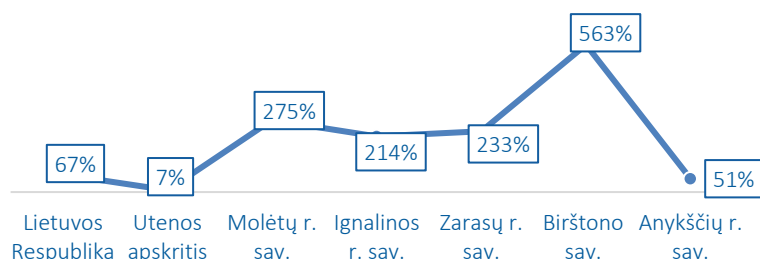
Pav. 43. Tiesioginės užsienio investicijos Anykščių r. sav., mln. Eur ir tenkančios vienam gyventojui Eur, 2019-2023 m.
 Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019–2023 m. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, tiesioginės užsienio investicijos Anykščių rajone patyrė tiek pakilimų, tiek nuosmukių. Analizuojant investicijų dinamiką, matoma, kad 2020 m. ir 2022 m. buvo fiksuoti tiesioginių užsienio investicijų sumažėjimai. 2020 m. buvo skirta mažiausia suma per visą šį laikotarpį – tik 10,95 mln. Eur., o 2022 m. tiesioginės užsienio investicijos suma sumažėjo iki 13,49 mln. Eur. Tuo tarpu 2021 m. buvo fiksuotas didžiausias tiesioginių užsienio investicijų kiekis per analizuojamą laikotarpį, kuris siekė 19,51 mln. Eur. pokytis 2019–2023 m. laikotarpiu buvo teigiamas ir siekė 42,7 proc., nors šis augimas buvo nevienodas, su aiškiais pakilimų ir nuosmukių etapais.

Toks investicijų pokytis, nors ir su svyravimais, rodo stabilų užsienio investicijų srautų augimą per laikotarpį, tačiau taip pat atskleidžia jautrumą išorės veiksniams, tokiems kaip globalios ekonominės sąlygos ir vietiniai plėtros veiksniai. Nepaisant kai kurių nuosmukių, bendras teigiamas pokytis rodo, kad Anykščių rajonas vis dar išlieka patrauklus užsienio investuotojams, o ilgainiui, siekiant tolesnio augimo, svarbu stiprinti rajono konkurencingumą ir pritraukti naujas investicijas.

Palyginti Anykščių r. sav. tiesioginių užsienio investicijų sumą, tenkančią vienam gyventojui su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog Anykščių r. sav. 2023 m. užima 3 vietą pagal didžiausią skiriamą sumą, nors Ignalinos r. ir Birštono sav. tiesioginių užsienio investicijų kiekiu stipriai lenkia Anykščių r. sav. 2023 m. Ignalinos r. sav. buvo skiriama 1044 Eur. / gyv.; Birštono sav. – 1088 Eur. / gyv., o Anykščiuose ši suma siekė tik 734 Eur. / gyv. Atkreiptinas dėmesys, kad šis skaičius yra daugiau nei dvigubai mažesnis nei Utenos apskrities vidurkis - vidurkiu – 1560 Eur. / gyv. Mažiausias tiesioginių investicijų kiekis tenka Zarasų r. sav. – 562 Eur. / gyv.

Šie duomenys atskleidžia, kad Anykščių r. sav., nors ir užima aukštą poziciją pagal investicijų sumą, tenkančią vienam gyventojui, vis dar atsilieka nuo kitų savivaldybių, tokių kaip Ignalinos r. sav. ir Birštono sav. Tai rodo, kad Anykščių r. turi reikšmingą potencialą pritraukti daugiau užsienio investicijų, ypač siekiant pasiekti apskrities vidurkį, kuris gali prisidėti prie tvaraus ekonominio augimo. Stiprinant rajono konkurencingumą, mažinant investicijų kliūtis ir išnaudojant vietos plėtros galimybes, Anykščių r. galėtų gerokai pagerinti savo pozicijas tiek apskrities, tiek nacionaliniu mastu.

Pav. 44. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui pokytis, 2019-2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant bendrą tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui, pokytį 2019-2023 m., matoma, jog visose savivaldybėse fiksuoti ženklaus pokyčiai. Didžiausias pokytis fiksuotas Birštono sav., kurioje investicijos išaugo net 563 proc., 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas 275 proc. padidėjimas, o 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje tiesioginių užsienio investicijų kiekis išaugo 233 proc. Anykščių r. sav. buvo fiksuotas mažiausias pokytis iš visų savivaldybių, siekiantis 51 proc. padidėjimą. Šis pokytis rodo, kad Anykščių r., nors ir pasiekė teigiamą augimą, vis dar atsilieka nuo kitų rajonų pagal investicijų dinamiką.

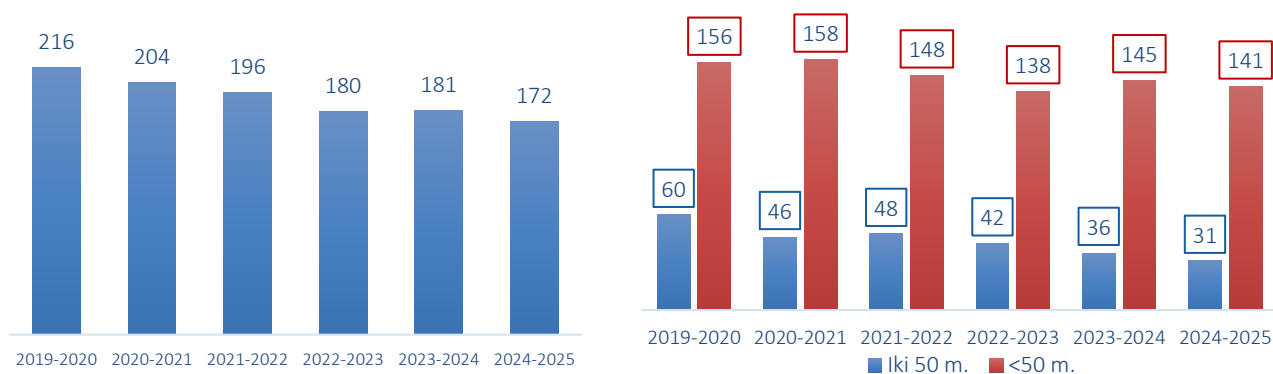
Šie pokyčiai stipriai skiriasi nuo Utenos apskrities ir Lietuvos vidurkio, tačiau taip yra todėl, jog 2019 m. savivaldybėse tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui suma buvo ženkiai mažesnė nei apskrityje ir šalyje, o 2023 m. jų kiekis dalyje savivaldybių vejasi apskrities vidurkį. Anykščių r. sav. vis dar turi didžiulį potencialą prisijungti prie sparčiau augančių rajonų, jei bus sutelktos pastangos pritraukti daugiau investicijų. Stiprinant investicijų politiką, infrastruktūrą ir regioninį bendradarbiavimą, Anykščiai galėtų pasiekti didesnę investicijų srautą ir užtikrinti tvarų savo ekonomikos augimą.

Lentelė 3. Verslo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ BVP kilimas, rodantis stabilų ekonomikos augimą Utenos apskrityje, tuo pačiu ir Anykščių r.; ▶ Mėsos ir baldų sektoriai sudaro didžiąją dalį eksportuojamų prekių Utenos apskrityje; ▶ Didžiausią pridėtinę vertę teikia ir darbuotojus įdarbina paslaugų sektorius; ▶ Anykščių r. neįsileidžiama „taršios gamybos“ verslo, siekiant išsaugoti regiono ekologinį / gamtinį / aplinkosauginį patrauklumą; ▶ Investicijų tolygumas Utenos apskrityje: didelės materialinės investicijos paslaugų sektoriui, taip pat augančios materialinės investicijos pramonės sektoriui; ▶ Anykščių r. teritorijos planavimo dokumentai apibrėžia, jog Anykščių r. gali veikti mažos ir vidutinės įmonės;	▶ Mažiausias BVP vienam gyventojui to meto kainomis Utenos apskrityje lyginant su kitomis apskritimis; ▶ Mažiausias tiesioginių užsienio investicijų kiekio, tenkančio vienam gyventojui, pokyčio augimas palyginti su kitomis savivaldybėmis; ▶ Kvalifikuotos (specializuotos, pvz. IT ar Fintech sektoriaus) darbo jėgos trūkumas; ▶ Verslo ir savivaldos abipusio bendravimo trūkumas.

▶ Vienas iš didžiausių veikiančių ūkio subjektų kiekis lyginant su kitomis savivaldybėmis ir Utenos apskrities vidurkiu; ▶ Besiplečiantis maitinimo įstaigų tinklas; ▶ Išaugęs smulkių veikiančių įmonių skaičius, turinčių iki 5 darbuotojų; ▶ Didžiausia žemės ūkio naudmenų ploto dalis tarp analizuojamų savivaldybių, viršijanti Lietuvos vidurkį.	
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Augantis elektros įrangos eksportas Utenos apskrityje; ▶ Stiprinant rajono konkurencingumą, mažinant investicijų kliūtis ir išnaudojant vietos plėtros galimybes, gerinti užsienio investicijų pritraukimą; ▶ Specifinių, išskirtinių smulkių verslų plėtojimas; ▶ Turizmo paslaugų verslo, ypatingai kultūrinio turizmo srities, plėtra.	▶ Sudėtinga pritraukti aukštos kvalifikacijos, kokybiškai dirbančius darbuotojus; ▶ Antras pagal dydį verslo sektorius yra pramonė (pirmas – paslaugos). Pramonės sritis nėra prioritetinga, siejant su Anykščių r. kultūros kurorto strateginiu tikslu; ▶ Auganti infliacija gali neigiamai veikti vartotojų perkamąją galią ir taip lėtinti ekonomikos augimą; ▶ Planuojamos mokestinės reformos (nekilnojamo turto mokestis, gyventojų pajamų apmokestinimas ir kt.) gali įtakoti smulkaus ir vidutinio verslo konkurencinę aplinką; ▶ Geopolitiniai veiksniai gali sulėtinti ekonomiką.

1.3. ŠVIETIMAS IR JAUNIMAS

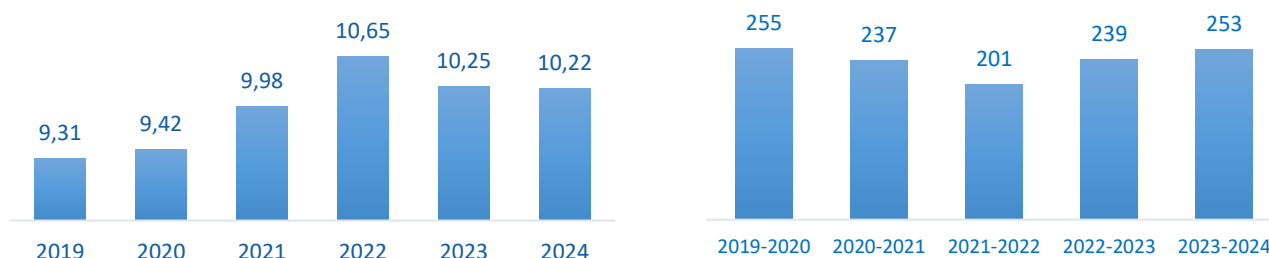

Pav. 45. Pedagoginių darbuotojų skaičius ir pasiskirstymas pagal amžių Anykščių r. sav., asm.

Šaltinis: Švietimo valdymo informacinė sistema

Anykščių r. sav. 2019-2020-2024-2025 m. m. fiksuojamas stabilus pedagoginių darbuotojų mažėjimas. Pažymėtina, jog ši kategorija apima mokytojus, vyresnius mokytojus, metodininkus ir ekspertus. Bendras pokytis siekė 20,4 proc. mažėjimą. Fiksuota, jog 2024-2025 m. m. Anykščių r. sav. buvo 172 pedagoginiai darbuotojai. Analizuojant jų amžiaus struktūrą paaiškėjo, jog didžiąją dalį pedagoginių darbuotojų sudaro vyresnio amžiaus žmonės, kuriems yra virš 50 metų. 2024-2025 m. m. pedagoginių darbuotojų dalis, kuriems yra virš 50 metų, siekė 141 darbuotoją. Tuo tarpu jaunesnių nei 50 metų 2024-

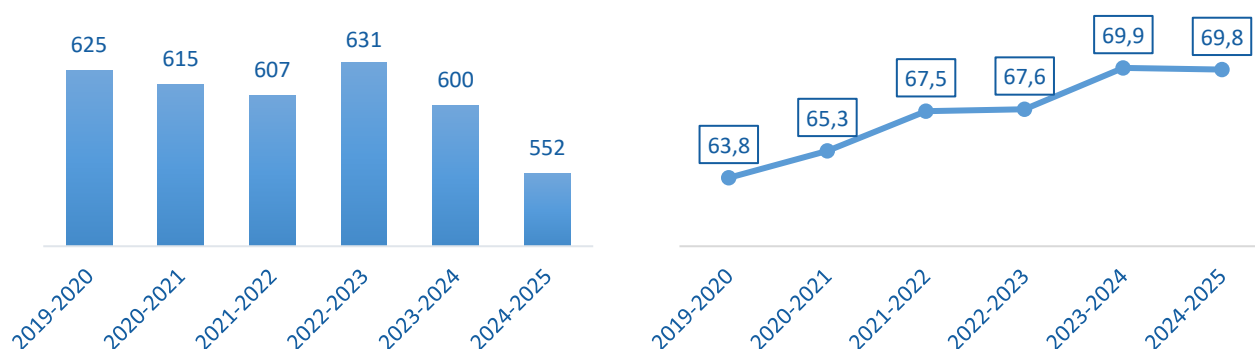
2025 m. m. dalis siekė vos 31 darbuotoją. Analizuojamuoju laikotarpiu nuo 2019-2020 m. m. iki 2024-2025 m. m. stebimas neigiamas pokytis, nes jaunesnių pedagoginių darbuotojų skaičius sumažėjo 48,3 proc. Pastebima, jog vyresnių nei 50 metų pedagoginių darbuotojų skaičius išliko gan stabilus ir bendras jų pokytis siekė tik 9,6 proc. sumažėjimą.

Pav. 46. Mokinių, tenkančių vienam mokytojui, skaičius ir mokytojų skaičius, naudojančių pamokose skaitmenines mokymosi aplinkas (asm.)

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Švietimo valdymo informacinė sistema

Analizuojant 2019-2024 m. duomenis, buvo fiksuota, jog mokinių skaičius, tenkantis vienam mokytojui, padidėjo. 2019 m. šis rodiklis siekė 9,31 mokinių vienam mokytojui, kai tuo tarpu 2024 m. – 10,22. Fiksuotas bendras pokytis siekė 9,8 proc. padidėjimą.

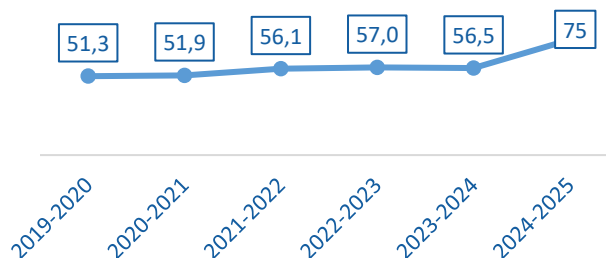

Pav. 47. Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius (asm.) ir 1-6 m. vaikų dalis, dalyvaujanti ikimokykliniame ugdyme (proc.)

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Švietimo valdymo informacinė sistema

Anykščių r. sav. nuo 2019-2020 m. m. iki 2024-2025 m. m. stebimas bendras ikimokyklinio ugdymo auklėtinių sumažėjimas, nors analizuojamuoju laikotarpiu jis ir patyrė svyravimų. 2019-2020 m. m. fiksuota, jog Anykščių r. sav. mokėsi 625 ikimokyklinio amžiaus auklėtiniai, kai tuo tarpu 2024-2025 m. m. – šis auklėtinių skaičius krito iki 552. Bendras pokytis siekė 11,7 proc.

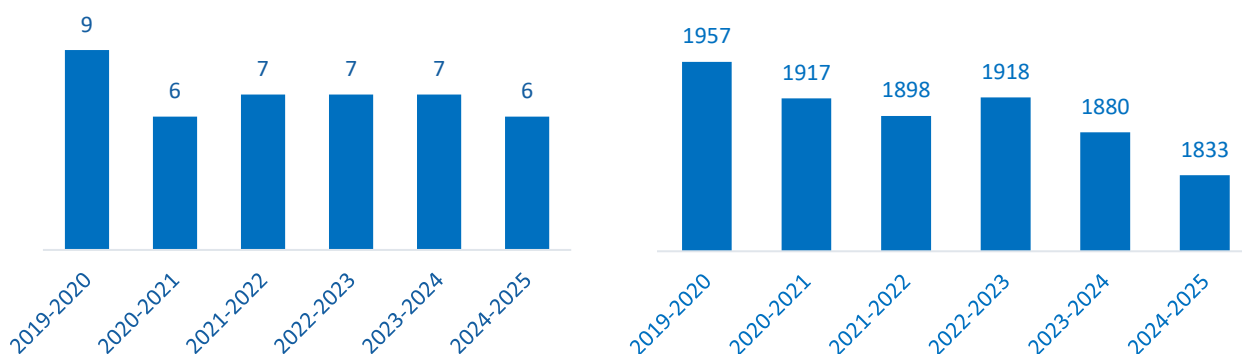
Analizuojant 1-6 m. vaikų dalį, dalyvaujančią ikimokykliniame ugdyme, lyginamą su atitinkamo amžiaus vaikais, matomas teigiamas pokytis – vaikų dalis, dalyvaujanti ikimokykliniame ugdyme stabiliai augo ir padidėjo 6 p. p. 2024-2025 m. m. beveik $\frac{3}{4}$ (69,8 proc.) vaikų dalyvavo ikimokykliniame ugdyme.

Pav. 48. Ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų (0-5 m.) dalis, proc.

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Švietimo valdymo informacinė sistema

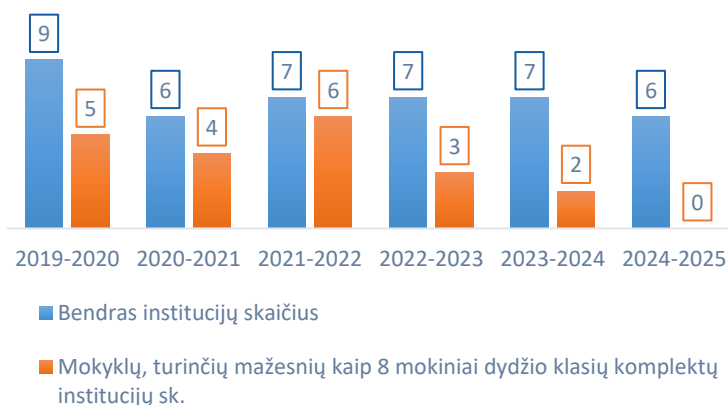
Tuo metu stebima tendencija, jog 0-5 m. amžiaus vaikų ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalis taip pat auga. 2019-2020 m. vaikų nuo 0 iki 5 dalis ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme sudarė 51,3 proc. 2024-2025 m. m. ji padidėjo iki 75 proc., sudarydama 23,7 p. p. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog duomenys pateikiami iš skirtingų šaltinių. 2019-2020 m. m.- 2023-2024 m. m. duomenys pateikti iš Švietimo valdymo informacinės sistemos, tuo tarpu 2024-2025 m. m. – iš Anykščių r. sav.

Pav. 49. Bendrojo ugdymo mokyklų (vnt.) ir mokinių skaičius (asm.) Anykščių r. sav.

Šaltinis: Anykščių r. sav.

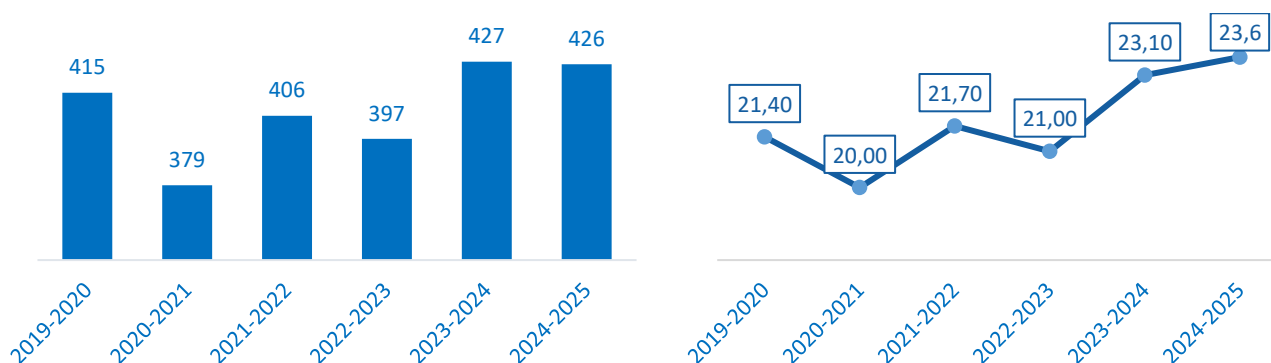
Bendrojo ugdymo srityje nuo 2019-2020 m. m. iki 2024-2025 m. m. fiksuojamas bendrojo ugdymo mokyklų 33,3 proc. sumažėjimas. 2024-2025 m. Anykščių r. sav. fiksuotos 6 bendrojo ugdymo mokyklos. Atkreiptinas dėmesys, jog analizuojamuoju laikotarpiu bendrojo ugdymo mokinių skaičius taip pat sumažėjo. Fiksuota, jog 2019-2020 m. bendrojo ugdymo mokinių skaičius siekė 1957 mokinius, o 2024-2025 m. – 1833. Bendras pokytis siekė 6,3 proc. sumažėjimą.

Pav. 50. Mokyklų, turinčių mažesnių kaip 8 mokiniai dydžio klasių komplektų

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Švietimo valdymo informacinė sistema

Nemažiau svarbus rodiklis yra mokyklų, turinčių mažesnių kaip 8 mokiniai dydžio klasių komplektų. Fiksuota, jog Anykščių r. sav. patyrė svyravimų nuo 2019-2020 m. m., kuomet tokių mokyklų buvo fiksuotos 5, tačiau 2024-2025 m. m. laikotarpiu nei viena mokykla nebeturėjo mažesnių kaip 8 mokiniai klasių komplektų. Tai rodo tendenciją, jog Anykščių r. sav. nebelieka mažo dydžio klasių ir bendrasis ugdymas yra vykdomas didesnėse klasėse.

Pav. 51. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse ir jų dalis (proc.) lyginant su bendru mokinių skaičiumi Anykščių r. sav.

Šaltinis: Anykščių r. sav. duomenys

Analizuojant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių duomenis, matoma, jog šių mokinių dalis 2019-2020-2024-2025 m. m. laikotarpiu patyrė svyravimų. Nors 2020-2021 m. m. buvo fiksuotas žymus spec. poreikių turinčių mokinių sumažėjimas – spec. poreikių turinčių mokinių skaičius sumažėjo iki 379 mok., kuris 2021-2022 m. m. vėl išaugo iki beveik tokio pačio mokinių skaičiaus kaip 2019-2020 m. m. Nors 2022-2023 m. m. spec. poreikių mokinių skaičius buvo šiek tiek sumažėjęs (iki 397 mok.), fiksuojama, jog bendrai analizuojamuoju laikotarpiu nuo 2019-2020 m. m. iki 2024-2025 m. m., spec. poreikių turinčių mokinių skaičius augo 2,7 proc. ir 2024-2025 m. m. siekė 426 mokinius.

Analizuojant procentinę spec. poreikių turinčių mokinių dalį nuo visų bendrojo ugdymo mokinių dalies, taip pat stebimas didėjimas. 2019-2020 m. m. bendrose klasėse besimokančių mokinių, turinčių spec. ugdymosi poreikių dalis, lyginant su bendru mokinių skaičiumi siekė 21,4 proc. Tuo tarpu 2024-2025 m. m. padidėjo iki 23,6 proc. Bendras pokytis fiksuotas 2,2 p. p.

Analizuojant 2024 m. valstybinių brandos egzaminų (toliau – VBE) rezultatus, matyti, kad kai kurių dalykų išlaikymo rodikliai Anykščių r. savivaldybėje viršijo šalies vidurkį. Vertinant išlaikiusiųjų egzaminus mokinių dalį (t. y. tų, kurie surinko nuo 16 iki 100 balų), paaiškėjo, kad didesnė dalis Anykščių r. mokinių, palyginti su šalies vidurkiu, išlaikė lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos, informacinių technologijų, chemijos, fizikos, geografijos, istorijos bei anglų kalbos egzaminus.

Itin teigiamas rodiklis fiksuotas informacinių technologijų, chemijos, geografijos ir istorijos egzaminuose – juos Anykščių r. savivaldybėje 2024 m. išlaikė visi juos laikę mokiniai. Tai rodo mažesnę neišlaikiusiųjų dalį šiuose dalykuose, lyginant su šalies mastu.

Vis dėlto, vertinant aukštesniojo lygiu išlaikiusiųjų (surinkusiųjų 86–100 balų) dalį, Anykščių r. rezultatai dažniausiai atsilieka nuo Lietuvos vidurkio. 2024 m. didžiausia aukštesniojo lygiu išlaikiusiųjų dalis rajone buvo geografijos egzamine – net 22,2 proc. mokinių pasiekė šį lygį. Taip pat geresni rezultatai fiksuoti lietuvių kalbos ir literatūros (16,36 proc.) bei anglų kalbos (11,1 proc.) egzaminuose.

Lentelė 4. 2024 m. VBE rezultatai Anykščių r. sav. ir Lietuvoje, proc.

Šaltinis: Nacionalinė švietimo agentūra

	86-100 balų		16-100 balų	
	Anykščių r. sav.	Lietuvos vidurkis	Anykščių r. sav.	Lietuvos vidurkis
Lietuvių kalba ir literatūra	16,36	14,1%	92,73	91,3%
Matematika	1,0%	10,4%	90,48	89,5%
Informacinės technologijos	0,0%	13,2%	100,0%	93,4%
Biologija	4,1%	10,6%	93,9%	95,2%
Chemija	0,0%	22,1%	100,0%	99,2%
Fizika	2,9%	15,5%	97,1%	96,9%
Geografija	22,2%	11,8%	100,0%	98,8%
Istorija	6,4%	7,0%	100,0%	98,9%
Anglų kalba	11,1%	21,8%	98,3%	99,4%
Rusų kalba	0,0%	41,3%	0,0%	99,8%

2019–2024 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybėje bendras valstybinius brandos egzaminus išlaikiusių mokinių skaičius (t. y. surinkusių daugiau nei 16 balų) padidėjo 0,5 procentinio punkto.

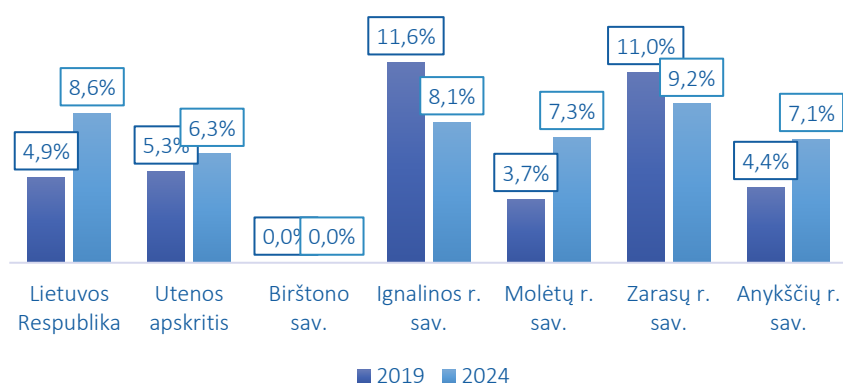
Matematikos ir fizikos egzaminų išlaikymo rodikliai 2024 m., palyginti su 2019 m., pagerėjo. Tuo metu lietuvių kalbos ir literatūros, biologijos bei anglų kalbos egzaminus išlaikiusių mokinių dalis sumažėjo. Atkreiptinas dėmesys, jog chemijos, geografijos ir istorijos egzaminų išlaikomumas tiek 2019 m., tiek 2024 m. nesikeitė ir išliko 100 proc.

Lentelė 5. Egzaminus išlaikiusiųjų dalis 2019-2024 m. Anykščių r. sav., proc.

Šaltinis: Nacionalinė švietimo agentūra

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lietuvių kalba ir literatūra	95,04%	91,21%	92,70%	96,59%	93,86%	92,73%
Matematika	79,17%	59,77%	87,30%	58,89%	72,73%	90,48
Informacinės technologijos	94,44%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%
Biologija	98,63%	100,0%	100,0%	96,61%	100,0%	93,9%
Chemija	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Fizika	95%	91,67%	100,0%	100,0%	100,0%	97,1%
Geografija	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	97,62%	100,0%
Istorija	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	98,11%	100,0%
Anglų kalba	98,69%	99,05%	98,20%	100,0%	98,32%	98,3%
Rusų kalba	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%
Vokiečių kalba	0,00%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Prancūzų kalba	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vidurkis	96,10%	93,52%	98,02%	95,21%	96%	96,60%

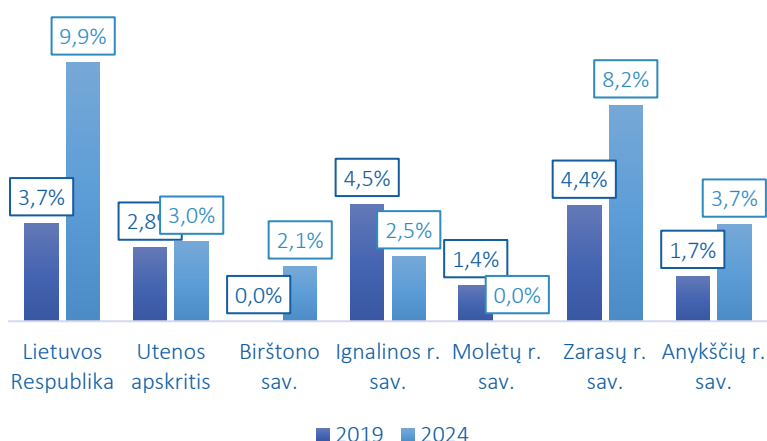
2019-2024 m. neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo nuo visų pagrindinio ugdymo mokinių dalis Anykščių r. ir Molėtų r. sav., Utenos apskrityje ir šalyje didėjo. Tuo metu Ignalinos r. ir Zarasų r. sav. – mažėjo. 2024 m. Anykščių r. sav. užėmė 2 vietą tarp savivaldybių pagal mažiausią neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo dalį (7,1 proc.). Pirmąją vietą užėmė Birštono sav., kurioje tiek 2019 m., tiek 2024 m. nebuvo fiksuota neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo mokinių. Didžiausia neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo dalis tarp analizuojamųjų 2024 m. fiksuota Zarasų r. sav., kurioje šis rodiklis siekė 9,2 proc.

Pav. 52. Neįgijusiųjų pagrindinio išsilavinimo dalis nuo visų pagrindinio ugdymo mokinių 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

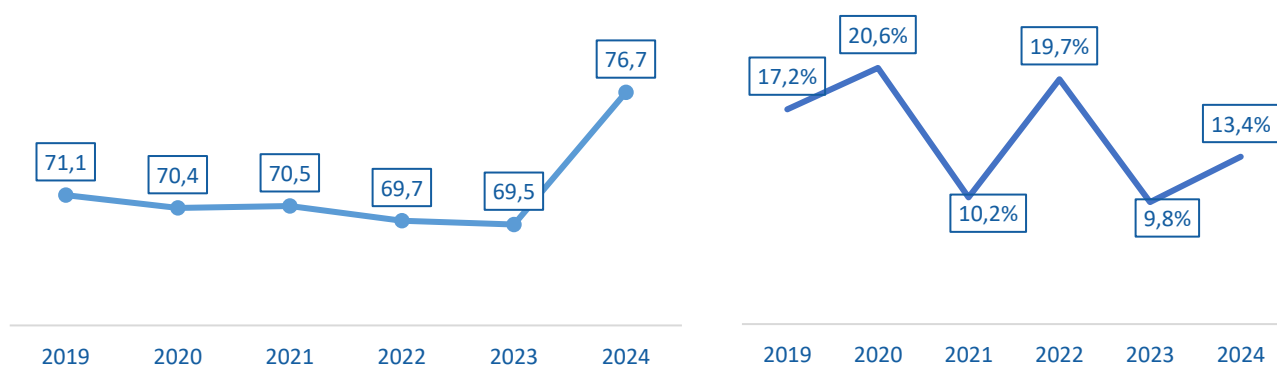
Analizuojant 2019-2024 m. neįgijusiųjų vidurinio išsilavinimo dalį nuo visų vidurinio ugdymo mokinių, matyti, jog visose savivaldybėse jų procentinė dalis yra mažesnė nei pagrindinio ugdymo. 2024 m. Anykščių r. sav. užėmė 4 vietą tarp lyginamų savivaldybių pagal mažiausią neįgijusiųjų vidurinio išsilavinimo dalį (3,7 proc.).

Pav. 53. Neįgijusiųjų vidurinio išsilavinimo dalis nuo visų vidurinio ugdymo mokinių 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Didžiausia dalis kaip ir pagrindinio ugdymo rodikliuose, fiksuota Zarasų r. sav., kurioje ji siekė 8,2 proc., o mažiausia – Molėtų r. sav. (0 proc.) ir Birštono sav. (2,1 proc.).

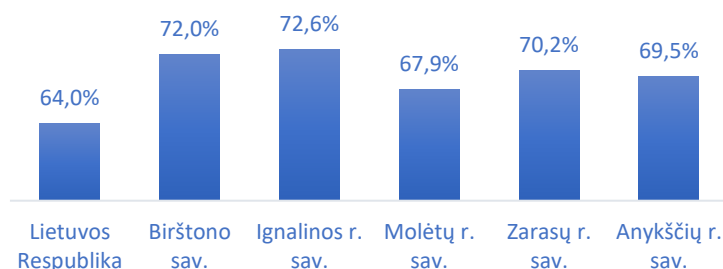

Pav. 54. Neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis bei mokinių vasaros užimtumas Anykščių r. sav., proc.

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir švietimo valdymo informacinė sistema

2019-2024 m. Anykščių r. sav. matomas teigiamas pokytis mokinių įsitraukime į neformalųjį švietimą. 2019 m. neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis siekė 71,1 proc. 2019-2023 buvo fiksuoti nežymūs svyravimai, tačiau kiekvienais metais apie 70 proc. mokinių įsitraukdavo į neformalųjį ugdymą. 2024 m. fiksuotas staigus šuolis, kuomet neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis siekė net 76,7 proc. Bendras pokytis 2019-2024 m. siekė 5,6 p. p. augimą. Palyginti 2023 m. duomenis su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog Anykščių r. sav. užima 4 vietą tarp savivaldybių, tačiau aplenkia Lietuvos vidurkį, kuris 2023 m. siekė 64 proc. Didžiausia neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis fiksuota Ignalinos r. sav. – 72,6 proc. Birštono sav. fiksuota labai panaši dalis į Ignalinos r. sav. – 72 proc. Mažiausias rodiklis fiksuotas Molėtų r. sav., kurioje jis siekė tik 67,9 proc. Nors savivaldybėse fiksuojamas

skirtingas neformaliojo ugdymo užimtumas, tačiau palyginti su Lietuvos vidurkiu, visos analizuojamos savivaldybėmis jį viršija, o tai yra teigiamas rodiklis.

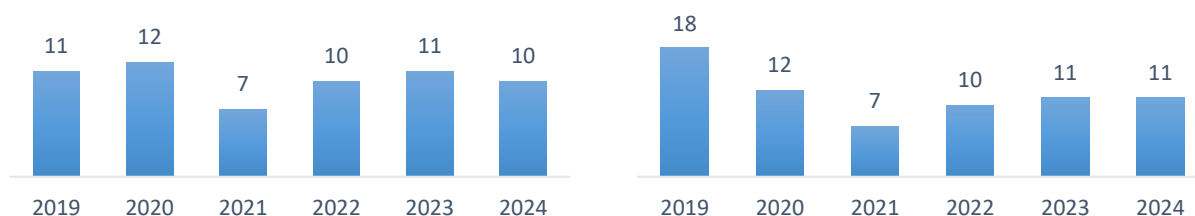

Pav. 55. Neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis, proc.

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Švietimo valdymo informacinė sistema

Analizuojant mokinių vasaros užimtumą, nurodantį kokia mokinių dalis dalyvavo vasaros stovyklose nuo bendro mokinių skaičiaus, fiksuojami žymesni svyravimai kas antrus metus. Pastebima, jog 2019-2024 m. didžiausias mokinių užimtumas fiksuotas 2020 m. – 20,6 proc. ir 2022 m. – 19,7 proc. Mažiausias mokinių užimtumas fiksuotas 2021 m. – 10,2 proc. ir 2023 m. – 9,8 proc. Bendras pokytis fiksuoja mokinių vasaros užimtumo sumažėjimą 3,8 p. p. Šis skaičius galėtų būti siejamas su stovyklų skaičiaus ir veikiančių įstaigų, įmonių, organizacijų, kurios organizuoja vaikų ir jaunimo vasaros stovyklas, skaičiaus sumažėjimu.

Vasaros stovyklų skaičius 2019-2024 m. sumažėjo 7 stovyklomis (38,8 proc.). Tuo tarpu analizuojant veikiančių įstaigų, įmonių, organizacijų, kurios organizuoja vaikų ir jaunimo stovyklas, taip pat fiksuojamas 2019-2024 m. sumažėjimo pokytis, siekiantis 9 proc. Atkreiptinas dėmesys, jog abiejų rodiklių didžiausias sumažėjimas fiksuotas 2021 m., kuomet buvo fiksuotos 7 veikiančios įstaigos, įmonės, organizacijos, organizuojančios vaikų ir jaunimo vasaros stovyklas ir 7 vasaros stovyklos.

Pav. 56. Veikiančių įstaigų, įmonių, organizacijų, kurios organizuoja vaikų ir jaunimo vasaros stovyklas, skaičius bei vasaros stovyklų skaičius Anykščių r. sav., vnt.

Šaltinis: Anykščių r. sav.

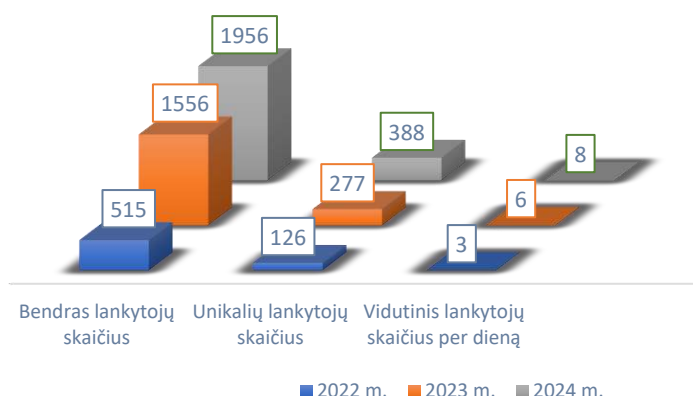
2024 m. Anykščių r. sav. buvo pirmą kartą įgyvendinama „Jaunimo užimtumas vasarą ir integracija į darbo rinką“ priemonė. Dalyvauti jos įgyvendinime užsiregistravo 16 darbdavių ir 28 mokiniai. Už vieną įdarbintą jaunuolį, kuriam mokama ne mažesnė nei minimali alga, darbdaviui kompensuojama 300 Eur. Ilgiausiai vienas jaunuolis gali dirbti 2 mėnesius, tuomet darbdaviui maksimali išmokama kompensacija siekia 600 Eur. Iš Priemonei įgyvendinti skirtų lėšų paskirtos ir išmokėtos kompensacijos darbdaviams (iš viso 7 614 Eur) už 17 mokinių įdarbinimą vasaros laikotarpiu, t. y. liepos–rugpjūčio mėnesiais.

Kita, 2024 m. naujai įgyvendinama priemonė „Mokinių dalyvaujamas biudžetas“, kurios finansavimo suma siekė 3000 Eur, buvo įgyvendinama visų 6 rajone veikiančių bendrojo ugdymo mokyklų. Kiekvienai mokyklai buvo skirta po 500 Eur. Mokiniai mokyklų administracijoms teikė projektų paraiškas, vyko vieša

projektų atranka, įgyvendinti mokinių iniciatyvos projektai – suorganizuota naktis mokykloje, atnaujintos patalpos, įrengtos poilsio erdvės. Taip pat Anykščių r. sav. kasmet įgyvendinama jaunimo užimtumo skatinimo priemonė, kurią finansuoja nevyriausybinės jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos bei neformaliojo jaunimo grupės.

Nuo 2018 m. iš Anykščių r. sav. biudžeto lėšų finansuojami atvirųjų jaunimo erdvių veiklos projektai. 2019 m. veiklą vykdė 4 atvirosios jaunimo erdvės (toliau – AJE): Anykščiuose, Ažuožeriuose, Leliūnuose ir Levaniškiuose. 2020 m. – 3 AJE. Nors 2020-ieji metai pažymėti veiklų ribojimu, rajone veikusios AJE vykdė veiklas su jaunimu kontaktiniu ir nuotoliniu būdu, atsižvelgdamos į Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rekomendacijas. Nuo 2022 m. Anykščių jaunimo klubas atvirą darbą su jaunimu vykdo Atvirame jaunimo centre (toliau – AJC) Anykščiuose. AJC organizuojamos įvairaus pobūdžio veiklos, kuriomis siekiama pritraukti socialinę atskirtą patiriančius jaunuolius – susitikimai su įvairių sričių specialistais, jaunimo knygų klubo susitikimai, protmūšiai, tradicinėmis tapusios kulinarinės popietės, filmų peržiūros ir aptarimai, žaidimų vakarai ir kt.

2022–2024 m. augo ne tik bendras bei unikalių lankytojų skaičius, bet ir vidutinis lankytojų skaičius per dieną. Bendras lankytojų skaičius 2022–2024 m. padidėjo 279,8 proc., unikalių lankytojų skaičius – 207,9 proc., o vidutinis lankytojų skaičius per analizuojamąjį laikotarpį – 166,6 proc.

Pav. 57. Atviro jaunimo centro lankytojai 2022–2024 m.

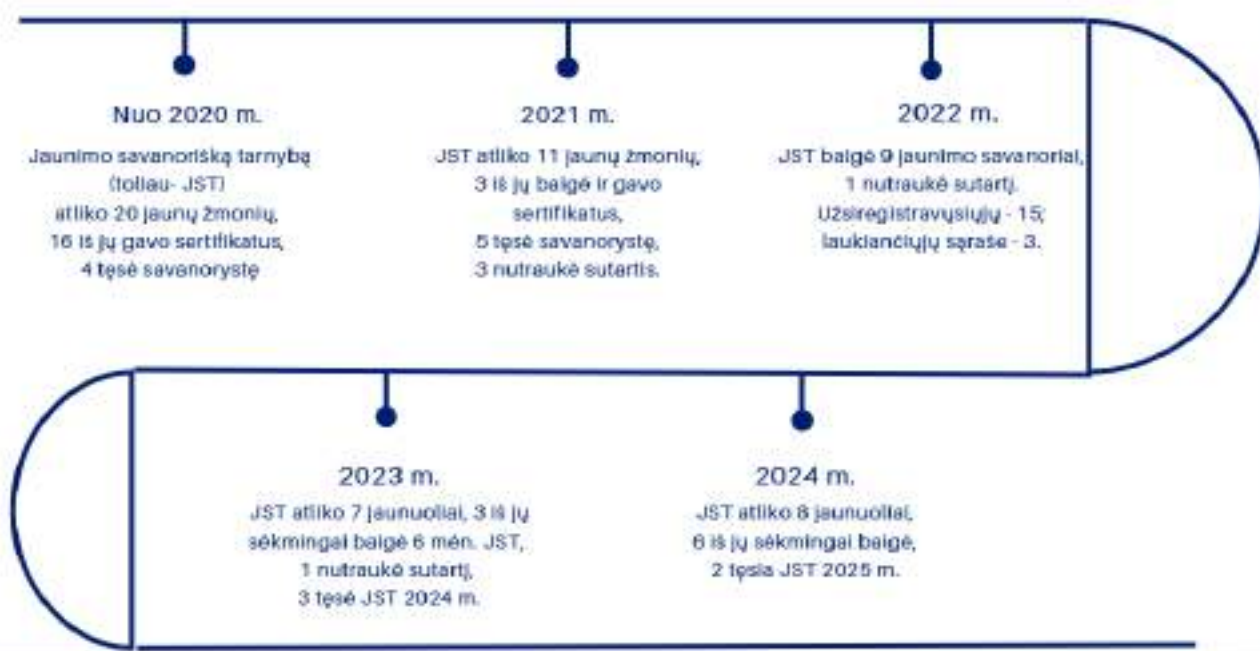
Šaltinis: Anykščių r. sav.

Nuo 2020 m. įgyvendinama nauja priemonė „Jaunimo savanoriškos veiklos skatinimas“. Jaunimo savanoriška tarnyba – tai intensyvi 6 mėn. trukmės savanorystės programa jauniems žmonėms nuo 14 iki 29 m., kurios metu jaunuoliai savanoriauja pasirinktoje akredituotoje priimančioje organizacijoje po ne mažiau kaip 35 astronomines val. per mėnesį ir ne mažiau kaip 240 val. nuo JST sutartyje nurodytos savanoriškos veiklos pradžios datos, kartą per mėnesį susitinka su savanorišką veiklą organizuojančios organizacijos paskirtu mentoriumi, mokosi įveikti sunkumus, mokosi apmąstyti patirtį bei įvardyti išmokimus, suformuluoti tobulėjimo kryptis.

2020 m. su jaunimo savanoriškos tarnybos ir jaunimo solidarumo korpuso programomis buvo supažindintas 121 rajono mokyklų vyresniųjų klasių moksleivis; 2021 m. – 134. 2024 m. palyginti su ankstesniais metais, matomas didesnis susidomėjimas ilgalaike savanoryste ir jos teikiama nauda. Jaunuoliai, atlikę 6 mėn. JST, gauna 0,25 papildomo balo stodami į aukštąsias mokyklas – universitetus ir

kolegijas. 2024 m. Lietuvoje papildomais balais už atliktą JST pasinaudojo 544 jaunuoliai (471 universitetuose, 73 kolegijose).

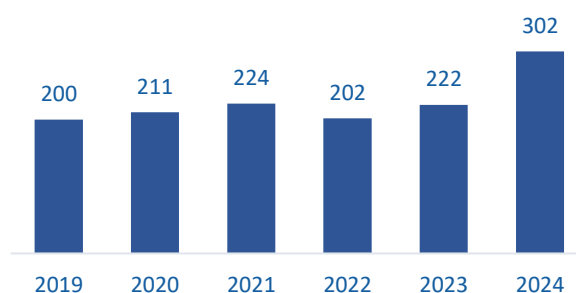
2021 m. pradėtas vykdyti mobilusis darbas su jaunimu. Mobilusis darbas su jaunimu – tai darbas su jaunais žmonėmis nuvykus į gyvenamąją teritoriją, kurioje nėra atvirojo jaunimo centro arba atvirosios jaunimo erdvės, atsižvelgiant į šioje teritorijoje gyvenančių jaunų žmonių individualius poreikius. 2021 m. mobiliojo darbo su jaunimu komanda (1) teikė paslaugas 40 jaunų žmonių, iš kurių 27 projekto veiklose dalyvavo du ir daugiau kartų. 2022 m. mobiliojo darbo su jaunimu teikiamomis paslaugomis naudojosi 30 unikalių dalyvių (bendras dalyvių skaičius 117). Iš viso buvo 161 susitikimas, vidutiniškai po 40 kiekvienoje vietovėje. 2023 m. mobilus darbas buvo vykdomas tik 6 mėn., nes paslaugos teikėjas nutraukė sutartį, o kitų teikėjų neatsirado. 2024 m. atnaujintas mobiliojo darbo su jaunimu paslaugos teikimas. 2024 m. mobiliojo darbo su jaunimu teikiamomis paslaugomis naudojosi 74 unikalūs dalyviai (bendras dalyvių skaičius 620). Iš viso per metus buvo 184 mobiliojo darbo su jaunimu komandos išvykų, skirtų mobiliam darbui.

Pav. 58. Jaunimo savanoriškos tarnybos dalyvaujančiųjų apskaita 2020-2024 m.

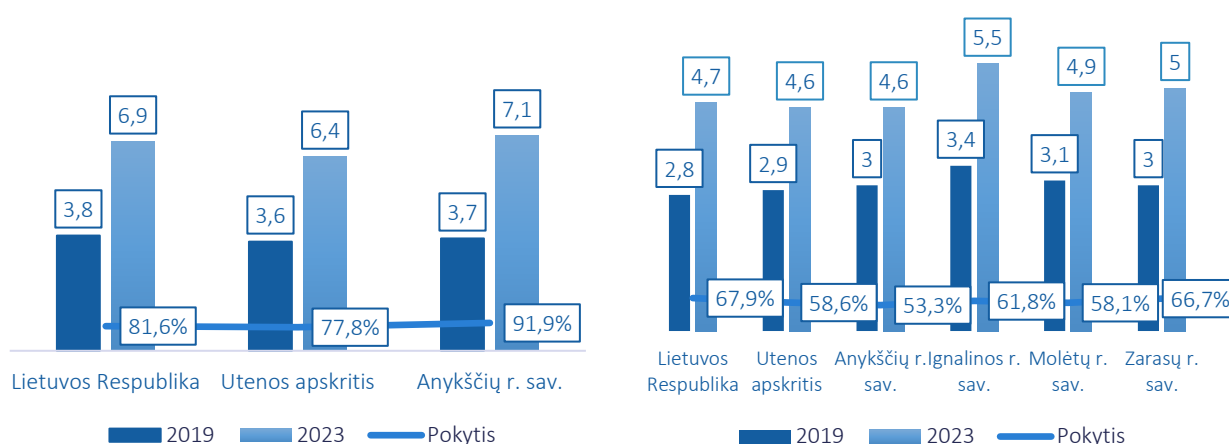
Šaltinis: Anykščių r. sav.

2019-2024 m. Anykščių r. sav. veikė 1 profesinio ugdymo įstaiga – „Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filialas“. 2019 m. šioje profesinio rengimo įstaigoje mokėsi 200 mokinių, o 2024 m. šis skaičius padidėjo iki 302 mokinių. Bendras 2019-2024 m. laikotarpiu pokytis siekė 51,0 proc. Fiksuojama, jog nors 2019-2023 m. mokinių skaičius ir patyrė nedidelių svyravimų, didžiausias pokytis įvyko 2024 m., kuomet nuo 2023 m. iki 2024 m. mokinių skaičius padidėjo 80 asm.

Pav. 59. Profesinio ugdymo mokinių skaičius Anykščių r. sav.

Šaltinis: Anykščių r. sav.

Pav. 60. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir bendrojo ugdymo mokykloje vienam asmeniui tenkančios lėšos, tūkst. Eur

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra

2019-2023 m. laikotarpiu Anykščių r. sav. fiksuotas daugiau nei 90 proc. (91,9 proc.) vienam asmeniui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tenkančių lėšų padidėjimas. 2019 m. vienam asmeniui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teko 3,7 tūkst. Eur., kai tuo tarpu 2023 m. – 7,1 tūkst. Eur. Anykščių r. sav. 2023 m. skiriama suma vienam asmeniui lenkia Utenos apskrities (6,4 tūkst. Eur.) ir Lietuvos vidurkį (6,1 tūkst. Eur.).

Analizuojant bendrojo ugdymo mokykloje vienam asmeniui tenkančias lėšas matoma, jog Anykščių r. sav. 2019 m. buvo skiriama 3 tūkst. Eur., kai tuo tarpu 2023 m. – 4,6 tūkst. Eur. Bendras pokytis siekė 53,3 proc. 2023 m. skiriama Anykščių r. sav. suma vienam asmeniui bendrojo ugdymo mokykloje buvo tokia pati kaip Utenos apskrityje ir panaši į Lietuvos vidurkį (4,7 tūkst. Eur.), tačiau mažiausia iš analizuojamų savivaldybių. Didžiausia skiriama suma 2023 m. fiksuota Ignalinos r. sav. – 5,5 tūkst. Eur., kurioje 2019-2023 m. pokytis siekė 61,8 proc.

Lentelė 6. Švietimo, jaunimo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

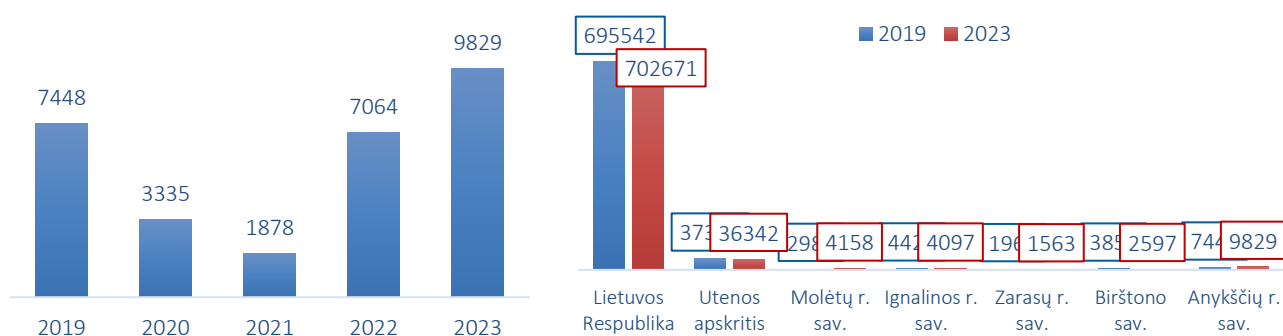
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Skiriama didžiausia lėšų suma vienam ikimokyklinio ugdymo įstaigoje besimokančiam asmeniui, palyginti su Utenos apskritimi ir Lietuvos vidurkiu; ▶ Sėkmingai įgyvendinama visiška specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtrauktis į bendrojo ugdymo programas; ▶ Augantis neformaliame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius, kuris lenkia Lietuvos vidurkį; ▶ Aktyviai veikiančios neformaliojo švietimo įstaigos: Anykščių meno mokykla, Anykščių kūno kultūros ir sporto centras; ▶ Aktyvus švietimo įstaigų įsitraukimas į projektinę veiklą; ▶ Bendrojo ugdymo įstaigos aprūpintos technologiškai atnaujintomis, inovatyviomis mokymo priemonėmis; ▶ Profesinio ugdymo įstaiga – „Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filialas“ ir augantis mokinių skaičius joje; ▶ Vykdoma ikimokyklinio ugdymo įstaigų renovacija; ▶ Įgyvendinamos Jaunimo užimtumo skatinimo ir įtraukimo programos; ▶ Lankytojų skaičių nuolat didinantis Atviras jaunimo centras bei atviros jaunimo erdvės; ▶ Jaunimo užimtumo veiklą vykdančios mobiliojo darbo su jaunimu komandos; ▶ Suaugusiųjų įtraukimas į neformalųjį švietimą.	▶ Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo vaikų sumažėjimas; ▶ Pedagoginių darbuotojų mažėjimas, ypač jaunų pedagoginių darbuotojų; ▶ Skiriama mažiausia lėšų suma vienam bendrojo ugdymo įstaigoje besimokančiam asmeniui, palyginti su analizuojamomis savivaldybėmis; ▶ Mažėjantis stovyklų, jose dalyvaujančių vaikų, veikiančių įstaigų, organizacijų, kurios organizuoja vaikų ir jaunimo vasaros stovyklas, skaičius.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Nauja įvairių sričių jaunų specialistų pritraukimo programa; ▶ Kryptinga vaikų ir jaunimo edukacija paklausių profesijų pasirinkimo klausimais.	▶ Ateityje bus didelis darbuotojų, dirbančių švietimo sistemoje, trūkumas; ▶ Jaunų darbuotojų (specialistų) stoka; ▶ Jaunų gyventojų, potencialių pedagogų pasitraukimas gyventi į aplinkinius rajonus.

1.4. SPORTAS

2019-2023 metų laikotarpis Anykščių r. sav. pasižymėjo ryškiais pokyčiais sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiuose. Po COVID-19 pandemijos sukulto dalyvių sumažėjimo 2020-2021 m., 2022 m. ir vėliau buvo stebimas dalyvių skaičiaus atsigavimas, kuris rodo visuomenės sugrįžimą į aktyvią sportinę veiklą ir didesnę įsitraukimą į sveikatingumo renginius. 2023 m. Anykščių r. sav. pirmavo pagal dalyvių skaičių sporto ir sveikatingumo renginiuose tarp savivaldybių, o bendras dalyvių skaičiaus augimas per 2019-2023 m. siekė 32 proc. Tai rodo, kad Anykščių r. sporto infrastruktūra yra palaipsniui gerinama ir todėl didėja visuomenės susidomėjimas sveikatingumo ir sporto renginiais.

2019-2023 m. laikotarpiu Anykščių r. sav. fiksuojamas beveik 1/3 (32 proc.) dalyvių skaičiaus padidėjimas sporto varžybų ir sveikatingumo renginiuose. Kaip ir turizmo srityje, sporto srityje 2020-2021 m. dėl COVID-19 pandemijos apribojimų, buvo fiksuotas ženklus dalyvių sumažėjimas (2020 m. – 3 335 asm.; 2021 m. – 1 878 asm.), tačiau nuo 2022 m. šis fiksuotas šio rodiklio šuolis. Tai parodo, jog po COVID-19 pandemijos laikotarpio, žmonės pradėjo aktyviai dalyvauti sporto ir sveikatingumo renginiuose.

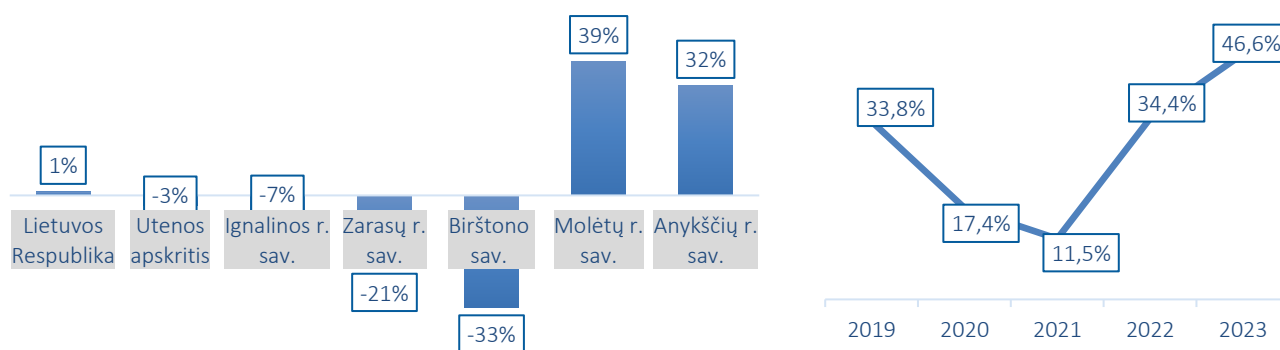
Palyginti Anykščių r. sav. rodiklius su kitų savivaldybių, matoma, jog dalyvių skaičius sporto ir sveikatingumo renginiuose 2023 m. didėjo ne visose vietovėse. Birštono, Zarasų r. ir Ignalinos r. sav. fiksuojamas dalyvių sumažėjimas (Birštono sav. – 2597 asm.; Zarasų r. sav. – 1563 asm.; Ignalinos r. sav. – 4097 asm.). Tuo tarpu Molėtų ir Anykščių r. sav. fiksuotas dalyvių padidėjimas (Molėtų r. sav. – 4158 asm.; Anykščių r. sav. – 9829 asm.). Iš šių rodiklių matoma, jog Anykščių r. sav. užima 1 vietą tarp savivaldybių pagal dalyvių skaičių sporto ir sveikatingumo renginiuose. Molėtų r. ir Ignalinos r. sav. 2023 m. dalyvavo daugiau nei perpus mažesnis kiekis dalyvių, palyginti su Anykščių r. sav., o mažiausias dalyvių skaičius fiksuotas Zarasų r. sav.

Pav. 61. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius Anykščių r. sav. (asm.) bei kitose savivaldybėse 2019-2023 m., asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

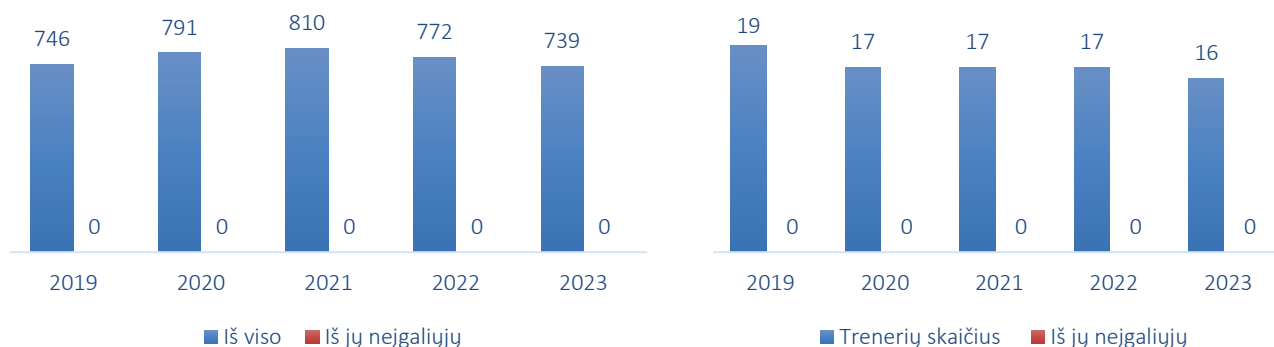
Analizuojant bendrą 2019-2023 m. pokytį tarp savivaldybių, matoma, jog didžiausias sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiaus padidėjimas (39 proc.) fiksuotas Molėtų r. sav. Tuo tarpu Anykščių r. sav. užima 2 vietą pagal šio rodiklio padidėjimą (32 proc.). Bendras Lietuvos vidurkis padidėjo 1 proc., o visose kitose analizuojamose vietose (Birštono sav., Zarasų r. sav., Ignalinos r. sav. ir Utenos apskrityje) fiksuotas sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiaus sumažėjimas. Didžiausias sumažėjimas (33 proc.) fiksuotas Birštono sav. Šio rodiklio pokyčio tendencijos 2019-2023 m. atskleidžia, jog didžiausias įsitraukimas į sporto ir sveikatingumo renginius fiksuojamas Molėtų r. ir Anykščių r. sav.

Pav. 62. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvaujančių ir sportinėje veikloje dalyvaujančių gyventojų dalies pokytis, proc, 2019-2023 m. savivaldybėse

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

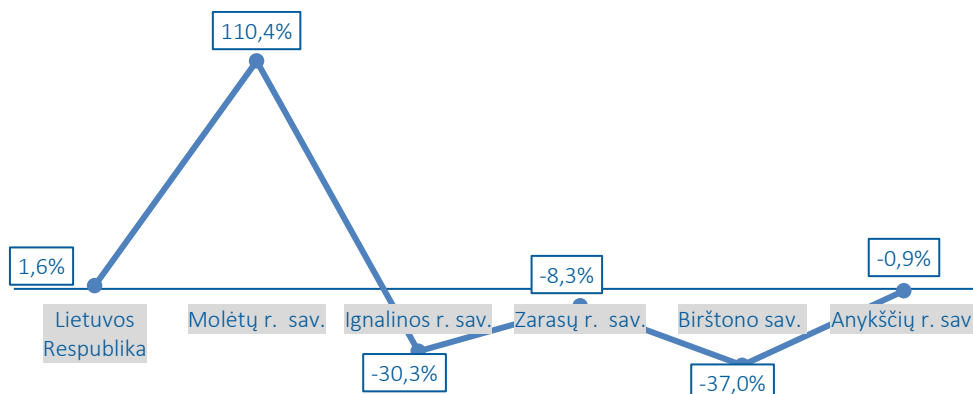
Analizuojant sportinėje veikloje dalyvaujančių gyventojų procentą 2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuojamas teigiamas pokytis, rodantis, jog 2023 m. beveik pusė (46,6 proc.) gyventojų įsitraukė į sportinę veiklą, nors COVID-19 laikotarpiu įsitraukiančiųjų dalis buvo ženkliai sumažėjusi (2020 m. – 17,4 proc.; 2021 m. – 11,5 proc.). Bendras procentinis pokytis 2019-2023 m. fiksuotas 12,8 p. p.

Pav. 63. Sportuojančiųjų ir trenerių skaičius Anykščių r. sav., 2019-2023 m., asm.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Tuo tarpu sportuojančiųjų sporto klubuose ir ugdymo centruose skaičius Anykščių r. sav. 2019-2023 m. rodo, jog sportuojančiųjų žmonių kiekis išliko stabilus ir nepatyrė ženklių pokyčių analizuojamuoju laikotarpiu. Skirtingai nuo dalyvių skaičiaus sporto varžybose ir sveikatingumo renginiuose, 2020 ir 2021 m. stebimas neženklaus sportuojančiųjų padidėjimas (2020 m. – 791 asm., 2021 m. – 810 asm.), o nuo 2022 m. – sumažėjimas (2022 m. – 772 asm., 2023 m. – 739 asm.). Iš pateiktų statistinių duomenų matoma, jog neįgalieji į sportinę veiklą neįsitraukė. Bendras sportuojančiųjų skaičiaus pokytis 2019-2023 m. siekė neženklių (0,9 proc.) sumažėjimą. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, fiksuojama jog sportuojančiųjų skaičius 2019-2023 padidėjo tik Molėtų r. sav., kurioje matomas staigus augimo šuolis (110,4 proc.). Anykščių r. sav. užima 2 vietą. Tuo tarpu didžiausias sportuojančiųjų sumažėjimas fiksuojamas Birštono sav. (37 proc.).

Pav. 64. Sportuojančiųjų skaičiaus pokytis savivaldybėse, proc., 2019-2023 m.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

2019-2023 m. trenerių skaičiaus rodikliai taip pat atspindi neženklių pokytį, nes šiuo laikotarpiu trenerių skaičius sumažėjo 3 asmenimis (15,7 proc.), o neįgaliųjų trenerių skaičius išliko visu laikotarpiu 0.

Apibendrinant sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių pokyčius Anykščių r. sav. galima teigti, kad per 2019-2023 m. laikotarpį pastebimas teigiamas pokytis – dalyvių skaičius augo, ypač po COVID-19 pandemijos sukulto nuosmukio. Sportuojančiųjų sporto klubuose ir ugdymo centruose skaičius Anykščių r. sav. liko stabilus, su nežymiu sumažėjimu 2022-2023 m. Anykščių r. sporto sektorius rodo teigiamą dinamiką ir aktyvų visuomenės įsitraukimą, tačiau vis tiek yra reikalingas dėmesys sporto klubų augimui ir jų paslaugų plėtrai.

Lentelė 7. Sporto srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Augantis dalyvių aktyvumas sporto ir sveikatingumo renginiuose – tai didžiausias augimas lyginant su kitomis savivaldybėmis; ▶ Beveik pusė (46,6 proc.) gyventojų yra įsitraukę į sportinę veiklą; ▶ Nemokami mokymo plaukimo užsiėmimai pradinio ugdymo mokiniams; ▶ Plati sporto šakų įvairovė. Paslaugas teikia ne tik Anykščių kūno kultūros ir sporto centras, bet ir privatūs klubai; ▶ Nevyriausybinių organizacijų aktyvumas sporto renginiuose, projektuose, veikloje.	▶ Sporto įvairovės plėtrai vykdyti trūksta jaunų sporto specialistų; ▶ Nepakankama sporto infrastruktūra.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Neįgaliųjų įtraukimas į sportą; ▶ Viešos privačios partnerystės skatinimas, kuriant ir valdant sporto infrastruktūrą bei teikiant paslaugas.	▶ Ateityje sporto trenerių trūkumas stabdys sporto plėtrą (pavyzdžiui, sporto šakų įvairovės didinimas); ▶ Riboti savivaldybės finansiniai pajėgumai atnaujinant / kuriant sporto infrastruktūrą.

1.5. KULTŪRA IR TURIZMAS

1.5.1. KULTŪRA

Kultūros infrastruktūros ir veiklos pokyčiai Anykščių r. sav. 2019–2023 m. laikotarpiu atspindi ne tik vietos gyventojų poreikius, bet ir platesnę tendenciją, susijusią su kultūros paslaugų prieinamumu ir jų populiarumu mažesnėse savivaldybėse. Analizuojant kultūros centrų, meno mėgėjų kolektyvų, muziejų bei kultūros paveldo objektų skaičių, galima nustatyti svarbias tendencijas, kurios gali padėti geriau suprasti kultūros sektoriaus raidą šioje savivaldybėje. Taip pat svarbu atsižvelgti į lankytojų skaičiaus pokyčius, nes jie tiesiogiai atspindi tiek kultūros objektų populiarumą, tiek vietos bendruomenės įsitraukimą į kultūrinį gyvenimą.

2024 m. Anykščių r. sav. kultūros centre įvyko 633 renginiai, kuriuose apsilankė 79 515 lankytojų ir dalyvių. Palyginti su 2023 m., renginių skaičius padidėjo 14,6 proc., o lankytojų ir dalyvių – 51,8 proc. 2024 m. 161 renginys buvo skirtas vaikams ir jaunimui, kuriuose apsilankė 5 407 asm.; 5 renginiai buvo skirti vyresnio amžiaus žmonėms, kuriuos apsilankė 351 asm. 1 renginys tautinių mažumų kultūrai pažinti, kuriame lankėsi 120 asm. ir 1 žmonėms su negalia, kurį lankėsi 132 žmonės. Fiksuota, jog jaunimo, tautinių mažumų kultūros pažinimui ir žmonėms su negalia renginių skaičius palyginti su 2023 m. sumažėjo. Tuo metu renginių skaičius vyresnio amžiaus žmonėms – padidėjo. Fiksuota, jog 2024 m. vyko 120 mėgėjų meno kolektyvų koncertų ir spektaklių (jų skaičius sumažėjo 7 renginiais, palyginti su 2023 m.), kuriuose apsilankė 12 095 asm. – 21,9 proc. mažiau lankytojų ir dalyvių nei 2023 m.

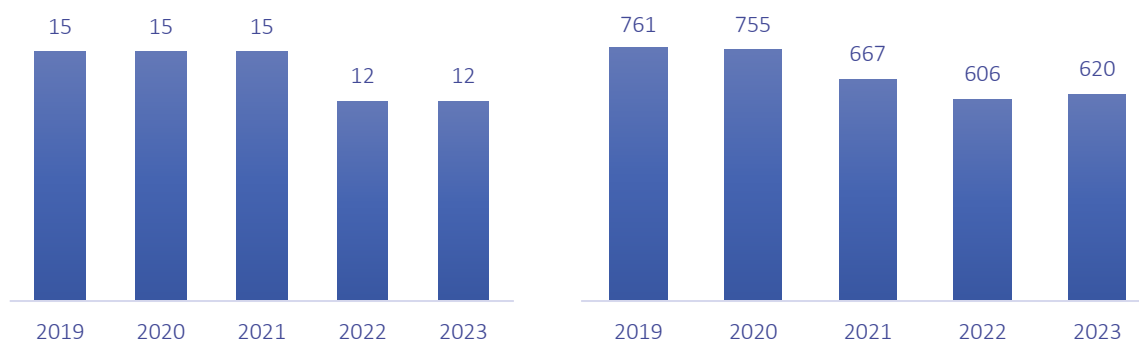
Lentelė 8. Anykščių kultūros centro renginių, lankytojų bei dalyvių skaičius 2023 ir 2024 m.

Šaltinis: Anykščių r. sav.

2023 / 2024 m.	Renginiai (vnt.)	Lankytojai ir dalyviai (asm.)
Visi renginiai	552 / 633	52348 / 79515
<i>iš jų vaikų ir jaunimo</i>	153 / 161	4609 / 5407
<i>iš jų vyresnio amžiaus žmonėms (nuo 65 m.)</i>	1 / 5	44 / 351
<i>iš jų tautinių mažumų kultūrai pažinti</i>	3 / 1	540 / 120
<i>iš jų žmonėms su negalia</i>	3 / 1	139 / 132
Mėgėjų meno kolektyvų koncertai ir spektakliai	127 / 120	15491 / 12095
Profesionaliojo meno sklaida	41 / 51	12739 / 17163
<i>Parodos</i>	8 / 9	6473 / 8057
<i>Koncertai (klasikinės, džiazo muzikos)</i>	9 / 12	2347 / 3010
<i>Spektakliai</i>	24 / 30	3919 / 6096
Kiti renginiai	384 / 462	24118 / 50257
<i>Tautodailės ir kt. parodos</i>	18 / 18	1893 / 1980

<i>Ekspedicijos</i>	0 / 0	0 / 0
<i>Edukaciniai renginiai</i>	25 / 34	873 / 1293
<i>Kino filmai</i>	220 / 297	3543 / 3903
<i>Pramoginės muzikos koncertai</i>	33 / 34	6974 / 9298
<i>Kiti renginiai</i>	88 / 79	10835 / 33783

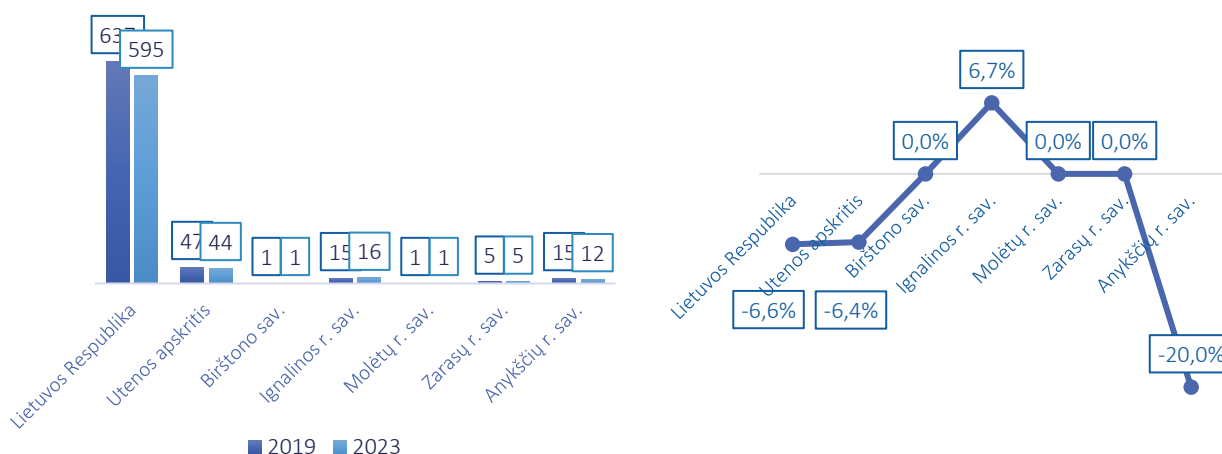
Profesionaliojo meno sklaidos renginių 2024 m. buvo fiksuota 51 (10 renginių daugiau nei 2023 m.), kuriuose apsilankė ir dalyvavo 17 163 asm. (34,7 proc. daugiau nei 2023 m.). Į profesionaliojo meno sklaidos renginius yra įtraukiamos parodos, koncertai (klasikinės, meno muzikos) ir spektakliai. 2024 m. buvo suorganizuotos 9 parodos, kuriose apsilankė 8 057 asm. (įtraukiami ir dalyviai); 12 koncertų, kuriuose apsilankė (įtraukiami ir dalyviai) 3010 asm. ir 30 spektaklių, kuriuose lankėsi 6 096 asm. (įtraukiami ir dalyviai). Fiksuojama, jog didžiąją dalį (72,9 proc.) sudarė kiti renginiai: tautodailės ir kitos parodos, ekspedicijos, edukaciniai renginiai, kino filmai, pramoginės muzikos koncertai ir kiti neklasifikuojami renginiai, kuriuose fiksuotas ir didžiausias lankytojų bei dalyvių skaičius, sudarantis 63,2 proc. visų renginių lankytojų ir dalyvių. Šių renginių 2024 m. buvo suorganizuota 462 (20,3 proc. daugiau nei 2023 m.), kuriuose apsilankė 50 257 asm. (108,3 proc. daugiau nei 2023 m.). Fiksuojama, jog didžiąją dalį (72,9 proc.) sudarė kiti renginiai: tautodailės ir kitos parodos, ekspedicijos, edukaciniai renginiai, kino filmai, pramoginės muzikos koncertai ir kiti neklasifikuojami renginiai, kuriuose fiksuotas ir didžiausias lankytojų bei dalyvių skaičius, sudarantis 63,2 proc. visų renginių lankytojų ir dalyvių. Šių renginių 2024 m. buvo suorganizuota 462 (20,3 proc. daugiau nei 2023 m.), kuriuose apsilankė 50 257 asm. (108,3 proc. daugiau nei 2023 m.).

Pav. 65. Kultūros centrų (vnt.) ir dalyvių skaičius (asm.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

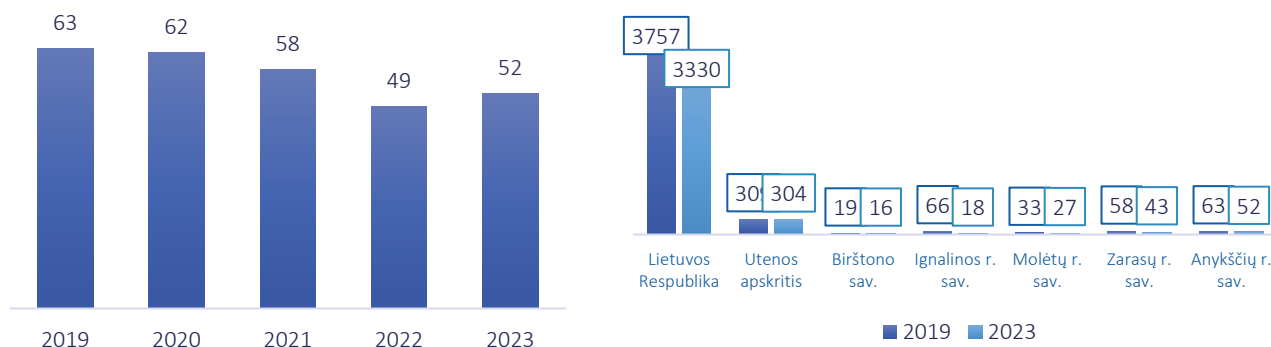
2019-2023 m. Anykščių r. sav. kultūros centrų skaičius sumažėjo 20 proc. 2023 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuota 12 kultūros centrų. Paraleliai mažėjo ir kultūros centrų dalyvių skaičius, kurio pokytis siekė 18,5 proc. sumažėjimą. 2023 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuota 620 kultūros centrų dalyvių. Tai rodo bendrą kultūros paslaugų vartojimo ir aktyvumo mažėjimo tendenciją. Sumažėjus kultūros centrų skaičiui, mažėjo ir dalyvių skaičius, rodantis, jog kultūros paslaugos tampa mažiau prieinamos ir patrauklios.

Pav. 66. Kultūros centrų skaičius (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

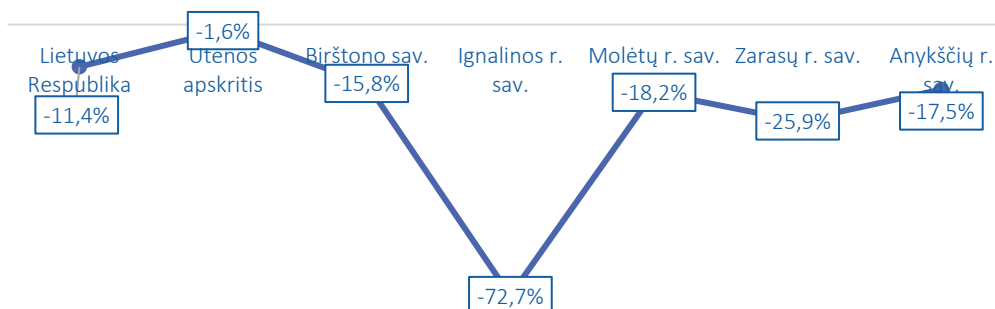
Analizuojant kultūros centrų skaičių savivaldybėse, matoma, jog 2023 m. daugiausia kultūros centrų fiksuota Ignalinos r. sav. – 16 kultūros centrų. 2 vietą užėmė Anykščių r. sav., kurioje 2023 m. fiksuota 12 kultūros centrų, o mažiausiai kultūros centrų fiksuota Birštono sav. ir Molėtų r. sav., kuriose veikia po 1 kultūros centrą. Analizuojant bendrą 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog didžiausias kultūros centrų sumažėjimas tarp savivaldybių fiksuojamas Anykščių r. sav. 2 vietą užima Ignalinos r. sav., kurioje fiksuotas 6,7 proc. padidėjimas, o Birštono sav., Molėtų r. ir Zarasų r. sav. kultūros centrų skaičius nekito, nors bendrai Utenos apskrityje fiksuojamas 6,4 proc. kultūros centrų sumažėjimas.

Pav. 67. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius Anykščių r. sav. 2019-2023 m. (vnt.) ir kitose savivaldybėse (vnt.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

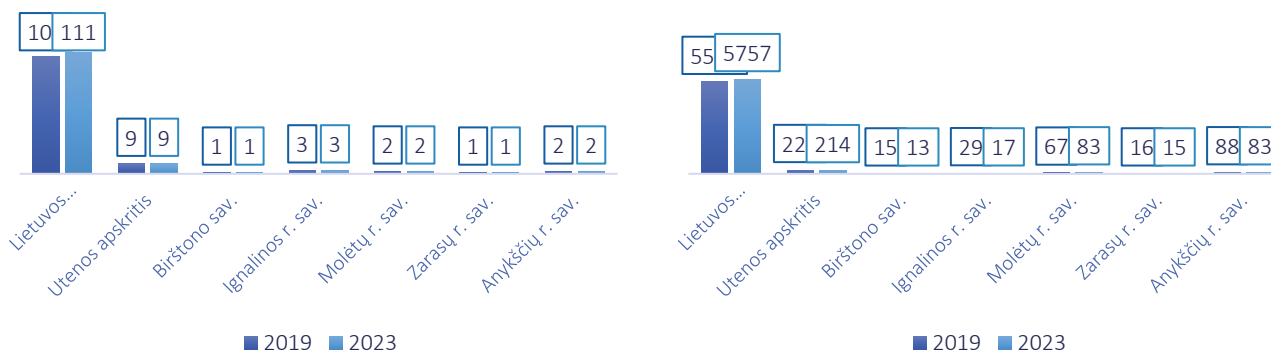
2019-2023 m. laikotarpiu Anykščių r. sav. stebimas meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus mažėjimas. 2019 m. Anykščių r. sav. fiksuota 63 meno mėgėjų kolektyvai, o 2023 m. – 52. Bendras pokytis siekia 17,5 proc. sumažėjimą. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog Anykščių r. sav. fiksuotas didžiausias meno mėgėjų kolektyvų skaičius – 52. Zarasų r. sav. fiksuoti 43 meno mėgėjų kolektyvai, o Molėtų r. sav. – 27. Mažiausias meno mėgėjų kolektyvų skaičius fiksuotas Birštono sav., kurioje 2023 m. buvo 16 kolektyvų.

Pav. 68. Meno mėgėjų kolektyvų pokytis 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

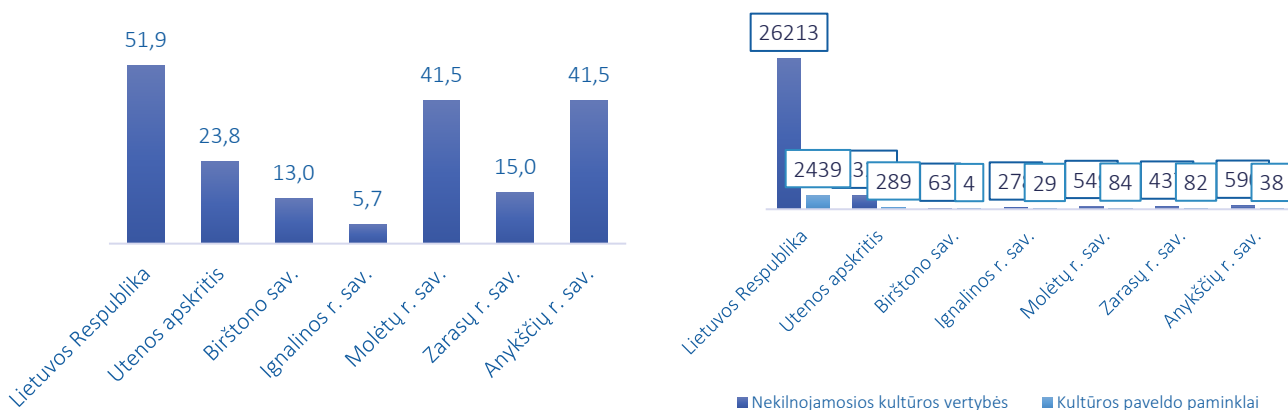
Didžiausias meno mėgėjų kolektyvų pokytis 2019-2023 m. fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje šis rodiklis sumažėjo beveik $\frac{3}{4}$ (72,7 proc.). Mažiausias pokytis fiksuotas Birštono sav., kuris siekė 15,8 proc. sumažėjimą. Anykščių r. sav. užima 4 vietą tarp analizuojamų savivaldybių pagal mažiausią pokytį.

Pav. 69. Muziejų skaičius (vnt.) ir jų lankytojų skaičius (tūkst. asm.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. laikotarpiu muziejų skaičius visose savivaldybėse išliko vienodas. Didžiausias muziejų skaičius fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje fiksuoti 3 muziejai, Anykščių r. sav. ir Molėtų r. sav. fiksuota po 2 muziejus, o Birštono sav. ir Zarasų r. sav. – po 1. Analizuojant lankytojų skaičiaus pokytį savivaldybėse, matoma, jog daugiausia lankytojų fiksuota Anykščių r. sav. ir Molėtų r. sav., kuriose 2023 m. fiksuota po 83 tūkst. lankytojų muziejuose. Mažiausiai lankytojų muziejuose fiksuota Birštono sav., kurioje 2023 m. lankytojų skaičius sumažėjo iki 13 tūkst. Iš pateiktų duomenų matoma, jog didžiausias pokytis fiksuojamas Ignalinos r. sav., kurioje lankytojų skaičius sumažėjo 41 proc. (12 tūkst.). Žymesnis pokytis fiksuotas ir Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas 23,9 proc. padidėjimas (16 tūkst.). Tuo metu Birštono sav., Zarasų r. sav. ir Anykščių r. sav. 2019-2023 m. pokytis buvo neženklus.

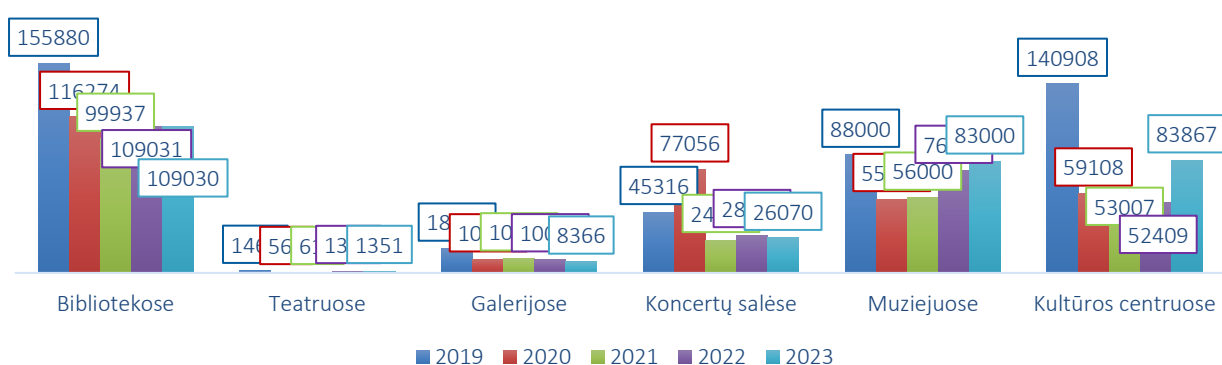

Pav. 70. Lankytojų skaičius tenkantis 1 muziejui (tūkst. asm.) ir nekilnojamųjų kultūros vertybių bei kultūros paveldo paminklų skaičius (vnt.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2023 m. lankytojų skaičius tenkantis vienam muziejui rodo, jog Molėtų r. sav. ir Anykščių r. sav. muziejų užimtumas yra vienodas – juose abiejuose lankėsi po 41,5 tūkst. lankytojų viename muziejuje. Mažiausia muziejų apkrova fiksuota Ignalinos r. sav., kurioje lankytojų skaičius muziejuje siekė tik 5,7 tūkst. asm.

Analizuojant 2023 m. nekilnojamųjų kultūros vertybių bei kultūros paveldo paminklų skaičių savivaldybėse, matoma, jog didžiausias nekilnojamųjų kultūros vertybių skaičius fiksuotas Anykščių r. sav. – 590 vnt. 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., turinti 549 vnt. nekilnojamųjų kultūros vertybių, o 3 vietą – Zarasų r. sav., turinti 437. Atitinkamai mažiausias kiekis (63 vnt.) fiksuotas Birštono sav., kurioje fiksuotas mažiausias ir muziejų bei lankytojų skaičius. Tuo metu kultūros paveldo paminklų didžiausias skaičius fiksuotas Molėtų r. sav. – 84 vnt., ir Zarasų r. sav. – 82 vnt. Anykščių r. sav. užėmė 3 vietą pagal kultūros paminklų skaičių, kuris 2023 m. siekė 38 vnt. Mažiausias kiekis fiksuotas Birštono sav. – 4 vnt.

Pav. 71. Lankytojų skaičius Anykščių r. sav. kultūros objektuose, asm.

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. laikotarpiu Anykščių r. sav. didžiausias lankytojų sk. iš bibliotekų, teatrų, galerijų, koncertų salių, muziejų ir kultūros centrų, buvo fiksuotas bibliotekose, muziejuose ir kultūros centruose. 2023 m. didžiausias lankytojų skaičius fiksuotas bibliotekose – 109 030 lankytojai, kultūros centruose – 83 867 lankytojai ir muziejuose – 83 000 lankytojų. Mažiausias srautas lankytojų fiksuotas teatruose – 1 351

lankytojas ir galerijose – 8 366 lankytojai. Analizuojant 2019–2023 m. pokytį, matoma, jog lankytojų skaičius bibliotekose, teatruose, galerijose, koncertų salėse, muziejuose ir kultūros centruose Anykščių r. sav. mažėjo. Didžiausias pokytis fiksuotas galerijose – 53,5 proc. sumažėjimas, koncertų salėse (42,5 proc. sumažėjimas) ir kultūros centruose – 40,5 proc. sumažėjimas. Mažiausias pokytis fiksuotas teatruose – 7,7 proc. lankytojų sumažėjimas.

Anykščių r. savivaldybės kultūros sektorius per 2019–2023 m. laikotarpį išgyveno tam tikras struktūrines permainas, įskaitant kultūros centrų ir meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus sumažėjimą. Tai rodo, kad mažesnėse savivaldybėse kyla iššūkių išlaikyti kultūros paslaugų populiarumą ir prieinamumą. Nors Anykščių r. išsiskiria dideliu muziejų lankomumu ir kultūros paveldo objektais, bendra kultūros objektų lankymo statistika rodo neigiamus pokyčius. Vis dėlto, Anykščių r. savivaldybė turi potencialą toliau plėtoti savo kultūrinę infrastruktūrą, kad pritrauktų daugiau lankytojų ir skatintų aktyvesnį vietos bendruomenės dalyvavimą kultūriniuose renginiuose. Šiuo atžvilgiu svarbu toliau investuoti į kultūrinės veiklos prieinamumą ir įvairovę, siekiant išlaikyti ir skatinti kultūros paslaugų vartojimą rajone.

1.5.2. BIBLIOTEKOS

Bibliotekų veiklos analizėje bus nagrinėjami penki pagrindiniai rodikliai: lankytojų skaičius, registruoti vartotojai, dokumentų fondas, dokumentų išduotis ir bibliotekininkų skaičius. Dokumentų išduotis yra svarbus rodiklis, rodantis, kiek dokumentų yra skolinami vartotojams, o tai leidžia įvertinti bibliotekų paslaugų paklausą. Registruoti vartotojai suteikia informaciją apie nuolatinį bibliotekų naudojimą ir ilgalaikį įsitraukimą į bibliotekų paslaugas. Lankytojai atspindi bendrą bibliotekų lankomumą, tačiau registruoti vartotojai ir dokumentų išduotis atskleidžia nuoseklų paslaugų naudojimą ir knygų, žurnalų bei kitų šaltinių poreikį. Dokumentų fondas analizuojamas siekiant įvertinti bibliotekų turimų išteklių įvairovę ir atitikimą bendruomenės poreikiams. Bibliotekininkų skaičius ir jų kvalifikacija tiesiogiai veikia paslaugų kokybę ir vartotojų aptarnavimą. Šių rodiklių analizė suteikia išsamų vaizdą apie bibliotekų veiklą Anykščių rajone ir padeda nustatyti tobulinimo galimybes.

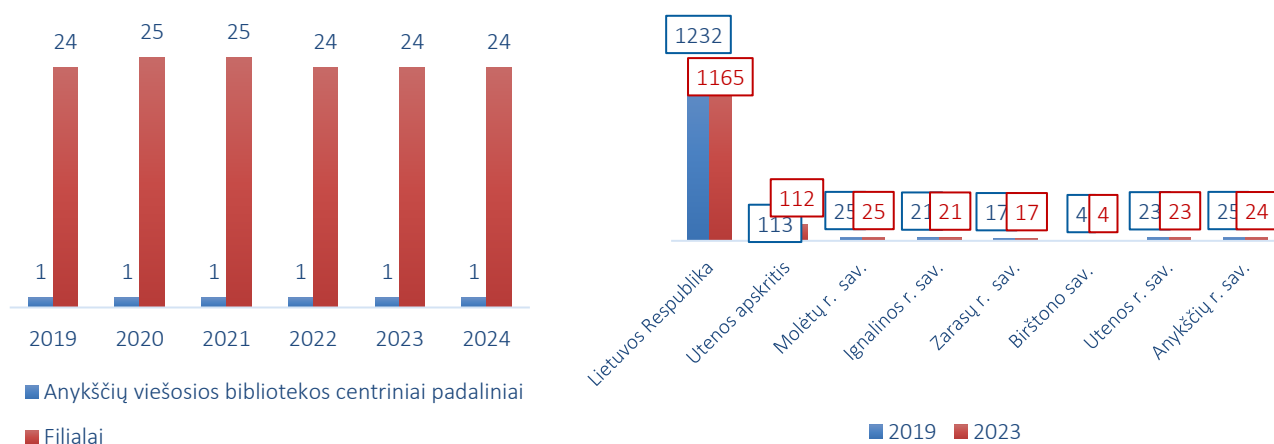
2024 m. Anykščių L. ir S. Didžiulių viešojoje bibliotekoje įvyko 1063 renginiai (3 proc. daugiau nei 2023 m.), kuriuose apsilankė 37 474 asm., į kuriuos įskaičiuojami ir dalyviai (34,2 proc. daugiau nei 2023 m.). Fiksuota, jog 2024 m. buvo surengta 563 parodos, kuriose apsilankė 17 117 asm. bei 235 renginiai vaikams ir jaunimui, kuriuose apsilankė 5029 asm. (59,3 proc. mažiau nei 2023 m.). Taip pat buvo suorganizuoti 127 mokymai, kuriuos aplankė 601 asm.; 194 ekskursijos, kurias aplankė 1 938 asm. ir 270 edukacinių renginių, kuriuos aplankė 3709 asm. Iš jų 178 edukacijos buvo skirtos vaikams ir jaunimui, o 21 žmonėms su negalia. 2023 m. fiksuota, jog bibliotekoje buvo 6168 registruoti vartotojai, o 2024 m. jų skaičius sumažėjimo iki 5449 (skaičiuojami visi registruoti vartotojai (skaitytojai), įskaitant vaikus iki 13 metų; iš kurių 2023 m. vaikų iki 13 metų buvo fiksuota 1363, o 2024 m. – 952 (2023 m. skaičiuota imtis iki 14 metų, o 2024 m. – iki 13 m.).

Lentelė 9. Anykščių L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos 2023-2024 m. renginių ir lankytojų skaičius

Šaltinis: Anykščių r. sav.

Anykščių L. ir S. Didžiulių viešoji biblioteka		
2023 / 2024 m.	Veiklos (vnt.)	Lankytojai ir dalyviai (asm.)
Renginiai, iš jų:	1096 / 1063	27917 / 37474
Parodos	537 / 563	n. d. / 17117
renginiai vaikams ir jaunimui	299 / 235	12376 / 5029
Mokymai	11 / 127	145 / 601
Ekskursijos	99 / 194	2469 / 1938
Edukacijos, iš jų:	180 / 270	6334 / 3709
vaikams ir jaunimui	n. d. / 178	5024 / 2609
žmonėms su negalia	n. d. / 21	n. d. / 219
Registruoti vartotojai, iš jų:		6168 / 5449
vaikai iki 13 metų (imtinai)		1363 / 952
Apsilankymai bibliotekoje (iš viso)		109030 / 164501

Šie duomenys atskleidžia, jog nors 2024 m. fiksuotas renginių nežymus sumažėjimas, mokymų skaičius padidėjo daugiau nei 10 kartų, ekskursijų skaičius augo 95,9 proc., edukacijų – 50 proc., palyginti su 2023 m. Atitinkamai augo ir lankytojų skaičius. Lankytojų sumažėjimas buvo fiksuotas tik ekskursijose – 21,5 proc.

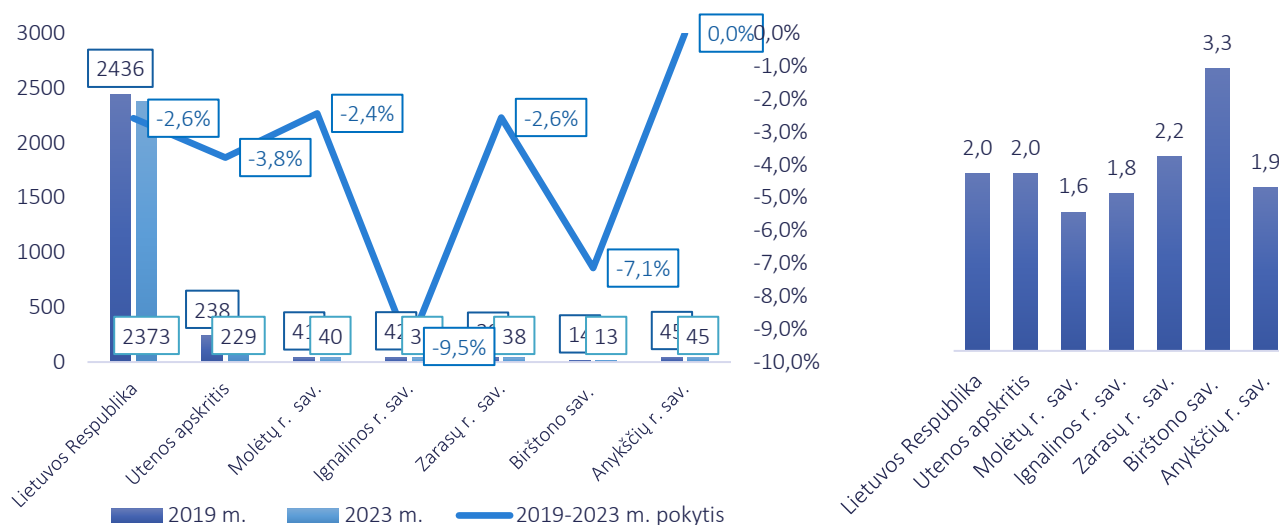

Pav. 72. Bibliotekų filialų skaičius Anykščių r. sav. ir kitose sav., 2019-2024 m.

Šaltiniai: Anykščių r. sav. ir Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

2024 m. duomenimis, Anykščių r. sav. veikia vienas viešosios bibliotekos centrinis padalinys ir 24 filialai. Iš jų visi filialai yra aprūpinti kompiuteriais ir turi internetą. Filialuose dirba 45 profesionalūs

bibliotekininkai, kurių skaičius 2019-2023 m. beveik nekito, tik 2022 m. buvo laikinai sumažėjęs iki 44 bibliotekininkų.

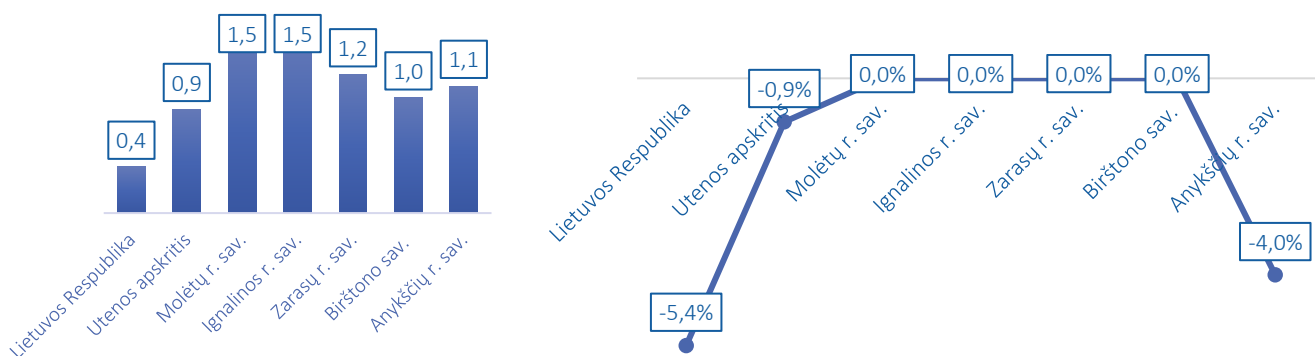

Pav. 73. Profesionalių bibliotekininkų skaičius (asm.), jų pokytis 2019-2023 m. (proc.) ir profesionalių bibliotekininkų skaičius per filialą (asm.)

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Analizuojant 2019-2023 m. profesionalių bibliotekininkų skaičių savivaldybėse matoma, jog didžiausias jų skaičius buvo fiksuotas Anykščių r. sav. (45 bibliotekininkai). Mažiausias – Birštono sav., kurioje 2023 m. dirbo tik 13 profesionalių bibliotekininkų. Bendras 2019-2023 m. pokytis rodo, jog bibliotekininkų skaičius daugumoje savivaldybių kito neženkiai – tik keliais procentais. Didesnis pokytis fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje profesionalių bibliotekininkų skaičius sumažėjo 9,5 proc. ir Birštono sav., kurioje fiksuotas 7,1 proc. sumažėjimas. Analizuojant profesionalių bibliotekininkų skaičių, tenkantį vienam filialui 2023 m., matoma, jog didžiausias bibliotekininkų skaičius per filialą tenka Birštono sav., kurioje šis rodiklis fiksuotas 3,3. Zarasų r. sav. užima 2 vietą, kurioje vienam filialui tenka 2,2 bibliotekininkai, o 3 vietą – Anykščių r. sav., kurioje vienam filialui tenka 1,9 bibliotekininkai. Atkreiptinas dėmesys, jog Anykščių r. sav. rodiklis beveiki siekia Lietuvos ir Utenos apskrities, kuriose buvo fiksuoti 2 bibliotekininkai vienam filialui. Mažiausias bibliotekininkų skaičius vienam filialui tenka Molėtų r. sav. – 1,6.

Palyginti Anykščių r. sav. filialų skaičių su kitomis savivaldybėmis, matyti, jog Anykščiai užima 2 vietą tarp savivaldybių pagal bibliotekų filialų skaičių. Didžiausias bibliotekų filialų skaičius (25 filialai) fiksuotas Molėtų r. sav., o mažiausias – Birštono sav. – 4 filialai.

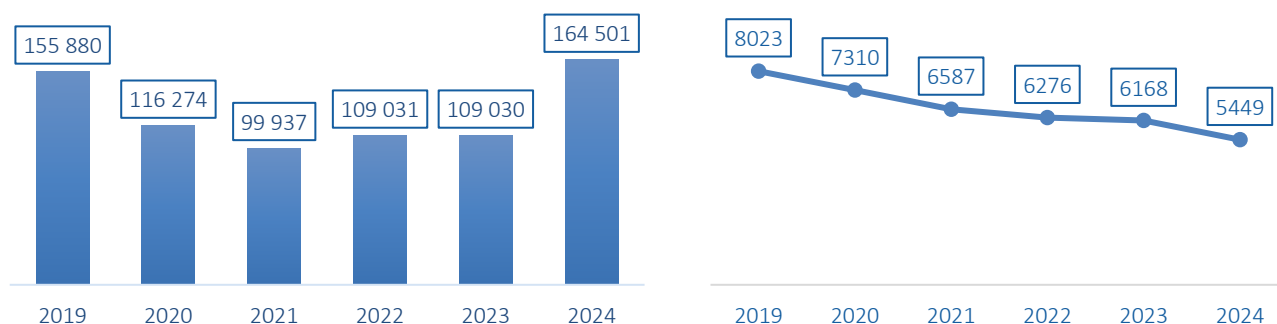

Pav. 74. Bibliotekų filialų skaičius, tenkantis 1000 gyv. (vnt.) ir filialų skaičiaus pokytis 2019-2023 m. (proc.)

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Analizuojant 2019-2023 m. bibliotekų filialų pokytį, matoma, jog nors Lietuvoje bibliotekų filialų skaičius sumažėjo 5,4 proc. (2019 m. bibliotekų filialų skaičius buvo 1 232, o 2023 m. – 1 165), o Utenos apskrityje sumažėjo neženkliai – 0,9 proc., matoma, jog iš visų savivaldybių tik Anykščių r. sav. fiksuotas 4 proc. sumažėjimas, o kitose savivaldybėse padalinių skaičius nekito ir išliko stabilus.

2023 m. bibliotekų filialų didžiausias skaičius tenkantis tūkstančiui gyventojų buvo fiksuotas Ignalinos r. ir Molėtų r. sav., kurioje jis siekė 1,5 filialus. Mažiausias filialų rodiklis fiksuotas Birštono sav., kurioje tūkstančiui gyventojų tenka tik 1 filialas. Anykščių r. sav. užima 4 vietą tarp analizuojamų savivaldybių, kurioje filialų skaičius fiksuotas 1,1. Palyginti su šalies ir Utenos apskrities rodikliais, matoma, jog visos savivaldybės lenkia šalies ir apskrities vidurkį, kuris Lietuvoje 2023 m. buvo fiksuotas 0,4 filialai / 1 000 gyv., o Utenos apskrityje – 0,9 filialai / 1 000 gyv.

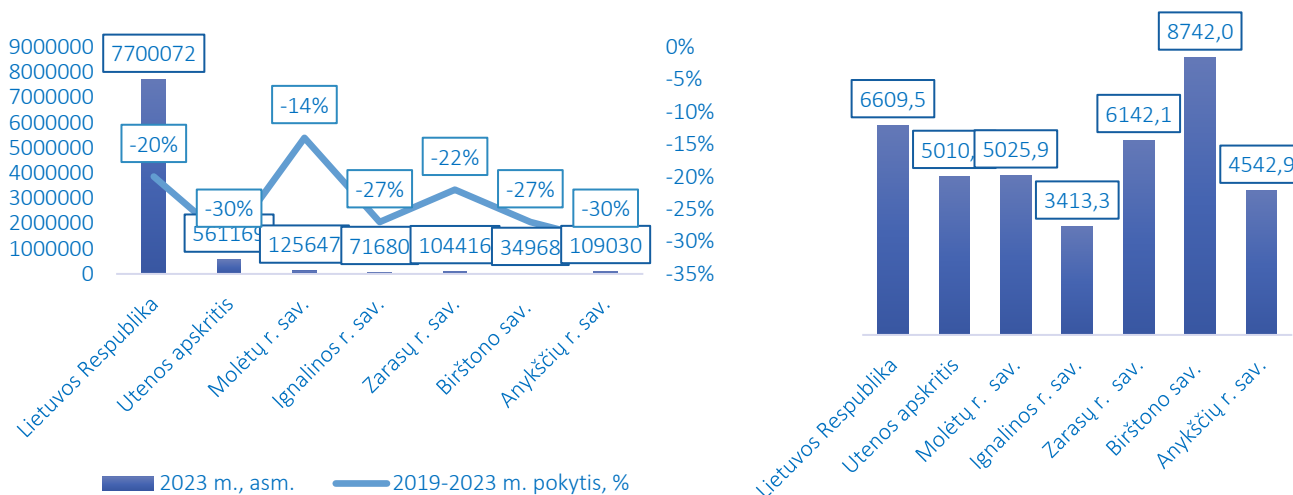

Pav. 75. Bibliotekų lankytojų ir registruotų vartotojų skaičius (asm.) Anykščių r. sav., 2019-2024 m.

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Fiksuota, jog 2019 m. Anykščių r. sav. bibliotekose apsilankė beveik 156 tūkst. (155 880 lankytojai) asm. 2020-2021 m. laikotarpiu fiksuotas staigus lankytojų skaičiaus sumažėjimas. 2020 m. lankytojų skaičius sumažėjo iki 116 274, o 2021 m. – 99 937 asm. 2022 m. fiksuotas lankytojų skaičiaus padidėjimas iki 109 031 asm., o 2023 m. šis skaičius beveik nesikeitė (sumažėjo tik vienu lankytoju) ir išliko stabilus. Bendras bibliotekų lankytojų kiekis Anykščių r. sav. 2019-2023 m. siekė beveik trečdaliu (30 proc.)

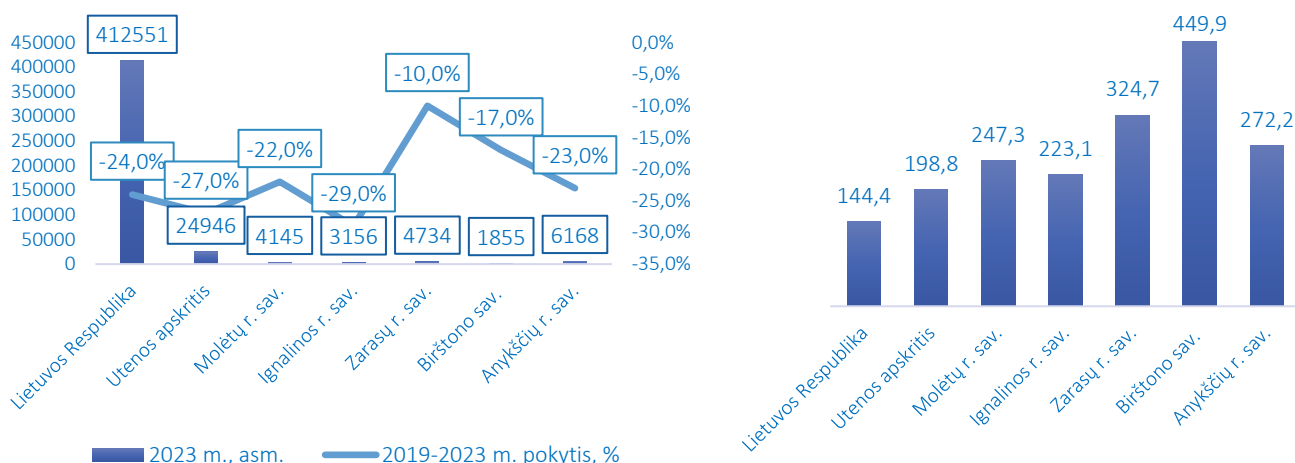
sumažėjimą. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, Anykščių r. sav. fiksuotas didžiausias bibliotekų lankytojų sumažėjimas, kuris sutampa su Utenos apskrities vidurkiu – 30 proc. sumažėjimu 2019-2023 m. Ignalinos r. ir Birštono sav. fiksuotas vienodas sumažėjimas – 27 proc. Mažiausiai lankytojų skaičius kito Molėtų r. sav., kurioje fiksuotas 14 proc. sumažėjimas. Analizuojant 2023 m. bibliotekų lankytojų rodiklius, matoma, jog didžiausias skaičius fiksuotas Molėtų r. sav. – 125 647 lankytojai, 2 vietą užima Anykščių r. sav., kurioje 2023 m. bibliotekose lankėsi 109 030 lankytojai, o 3 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje buvo fiksuota 104 416 lankytojų.

Pav. 76. Bibliotekų lankytojų skaičius 2023 m. (asm.), pokytis 2019-2023 m., (proc.) ir lankytojų skaičius, tenkantis vienam filialui (asm.)

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Analizuojant 2023 m. laikotarpio vienam filialui tenkančių lankytojų skaičių, matoma, jog didžiausias srautas lankytojų viename filiale fiksuojamas Birštono sav. (8742 lankytojai), o mažiausias – Ignalinos r. sav. – 3413,3 lankytojai. Anykščių r. sav. užima 4 vietą tarp savivaldybių, kurioje lankytojų skaičius, tenkantis vienam filialui siekė 4542,9 asm.

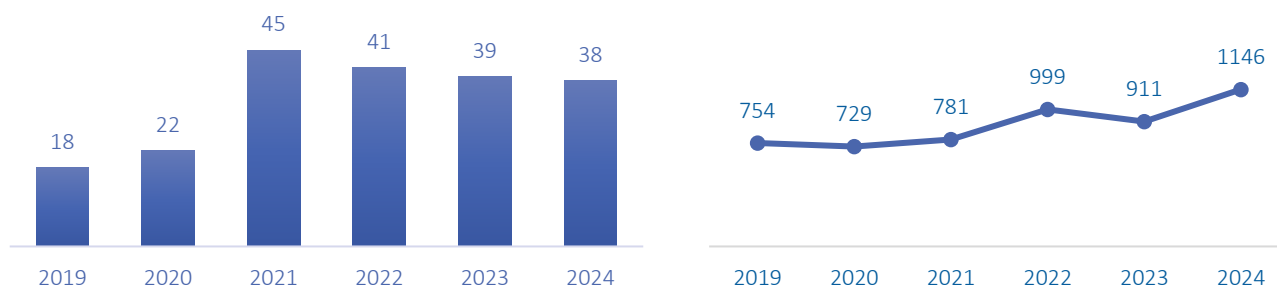
Pav. 77. 2023 m. bibliotekų vartotojų skaičius (asm.), 2019-2023 m. pokytis (proc.) ir bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis 1 000 gyv., asm.

Šaltinis: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

2019-2023 m. visose savivaldybėse fiksuotas registruotų vartotojų bibliotekose sumažėjimas. Didžiausias pokytis fiksuotas Ignalinos r. sav. (-29 proc.), 2 vietą užėmė Anykščių r. sav., kurioje fiksuotas 23 proc. sumažėjimas, o 3 vietą – Molėtų r. sav., kurioje pokytis siekė 22 proc. sumažėjimą. Mažiausiai registruotų vartotojų kiekis bibliotekose keitėsi Zarasų r. sav., kurioje fiksuotas tik 10 proc. sumažėjimas. Nors Anykščių r. sav. ir buvo fiksuotas vietas iš didžiausių registruotų vartotojų kiekis, tačiau žvelgiant į 2023 m. duomenis, Anykščių r. sav. fiksuota daugiausiai registruotų vartotojų bibliotekose iš visų savivaldybių – 6168 asm.

1.5.3. TURIZMAS

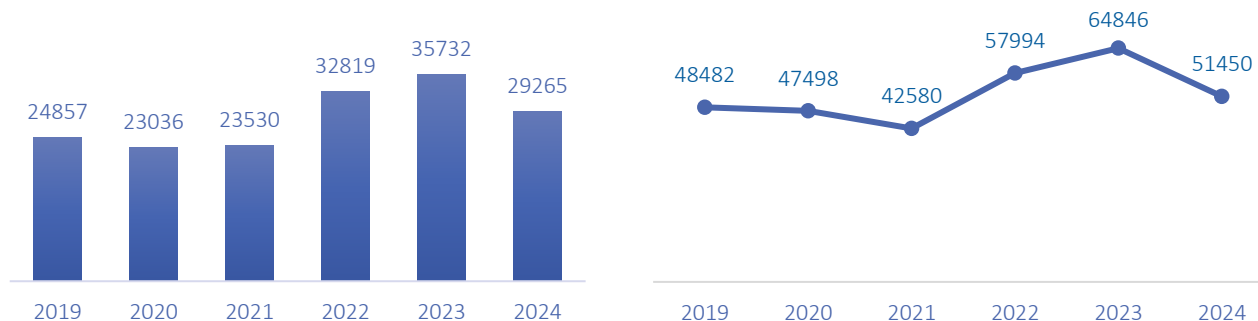
Turizmas yra svarbus Anykščių r. sav. ekonomikos sektorius, kurio augimas ir pokyčiai tiesiogiai veikia vietos verslus ir bendrą rajono gerovę. Analizė, apimanti 2019-2024 metų apgyvendinimo įstaigų, turistų ir nakvynių skaičių Anykščių r. sav., leidžia įvertinti, kaip šie rodikliai kito per penkerius metus, atskleidžiant svarbias tendencijas ir pokyčius. Nors Anykščių r. sav. patyrė apgyvendinimo įstaigų augimą, turistų ir nakvynių skaičius nebuvo nuolat didėjantis, o 2024 m. pastebėtas tam tikras nuosmukis. Ši analizė atskleidžia turizmo sektoriaus dinamiką ir galimybes tolesniam augimui.

Pav. 78. Apgyvandinimo įstaigų skaičius Anykščių r. sav. ir vietų skaičius jose, 2019-2024 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. Anykščių r. sav. fiksuojamas ženklus apgyvendinimo įstaigų didėjimas. 2019 m. Anykščių r. sav. buvo 18 apgyvendinimo įstaigų. 2021 m. fiksuotas apgyvendinimo įstaigų augimo šuolis, kuomet jų skaičius padidėjo daugiau nei 2 kartus ir nuo 22 įstaigų padidėjo iki 45 apgyvendinimo įstaigų. Nuo 2021 m. fiksuojamas stabilus šių įstaigų skaičiaus mažėjimas. 2024 m. Anykščių r. sav. buvo 38 apgyvendinimo įstaigos, taigi, fiksuojama, jog nuo 2019 m. atsiradė 20 naujų apgyvendinimo įstaigų. Susiejant apgyvendinimo įstaigų rodiklį su vietų skaičiumi jose, matoma, jog 2019-2024 m. vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose taip pat ženkliai išaugo (1,5 karto). 2019-2022 m. fiksuotas stabilus vietų skaičiaus didėjimas, 2023 m. – sumažėjimas, o 2024 m. didžiausias padidėjimas iš viso analizuojamojo laikotarpio, kuomet vietų skaičius padidėjo 911 iki 1146.

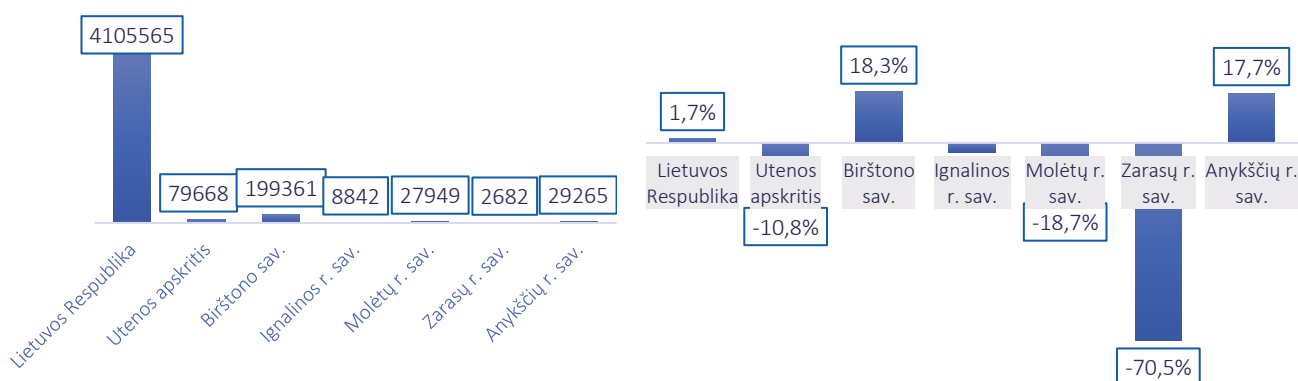

Pav. 79. Turistų ir nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose, Anykščių r. sav., 2019-2024 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose, į kurias įtraukiami viešbučiai ir panašios laikinos buveinės; poilsiautojų ir kitas trumpalaikis apgyvendinimas; poilsinės transporto priemonės, priekabų aikštelės ir stovyklavietės, kito. Nuo 2019 m. iki 2020 m. fiksuotas turistų sumažėjimas, 2021 m. turistų skaičius augo beveik 5 tūkst., o 2022 ir 2023 m. fiksuotas staigus turistų skaičiaus šuolis, kuomet jų kiekis padidėjo nuo 23 530 iki 32 819 asm. 2022 m., o 2023 m. padidėjo papildomai beveik 3 tūkstančiais. 2024 m. matomas ženklus turistų sumažėjimas, palyginti su 2023 m., tačiau analizuojant 2019-2024 m. pokytį, stebimas beveik 4,5 tūkst. turistų skaičiaus prieaugis.

Nakvynių skaičiaus rodikliuose ši turistų kiekio tendencija taip pat atsispindi. Kaip ir turistų skaičius, nakvynių kiekis 2022-2023 m. ženkliai išaugo. 2022 m. registruota 57 994 nakvynės, 2023 m. – 64 846 nakvynės. 2024 m. fiksuojamas staigus nakvynių sumažėjimas. Ši tendencija parodo, jog didžiausias kiekis turistų Anykščių r. sav. apgyvendinimo įstaigose lankėsi 2022 m. ir 2023 m. Išaugęs nakvynių skaičius tuo pačiu laikotarpiu rodo, jog turizmo paslaugos tais metais buvo itin gerai išvystytos ir patrauklios užsieniečiams, nes jie pasirinkdavo daugiau nakvynių.

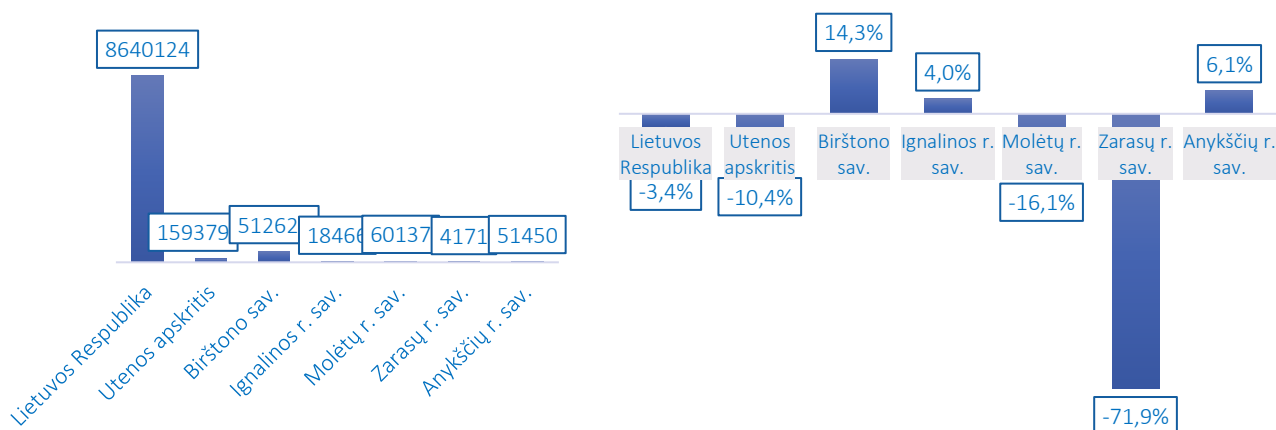

Pav. 80. 2024 m. turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose, Anykščių r. sav., asm. ir pokytis savivaldybėse 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti Anykščių 2024 m. turistų ir nakvynių skaičių apgyvendinimo įstaigose, matoma, jog didžiausias turistų ir nakvynių skaičius tenka Birštono r. sav., kurioje 2024 m. apgyvendinimo įstaigose apsistojo beveik 200 tūkst. turistų (199 361), o nakvynių skaičius siekė daugiau nei 500 tūkst. (512 627). Anykščių r. sav. užima antrą vietą pagal turistų skaičių apgyvendinimo įstaigose (2024 m. – 29 265 nakvynės) ir trečią vietą pagal nakvynių skaičių (2024 m. – 51 450 nakvynių). Didesnis už Anykščių r. sav. nakvynių skaičius fiksuotas Molėtų r. sav. (60 137 nakvynės) ir Birštono sav.

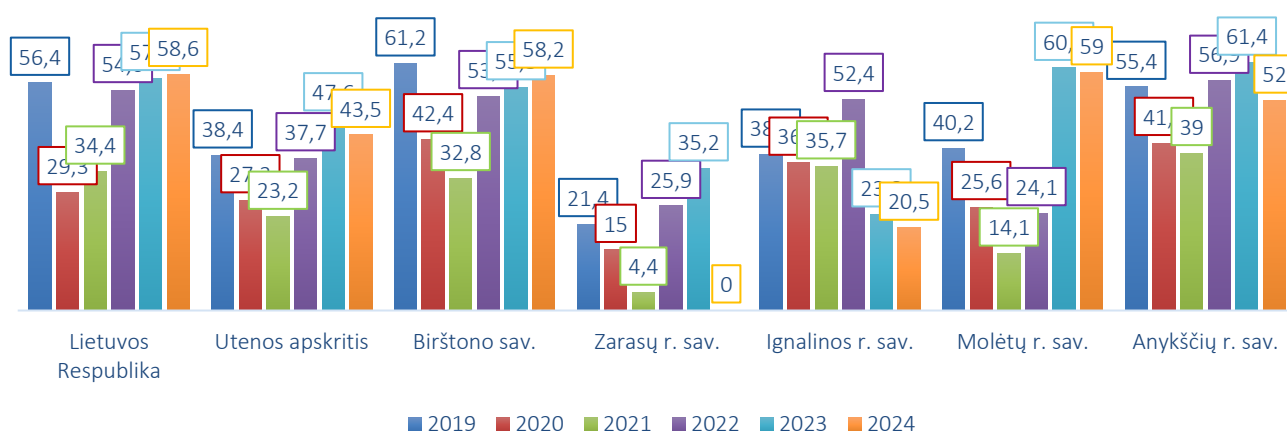
2019-2024 m. laikotarpiu didžiausias turistų skaičiaus prieaugis fiksuotas Birštono sav. (18,3 proc.) ir Anykščių r. sav. (17,7 proc.). Didžiausias turistų skaičiaus sumažėjimas fiksuotas Zarasų r. sav., kuris sumažėjo beveik trimis ketvirtadaliais (70,5 proc.). Šis nuosmukis parodo, jog Zarasų r. sav. neužtikrinamas turistinių vietų patrauklumas ir nėra pakankamai išvystomos turizmo paslaugos. Tuo tarpu 2019-2024 m. nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose atspindi panašią tendenciją. Didžiausias nakvynių skaičiaus pokytis fiksuotas Birštono sav. (14,3 proc.), Anykščių r. sav. užima antrą vietą pagal prieaugio pokytį (6,1 proc.). Didžiausias nuosmukis taip pat fiksuotas Zarasų r. sav. (71,9 proc.). Šis nakvynių skaičiaus sumažėjimas rodo, jog Zarasų r. sav. tampa nebeatraukli turistams ir jie renkasi nakvoti kitose Lietuvos vietose.

Pav. 81. 2024 m. nakvynių skaičius apgyvendinimo įstaigose, asm. ir pokytis savivaldybėse 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Apibendrinant, analizės rodikliai rodo, jog patraukliausios vietos iš analizuojamų savivaldybių turistams tampa Birštono sav., Anykščių r. ir Molėtų r. sav., kuriose 2024 m. fiksuotas didžiausias turistų ir nakvynių skaičius. Zarasų r. sav. turizmo rodiklių sumažėjimas beveik ¼ parodo, jog Zarasų r. sav. trūksta turistams patrauklių vietų ir paslaugų, todėl turistų kiekis šioje savivaldybėje ženkliai mažėja.

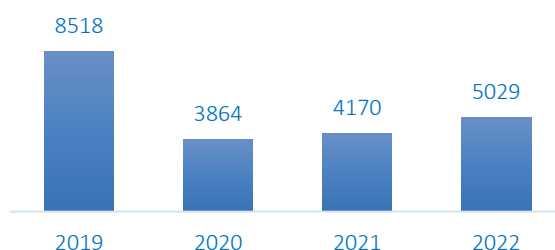
Pav. 82. Viešbučių ir svečių namų numerių užimtumas 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant viešbučių ir svečių namų užimtumo rodiklius 2019-2024 m. matoma, jog turistų kiekio sumažėjimas 2020-2021 m. atsispindi visose savivaldybėse, Utenos apskrityje ir Lietuvoje. 2024 m. didžiausias viešbučių ir svečių namų užimtumas tarp savivaldybių fiksuotas Molėtų r. sav. (59 proc.), Birštono sav. (58,2 proc.) ir Anykščių r. sav. (52 proc.).

Nemažiau svarbus rodiklis – turizmo informacijos centro (toliau – TVIC) lankytojų (turistų) skaičius taip pat fiksuoja radikalų turistų sumažėjimą 2020 m. (3846 turistai), tačiau vėliau stebimas TVIC lankytojų augimas 2022 m., siekiantis 5029 turistus. Bendras pokytis 2019-2022 m. siekia 40,9 proc. sumažėjimą.

Užsukančių į TVIC asmenų statistika rodo pavienių, individualių, neorganizuotų turistų skaičių, t. y. tik dalį turistų.

Pav. 83. TVIC lankytojų skaičius Anykščiuose 2019-2022 m., asm.

Šaltinis: Anykščių verslo ir turizmo centras

Apibendrinant Anykščių r. sav. turizmo sektoriaus pokyčius per 2019-2024 m., galima teigti, kad nors 2020 m. ir 2021 m. buvo fiksuojamas reikšmingas turistų ir nakvynių skaičiaus sumažėjimas dėl COVID-19 pandemijos, vėlesni metai, ypač 2022 m. ir 2023 m., rodo stiprų sektoriaus atsigavimą. 2024 m. Anykščių r. sav. išliko tarp lyderių pagal turistų ir nakvynių skaičių Utenos apskrityje, tačiau pastebimas jų sumažėjimas, lyginant su ankstesniais metais. 2024 m. Anykščių r. užėmė 2 vietą pagal turistų skaičių (29 265 turistai) ir 3 vietą pagal nakvynių skaičių (51 450 nakvynių), tačiau didžiausias turistų ir nakvynių skaičių vis dar fiksuojamas Birštono sav. Tai rodo, kad Anykščių r. sav. turi daug potencialo augti, tačiau reikia toliau investuoti į infrastruktūros gerinimą, paslaugų įvairovės didinimą ir regiono marketingą, siekiant prisivilioti kitas labiau lankomas savivaldybes. Be to, mažėjantis turizmo ir verslo informacijos centro lankytojų skaičius ir mažėjantis viešbučių bei svečių namų užimtumas 2024 m. rodo, kad turizmo sektoriui reikalingas didesnis dėmesys ir naujų iniciatyvų įgyvendinimas.

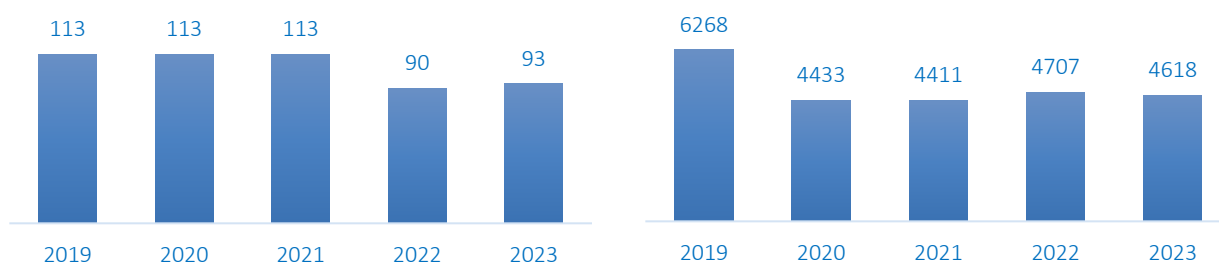
Lentelė 10. Kultūros ir turizmo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Daugiausia lankytojų muziejuose lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis; ▶ Didelis nekilnojamojų kultūros vertybių kiekis; ▶ Anykščių L. ir S. Didžiulių viešojoje bibliotekoje augantis lankytojų skaičius; ▶ Naujoviškos kultūrinės paslaugos, teikiančios įmonės: Viešoji įstaiga Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Anykščių menų centras ir kt.; ▶ Apibrėžta strateginė kryptis – tapti kultūros kurortu; ▶ Ženklaus apgyvendinimo įstaigų augimas; ▶ Anykščių r. sav. tarp lyderių pagal turistų ir nakvynių skaičių Utenos apskrityje (17,7 proc. išaugęs turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose);	▶ Mažėja meno mėgėjų kolektyvų; ▶ Blogėjanti kultūros objektų infrastruktūra; ▶ Maža dalis veikiančių verslų, teikia kultūros paslaugas; ▶ Naujų kultūrinio turizmo traukos objektų trūkumas; ▶ SPA, turinčių ASPJ licenciją, trūkumas; ▶ Vyrauja vienos dienos turistai, nenakvojantys Anykščių r.

▶ Išplėtotas netradicinių sveikatinimo paslaugų teikimas; ▶ Kairiajame ir dešiniajame Šventosios upės krante sukurta sveikatingumo trasos infrastruktūra – traukos objektas ištisus metus.	
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Regioninės plėtros planų kultūros srityje peržiūra; ▶ Bendra Lietuvos muziejų fondų saugykla su restauravimo ir konservavimo veikla Anykščių r.; ▶ Augantis kultūros ir turizmo įstaigų lankytojų skaičius; ▶ Išnaudojant esančią infrastruktūrą (pvz., atodangą), kurti naujus traukos objektus; ▶ Vykdomi projektai, padidinsiantys muziejų prieinamumą, ekspozicijų interaktyvumą, bei teigiamai įtakojantys lankytojų skaičių.	▶ Ribojama traukos objektų plėtra saugomos teritorijos statuso; ▶ Lėtėjant ekonomikai, mažėja turizmo paslaugų paklausa; ▶ Kaimyninių šalių geopolitiniai neramumai mažina turistų srautus.

1.6. SVEIKATA

Vykdam valstybės politiką dėl sveikatos priežiūros reformos tęstinumo, siekiama mažinti lovų skaičių ligoninėse, siekiant labiau susitelkti į ligų profilaktiką, sveikatos stiprinimą ir ambulatorinę pagalbą, kartu mažinant ir gyventojų sergamumą. 2019-2023 m. lovų skaičius (be slaugos lovų) sumažėjo beveik 1/5 (17,6 proc.). Atkreiptinas dėmesys, jog 2019-2021 m. lovų skaičius išliko stabilus (113 lovų), o 2022 m. lovų skaičius sumažėjo 23 vnt. (90 lovų) ir 2023 m. buvo neženkiai padidintas (93 lovomis).

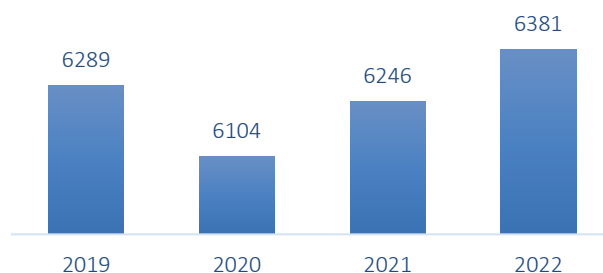

Pav. 84. Lovų (be slaugos lovų) ir stacionaro ligonių skaičius Anykščiuose, 2019-2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius Anykščių r. sav. 2019-2022 m. padidėjo neženkiai – 1,4 proc. Nors bendras pokytis buvo nedidelis, tačiau 2020-2021 m. matomas šio rodiklio sumažėjimas, kuris gali būti paaiškintas COVID-19 pandemijos sukeltais apribojimais. Pirmiausia, dėl pandemijos sumažėjo fizinių susitikimų, mažėjo nelaimingų atsitikimų ir kitų skubių situacijų, todėl greitosios pagalbos poreikis sumažėjo. Šis laikotarpis parodė, kad pandemijos apribojimai galėjo

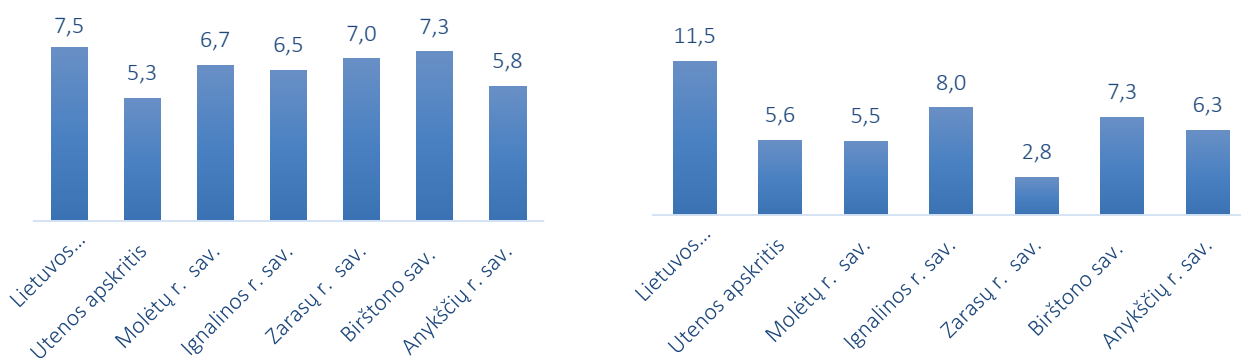
sumažinti nusikaltimų ir nelaimingų atsitikimų skaičių, dėl ko buvo mažiau atvejų, kuriems reikėjo greitosios medicinos pagalbos.

Pav. 85. Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius Anykščių r. sav., 2019–2022 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

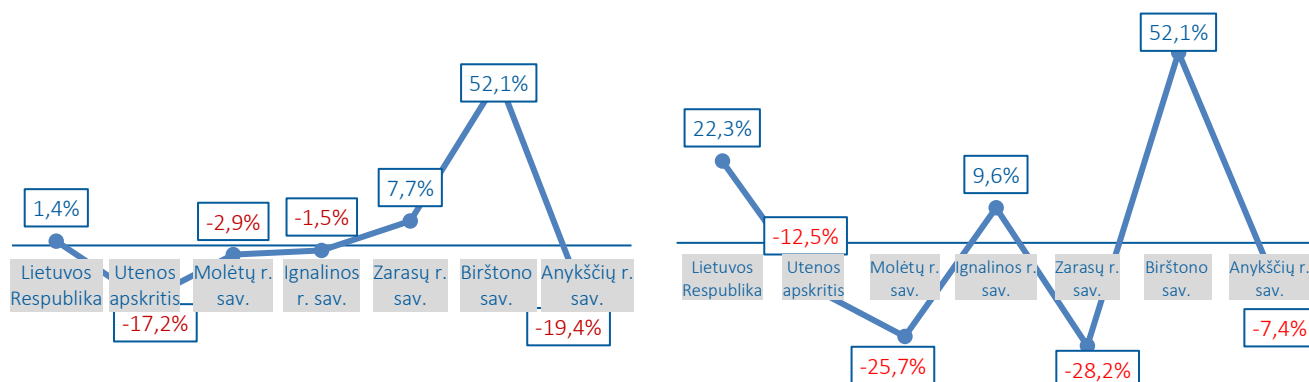
2019–2023 m. Anykščių r. sav. šeimos gydytojų skaičius 10 tūkst. gyventojų buvo mažiausias iš visų savivaldybių – tik 5,8 šeimos gydytojo. Tai išryškina sunkumus pritraukiant specialistus į šį rajoną. Palyginti su Birštono sav., kur šeimos gydytojų skaičius buvo 7,3 ir beveik siekė Lietuvos vidurkį (7,5), Anykščių r. sav. išsiskyrė žemesniais rodikliais. Panašiai odontologų skaičius Anykščių r. sav. taip pat sumažėjo, kas galėjo būti susiję su specialistų trūkumu, kuris gali būti iššūkiu mažesniuose rajonuose.

Pav. 86. Šeimos gydytojų ir odontologų skaičius 10 000 gyv. Anykščių r. sav., 2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

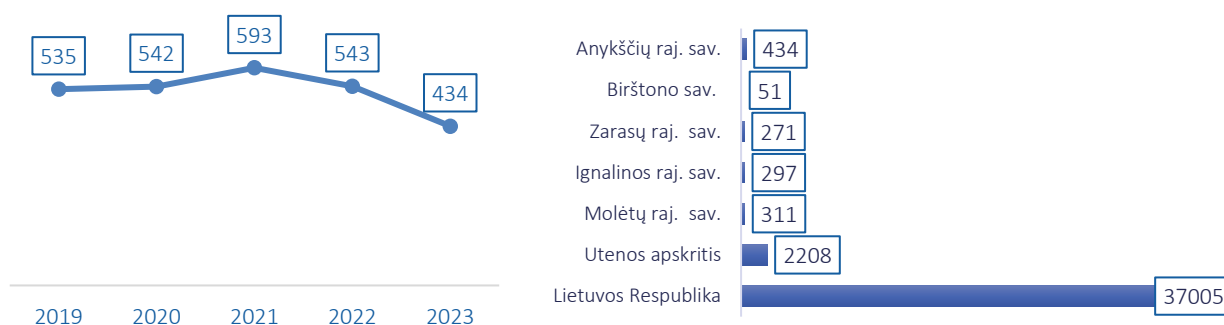
Analizuojant šių specialistų 2019–2023 m. bendrą procentinį pokytį 10 tūkst. gyventojų, matoma, jog didžiausias pokytis įvyko Birštono sav., kurioje ir šeimos gydytojų, ir odontologų skaičius išaugo daugiau nei perpus – po 52,1 proc.

Pav. 87. Šeimos gydytojų ir odontologų, tenkančių 10 000 gyv. skaičiaus pokytis 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

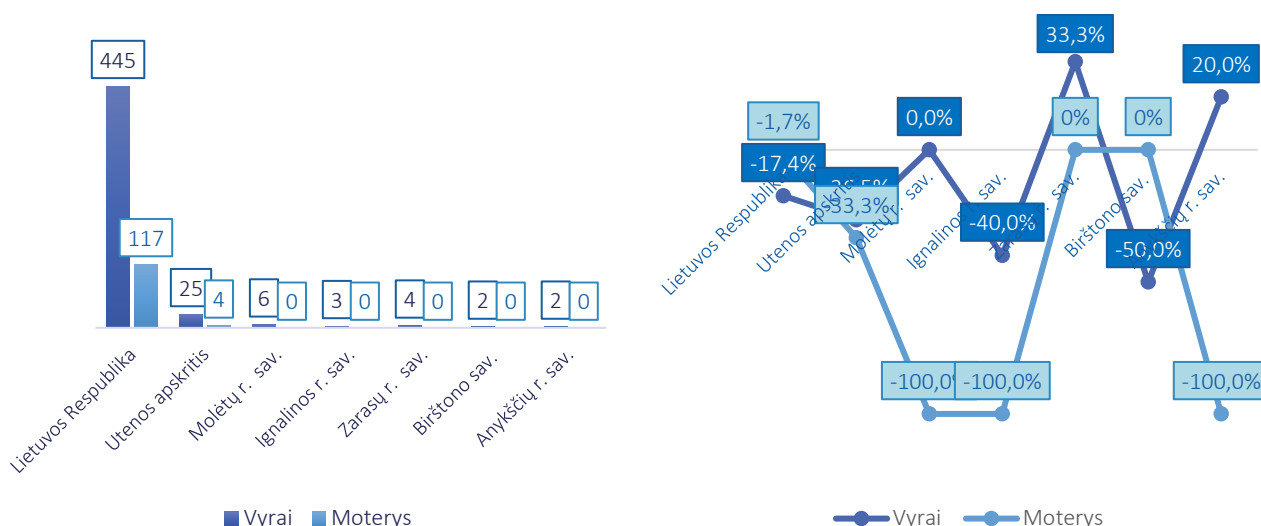
Didžiausias šeimos gydytojų, tenkančių 10 tūkst. gyventojų sumažėjimas fiksuotas Anykščių r. sav., kurioje 2019-2023 m. fiksuotas beveik penktadalio (19,4 proc.) sumažėjimas. Didžiausias odontologų skaičiaus sumažėjimas fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje šių specialistų kiekis pakito 28,2 proc. Panašus sumažėjimas (25,7 proc.) fiksuotas ir Molėtų r. sav. Pagal odontologų skaičiaus pokytį Anykščių r. sav. užima 3 vietą tarp savivaldybių, ir nesiekia Utenos apskrities sumažėjimo, kurioje fiksuotas 12,5 proc. odontologų, tenkančių 10 tūkst. gyv. sumažėjimas.

Pav. 88. Mirusiųjų skaičius Anykščių r. sav. 2019-2023 m. ir kitose sav. 2023 m., asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuojamas teigiamas pokytis, nes žmonių mirtingumas sumažėjo 18,9 proc. 2019 m. mirusiųjų skaičius siekė 535 asm., o 2023 m. jis sumažėjo iki 434 asm. Nors analizuojamuoju laikotarpiu pastebimi nežymūs svyravimai, tačiau 2023 m. fiksuotas ženklus mirčių sumažėjimas (nuo 2022 m. mirčių skaičius sumažėjo 109 atvejais). Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog Anykščių r. sav. 2023 m. fiksuotas didžiausias mirusiųjų skaičius – 434 asm. Antrą vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuota 311 mirusiųjų, o 3 vietą – Molėtų r. sav., kurioje fiksuota 311 mirčių atvejų. Mažiausias kiekis mirčių fiksuotas Birštono sav., tačiau atkreiptinas dėmesys, jog Birštono gyventojų skaičius yra mažiausias iš visų analizuojamų savivaldybių.

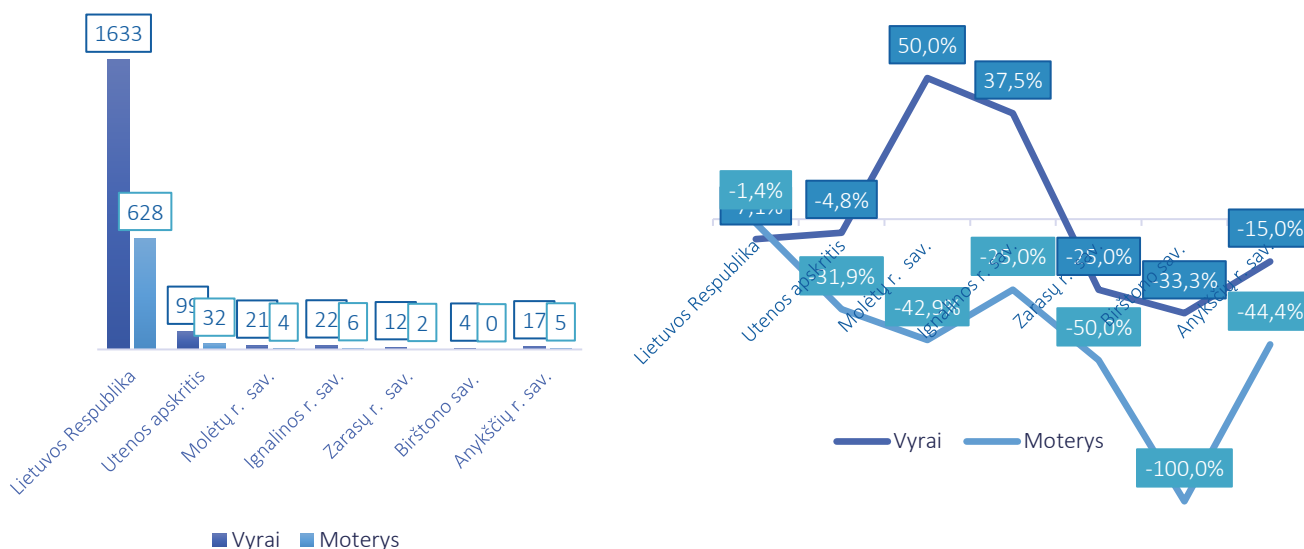

Pav. 89. Mirusiųjų skaičius dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių) pagal lytį 2023 m., asm. ir pokytis 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Analizuojant mirčių atvejus pagal svarbiausias mirties priežastis, stebimas teigiamas pokytis savivaldybėse. Mirusiųjų skaičius pagal lytį rodo, jog 2023 m. nei vienoje savivaldybėje nebuvo fiksuota moterų mirčių dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių). Tuo metu vyrų savižudybių skaičius buvo nedidelis. Didžiausias vyrų mirčių skaičius 2023 m. dėl tyčinių susižalojimų fiksuotas Molėtų r. sav. – 6 atvejai. 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje fiksuotos 4 mirtys dėl tyčinių sužalojimų, o 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje fiksuotos 3 vyrų mirtys dėl savižudybių. Mažiausias vyrų mirčių skaičius fiksuotas Anykščių r. sav. ir Birštono sav., kuriose mirė po 2 vyrus dėl tyčinių susižalojimų. Palyginti šiuos rodiklius su Utenos apskrities ir Lietuvos vidurkiu, matoma, jog vyrų savižudybių skaičius ženkiai viršija moterų skaičių. Utenos apskrityje vyrų savižudybių skaičius 84 proc. lenkia moterų savižudybių skaičių, o Lietuvoje – 73,7 proc. Tai parodo bendrą neigiamą tendenciją, jog vyrai yra linkę žymiai dažniau mirtinai susižaloti dėl tyčinių priežasčių nei moterys, tačiau mažas moterų savižudybių skaičius yra itin teigiamas rodiklis.

2019-2023 m. analizuojant pokytį procentais, didžiausias pokytis visose savivaldybėse matomas moterų mirčių dėl tyčinių priežasčių skaičiuje, nes 2023 m. jis visose savivaldybėse tapo lygus 0. Molėtų r., Anykščių r. ir Ignalinos r. sav. jis sumažėjo 100 proc., nes 2019 m. Molėtų r. ir Ignalinos r. sav. fiksuota po 1 mirtį, o Anykščių r. sav. – 2. Bendras Utenos apskrities pokytis 2019-2023 m. siekė 33,3 proc. mirčių dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių) sumažėjimą moterų tarpe. Tuo metu vyrų mirčių pokytis Zarasų r. sav. padidėjo 33,3 proc., Anykščių r. sav. – 20 proc. Molėtų r. sav. nepakito, o Ignalinos r. ir Birštono sav. sumažėjo. Birštone sumažėjo 50 proc., o Ignalinoje – 40 proc.

Pav. 90. Mirusiųjų skaičius dėl išorinių mirties priežasčių pagal lytį, asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2023 m. didžiausias mirčių skaičius dėl išorinių mirties priežasčių yra fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje fiksuoti 22 vyrų mirties atvejai ir 6 moterų mirties atvejai. Antrą vietą pagal mirčių skaičių užėmė Molėtų r. sav., kurioje fiksuota 21 vyrų mirties atvejis ir 4 moterų. Trečią vietą užėmė Anykščių r. sav., kurioje fiksuota 17 vyrų mirčių atvejų ir 5 moterų. Mažiausias mirčių skaičius 2023 m. dėl išorinių priežasčių buvo fiksuotas Birštono sav., kurioje mirė 4 vyrai.

Analizuojant 2019-2023 m. moterų mirčių dėl išorinių priežasčių skaičiaus pokytį, matoma, jog visose savivaldybėse, Utenos apskrityje ir Lietuvoje jis sumažėjo. Tuo metu vyrų tarpe dviejose savivaldybėse fiksuotas padidėjimas: Molėtų r. sav. - 50 proc., Ignalinos r. sav. – 37,5 proc., o Birštono sav., Zarasų r. sav. ir Anykščių r. sav. fiksuotas vyrų mirčių atvejų dėl išorinių priežasčių sumažėjimas. Didžiausias sumažėjimas (33,3 proc.) fiksuotas Birštono sav., o mažiausias – Anykščių r. sav. – 15 proc.

Bendras Anykščių r. savivaldybės sveikatos sektoriaus analizės rezultatas rodo teigiamą tendenciją, ypač dėl mirtingumo mažėjimo, tačiau išlieka keletas iššūkių, susijusių su specialistų trūkumu (ypač šeimos gydytojų ir odontologų) ir išorinių mirties priežasčių (savižudybių ir nelaimingų atsitikimų) mažinimo. Reformos, orientuotos į ligų prevenciją ir ambulatorinę pagalbą, gali būti veiksmingos ilguoju laikotarpiu, tačiau reikia atkreipti dėmesį į specialistų pritraukimo problemas, kad būtų užtikrintas reikiamas paslaugų prieinamumas. Savižudybių skaičiaus mažėjimas tarp moterų yra pozityvus ženklas, tačiau vyrų savižudybių rodikliai išlieka aukštesni. Tai rodo būtinybę stiprinti psichinės sveikatos paslaugas ir prevencines programas.

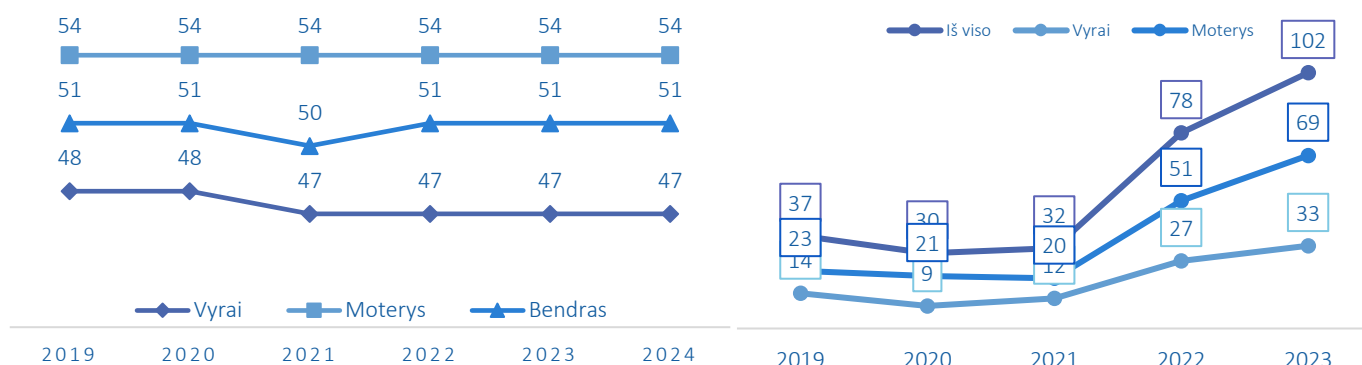
Lentelė 11. Sveikatos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Investuojama į sveikatos specialistų pritraukimą – trūkstančių specialybių gydytojų pritraukimo skatinimo finansavimas; ▶ Išvystytos ir plečiamos ambulatorinės slaugos paslaugos namuose; ▶ Teikiamos paliatyvios slaugos namuose paslaugos; ▶ Augantis privačių sveikatos priežiūros įstaigų skaičius; ▶ Pakankamas šeimos gydytojų etatų skaičius rajone.	▶ Mažiausias šeimos gydytojų skaičius lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis; ▶ Didėjantis asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius; ▶ Gydytojų specialistų, bendrosios praktikos slaugytojų senėjimas, jaunų specialistų nenoras įsidarbinti rajone; ▶ Prasta sveikatos įstaigų, ypač ligoninės ir ambulatorijų, pastatų būklė, tik maža dalis jų pritaikyta neįgaliesiems.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Išplečiant sveikatos paslaugų įvairovę, atsirandančios darbo vietos naujiems sveikatos specialistams; ▶ Gyventojų įtrauktis į prevencines, profilaktines programas, prisidedančias prie visuomenės sveikatos stiprinimo, didinimas.	▶ Sveikatos priežiūros srityje dirbančių specialistų, ypač gydytojų, trūkumas; ▶ Laiku nesuteiktos pirminės, antrinės sveikatos priežiūros paslaugos; ▶ Spartėjantis gyvenimo būdo tempas, ekonominės ir geopolitinės padėties pokyčiai prisideda prie gyvenimo kokybės ir asmens sveikatos suprastėjimo, sergamumo padidėjimo; ▶ Nuolat besikeičiantys teisės aktai sveikatos priežiūros srityje.

1.7. SOCIALINĖ APSAUGA

1.7.1. SENATVĖ

Medianinis gyventojų amžius – tokia gyventojų amžiaus reikšmė, kuri atitinka variacinės eilutės vidurinę reikšmę, t. y. dalija gyventojus į dvi vienodas dalis taip, kad pusė jų yra jaunesni nei medianinio amžiaus, kita pusė – vyresni.

Pav. 91. Medianinis amžius (metais) ir gyventojų skaičius globos įstaigose seniems žmonėms metų pabaigoje (asm.), Anykščių r. sav.
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. Anykščių r. sav. medianinis moterų amžius stabiliai fiksuotas išliekantis toks pat – 54 m. Tuo metu vyrų tarpe fiksuoti nežymūs pasikeitimai. 2019-2020 m. medianinis vyrų amžius siekė 48 m., o

2021-2024 m. sumažėjo iki 47 m. Bendras medianinis amžius išliko stabilus – 51 m., su nežymiu sumažėjimu 2021 m., kuomet jis siekė tik 50 m.

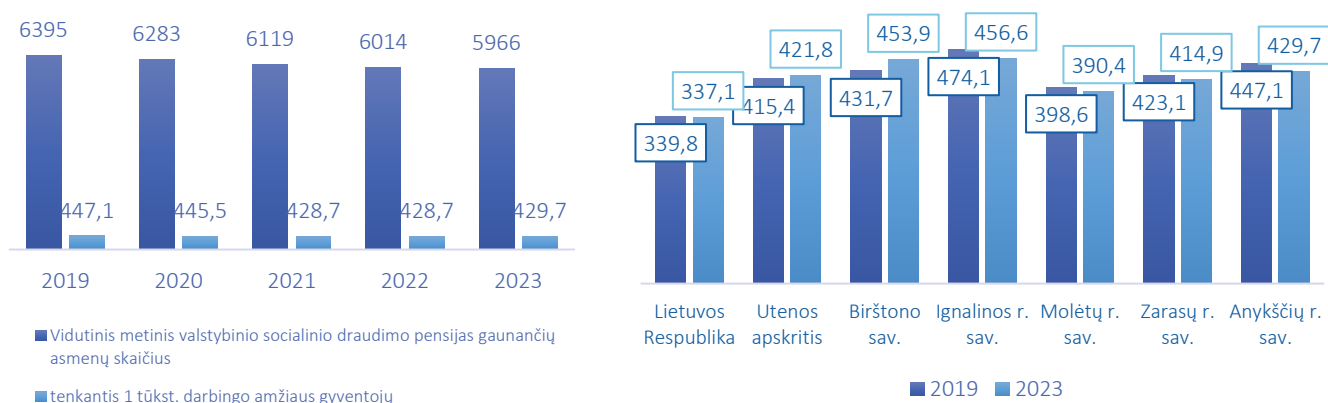
2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuotas ženkliai išaugęs gyventojų skaičius globos namuose seniems žmonėms. Matoma, jog 2019 m. šis gyventojų skaičius siekė tik 37 asm. 2023 m. jis padidėjo iki 102 asm., o bendras pokytis siekė 175,6 proc. augimą. Pateikti duomenys atskleidžia, jog Anykščių r. sav. didesnę gyventojų dalį globos įstaigose seniems žmonėms sudaro moterys. Jų skaičius daugiau nei dvigubai viršija vyrų skaičių beveik visais analizuojamais metais. Fiksuota, jog 2023 m. globos įstaigose seniems žmonėms gyveno 33 vyrai ir 69 moterys.

Lentelė 12. Senatvės pensijos amžius Lietuvoje

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Metai	Vyrai	Moterys
2023	64 metai 6 mėnesiai	64 metai
2022	64 metai 4 mėnesiai	63 metai 8 mėnesiai
2021	64 metai 2 mėnesiai	63 metai 4 mėnesiai
2020	64 metai	63 metai
2019	63 metai 10 mėnesiai	62 metai 8 mėnesiai

Nuo 2012 m. sausio 1 d. kasmet vyrų senatvės pensijos amžius didinamas dviem mėnesiais, moterų – keturiais mėnesiais, kol pasieks įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių – 65 metai vyrams ir moterims (2026 m.). 2023 m. Lietuvoje fiksuotas senatvės pensijos amžius siekė 64,5 m. vyrams ir 64 m. moterims.

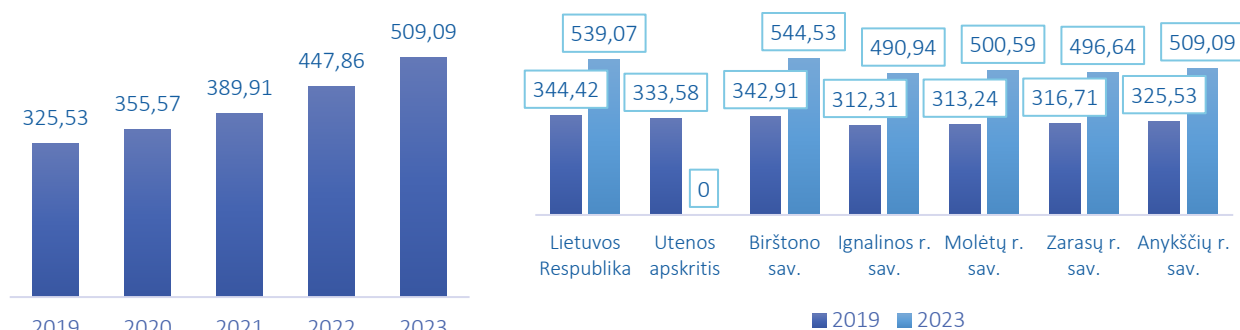

Pav. 92. Vidutinis metinis valstybinio soc. draudimo pensijas gaunančių asmenų skaičius Anykščių r. sav. ir jų skaičius tenkantis 1 000 darbingo amžiaus asmenų 2019-2023 m. savivaldybėse, asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. vidutinis metinis asmenų, gaunančių valstybinio socialinio draudimo pensijas, skaičius stabiliai mažėjo. Fiksuota, jog 2019 m. tokių asmenų buvo 6395, o 2023 m. šis skaičius sumažėjo iki 5966. Bendras pokytis siekė 6,7 proc. mažėjimą. Atitinkamai mažėjo ir valstybinio socialinio draudimo pensijas gaunančių asmenų skaičius, tenkantis 1 000 darbingo amžiaus gyventojų. 2019 m. tūkstančiui darbingo

amžiaus asmenų teko 447,1 valstybinio socialinio draudimo pensijas gaunančių asmenų. 2023 m. šis skaičius sumažėjo iki 429,7 asm. / 1 000 darbingo amžiaus gyventojų. Žemėjantis rodiklis rodo teigiamą pokytį Anykščių r. sav., nes tai parodo, jog mažėja pensinio amžiaus žmonių skaičius, tenkantis darbingo amžiaus žmonėms. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, 2023 m. Anykščių r. sav. užėmė 3 vietą pagal pensijas gaunančių žmonių, tenkančių 1 000 darbingo amžiaus gyventojų. Geriausias rodiklis fiksuotas Molėtų r. sav., kurioje 1 000 darbingo amžiaus žmonių tenka 390,4 valstybinio soc. draudimo pensijas gaunančių asmenų per metus. 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje šis rodiklis siekė 414,9. Prasčiausias rodiklis 2023 m. fiksuotas Ignalinos r. sav., kurioje jis siekė 456,6 socialinio draudimo pensijas gaunančius asmenis per metus, tenkančius 1 000 darbingo amžiaus žmonių. Palyginti su Utenos apskrities vidurkiu (421,8 asm.), matoma, jog tik Molėtų r. ir Zarasų r. sav. pasižymi geresniu rodikliu už apskrities, tačiau visose savivaldybėse fiksuojamas stiprus atotrūkis nuo šalies vidurkio – 337,1 asm.

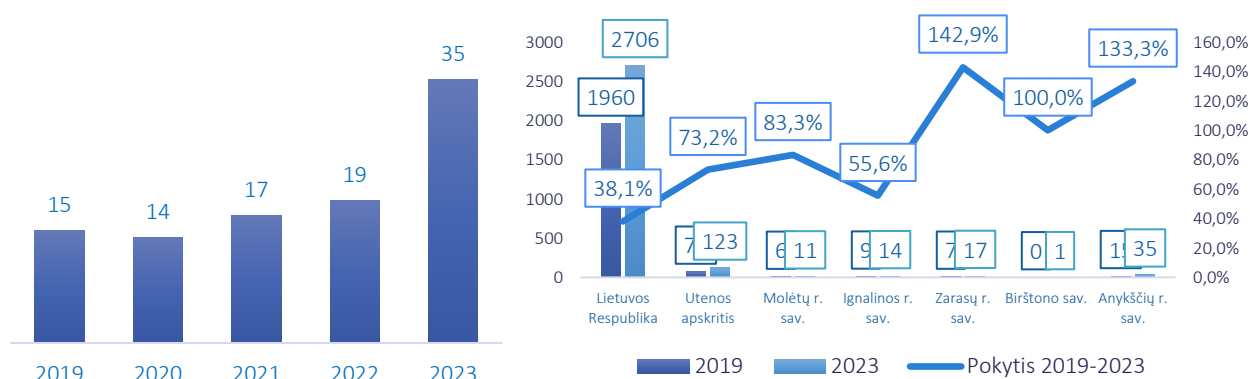
Pav. 93. Vidutinė valstybinio socialinio draudimo pensija Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, Eur

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. fiksuojamas stabilus vidutinės valstybinio socialinio draudimo pensijos augimas Anykščių r. sav. 2019 m. ji siekė 325,53 Eur, o 2023 m. – 509,09 Eur. Bendras pokytis siekė 56,4 proc. augimą. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. Anykščių r. sav. užima 2 vietą pagal didžiausią vidutinę valstybinio socialinio draudimo pensiją. Didžiausia vidutinė socialinio draudimo pensija buvo fiksuota tik Birštono sav., kurioje ji siekė 544,53 Eur. Tuo metu mažiausia vidutinės socialinio draudimo pensijos suma buvo fiksuota Ignalinos r. sav., kurioje ji siekė 490,94 Eur.

Analizuojant bendrą pokytį, matoma, jog visose savivaldybėse bei šalyje vidutinė valstybinio socialinio draudimo pensija nuo 2019 m. augo daugiau nei 56 proc. 2023 m. pensijos vidurkio negalima palyginti tik su Utenos apskritimi, nes trūksta duomenų.

1.7.2. NEGALIA IR SOC. PASLAUGOS

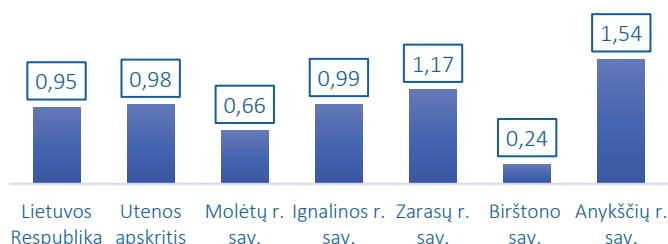

Pav. 94. Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius Anykščių r. sav., asm. ir kitose savivaldybėse bei pokytis 2019-2023 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuotas vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičiaus augimas. 2019-2022 m. fiksuotas nežymus šio rodiklio svyravimas, o 2023 m. jis padidėjo beveik 2 kartus. 2019 m. Anykščių r. sav. buvo 15 vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia. 2024 m. jis išaugo iki 35 vaikų. Bendras 2019-2024 m. pokytis siekė 133,3 proc. augimą.

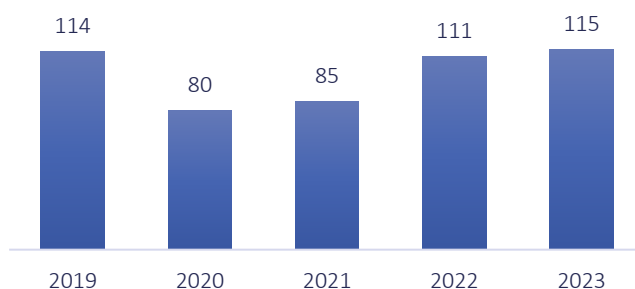
Palyginti su kitomis savivaldybėmis 2023 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuotas didžiausias vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius tarp visų savivaldybių. 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje šis skaičius siekė 17 vaikų, o 3 vietą – Ignalinos r. sav., kurioje buvo fiksuota 14 vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia. Mažiausias skaičius fiksuotas Birštono sav., kurioje jis siekė tik 1 vaiką. Analizuojant 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog visose savivaldybėse vaikų, kuriems pirmą kartą nustatyta negalia, skaičius augo.

Pav. 95. Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, asm.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

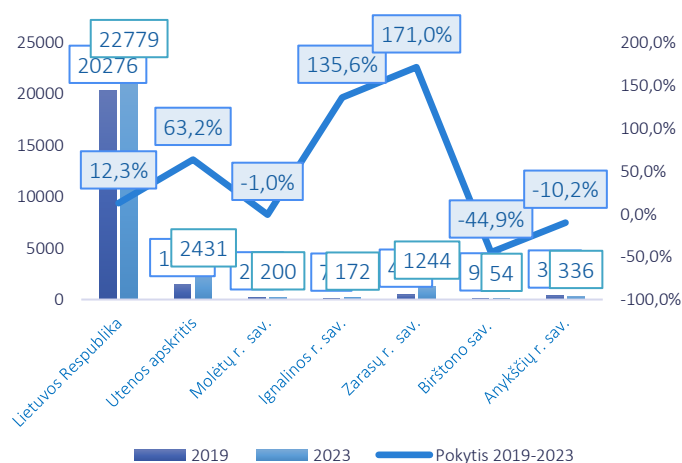
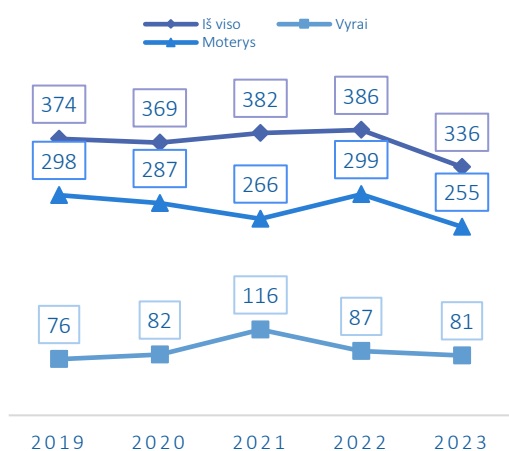
2024 m. duomenimis fiksuojama, jog didžiausias vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, tenkantis 1 000 gyventojų fiksuotas Anykščių r. sav., kurioje tūkstančiui gyventojų tenka 1,54 vaikai, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia. Atkreipiamas dėmesys, jog šis rodiklis viršija Utenos apskrities vidurkį (0,98 vaikai / 1 000 gyv.) ir šalies vidurkį – 0,95 vaikai / 1 000 gyv. Mažiausias rodiklis fiksuotas Birštono sav., kurioje tūkstančiui gyventojų ten tik 0,28 vaiko, kuriam pirmą kartą nustatyta negalia.

Pav. 96. Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius (asm.), Anykščių r. sav., 2019-2023 m.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. nors darbingumo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, skaičius patyrė svyravimų, tačiau bendras pokytis rodo stabilumą. 2019 m. tokių asmenų fiksuota 114, o 2023 m. šis skaičius padidėjo tik 1 asmeniu ir siekė 115 asm. Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, ryškesnis skaičiaus sumažėjimas fiksuotas tik 2020-2021 m., kuomet 2020 m. jis siekė tik 80 asmenų (29,8 proc.), o 2021 m. – 85 asm. 2022 m. šis darbingo amžiaus asmenų skaičius, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis, sugrįžo į beveik tokį pat rodiklį, kuris buvo fiksuotas 2019 m.

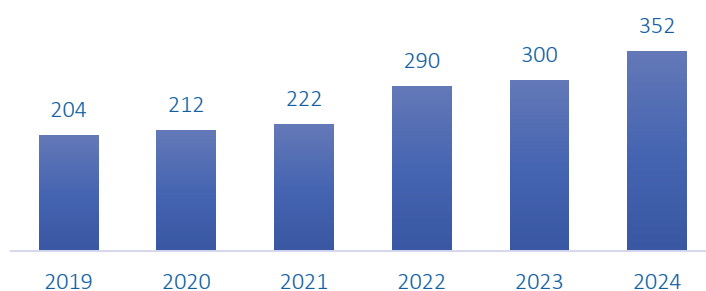

Pav. 97. Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius (asm.) Anykščių r. sav. bei kitose savivaldybėse ir 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuojami nežymūs socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičiaus svyravimai, tačiau bendras pokytis fiksuoja šių gavėjų sumažėjimą 10,2 proc. Bendra tendencija išlieka panaši – socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų didžiąją dalį sudaro moterys, kurių skaičius 2 ar net 3 kartus viršija vyrų skaičių pamečiui. 2019 m. Anykščių r. sav. socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius siekė 374 asm., iš kurių buvo 298 moterys ir tik 76 vyrai. 2023 m. šis gavėjų skaičius sumažėjo iki 336 asm., iš kurių 255 asm. buvo moterys, o 81 asm. – vyrai. 2023 m. moterų dalis nuo visų socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų sudarė 75,8 proc., o vyrų dalis tik 24,2 proc.

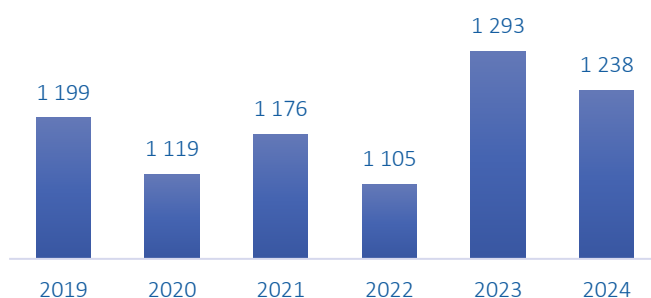
Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. didžiausias socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje jis siekė 1 244 asm., 2 vietą užėmė Anykščių r. sav., kurioje jis siekė 336 asm., o 3 vietą – Molėtų r. sav., kurioje fiksuota 200 asm. Mažiausias socialinių paslaugų asmens namuose gavėjų skaičius fiksuotas Birštono sav., siekiantis tik 54 asm. Analizuojant 2019-2023 m. bendrą pokytį, matoma, jog Zarasų r. sav. ir Ignalinos r. sav. fiksuotas ženklus augimas (Ignalinos r. sav. – 135,6 proc., o Zarasų r. sav. – 171 proc. padidėjimas). Tuo metu Birštono sav., Anykščių r. sav. ir Molėtų r. sav. fiksuotas sumažėjimas (Birštono sav. – 44,9 proc., Anykščių r. sav. – 10,2 proc., o Molėtų r. sav. – 1 proc.). Bendras Utenos apskrities pokytis – 63,2 proc. padidėjimas.

Pav. 98. Gyventojų skaičius, kuriems teikiamos paslaugos stacionariose socialinės globos įstaigose Anykščių r. sav., asm.
Šaltinis: Anykščių r. sav.

Gyventojų skaičius, kuriems teikiamos paslaugos stacionariose socialinės globos įstaigose – tai visų per tam tikrą laikotarpį (pvz., metus) socialinės globos įstaigose priimtų ir prižiūrėtų asmenų skaičius. Jis gali būti didesnis už nuolat gyvenančių asmenų skaičių, nes apima ir laikinai globos įstaigose buvusius asmenis (pvz., trumpalaikė globa, rehabilitacija).

2019-2024 m. gyventojų skaičius, kuriems teikiamos paslaugos stacionariose socialinės globos įstaigose, Anykščių r. sav. augo. 2019 m. šis skaičius siekė 204 asm., o 2024 m. – 352 asm. Bendras pokytis siekė 72,5 proc. augimą.

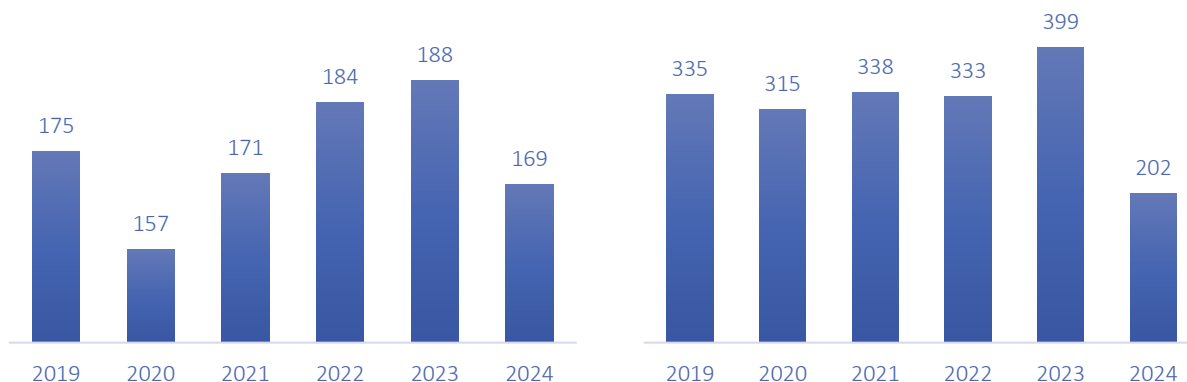

Pav. 99. Nestacionarių paslaugų gavėjų skaičius Anykščių r. sav., 2019-2024 m., asm.
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. nestacionarių paslaugų gavėjų skaičius Anykščių r. sav. patyrė svyravimų, tačiau bendrai šiuo laikotarpiu fiksuotas augimas. 2019 m. tokių asmenų fiksuota 1 199 asm., o 2024 m. – 1 238 asm. Bendras pokytis siekė 3,2 proc. augimą.

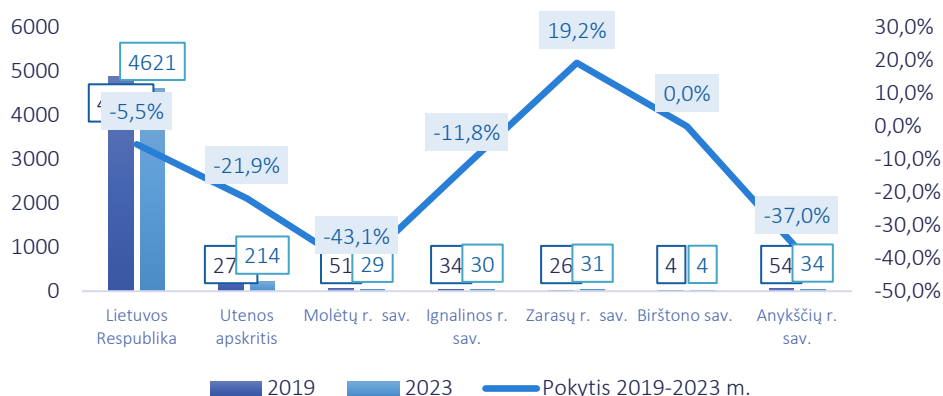
1.7.3. ŠEIMA IR VAIKAI

2019-2024 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuoti svyravimai šeimų, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičiaus pokytyje, tačiau bendras 2019-2024 m. pokytis rodo 3,4 proc. sumažėjimą. Nuo 2020 m. iki 2023 m. buvo fiksuojamas šeimų, kurioms taikoma atvejo vadyba, augimas, kuris 2023 m. siekė 188.

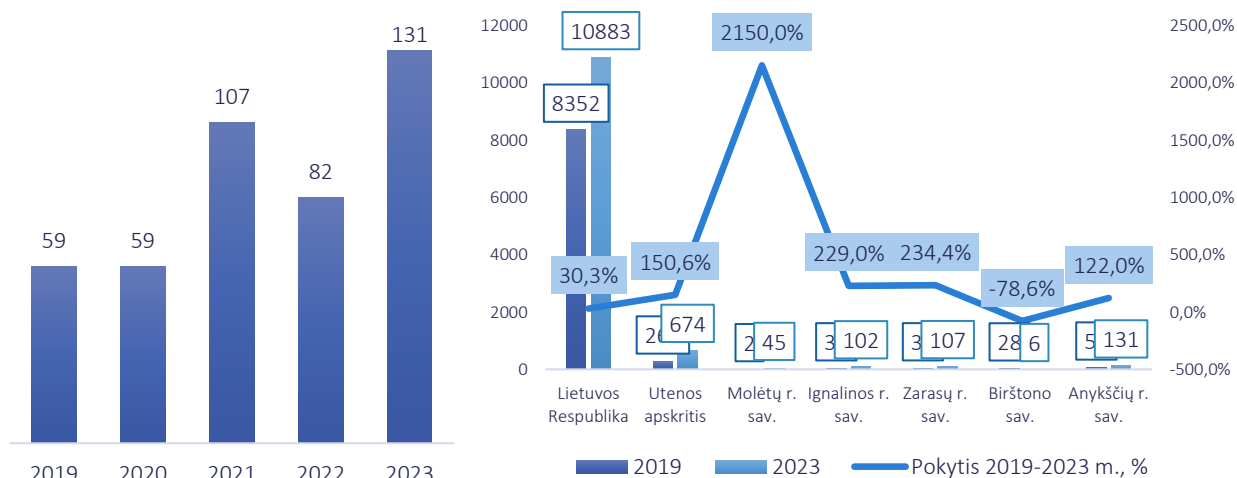
Pav. 100. Šeimų skaičius (vnt.) ir vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičius (asm.), 2019-2024 m. Anykščių r. sav.
Šaltinis: Anykščių r. sav.

Tuo metu vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičius 2019-2024 m. laikotarpiu nepatyrė didelių svyravimų ir ženklesnis pokytis buvo fiksuotas tik 2024 m., kuomet šis vaikų skaičius sumažėjo iki 202. Bendras pokytis siekė 39,7 proc. sumažėjimą. Fiksuojama, jog vaikų skaičius, kaip ir šeimų skaičius, kurioms taikoma atvejo vadyba, 2023 m. buvo padidėjęs – siekė 399. Tuo metu šeimų, kurioms taikoma atvejo vadyba dėl smurto, skaičius nebuvo fiksuotas.

Pav. 101. Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius, metų pabaigoje
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Fiksuojama, jog 2019-2023 m. laikotarpiu beveik visose savivaldybėse šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius metų pabaigoje mažėjo. Pokytis neįvyko tik Birštono sav., kurioje stabiliai išliko 4 šeimose globojami vaikai ir Zarasų r. sav., kurioje globojamų vaikų skaičius padidėjo 19,2 proc., 2023 m. siekęs 31 šeimose globojamą (rūpinamą) vaiką. Tuo metu, nors Anykščiuose ir fiksuotas vienas iš didesnių šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus sumažėjimas, 2023 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuotas didžiausias šių vaikų skaičius (34 vaikai) tarp visų savivaldybių.

Pav. 102. Dienos centruose socialines paslaugas gavę vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, asm. bei 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuotas ženklus dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų iš socialinę riziką patiriančių šeimų padidėjimas. 2019 m. tokių vaikų buvo fiksuota 59. 2023 m. šis skaičius išaugo iki 131 asm., sudarydamas bendrą 122 proc. augimą. Fiksuojama, jog dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų iš socialinę riziką patiriančių šeimų ženkliai išaugo 2021 m., kuomet jų skaičius siekė 107 asm. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog šis skaičius stipriai padidėjo visose savivaldybėse, išskyrus Birštoną, kuriame fiksuotas 78,6 proc. sumažėjimas. Didžiausias augimo šuolis fiksuotas Molėtų r. sav., kurioje augimo pokytis siekė 2150 proc. 2023 m. didžiausias dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų skaičius iš socialinę riziką patiriančių šeimų skaičius buvo fiksuotas Anykščių r. sav., kurioje fiksuota 131 asm., 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje šis skaičius siekė 107 asm., o 3 vietą – Ignalinos r. sav., kurioje fiksuota 102 asm. Mažiausias rodiklis fiksuotas Birštono sav., kurioje dienos centrų socialinių paslaugų prireikė tik 6 vaikams.

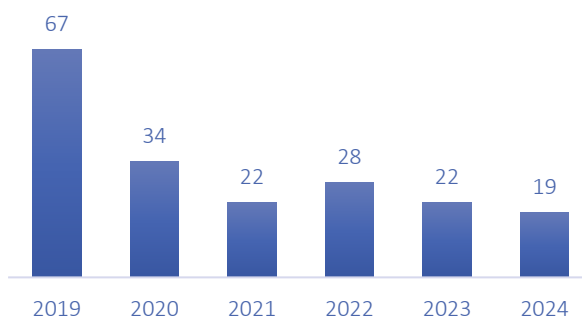
Nors socialines paslaugas gaunančių vaikų, iš socialinę riziką patiriančių šeimų, skaičius dienos centruose augo, tačiau Anykščių r. sav. fiksuojamas teigiamas vaikų globos įstaigų ir vaikų skaičiaus pokytis jose. 2019-2020 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuota 1 vaikų globos įstaiga, kurioje 2019 m. gyveno 15 vaikų, o 2020 m. – 7 vaikai. Nuo 2021 m. Anykščių r. sav. vaikų globos įstaigos nebeliko. Identiškas vaikų globos įstaigos uždarymo reiškinytis fiksuotas ir Zarasų r. sav. 2023 m. keturiose savivaldybėse (Birštono sav., Ignalinos r. sav., Zarasų r. sav. ir Anykščių r. sav.) iš 5 vaikų globos įstaigų nebeliko. Molėtų r. sav. 2023 m. veikė viena vaikų globos įstaiga, kurioje buvo fiksuoti 6 vaikai.

Lentelė 13. Vaikų globos įstaigos (vnt.) ir vaikų skaičius jose (asm.), metų pabaigoje

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

	Vaikų globos įstaigų sk. metų pabaigoje (vnt.)		Vaikų skaičius vaikų globos įstaigose, metų pabaigoje (asm.)	
	2019	2023	2019	2023
Lietuvos Respublika	67	28	1 410	382
Utenos apskritis	5	1	102	6
Birštono sav.	–	–	–	–
Ignalinos r. sav.	1	–	27	–
Molėtų r. sav.	1	1	27	6
Zarasų r. sav.	1	–	26	–
Anykščių r. sav.	1	–	15	–

Palyginti savivaldybių vaikų globos įstaigų ir vaikų skaičiaus rodiklius su šalies rodikliais, matoma, jog vaikų globos namų skaičius 2019-2023 m. Lietuvoje sumažėjo 58,2 proc., o vaikų skaičius jose – 72,9 proc.

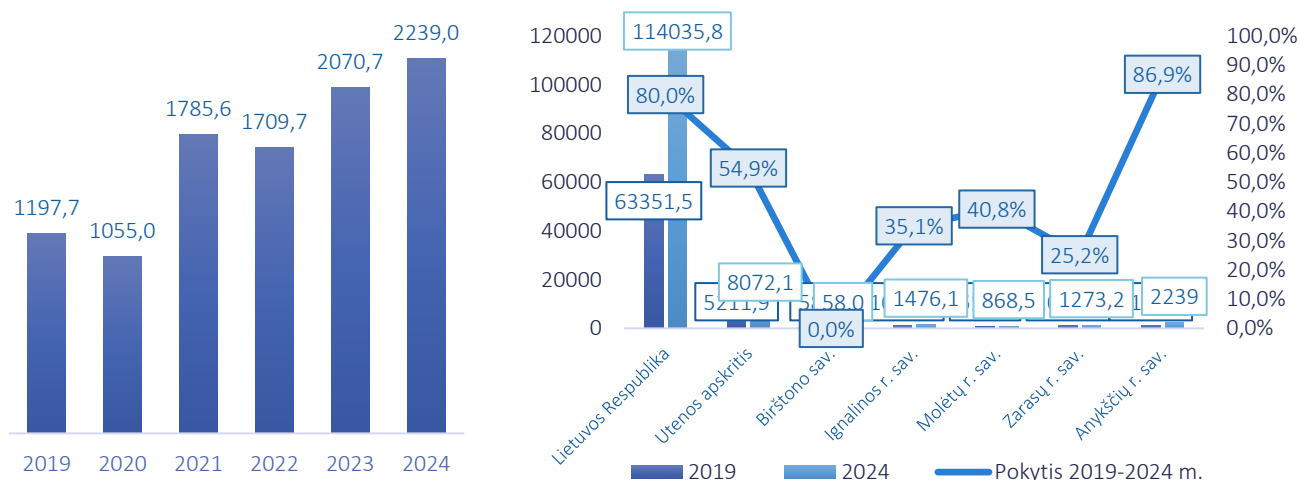
Pav. 103. Likę be tėvų globos vaikai, augantys institucijose (asm.)

Šaltinis: Anykščių r. sav.

2019-2024 m. Anykščių r. sav. fiksuotas ženklus likusių be tėvų globos vaikų, augančių institucijose, sumažėjimas. 2019 m. šių vaikų skaičius siekė 67 asm., o 2024 m. sumažėjo iki 19. Bendras 2019-2024 m. pokytis siekė 71,6 proc.

1.7.4. SOCIALINĖ PARAMA

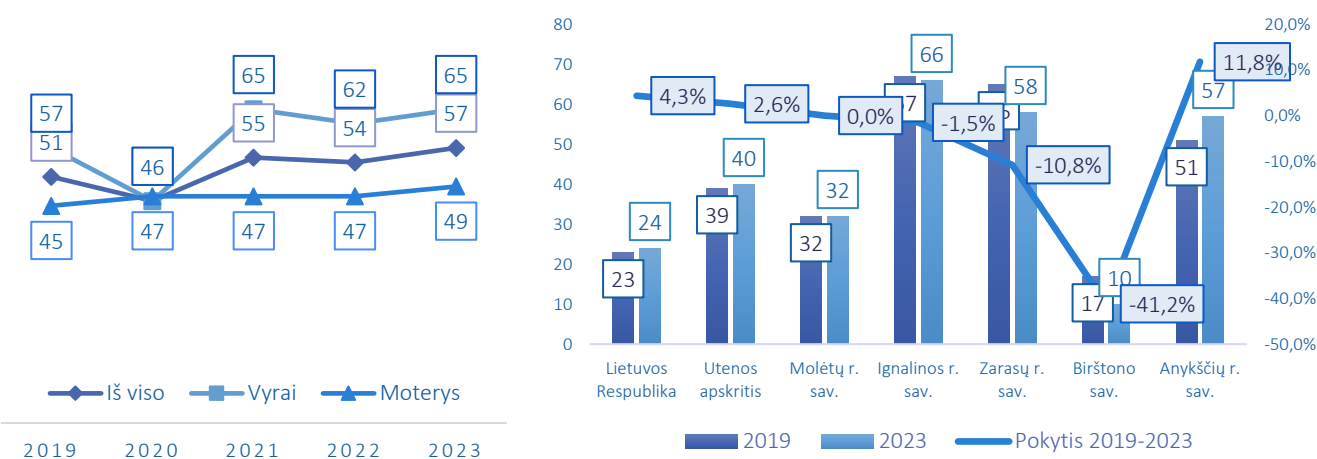
2019-2024 m. išlaidų suma, skirta socialinei pašalpai, Anykščių r. sav. ženkliai išaugo, nors ir buvo fiksuota svyravimų. 2019 m. fiksuota, jog socialinei pašalpai skirtų išlaidų suma siekė 1197,7 tūkst. Eur. 2024 m. ši suma padidėjo 86,9 proc. ir siekė 2239 tūkst. Eur.

Pav. 104. Išlaidos socialinei pašalpai Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 2019-2024 m., tūkst. Eur

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, Anykščių r. sav. 2024 m. ženkliai pirmauja pagal išlaidų kiekį socialinei pašalpai. 2 vietą užima Ignalinos r. sav., kurioje socialinės paramos išlaidoms skiriama 1476,1 tūkst. Eur, o 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje skiriama 1273,2 tūkst. Eur. Mažiausias išlaidų socialinei pašalpai suma fiksuota Birštono sav., kurioje ji siekia tik 58 tūkst. Eur. ir 2019-2024 m. pokytis joje nebuvo fiksuotas, kai tuo metu visose kitose savivaldybėse išlaidos socialinei pašalpai augo. Bendras Utenos apskrities pokytis siekia 54,9 proc. išlaidų socialinei pašalpai augimą.

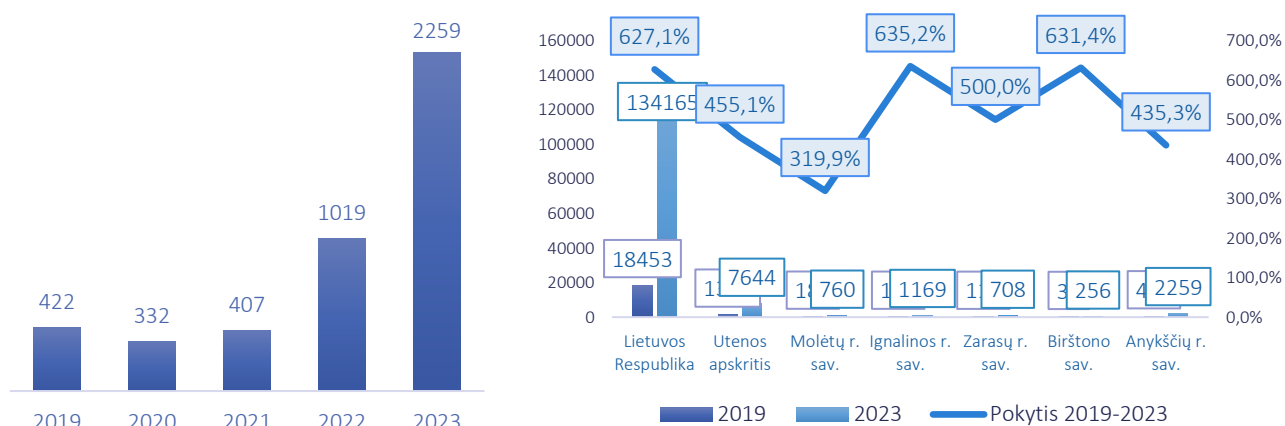
Pav. 105. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyv. Anykščių r. sav. ir kitose sav. (asm.) bei 2019-2023 m. pokytis, proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. Anykščių r. sav. fiksuotas socialinės pašalpos gavėjų skaičiaus, tenkantis 1 000 gyventojų, augimas. Pateikti duomenys atskleidžia, jog analizuojamuoju laikotarpiu socialinės pašalpos gavėjų skaičiuje dominuoja vyrai, kurių skaičius lenkia moterų rodiklius. Vyrų, gaunančių socialinę pašalpą, tenkančių 1 000 gyventojų, skaičius 2019 m. buvo 57, o 2023 m. siekė 65 asm. (14,0 proc.). Tuo metu moterų rodiklis 2019 m. buvo 45 asm., o 2023 m. – 49 asm. (8,8 proc. augimas). Bendras socialinių

pašalpų gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų 2019 m. siekė 51 asm., o 2023 m. – 57 asm. Bendras pokytis 2019-2023 m. siekė 11,8 proc. augimą.

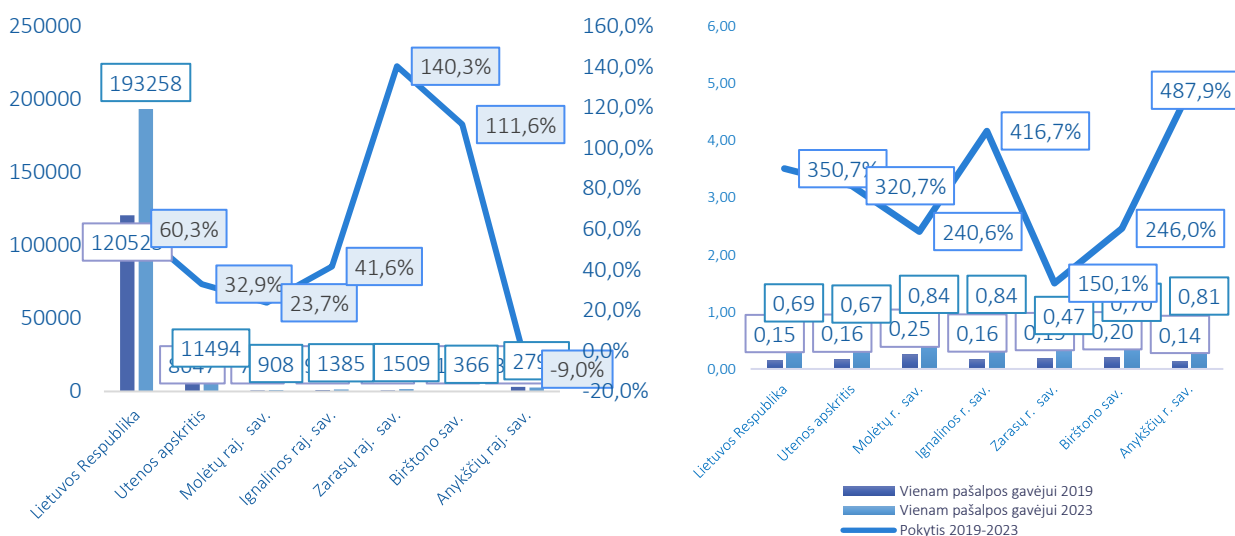
Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog 2023 m. Anykščiai užėmė 3 vietą pagal didžiausią socialinių pašalpų gavėjų skaičių tūkstančiui gyventojų. Didžiausias šio rodiklio skaičius 2023 m. fiksuotas Ignalinos r. sav. – 66 asm., 2 vietą užėmė Zarasų r. sav., kurioje buvo fiksuoti 58 asm. Mažiausias socialinių pašalpų gavėjų skaičius tūkstančiui gyventojų fiksuotas Birštono sav., kurioje 2023 m. jis siekė tik 10 asm. Palyginti su Utenos apskrities ir šalies vidurkiu, matoma, jog Anykščių r. sav., Zarasų r. sav. ir Ignalinos r. sav. ženkliai lenkė apskrities ir šalies vidurkį. Tai yra neigiamas reiškinys. Atkreiptinas dėmesys, jog 2019-2023 m. socialinių pašalpų gavėjų skaičius tūkstančiui gyventojų kito neženkiai arba mažėjo. Anykščių r. sav. vienintelėje šis rodiklis augo net 11,8 proc.

Pav. 106. Išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, tūkst. Eur
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2023 m. išlaidų suma kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui Anykščių r. sav. augo. 2019 m. išlaidos šiai kategorijai siekė 422 tūkst. Eur ir 2019-2021 m. buvo pastebimi nežymūs svyravimai. 2022 m. fiksuotas staigus išlaidų šuolis, nuo 407 tūkst. Eur iki 1019 tūkst. Eur (150,3 proc. augimas), o 2023 m. paskutinių metų suma padidėjo daugiau nei 2 kartus. Bendras 2019-2023 m. pokytis siekė net 435,3 proc. augimą. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog išlaidų suma visose savivaldybėse, Utenos apskrityje ir šalyje 2019-2023 m. drastiškai augo. Šiems išlaidų šuoliams visose savivaldybėse įtakos turėjo Piniginės socialinės paramos įstatymo pakeitimas, kuomet asmens turimas turtas nebuvo vertinamas, karantino laikotarpiu nuo 2020-06-02 iki 2023-08-31. Tai turėjo reikšmingos įtakos, nes kompensacijas galėjo gauti didesnis skaičius asmenų.

2023 m. didžiausia išlaidų kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui suma tarp savivaldybių fiksuota Anykščių r. sav. – 2259 tūkst. Eur, 2 vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje ji siekė 1169 tūkst. Eur, 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje skiriama išlaidų suma analizuojamai sričiai buvo skirta 708 tūkst. Eur. Tuo metu mažiausia išlaidų suma fiksuota Birštono sav., siekianti tik 256 tūkst. Eur, tačiau atkreiptinas dėmesys, jog Birštono sav. turi mažiausią gyventojų skaičių. Analizuojant 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog didžiausias augimo šuolis fiksuotas Ignalinos r. sav. (635,2 proc.) ir Birštono sav. (631,4 proc.), kurios augimo pokyčiu lenkia net šalies rodiklius (627,1 proc. augimas 2019-2023 m.). Tuo metu mažiausias pokytis fiksuotas Molėtų r. sav., siekiantis 319,9 proc.

Pav. 107. Išlaidų kompensacijų už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui gavėjų skaičius (asm.) bei 2019-2023 m. pokytis (proc.); išlaidos skirtos vienam pašalpos gavėjui kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui, tūkst. Eur bei 2019-2023 m. pokytis (proc.)
 Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

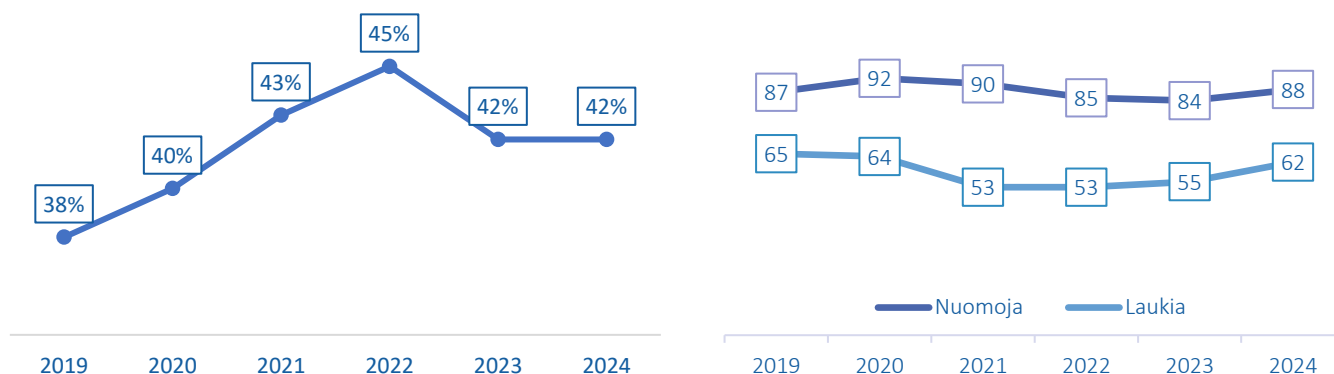
Analizuojant 2019-2023 m. išlaidų kompensacijų už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui gavėjų skaičių, matoma, jog jų skaičius visose savivaldybėse, išskyrus Anykščių r. sav., kurioje buvo fiksuotas 9 proc. sumažėjimas, augo. Nors Anykščių r. sav. ir fiksuotas šios kategorijos išlaidų kompensacijų gavėjų sumažėjimas, pateikti duomenys atskleidžia, jog 2023 m. Anykščių r. sav. ženkliai pirmavo išlaidų kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui gavėjų skaičiumi, kuris siekė net 2799 asm. 2 vietą pagal išlaidų kompensacijų gavėjų skaičių užėmė Zarasų r. sav., kurioje fiksuota beveik dvigubai mažesnis gavėjų skaičius - 1509 asm., o 3 vietą – Ignalinos r. sav., kurioje šis skaičius siekė 1385 asm. Mažiausias išlaidų kompensacijų gavėjų skaičius 2023 m. fiksuotas Birštono sav. – 366 asm.

Analizuojant išlaidų kompensacijų už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui vienam pašalpos gavėjui, matoma, jog Molėtų r. sav. ir Ignalinos r. sav. užima 1 vietą pagal didžiausią kompensacijų sumą nurodytai kategorijai, skirtą vienam pašalpos gavėjui, siekiančią 0,84 tūkst. Eur. Anykščių r. sav. fiksuojama antra pagal dydį išlaidų kompensacijoms už nurodytą kategoriją suma – 0,81 tūkst. Eur / 1 pašalpos gavėjui. Birštonas užima 3 vietą, kuriame fiksuota 0,70 tūkst. Eur / 1 pašalpos gavėjui. Atkreiptinas dėmesys, jog nurodytose 4 savivaldybėse vienam pašalpos gavėjui tenkanti išlaidų kompensacijoms suma viršija apskrities vidurkį – 0,67 tūkst. Eur / 1 kompensacijos gavėjui bei šalies vidurkį, siekiantį 0,69 tūkst. Eur / 1 pašalpos gavėjui. Analizuojant 2019-2023 m. pokytį, matoma, jog didžiausias pokytis išlaidų kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui suma, tenkanti 1 pašalpos gavėjui, fiksuotas Anykščių r. sav., kurioje jis siekė 487,9 proc. augimą. 2 vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje pokytis siekė 416,7 proc., o 3 vietą – Birštono sav., kurioje fiksuotas 246 proc. augimas. Mažiausias pokytis fiksuotas Zarasų r. sav., kurioje jis siekė 150,1 proc. augimą.

1.7.5. NEPINIGINĖ PARAMA

Savivaldybės socialinio būsto fondas – savivaldybei nuosavybės teise priklausantys, taip pat patikėjimo teise jos valdomi gyvenamieji namai, jų dalys, butai (ir kitos tinkamos gyventi patalpos), skirti nuomoti asmenims (šeimoms), turintiems teisę į socialinį būstą.

Socialinis būstas – nekomerciniu pagrindu, pagal Vyriausybės nustatytą nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką nuomojamos savivaldybės gyvenamosios patalpos, skirtos mažas pajamas turintiems asmenims ir šeimoms apgyvendinti pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatytas sąlygas (socialinio būsto kategorijai nepriskiriamos tarnybinės gyvenamosios patalpos, bendrabučiai, nakvynės namai, gydymo ar globos (rūpybos) gyvenamosios patalpos).

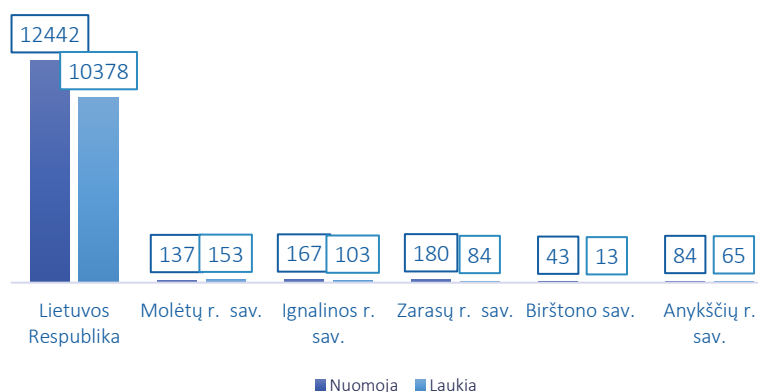

Pav. 108. Socialinio būsto fondo dalis Anykščių r. sav. bendrame savivaldybės būsto fonde, proc. ir asmenų (šeimų), nuomojančių ir laukiančių socialinio būsto, asm.

Šaltinis: Anykščių r. sav.

2019-2022 m. Anykščių r. sav. socialinio būsto fondo dalis bendrame savivaldybės būsto fonde augo, tačiau 2023 m. sumažėjo 3 p. p. ir 2024 m. išliko stabili. 2019 m. socialinio būsto dalis siekė 38 proc., o 2024 m. jo dalis padidėjo iki 42 proc. Bendras 2019-2024 m. pokytis fiksuotas 4 p. p.

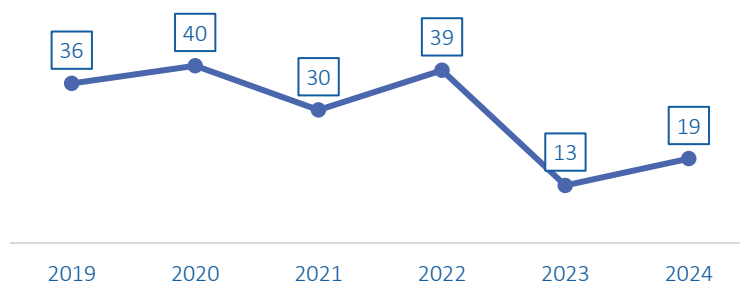
Analizuojant Anykščių r. sav. asmenų (šeimų), nuomojančių ir laukiančių socialinio būsto skaičių, pastebimi nežymūs svyravimai, tačiau bendra tendencija išlieka ta pati – nuomojančių asmenų (šeimų) skaičius išlieka didesnis nei laukiančiųjų. 2019 m. Anykščių r. sav. buvo fiksuoti 87 asm. (šeimos), nuomojantys socialinį būstą, o 2024 m. nuomojančiųjų skaičius kito neženkiai ir siekė 88 asm. (šeimas), o laukiančiųjų sumažėjo iki 62 asm. (šeimų). 2019-2024 m. nuomojančiųjų socialinį būstą skaičius padidėjo 1,1 proc., o laukiančiųjų sumažėjo 4,6 proc. Atkreipiamas dėmesys, jog analizuojami duomenys pateikti Anykščių r. sav.

Pav. 109. Asmenų (šeimų), nuomojančių ir laukiančių socialinio būsto, skaičius 2024 m., asm.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2024 m. didžiausias nuomojančiųjų socialinį būstą skaičius tarp savivaldybių fiksuotas Zarasų r. sav. – 180 asm. 2 vietą užėmė Ignalinos r. sav., kurioje fiksuota 167 nuomojantieji asmenys (šeimos), o 3 vietą – Molėtų r. sav., kurioje šis skaičius siekė 137 asm. (šeimas). Mažiausias nuomojančiųjų skaičius fiksuotas Birštono sav., kurioje jis siekė 43 asm. (šeimas), o Anykščių r. sav. užėmė 2 vietą pagal mažiausią nuomojančiųjų asmenų (šeimų) skaičių tarp savivaldybių, kuris siekia 84 (atkreipiamas dėmesys, jog šis rodiklis skiriasi nuo Anykščių r. sav. pateiktų duomenų). Tuo metu didžiausias laukiančiųjų skaičius 2024 m. fiksuotas Molėtų r. sav., kurioje jis siekė 153. 2 vietą pagal didžiausią laukiančiųjų skaičių užėmė Ignalinos r. sav., kurioje laukiančiųjų socialinio būsto fiksuota 103, o 3 vietą – Zarasų r. sav., kurioje fiksuoti 84 laukiantieji. Mažiausias laukiančiųjų kaip ir nuomojančiųjų skaičius buvo fiksuotas Birštono r. sav., kurioje jis siekė tik 13 asm. (šeimų), o Anykščių r. sav. ir vėl užėmė 2 vietą pagal mažiausią laukiančiųjų socialinio būsto skaičių tarp savivaldybių, kuris siekė 65 asm. (šeimas). Atkreipiamas dėmesys, jog šis rodiklis skiriasi nuo Anykščių r. sav. pateiktų duomenų.

Pav. 110. Į darbo rinką integruotų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalis nuo visų ilgalaikių bedarbių, Anykščių r. sav., proc.

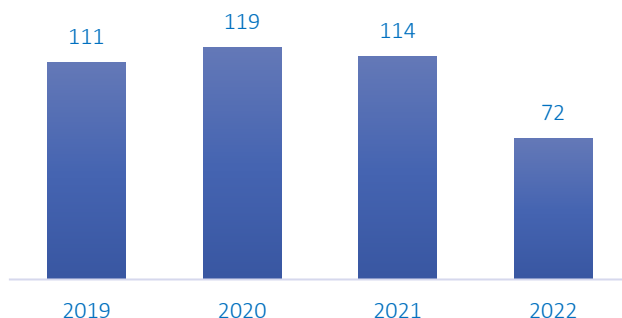
Šaltinis: Anykščių r. sav.

Į darbo rinką integruotų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalies rodiklis nuo visų ilgalaikių bedarbių Anykščių r. sav., yra svarbus siekiant įvertinti, kiek ilgalaikių bedarbių sėkmingai integruojama į darbo rinką ir, ar užimtumo politikos priemonės yra įgyvendinamos sėkmingai.

Bedarbis – nedirbantis 15–74 metų amžiaus asmuo, kuris pastarąsias keturias savaites aktyviai ieško darbo ir gali pradėti dirbti per dvi savaites. Ilgalaikis bedarbis – bedarbis, ieškantis darbo vienus metus ar ilgiau.

2019-2024 m. Anykščių r. sav. į darbo rinką integruotų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalis nuo visų ilgalaikių bedarbių, patyrė svyravimų, tačiau bendras pokytis fiksuojamas neigiamas, nes jų dalis sumažėjo 17 p. p. Fiksuojama, jog 2019-2022 m. Anykščių r. sav. integruojamų į darbo rinką asmenų, patiriančių socialinę atskirtį nuo visų ilgalaikių bedarbių dalis siekė nuo 30 iki 40 proc. 2023 m. šis rodiklis ženkliai krito ir siekė tik 13 proc., o 2024 m. fiksuotas nežymus augimas (6 p. p.), tačiau tai vis tiek sudarė didelį atotrūkį nuo prieš tai į darbo rinką integruojamų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalies nuo visų ilgalaikių bedarbių.

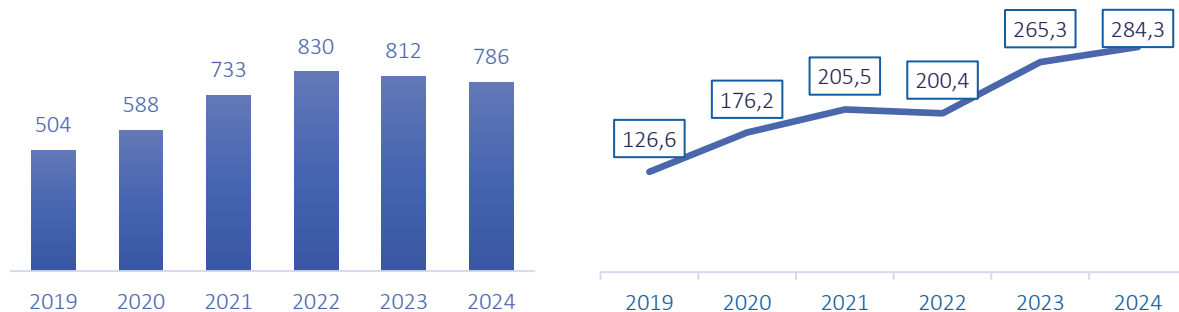
1.7.6. SMURTAS

Pav. 111. Smurtą artimoje aplinkoje patyrę asmenys, gavę specializuotą kompleksinę pagalbą Anykščių r. sav., 2019-2022 m.
 Šaltinis: Anykščių r. sav.

2019-2022 m. Anykščių r. sav. smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų, kurie gavo specializuotą kompleksinę pagalbą, skaičius mažėjo. 2019 m. tokių asmenų skaičius siekė 111 asm. 2022 m. jis sumažėjo iki 72 asm. Bendras pokytis siekė 35,1 proc. sumažėjimą. Atkreipiamas dėmesys, jog 2023-2024 m. duomenys nepateikti. Taip pat nėra pateikiama statistinių duomenų ir šeimų, kurioms taikoma atvejo vadyba dėl smurto, skaičiaus.

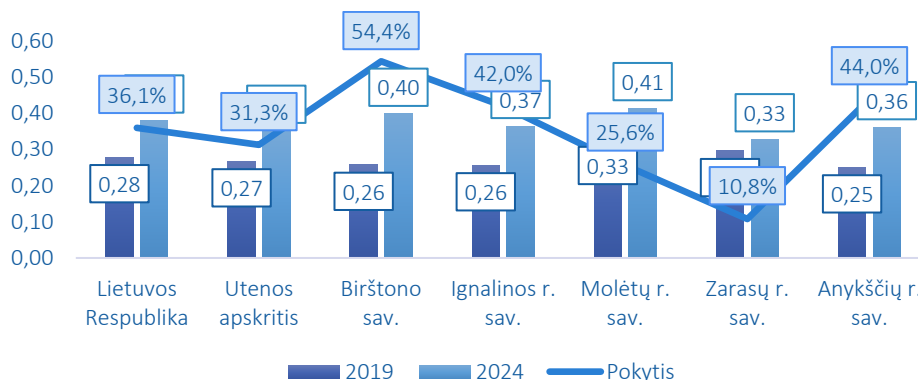
1.7.7. NEMOKAMAS MOKINIŲ MAITINIMAS

Pav. 112. Nemokamai maitinamųjų mokinių sk. Anykščių r. sav. ir išlaidos jų maitinimui, tūkst. Eur
 Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019-2024 m. Anykščių r. sav. nemokamai maitinamųjų mokinių skaičius svyravo. 2019-2022 m. pastebimas augantis nemokamai maitinamųjų mokinių skaičius, kuris 2019 m. siekė 504 mok., o 2022 m. – 830 mok. (64,6 proc. augimas). Tačiau 2023-2024 m. stebimas mažėjantis nemokamai maitinamųjų mokinių skaičius, kuris 2024 m. sumažėjo iki 786 mok. Bendras 2019-2024 m. pokytis fiksuoja 55,9 proc. nemokamai maitinamųjų mokinių skaičiaus didėjimą.

Išlaidų, kurios yra skiriamos nemokamam maitinimui rodikliuose yra pastebimas nežymus svyravimas, tačiau duomenys rodo bendrą augimo tendenciją 2019-2024 m. Anykščių r. sav. 2019 m. nemokamo maitinimo išlaidoms buvo skirta 126,6 tūkst. Eur. 2024 m. ši suma padidėjo daugiau nei dvigubai (124,5 proc.) ir siekė 284,3 tūkst. Eur.

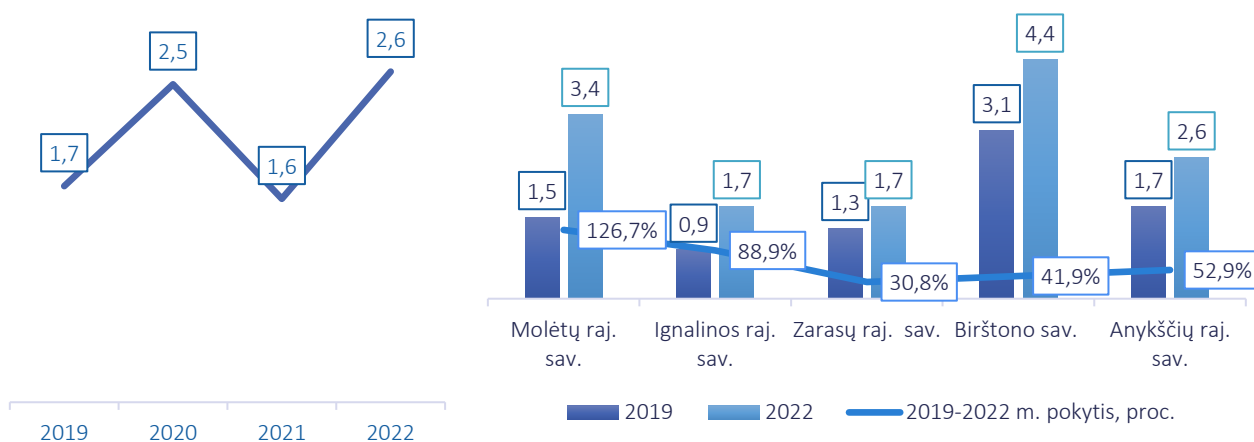
Pav. 113. Nemokamo maitinimo išlaidos tenkančios vienam mokiniui (tūkst. Eur / mok.) ir išlaidų pokytis 2019-2024 m., proc.

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog nors Anykščių r. sav. fiksuojamas vienas iš didžiausių išlaidų, skiriamų vienam mokiniui skaičiaus pokytis (44 proc.), tačiau pagal skiriamas išlaidas 2024 m. Anykščių r. sav. užima 4 vietą iš 5 tarp analizuojamų savivaldybių. Didžiausia išlaidų suma, tenkanti vieno mokinio nemokamam maitinimui 2024 m. fiksuota Molėtų r. sav. – 0,41 tūkst. Eur / mok. 2 vietą užėmė Birštono sav., kurioje mokiniui tenka 0,40 tūkst. Eur, o 3 vietą – Ignalinos r. sav., kurioje ši suma siekia 0,37 tūkst. Eur. Mažiausia suma fiksuota Zarasų r. sav. – 0,33 tūkst. Eur / mok. Iš pateiktų duomenų matoma, jog 4 iš 5 savivaldybių šiuo rodikliu lenkė Utenos apskrities vidurkį – 0,35 tūkst. / mok. nemokamo maitinimo išlaidoms. Jo nepasiekė tik Zarasų r. sav. Bendra tendencija rodo, jog visose savivaldybėse 2019-2024 m. nemokamo maitinimo išlaidų kiekis, tenkantis vienam mokiniui, augo.

1.7.8. SOCIALINIO SAUGUMO INDEKSAS

Socialinio saugumo komponentas matuoja socialinės gerovės situaciją savivaldybėse, akcentuojant integraciją į darbo rinką, lygias galimybes (vyrų ir moterų užimtumo santykis) ir socialinės paramos aprėptį. Socialinio saugumo komponentas matuojamas skalėje nuo 0 iki 10. Jį sudaro šie statistikos rodikliai: socialinės paramos gavėjų skaičius, nemokamą maitinimą gaunančių vaikų skaičius, moterų / vyrų užimtumo santykis, skurdo rizikos lygis.

Pav. 114. Socialinio saugumo indeksas, Anykščių r. sav. ir kitose savivaldybėse, 2019-2022 m., balais

Šaltinis: Vilniaus politikos analizės institutas

2019-2022 m. Anykščių r. sav. socialinio saugumo indekso rodikliuose pastebimi svyravimai. 2020 ir 2022 m. fiksuoti indekso pakilimai, kurie 2020 m. siekė 2,5 balo, o 2022 m. – 2,6 balo. 2019 m. socialinio saugumo indeksas Anykščių r. sav. savivaldybėje siekė tik 1,7 balo, o 2021 m. nukrito iki 1,6 balo. Bendras 2019-2022 m. pokytis siekė 52,9 proc. padidėjimą. Atkreiptinas dėmesys, jog naujesnių duomenų nėra. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, matoma, jog Anykščiai užėmė 3 vietą tarp savivaldybių pagal aukščiausią socialinio saugumo indeksą 2022. Aukščiausias socialinio saugumo indeksas buvo fiksuotas Birštono sav., kurioje jis 2022 m. siekė 4,4 balo, o 2 vietą užėmė Molėtų r. sav., kurioje šis rodiklis siekė 3,4 balo. Tuo metu žemiausias socialinio saugumo indeksas fiksuotas Ignalinos r. ir Zarasų r. sav., kuriose jis siekė po 1,7 balo. Analizuojant bendrą 2019-2022 m. pokytį, matoma, jog didžiausias socialinio saugumo indekso didėjimas fiksuotas Molėtų r. sav. (126,7 proc.), Ignalinos r. sav. (88,9 proc.) ir Anykščių r. sav. (52,9 proc.).

Lentelė 14. Socialinės apsaugos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Platus teikiamų socialinės paslaugų spektras visoms amžiaus grupėms; ▶ Mažėjantis valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijas gaunančių asmenų skaičius, tenkantis 1 tūkst. darbingo amžiaus gyventojų; ▶ Didžiausia vidutinė valstybinio socialinio draudimo pensija (išskyrus Birštono sav.) lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis; ▶ Nėra vaikų globos įstaigų; ▶ Mažėjantis socialinių paslaugų gavėjų namuose skaičius; ▶ Sumažėjęs šeimų ir vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičius; ▶ Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų mažėjimas (-37 proc.); ▶ Virš 50 proc. padidėjęs socialinio saugumo indeksas; ▶ Teikiama nemokamo pavėžėjimo paslauga Anykščių rajone; ▶ Vykdoma prevencinė programa dėl smurto artimoje aplinkoje; ▶ Aktyviai veikiančios nevyriausybinių organizacijos socialinių paslaugų teikimo srityje; ▶ Savivaldybės administracijos skiriama papildoma išmoka gimus vaikui, skatinant gimstamumą;	▶ Nuolat augantis globos įstaigų paslaugų poreikis vertinant augantį globos įstaigose gyvenančių senų žmonių skaičių; ▶ Dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų, iš socialinę riziką patiriančių šeimų, didėjimas; ▶ Augantis socialinių pašalpų gavėjų skaičius; ▶ Nuolat auganti išlaidų suma kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui (nors gavėjų skaičius sumažėjo 9 proc.); ▶ Tinkamų sąlygų ir reikiamų išteklių ilgalaikiai, trumpalaikiai globai užtikrinti trūkumas Anykščių r., todėl šių paslaugų gavėjai renkasi kitus aplinkinius rajonus; ▶ Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičiaus augimas; ▶ Sumažėjusi į darbo rinką integruotų socialinę atskirtį patiriančių asmenų (ilgalaikių bedarbių) dalis nuo visų ilgalaikių bedarbių (nuo 36 proc. iki 19 proc.); ▶ Blogėjanti socialinių paslaugų įstaigų pastatų būklė (infrastruktūra).

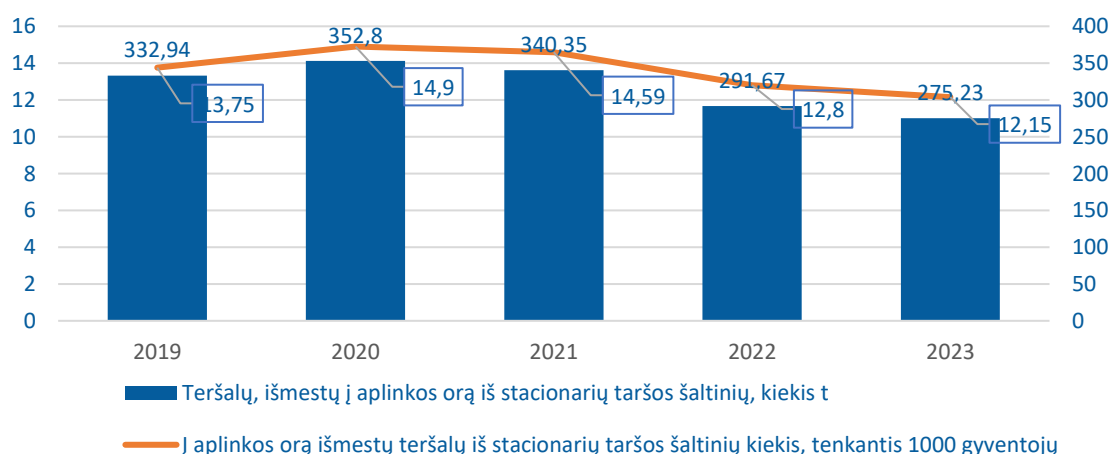
▶ Smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų, kurie gavo specializuotą kompleksinę pagalbą, mažėjimas; ▶ Didesnis nuomojančiųjų socialinį būstą skaičius, palyginti su laukiančiųjų nuomotis skaičiumi.	
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Socialinių paslaugų plėtra; ▶ Didėjančios nevyriausybinių organizacijų galimybės dalyvauti teikiant socialines paslaugas, gavus akreditaciją ar globos licenziją.	▶ Lėtėjant ekonomikai ir augant infliacijai, gali didėti pajamų nelygybė ir augti skurdo rizika; ▶ Bedarbių ir socialinių pašalpų gavėjų skaičiaus didėjimas; ▶ Augant pasiūlai, didėjantis gyventojų (ypač jaunimo) polinkis į priklausomybes, smurtą.

1.8. APLINKA

Vandentvarka ir kanalizacija, atliekų tvarkymas, oro kokybė, atsinaujinantys energijos ištekliai – svarbi Anykščių r. savivaldybės sritis, kuri reikalauja didelių investicijų ir nuolatinės priežiūros.

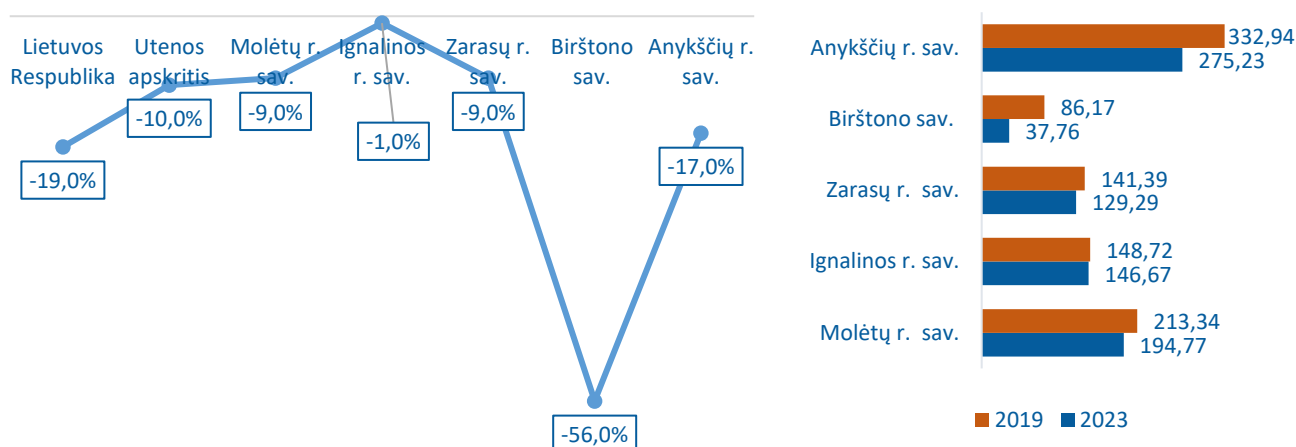
1.8.1. APLINKOSAUGA

Aplinkos oro kokybė – viena aktualiausių problemų, nes oro tarša žymia dalimi lemia gyvenamosios aplinkos kokybę ir gyventojų sveikatos būklę. Poveikį oro taršai lemia teršalų tipai, koncentracijos kiekis aplinkoje, poveikio trukmė ir kiekvieno individualaus žmogaus jautrumo lygis. Padidėjusi oro tarša daro įtaką gyventojų sveikatai – pastebimi dažnesni susirgimai kvėpavimo bei širdies ir kraujagyslių sistemų ligomis. Teigiama, kad didžiausią poveikį oro taršos didėjimui daro lokalus oro kokybės pablogėjimas automobilių susitelkimo vietose, senų automobilių gausa, neekologiško kuro naudojimas energetikos įmonėse, pasenę oro valymo įrenginiai pramonės objektuose.

Pav. 115. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių ir kiekis tenkantis 1000 gyventojui (t.)

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Pav. 116. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių kiekis (t.) ir pokytis 2019-2023 m. pagal savivaldybes (proc.)

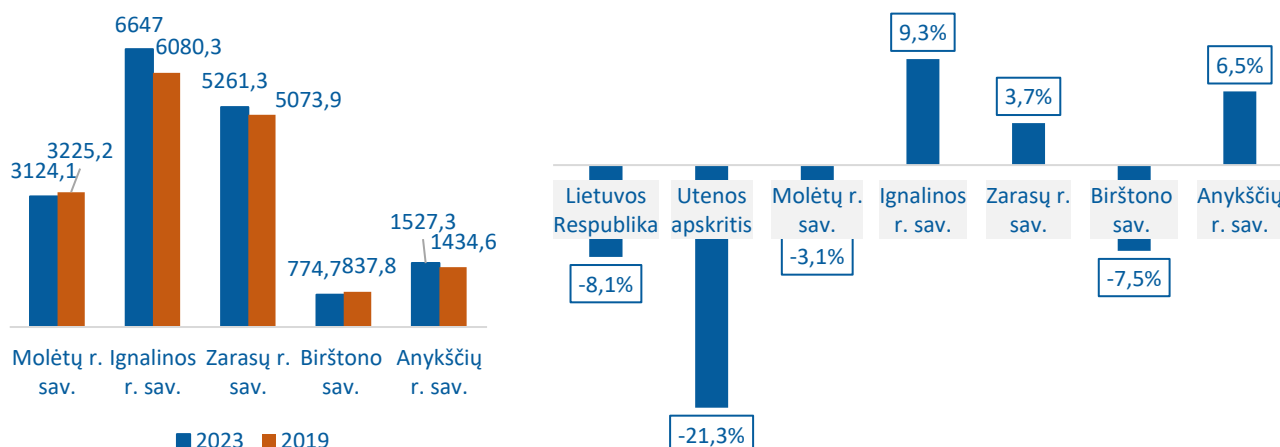
Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Aplinkos oro tarša iš stacionarių taršos šaltinių 2019–2023 m. laikotarpyje Anykščių r. mažėjo – išmetimai 2019 m. palyginti su 2023 m. sumažėjo 17 proc. 2020 m. išmestų teršalų kiekis siekė 352,8 t. arba teko 14,9 t. išmetamų teršalų 1000 gyventojų. Ženklaus sumažėjimas pastebimas 2023 m., kai į aplinkos orą buvo užfiksuotas 275,23 t. teršalų išmetimas. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, 2019–2023 m. Anykščių r. sav. viena iš daugiausiai sumažinusių išmetamų teršalų kiekį (-17 proc.) po Birštono savivaldybės (-56 proc.). Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad pagal išmetamų teršalų kiekį Anykščių r. savivaldybė jų išmeta didžiausią kiekį iš visų lyginamų savivaldybių.

Paviršinio vandens telkinius labiausiai teršia nevalytos lietaus nuotekos nuo asfaltuotų gatvių, šaligatvių, gyvenamųjų mikrorajonų kiemų, gamybinių teritorijų, ant kurių paviršių susikaupę teršalai kritulių nuplaunami į lietaus surinkimo sistemas ir nevalyti išleidžiami į paviršinius vandens telkinius. Kitas taršos šaltinis – netinkamai tvarkomos buities nuotekos iš individualių gyvenamųjų mikrorajonų, rajono teritorijoje esančių namų ir sodų bendrijų teritorijų, kurios neprijungtos prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos.

2023 m. Anykščių r. savivaldybės ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išvalytų iki nustatytos normos, į paviršinius vandenį buvo išleista 1527,3 tūkst. m³. Nors 2019–2023 m. rajone buvo pastebimas išleidžiamų nuotekų padidėjimas (6,5 proc.), tačiau nuo 2019 m. visos išleidžiamos ūkio, buities ir gamybos nuotekos Anykščių r. sav. buvo išvalytos iki nustatytų normų.

2019–2023 m. laikotarpiu, daugumoje lyginamų savivaldybių ir bendrai šalyje bei Utenos apskrityje mažėjo iki nustatytos normos išvalomų nuotekų kiekis, o Ignalinos r. (9,3 proc.), Anykščių r. (6,5 proc.), Zarasų r. (3,7 proc.) savivaldybėse – didėjo.

Pav. 117. Ūkio, buities ir gamybos nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis, išvalytų iki nustatytos normos (tūkst. m³) ir pokytis 2019-2023 m. (proc.)

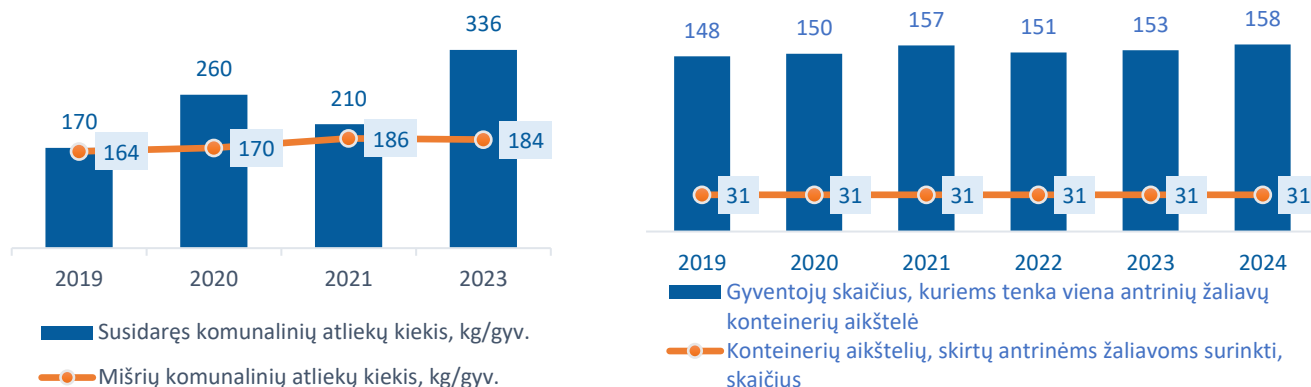
Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

1.7.2. ATLIEKOS

Anykščių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams. Už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą savo teritorijose yra atsakinga savivaldybė. Anykščių r. savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema yra Utenos regiono atliekų tvarkymo centro komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. Atliekų tvarkymo organizavimo funkcijas rajono savivaldybėje vykdo:

- ▶ Asociacija „EEPA“, kuri vykdo buityje susidarančių pavojingų ir elektros ir elektroninių įrenginių atliekų surinkimą;
- ▶ Autogamintojų ir importuotojų asociacija „AGIA“, kuri vykdo buityje susidarančių pavojingų ir elektros ir elektroninių įrenginių atliekų surinkimą;
- ▶ UAB „Anykščių komunalinis ūkis“, kuris vykdo mišrių komunalinių, buityje susidarančių pavojingų, biologiškai skaidžių, popieriaus, stiklo, plastiko, didžiųjų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninių įrenginių, padangų atliekų surinkimą;
- ▶ VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacijos“, kurios vykdo buityje susidarančių pavojingų ir elektros ir elektroninių įrenginių atliekų surinkimą;
- ▶ VšĮ „Žaliasis taškas“, kuris atlieka pakuočių atliekų tvarkymą;
- ▶ VšĮ „Gamtos ateitis“, kuri atlieka pakuočių atliekų tvarkymą.

Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) duomenimis, 2019–2023 m. Anykščių r. savivaldybėje komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui išaugo 97,6 proc. ir 2023 m. pasiekė 336 kg komunalinių atliekų. Mišrių komunalinių atliekų kiekis Anykščių r. savivaldybėje 2019–2023 m. išaugo 12 proc. ir 2023 m. pasiekė 184 kg/asm.

Pav. 118. Komunalinių ir mišrių atliekų kiekis 1-am gyventojui (kg/gyv.) ir gyventojų skaičius, tenkantis 1-ai konteinerinei aikštei (gyv.)

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, Anykščių r. savivaldybė

2019–2024 m. laikotarpiu konteinerių aikštelių antrinėms žaliavoms surinkti skaičius išliko nepakitęs – 31 konteinerinė aikštelė. Gyventojų, kuriems tenka viena aikštelė, skaičius svyravo nuo 148 (2019 m.) iki 158 (2024 m.).

Susidariusios komunalinės atliekos gali būti perdirbamos / panaudojamos, arba pašalinamos sąvartyne. Pagal AAA, 2019–2023 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybės sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų kiekis sumažėjo 82,5 p. p., 2023 m. sąvartyne pašalinta 8,5 proc. komunalinių atliekų.

Išrūšiuotų atliekų dalis nuo bendro atliekų kiekio padidėjo trigubai ir 2023 m. siekė 62,27 proc. visų atliekų. Šį padidėjimą lėmė tai, jog pradėta eksploatuoti didelių gabaritų aikštelė, taip pat buvo suteiktos rūšiavimo priemonės individualių valdų gyventojams, buvo vykdoma rūšiavimo komunikacinė kampanija.

2023 m. 99 proc. Anykščių r. savivaldybės gyventojų ir ūkio subjektų naudojos atliekų tvarkymo paslaugomis.

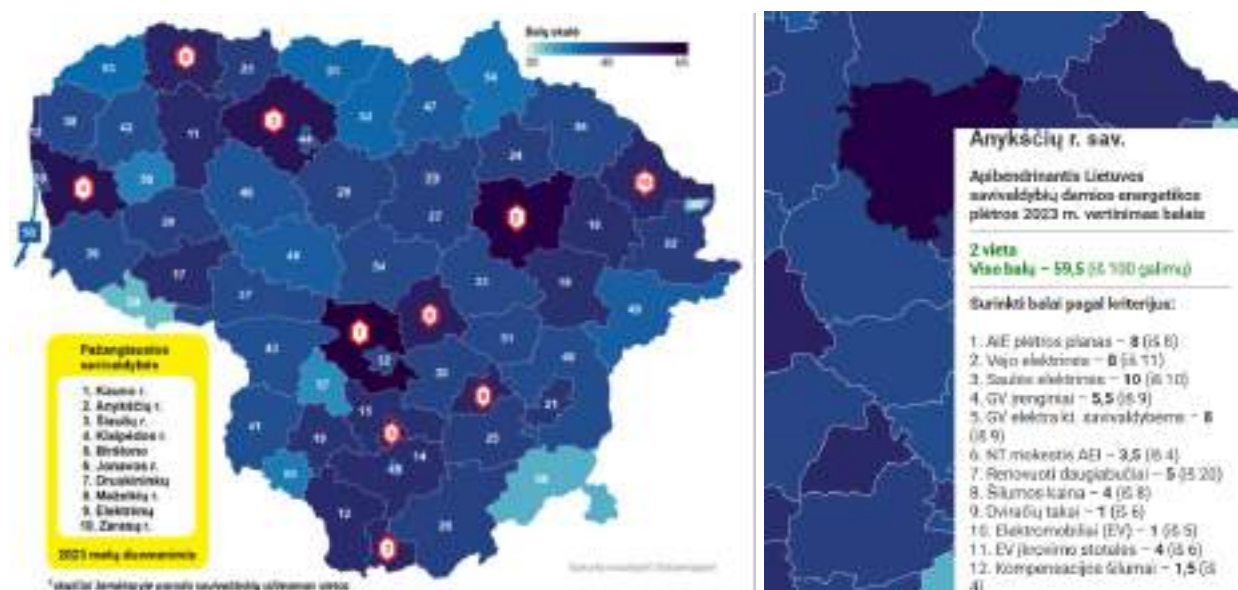
1.7.3 ATSINAUJINANTYS ENERGIJOS IŠTEKLIAI

Anykščių r. savivaldybės teritorijoje atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) pagrindu gaminama elektros energija saulės šviesos elektrinėse, vėjo parkuose bei hidroelektrinėje. Hidroenergijos, vėjo, saulės, geoterminės energijos, kietojo biokuro (malkų ir medienos atliekų, šiaudų), biodujų, biodegalų, atsinaujinančių komunalinių atliekų naudojimo skatinimas – vienas geriausių sprendimų patenkinti energijos poreikį, saugant gamtą ir jos išteklius.

Remiantis Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimu, Anykščių r. savivaldybė, 2022 m. užėmusi 11-ąją vietą, pagal 2023 m. vertinimo rezultatus pakilo į antrąją vietą. 2023 m. Anykščių r. savivaldybėje didžiausias balas 10 iš 10 buvo skirtas dėl sparčiai išaugusios saulės elektrinių įrenginių galios, t. y. pastatyta 65,5 MW galios saulės elektrinė, kuri Anykščių r. savivaldybėje įrengtų saulės elektrinių galią padidino iki 67 MW, tai per 12 kartų didesnė galia nei vidutiniškai Lietuvoje.

Pagal vėjo jėginių įrenginių galią Anykščių r. savivaldybė pastatyta 8,3 MW galios vėjo jėgainė, kuri Anykščių r. savivaldybėje įrengtų vėjo jėginių galią padidino iki 82 MW. Joje gamintojų vėjo elektrinių įrenginių galia buvo beveik 4 kartus didesnė nei vidutiniškai Lietuvoje.

Anykščių r. savivaldybė užėmė trečiąją vietą pagal jos teritorijoje nutolusių gaminančių vartotojų pagamintą ir patiektą kitų savivaldybių vartotojams „žaliąją“ elektrą (patiekė 13 119 MWh pagamintos elektros) bei taikė nedidelį nekilnojamojo turto mokesčio tarifą (1,0 proc.) AEI jėgainėms.

Pav. 119. Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimas 2023 m. (balais)

Šaltinis: Lietuvos energetikos agentūra

Pastaraisiais metais Lietuvos savivaldybėse vis daugiau suvartojama gaminančių vartotojų (tiek paprastųjų, tiek ir nutolusiųjų) naudojant AEI pagamintos „žaliosios“ elektros energijos. Konkrečioje savivaldybėje yra vartojama tiek jos teritorijoje paprastųjų ir nutolusiųjų gaminančių vartotojų, tiek ir kitose savivaldybėse nutolusiųjų gaminančių vartotojų pagaminta elektros energija. Siekiant parodyti savivaldybių indėlį vartoti kuo daugiau „žaliosios“ elektros energijos visose Lietuvos savivaldybėse, Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinime buvo analizuojami duomenis (naudoti AB "Energijos skirstymo operatorius" pateikti 2023 m. pabaigos duomenys) ir nustatyta, kad labiausiai pažengusi – daugiausia balų už kitoms savivaldybėms patiektą jos teritorijoje nutolusiųjų gaminančių vartotojų pagamintą „žaliąją“ elektros energiją gavusi (9 balus iš 9 galimų) – yra Šiaulių r. savivaldybė, nes 21 748 MWh šioje savivaldybėje pagamintos elektros teko kitoms savivaldybėms. Prie pažangiausių buvo paminėta ir Anykščių r. savivaldybė: Klaipėdos r. (kitoms savivaldybėms patiekta 14 108 MWh pagamintos elektros), Anykščių r. (13 119 MWh) ir Elektrėnų (kitoms savivaldybėms patiekta 10 018 MWh pagamintos elektros).

2024 m. Anykščių r. savivaldybėje apie 74 proc. visos šilumos energijos savivaldybėje pagaminama naudojant AEI. Savivaldybė aktyviai investuoja į šilumos gamybos sąnaudų mažinimą, modernizuodama katilines ir šilumos perdavimo tinklus.

Savivaldybių kompetencijai priklauso siekti, kad viešajame transporte būtų naudojamos transporto priemonės, naudojančios AEI energiją, elektromobiliai ir hibridinės transporto priemonės. Taip pat savivaldybės turi skatinti naudoti viešojo transporto sektoriuje, saugomose teritorijose transporto priemones, naudojančias AEI energiją, vandenilį, elektromobilius ir hibridines transporto priemones¹. 2023 m. Anykščių r. savivaldybėje elektromobilių skaičius 1000 gyventojų buvo 1,32 vnt., t. y. 30 vieta tarp visų Lietuvos savivaldybių. Lyginant su 2022 m. duomenimis šis rodiklis augo 0,580 vnt.

Vertinant elektromobilių įkrovimo stotelių skaičius 1000 gyventojų, Anykščių r. savivaldybė iš visų Lietuvos savivaldybių užėmė 8 vietą, o tai rodo, kad įkrovimo stotelių skaičius rajone pakankamai didelis ir sudaro 0,354 vnt. tenkančių 1000 gyventojų (2022 m. ir 2023 m. pokytis 0,178 vnt. / 1000 gyv.).

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, galima teigti, kad Anykščių r. savivaldybė yra viena iš pirmaujančių Lietuvos savivaldybių AEI naudojimo srityje, demonstruodama aukštus rodiklius ir įgyvendindama ambicingus planus šioje srityje. Savivaldybė yra patvirtinusi AEI naudojimo plėtros veiksmų planą, kuriame numatytos konkrečios priemonės ir tikslai šioje srityje, o tai rodo savivaldybės įsipareigojimą tęsti AEI plėtrą ir siekti dar didesnio tvarumo energetikos sektoriuje.

Lentelė 15. Aplinkosaugos srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Anykščių r. sav. viena iš daugiausiai sumažinusių išmetamų į orą teršalų kiekį (-17 proc.) lyginant su kitomis analizuojamomis savivaldybėmis; ▶ Visos išleidžiamos ūkio, buities ir gamybos nuotekos išvalytos iki nustatytų normų; ▶ Dėl vykdomo atliekų rūšiavimo pagal įvairias atliekų grupes, pvz., maisto – virtuvės atliekų rūšiavimas ir pan., augantis išrūšiuotų atliekų kiekis; ▶ Sumažėjusi komunalinių atliekų, šalinamų sąvartyne, dalis; ▶ Vykdomas maisto-virtuvės atliekų surinkimas; ▶ 99 proc. rajono gyventojų ir ūkio subjektų naudojami atliekų tvarkymo paslaugomis; ▶ Atsinaujinančių išteklių panaudojimas savivaldybei pavaldžių įstaigų, įmonių pastatams; ▶ Pagal Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos atliktą vertinimą Anykščių r. sav. užėmė antrą vietą; ▶ Sparčiai išaugusi saulės elektrinių įrenginių galia, tai per 12 kartų didesnė galia nei vidutiniškai Lietuvoje; ▶ Vėjo elektrinių įrenginių galia buvo beveik 4 kartus didesnė nei vidutiniškai Lietuvoje; ▶ Anykščių r. sav. užima trečią vietą pagal nutolusiųjų gaminančių vartotojų pagamintą ir patiektą kitų savivaldybių vartotojams „žaliąją“ elektrą;	▶ Išaugęs komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui; ▶ Prasta geriamo vandens kokybė kaimo vietovėse; ▶ Prastėjanti drenažo, melioracijos įrenginių būklė.

¹ Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas

▶ Elektromobilių įkrovimo stotelių skaičius pranoksta didžiąją dalį savivaldybių.	
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Augantis valstybinis, Europos Sąjungos finansavimas tvarumui, darniam vystymuisi; ▶ Augantis dėmesys elektromobiliams, mikromobilumo priemonėms, dar labiau sumažintų oro taršą rajone.	▶ Dėl klimato kaitos, didėjančio užterštumo besikeičiantis kraštovaizdis ir biologinė įvairovė.

1.9. GYVENAMOJO APLINKA IR INFRASTRUKTŪRA

1.9.1. DAUGIABUČIŲ RENOVACIJA

Anykščių r. savivaldybė aktyviai įgyvendina daugiabučių namų renovacijos programas, siekdama pagerinti gyvenamųjų pastatų energinį efektyvumą ir estetinę išvaizdą. Remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA), 2024 m. Anykščių r. savivaldybėje buvo 82 renovuoti daugiabučiai, o tai sudaro 21,9 proc. nuo visų reikiamų renovuoti daugiabučių (375). 9 daugiabučių namų renovacija nėra baigta, yra suderinti investiciniai planai ir vykdomi renovacijos darbai.

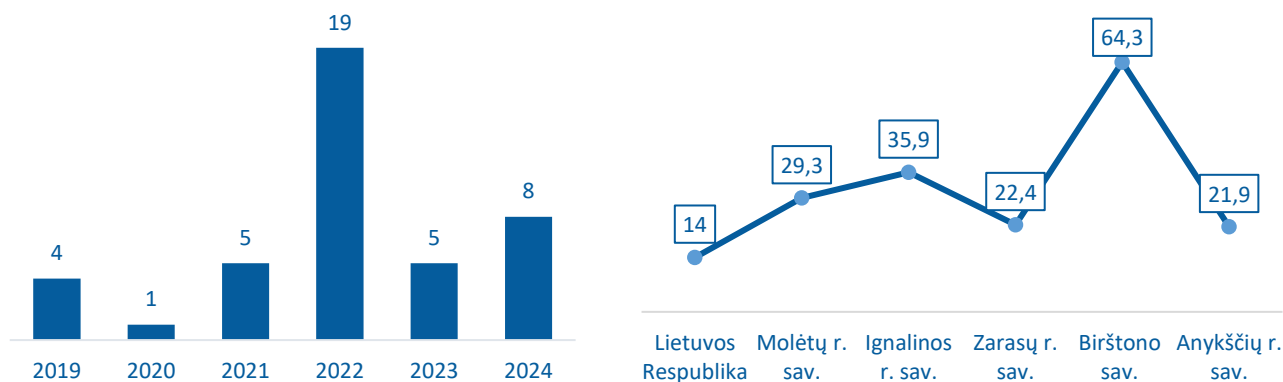

Pav. 120. Renovuoti, renovuojami daugiabučiai Anykščių r. savivaldybėje, 2024 m.

Šaltinis: APVA

2019-2024 m. Anykščių r. savivaldybėje buvo renovuoti 42 daugiabučiai. Didžiausias daugiabučių renovacijos augimas fiksuojamas 2022 m. – 19 renovuotų daugiabučių. Lyginant su kitomis savivaldybėmis didžiausia renovuotų daugiabučių dalis 64,3 proc. buvo Birštono savivaldybėje, o mažiausia Anykščių r. savivaldybėje – 21,9 proc.

Svarbu paminėti, kad Anykščių rajono savivaldybė siekia ne tik atnaujinti daugiabučius, bet ir integruoti juos į miesto infrastruktūrą, skatindama verslo įsikūrimą pirmuosiuose aukštuose bei gerindama viešąsias erdves. Tokie kompleksiniai sprendimai gali prisidėti prie bendro miesto atsinaujinimo ir gyvenimo kokybės gerinimo.

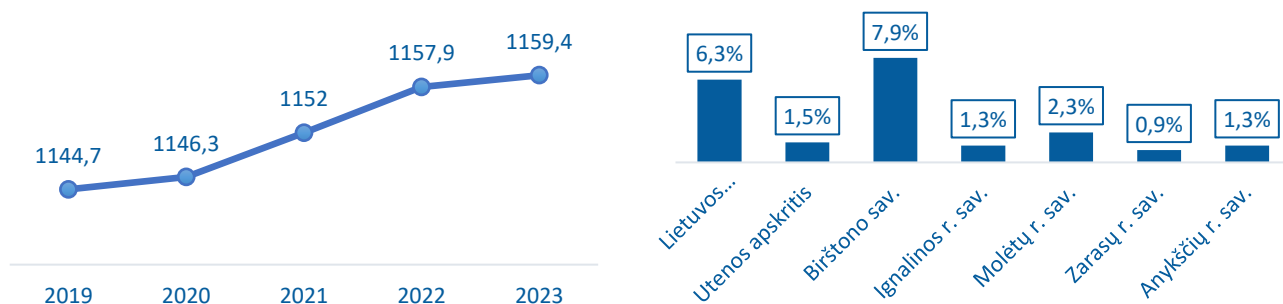

Pav. 121. Renovuotų daugiabučių skaičius per metus Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir renovuotų daugiabučių dalis nuo visų reikiamų renovuoti savivaldybėse 2024 m. (proc.)

Šaltinis: APVA, Valstybės duomenų agentūra

1.9.2. BŪSTO FONDAS

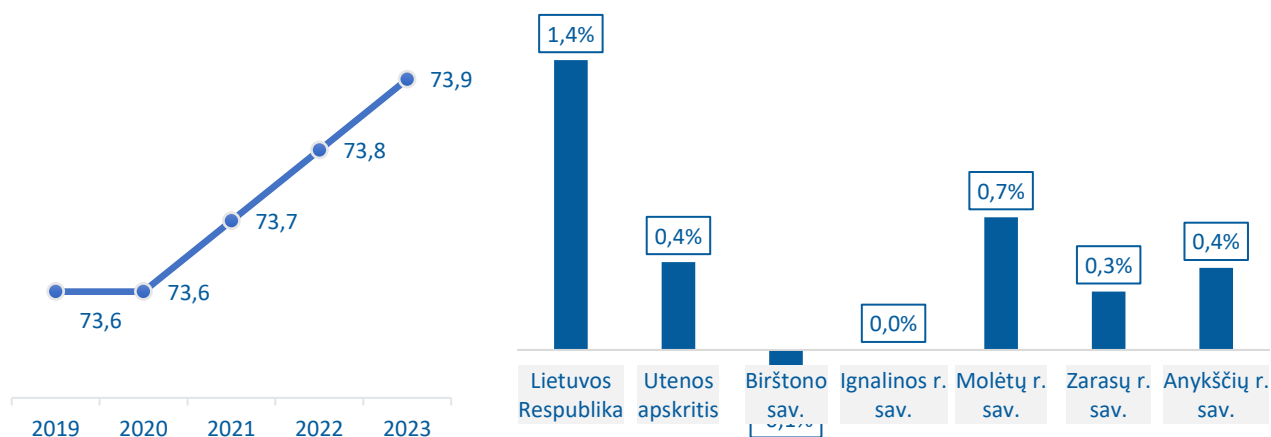
Gyvenamasis būstų fondas – gyvenamosios patalpos (būstas) gyvenamuosiuose namuose ir negyvenamuosiuose pastatuose. Gyvenamajam būstų fondui nepriskiriami bendrabučiai, viešbučiai, medžiotojų nameliai, poilsio namai, sanatorijos ir kiti pastatai, skirti laikinai gyventi. 2019-2023 m. Anykščių r. savivaldybėje gyvenamasis būstų fondas išaugo 1,3 proc. Lyginant su kitomis savivaldybėmis, Anykščių r. savivaldybė yra pirmoje vietoje pagal gyvenamąjį būstų fondą. Mažiausią būsto fondą turi Birštono savivaldybė, nors joje fiksuojamas didžiausias augimas 7,9 proc. 2019-2023 m.

Pav. 122. Gyvenamasis būstų fondas metų pabaigoje Anykščių r. savivaldybėje(tūkst. m2) ir pokytis kitose savivaldybėse (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

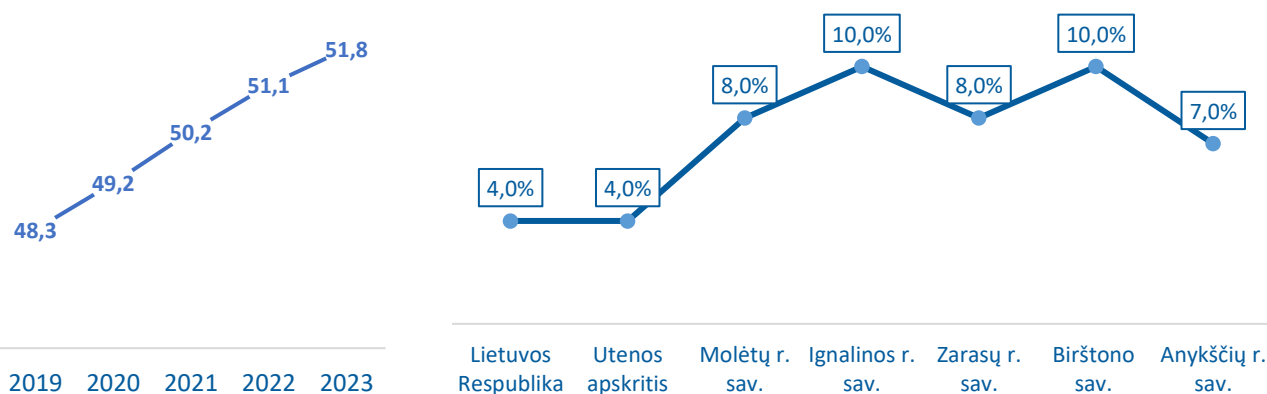
Anykščių r. savivaldybėje 2019–2023 m. vidutinis būsto dydis augo 0,4 proc. (nuo 73,6 m² iki 73,9 m²). Lyginant su kitomis savivaldybėmis, didžiausias augimas fiksuojamas Molėtų r. savivaldybėje – 0,7 proc. Tuo tarpu Birštono savivaldybėje šis rodiklis mažėjo 0,1 proc., o Ignalinos r. savivaldybėje liko nepakitęs.

Pav. 123. Vidutinio būsto dydžio kitimas Anykščių r. savivaldybėje (m²) ir pokytis kitose savivaldybėse (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Naudingasis būsto plotas – gyvenamųjų kambarių ir kitų buto patalpų (virtuvių, sanitarinių mazgų, koridorių, įstatytų spintų, lodžių ir kitų šildomų pagalbinių patalpų) bendrasis grindų plotas. Į naudingąjį buto plotą neįeina balkonų, terasų, rūšių, nešildomų lodžių grindų plotas. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, Anykščių r. 2019–2023 m. augo 7 proc. ir siekė 51,8 m². Palyginti su kitomis analizuojamomis savivaldybėmis, tai mažiausias skaičius. Didžiausias augimas 2019–2023 m. fiksuojamas Ignalinos r. ir Birštono savivaldybėse (10 proc.). 2023 m. Molėtų r. (55,5 m²) ir Ignalinos r. (59,6 m²) savivaldybės turėjo didžiausią naudingojo ploto, tenkančio vienam gyventojui, dydį.

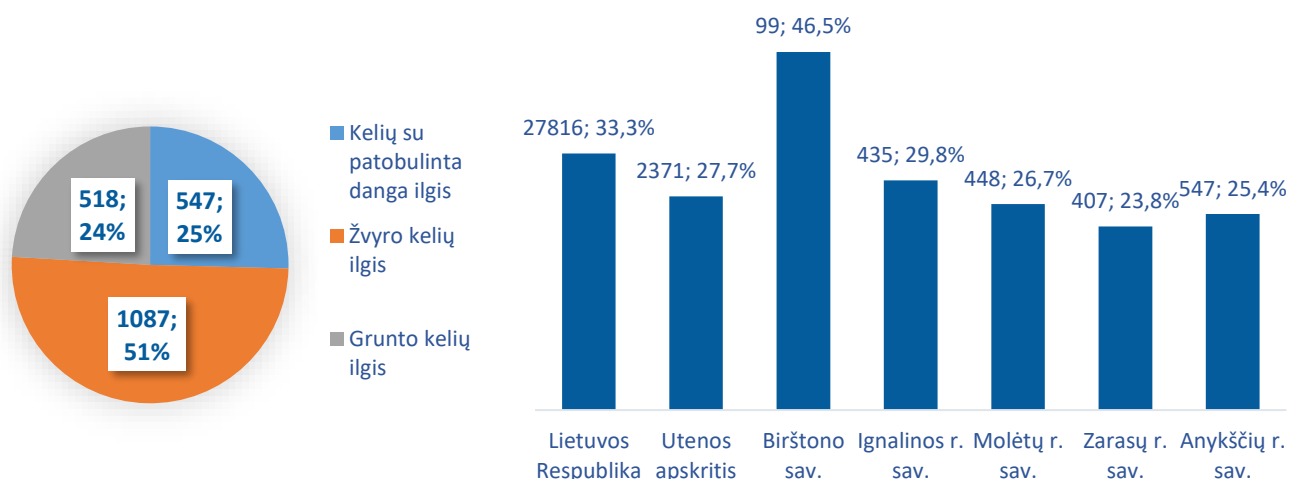

Pav. 124. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, Anykščių r. savivaldybėje ir kitų savivaldybių pokytis 2019–2023 m. (m², proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

1.9.3. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

2023 m. kelių ilgis Anykščių r. savivaldybėje siekė 2151 km, iš jų 1065 km klasifikuojami kaip keliai su danga (keliai su asfalto danga, cementbetonio danga, žvyro danga ir grindinys) ir 1087 km – kaip grunto keliai (tai yra, keliai be dangos). Anykščių rajone 24 proc. kelių yra su patobulinta danga (patobulinta danga – asfalto danga, cementbetonio danga ir grindinys) – daugiau nei Zarasų r. savivaldybėje ir mažiau nei Ignalinos r., Molėtų r., Birštono savivaldybėse.

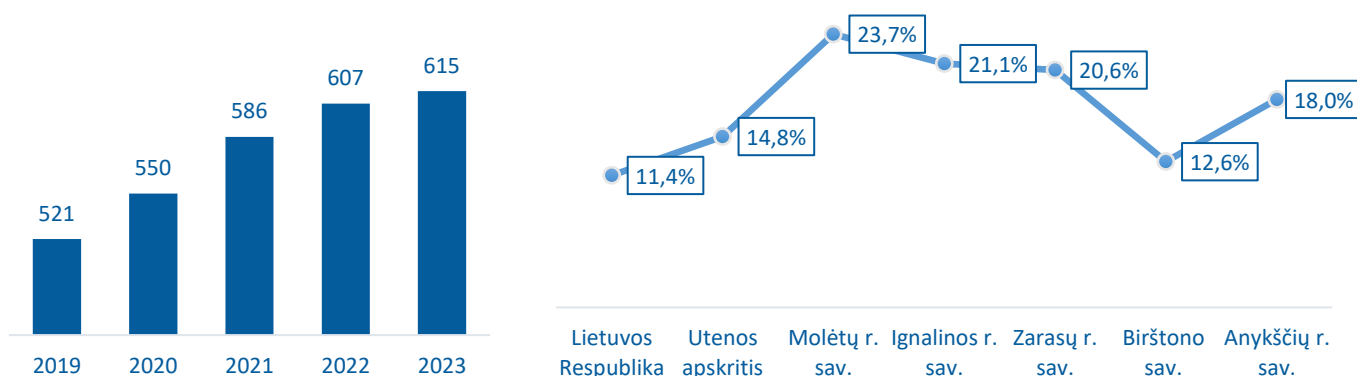

Pav. 125. Anykščių r. savivaldybės kelių ilgis (km) ir palyginimas su kitomis savivaldybėmis kelių su patobulinta danga 2023 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Vertinant bendrą kelių ilgį 2023 m. pabaigoje, nustatyta, kad Anykščių r. savivaldybė turi didžiausią kelių tinklą, kuris siekė 2151 km. Kitos lyginamos savivaldybės turėjo mažesnį bendrą kelių ilgį: Birštono sav. – 213 km, Ignalinos r. sav. – 1460 km, Molėtų r. sav. – 1675 km, Zarasų r. sav. – 1709 km.

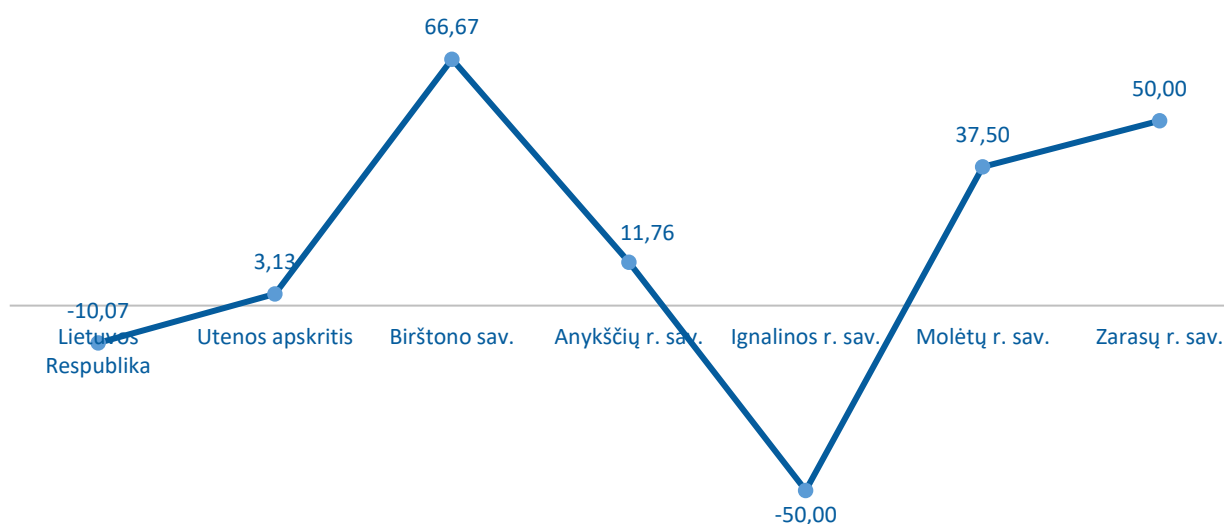
Vienam tūkstančiui Anykščių r. gyventojų 2023 m. teko 615 lengvųjų automobilių – 18 proc. daugiau nei 2019 m. ir lenkė Lietuvos (11,4 proc.) ir Utenos apskrities (14,8 proc.) vidurkio augimą. Didžiausias lengvųjų automobilių skaičiaus pokytis buvo Molėtų r. savivaldybėje – 23,7 proc., t. y. 2023 m. iki 668 lengvųjų automobilių, tenkančių vienam tūkstančiui gyventojų. Ignalinos r. savivaldybė išsiskyrė mažiausiu lengvųjų automobilių skaičiumi, tenkančių vienam tūkstančiui gyventojų, – 590 vnt./1000 gyv. (2023 m.), tačiau vertinamas pokytis 2019-2023 m. buvo vienas iš didžiausių – 21,1 proc.

Pav. 126. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir 2019-2023 m. pokytis lyginant su savivaldybėmis (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Tuo tarpu eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, skaičius 2019–2024 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybėje išaugo 11,76 proc. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės, sumažėjimas buvo Ignalinos r. savivaldybėje (-50 proc.) ir tai ženklus sumažėjimas lyginant su Lietuvos vidurkiu (-10,07 proc.). Birštono (66,67 proc.) ir Zarasų r. (50 proc.) savivaldybėse fiksuojamas didžiausias prieaugis eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės.

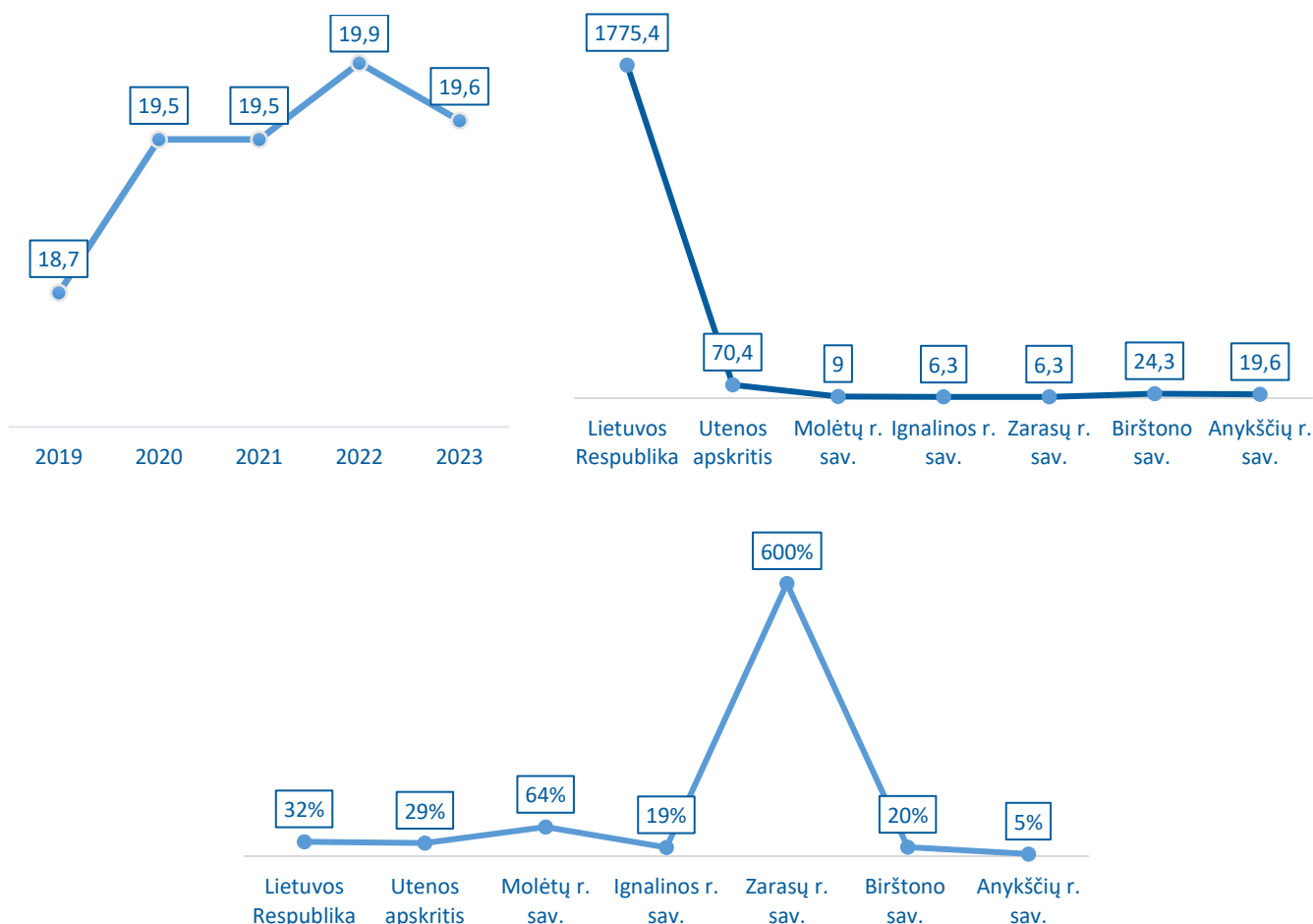

Pav. 127. Kelių eismo įvykių, kuriuose nukentėjo žmonės pokytis 20219-2024 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

2019 – 2023 m. Anykščių r. savivaldybė pagerino dviračių takų infrastruktūrą ir 2023 m. dviračių takų ilgis siekė 19,6 km. Pirmoje vietoje pagal dviračių takų ilgį buvo Birštono savivaldybė (24,3 km). Anykščių r. savivaldybė – antra pagal lyginimas savivaldybes. 2023 m. Ignalinos r. ir Zarasų r. savivaldybės turėjo mažiausią dviračių takų tinklą, kuris sudarė 6,3 km.

Nors Anykščių r. savivaldybė pirmauja pagal dviračių takų ilgį su lyginamomis savivaldybės, tačiau turėjo mažiausia 2019-2023 m. pokytį (5 proc., kurie sudarė 0,9 km naujai nutiesto dviračių tako). Didžiausias pokytis fiksuojamas Zarasų r. savivaldybėje 600 proc., t. y. padidėjimas nuo 0,9 km iki 6,3 km. Antra pagal dviračių takų augimą 2019-2023 m. laikotarpiu buvo Molėtų r. savivaldybė, kuri dviračių takų ilgį padidino 64 proc., t. y. nuo 5,5 km iki 9 km.

Pav. 128. Dviračių takų ilgis metų pab. Anykščių r. savivaldybėje, Lietuvoje, Utenos apskrityje ir kitose savivaldybėse 2023 m. (km) ir 2019-2023 m. pokytis (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Vertinant Anykščių miesto dviračių takų tinklą pagal Anykščių miesto darnaus judumo plano duomenis, specialiai įrengtų dviračių takų mieste šiuo metu nėra daug ir jie nesujungti į bendrą tinklą. Pagrindinis Anykščių dviračių takas eina Šventosios upės krantine; dėl renovuotoje Vilniaus gatvėje nutiesto dviračio tako, tai – puiki Anykščių centro jungtis su Lajų taku, kuri yra dažnai naudojama miesto gyventojų ir svečių. Taip pat, kaip gerą pavyzdį verta paminėti Žiburio gatvę, kuri turi nutiestą atskirą juostą dviračiams.

ir atskirą pėstiesiems. Tačiau kiti svarbūs lankytini objektai, kurie pritraukia daug lankytojų visus metus, nėra taip lengvai pasiekiami dviračiu.

Pav. 129. Esama ir planuojama dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra Anykščių mieste

Šaltinis: Anykščių miesto darnaus judumo planas, 2023

Anykščių r. savivaldybės gyventojai ir turistai gali naudotis rekonstruotais dviračių takais: aplink Anykščius, Niūronys - Puntuko miškas, Anykščiai - Lajų takas - Karalienės liūnas, Anykščiai – Niūronys, Piktagalys - Laimės žiburys ir kt.

2023 m. Anykščių r. savivaldybėje nebuvo fiksuojamas nei vienas autobusų maršrutų skaičius. 2019-2022 m. laikotarpiu autobusų maršrutų skaičius sumažėjo nuo 8 iki 1 vnt., t.y. 87,5 proc.

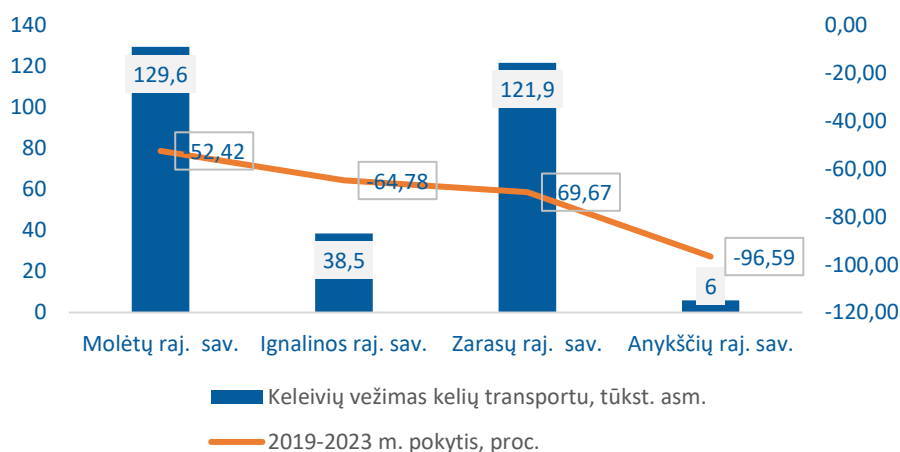
Lentelė 16. Autobusų maršrutų skaičius

Autobusų maršrutų skaičius, vnt.	2019	2020	2021	2022	2023
Molėtų r. sav.	48	48	19	19	28
Ignalinos r. sav.	41	39	38	31	30
Zarasų r. sav.	90	82	38	15	-
Birštono sav.	-	-	-	-	-
Anykščių r. sav.	8	6	1	1	-

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Kitose lyginamose savivaldybėse taip pat pastebimas ženklus autobusų maršrutų skaičiaus sumažėjimas analizuojamu laikotarpiu. Daugiausiai autobusų maršrutų skaičius sumažėjo Zarasų r. savivaldybėje – 83 proc. Pagrindinė autobusų maršrutų skaičiaus mažinimo priežastis mažėjantis keleivių srautas.

2019-2023 m. vertinant keleivių vežimą keleviniu kelių transportu (autobusais, taksi, troleibusais, specialiaisiais ir užsakomaisiais reisais vietinio (miesto ir priemiestinio), tolimojo ir tarptautinio susisiekimo maršrutais) didžiausias neigiamas pokytis (-96,59 proc.) buvo Anykščių r. savivaldybėje, kur 2023 m. buvo tik 6000 keleivių pervežtų keleviniu kelių transportu. Visose kitose savivaldybėse, išskyrus Birštono savivaldybę, buvo didesnis nei 50 proc. keleivių, važiuojančių keleviniu kelių transportu, sumažėjimas.

Pav. 130. Keleivių vežimas kelių transportu (autobusais) 2023 m. (tūkst.asm) ir pokytis 2019 – 2023 m. lyginant su kitomis savivaldybėmis (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Anykščių r. savivaldybė, siekdama paskatinti gyventojus naudotis vietinio (priemiesčio) reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais Anykščių rajone, nuo 2022 m. suteikė galimybę važiuoti nemokamai. Buvo tikimasi, jog nemokamas keleivių vežimas skatins gyventojus rinktis viešojo transporto paslaugas ir bus dalinai sprendžiamos socialinės problemos neturintiems galimybės pasinaudoti transporto paslaugomis, sumažės automobilių naudojimas, o tai prisidės prie ekologijos saugojimo.

Tačiau vertinant vidutinį vienam gyventojui tenkantį kelionių skaičių autobusu Anykščių r. savivaldybėje pastebimas nuolatinis mažėjimas, t. y. nuo 8 kelionių 2019 m. iki 0 – 2023 m. (2022 m. 1 kelionė vienam gyventojui). Daugiausiai gyventojai autobusu keliauja Ignalinos r. ir Molėtų r. savivaldybėse – 16 kelionių / gyv. 2023 m. Šių savivaldybių rodiklis atitinka Utenos apskrities vidutinį vienam gyventojui tenkantį kelionių skaičių autobusu.

Analizuojant 2019-2023 m. vidutinį vienam gyventojui tenkantį kelionių skaičių autobusu pokytį, tiek visose savivaldybėse, tiek Utenos apskrityje ar šalyje, fiksuojamas rodiklio mažėjimas. Didžiausias sumažėjimas buvo Anykščių r. savivaldybėje, po to seka Ignalinos r. ir Zarasų r. savivaldybės apie -70 proc. bei Molėtų r. savivaldybė (-50 proc.).

Pav. 131. Vidutiniškai vienam gyventojui tenkantis kelionių autobusais skaičius 2023 m. (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m. lyginant su kitomis savivaldybėmis (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Lentelė 17. Aplinkos ir infrastruktūros sritys stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

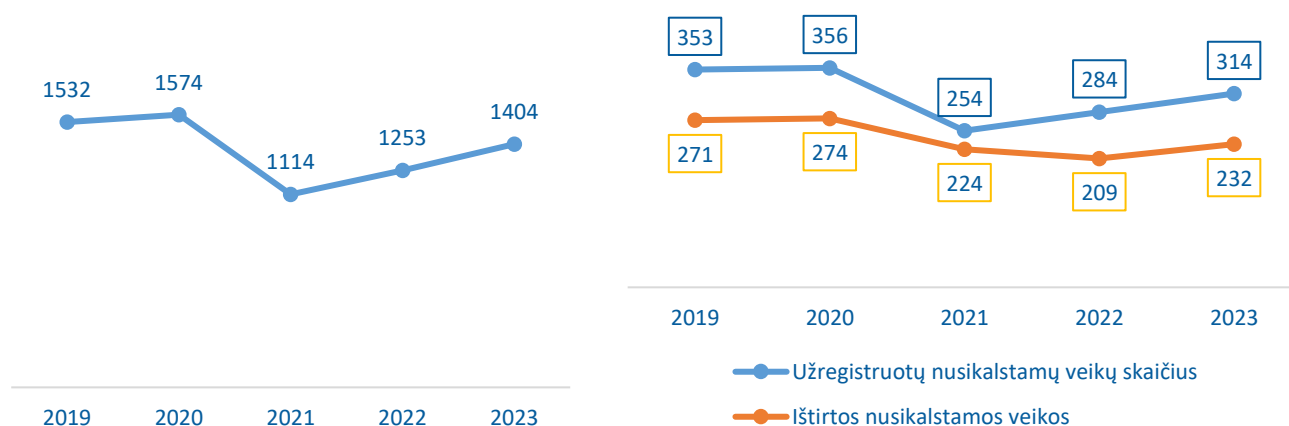
STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Aktyviai vykdoma daugiabučių renovacija, integruojant juos į miesto infrastruktūrą, skatinant verslo įsikūrimą pirmuosiuose aukštuose bei gerinant viešąsias erdves; ▶ Didžiausias gyvenamojo būsto fondas lyginant tarp analizuojamų savivaldybių; ▶ Anykščių m. gatvių ir kelių būklė gera, lyginant su kaimo vietovėmis; ▶ Didžioji dalis gatvių, kelių, viešųjų erdvių apšviesta, atnaujintas apšvietimo tinklas; ▶ Šventosios kairiojo kranto sveikatingumo takas Anykščių regioninio parko teritorijoje (14 km bendras ilgis); ▶ Rekonstruoti dviračių takai; ▶ Nemokamas keleivių vežimas viešuoju transportu.	▶ Didžiausias kelių tinklas tarp lyginamų savivaldybių, kur tik 24 proc. kelių su patobulinta danga; ▶ Prasta kelių, gatvių būklė Anykščių r.; ▶ Augantis vienam tūkstančiui gyventojų tenkantis lengvųjų automobilių skaičius, kuris lenkė Lietuvos ir Utenos apskrities vidurkio augimą; ▶ Blogėjanti dviračių takų būklė kaimo vietovėse; ▶ Dviračių takų jungčių trūkumas; ▶ Neatnaujintas gatvių apšvietimas kaimo vietovėse; ▶ Automobilių parkavimo aikštelių trūkumas, ypač esant didesniam turistų srautui; ▶ Tarp miestinių autobusų maršrutų trūkumas; ▶ Senstanti vandentiekio ir šilumos trasų infrastruktūra.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Privataus kapitalo pritraukimas diegiant atsinaujinančius energetikos šaltinius; ▶ Stiprus Europos Sąjungos žaliasis kursas ir papildomos investicijos gali pagerinti įvairių teritorijų aplinkos kokybę.	▶ Dėl netinkamų keliavimo įpročių, didėjantis automobilizacijos lygis; ▶ Gyventojams įsikuriant kaimiškose Anykščių r. gyvenamosiose vietovėse, didėjantis lėšų poreikis tinkamos infrastruktūros plėtrai (keliams, apšvietimui, vandens ir nuotekų tiekimo įrenginiams, atliekų tvarkymui ir kt.).

1.10. SAUGUMAS

1.10.1. KRIMINOLOGINĖ SITUACIJA

Nusikalstamos veikos – veikos, numatytos Baudžiamajame kodekse, dėl kurių pradėtas, atliekamas ar baigtas ikiteisminis tyrimas. 2023 m. Anykščių r. savivaldybėje buvo užregistruota 314 nusikalstama veikla, iš kurių 232 buvo ištirtos, t. y. 74 proc.

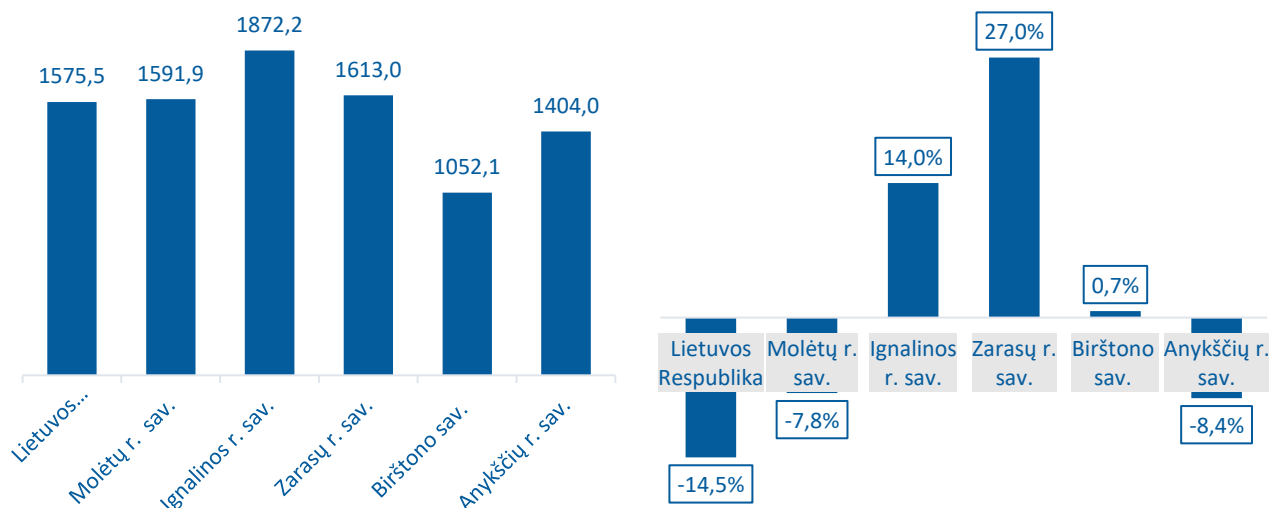
Analizuojant duomenis pastebima, kad nusikalstamumas kinta netolygiai. Mažiausias nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkst. gyventojų (1114) bei užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius (252) buvo 2021 m. Galima daryti prielaidą, kad nusikaltimų sumažėjimą lėmė šalyje vyraujanti COVID-19 pandemija. Didžiausias skaičius nusikalstamų veikų buvo 2019-2020 m. laikotarpyje: nuo 1532 vnt. iki 1574 vnt. 100 tūkst. gyventojų. Nuo 2022 m. nusikalstamų veikų skaičius palaipsniui ėmė augti nuo 1253 vnt. iki 1404 vnt. 100 tūkst. gyventojų. Tačiau vertinant visą analizuojamą 2019-2023 m. laikotarpį Anykščių r. savivaldybėje nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkst. gyventojų mažėjo 8,4 proc. 2019-2023 m. Anykščių r. savivaldybėje 11 proc. sumažėjo ir užregistruotos nusikalstamos veikos.

Pav. 132. Nusikalstamos veikos 100 tūkst. gyventojų, užregistruotos ir ištirtos nusikalstamos veikos Anykščių r. savivaldybėje (vnt.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Vertinant nusikaltimus kitose savivaldybėse ir lyginant su Lietuvos vidurkiu, nusikalstamų veikų mažėjimo tendencijos vyrauja Molėtų r. (7,8 proc.) ir Anykščių r. (8,4 proc.) savivaldybėse bei visoje šalyje (-14,5 proc.). Tačiau, nepaisant mažėjimo tendencijos, Zarasų r. savivaldybėje 2023 m. pastebimas vienas iš didžiausių nusikalstamų veikų skaičius – 100 tūkst. gyventojų teko 1613 veikos, o 2019-2023 m. jų skaičius padidėjo 27 proc. 2023 m. Ignalinos r. savivaldybėje nusikalstamų veikų skaičius – 100 tūkst. gyventojų buvo 1872,2 vnt. - tai didžiausias fiksuojamas nusikalstamų veikų kiekis lyginant su kitomis savivaldybėmis.

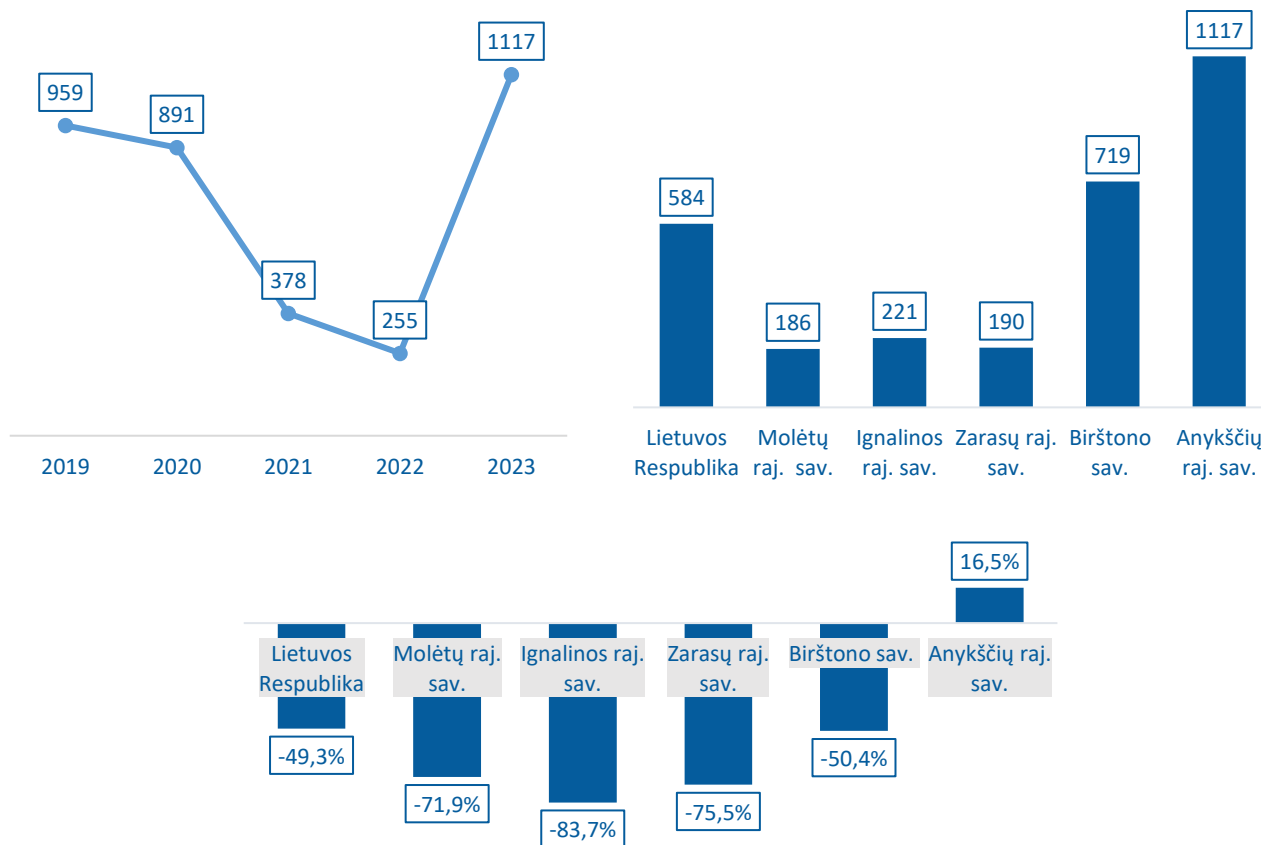
Pav. 133. Nusikalstamos veikos 100 tūkst. gyventojų (vnt.) ir pokytis 2019-2023 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Sudėtingiausia situacija Anykščių r. savivaldybėje buvo ta, kad nusikalstamų veikų skaičiuje didžiausia dalį sudarė nusikaltimai, kuriuos padarė nepilnamečiai (14-17 metų amžiaus vaikai). 2023 m. net 79 proc. nuo visų nusikalstamų veikų rajone sudarė nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos. Ta didžiausias augimas per visą analizuojamą 2019-2023 m. laikotarpį.

Lyginant su kitomis savivaldybėmis ir šalies vidurkiu, 2019-2023 m. laikotarpiu nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos mažėjo nuo 50 proc. iki 80 proc., išskyrus Anykščių r. savivaldybę, kur šios veikos padidėjo 16,5 proc.

Nusikalstamų veikų nepilnamečių tarpe augimui turėjo įtakos Anykščių rajono ugdymo įstaigose vykdoma nulinės tolerancijos politika vaikų ir jaunuolių cigarečių, elektroninių cigarečių rūkymui, kitų psichoaktyvių medžiagų vartojimui. Užfiksavus Lietuvos Respublikos administracinio nusižengimo kodekso pažeidimą yra kviečiami policijos pareigūnai. Trumpuoju laikotarpiu fiksuojamas nusikalstamų veikų padidėjimas ir vykdomos prevencinės priemonės, ilguoju laikotarpiu duos teigiamų rezultatų bendruomenės saugumui Anykščių rajone. 2025 m. vasario 27 d. Anykščių rajono savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. 1-TS-25 „Dėl Anykščių rajono savivaldybės priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo mažinimo ir prevencijos 2025-2028 metų programos tvirtinimo“, patvirtinta priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo mažinimo ir prevencijos programa.

Pav. 134. Nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. 14–17 metų amžiaus vaikų Anykščių r. savivaldybėje (vnt.) ir 2023 m. jų skaičius kitos savivaldybės (vnt.) bei pokytis 2019–2023 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Siekiant dar labiau padidinti gyventojų saugumą, Anykščių r. savivaldybės vaizdo stebėjimo kamerų plėtra vyksta sparčiai – 2019–2023 m. laikotarpiu kamerų skaičius padidėjo 111 proc., t. y. nuo 9 vnt. iki 19 vnt.

1.10.2. CIVILINĖ SAUGA IR EKSTREMALIOS SITUACIJOS

Anykščių rajono savivaldybės mero potvarkiu – patvirtina 2025–2027 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą. Jame numatomos priemonės, kaip užkirsti kelią ekstremalioms situacijoms Anykščių rajone ir kaip joms pasiruošti. Galimos situacijos:

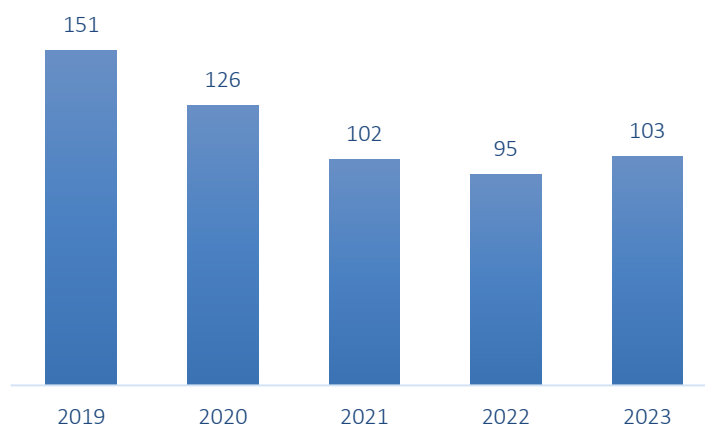
- ▶ Gaisrai (pvz., miškų ar pastatų gaisrai);
- ▶ Potvyniai ar kitos stichinės nelaimės;
- ▶ Avarijos (pvz., chemikalų išsiliejimas, pavojingos medžiagos);
- ▶ Sveikatos krizės (pvz., pandemijos, epidemijos);
- ▶ Elektros tiekimo sutrikimai ar kiti infrastruktūros gedimai ir pan.

Anykščių rajone nuo gaisrų saugo Anykščių priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Taip pat veikia Savivaldybės biudžetinė įstaiga Anykščių rajono ugniagesių tarnyba, gesinanti gaisrus, gelbstinti žmones ir turtą gaisro vietoje, atliekanti pirminius gelbėjimo darbus ekstremaliųjų situacijų židiniuose, propaguojanti priešgaisrinės saugos taisykles tarp rajono gyventojų. Tarnybos pasirengimą gesinti gaisrus, vykdyti

gelbėjimo darbus kontroliuoja Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Anykščių priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Anykščių rajono ugniagesių tarnyba turi 8 komandas, kurios yra pasiskirsčiusios pagal teritorijas:

- ▶ Debeikių ugniagesių komanda;
- ▶ Kavarsko ugniagesių komanda;
- ▶ Kurklių ugniagesių komanda;
- ▶ Troškūnų ugniagesių komanda;
- ▶ Skiemonių ugniagesių komanda;
- ▶ Svėdasų ugniagesių komanda;
- ▶ Traupio ugniagesių komanda;
- ▶ Viešintų ugniagesių komanda.

Gaisrų skaičius Anykščių r. savivaldybėje 2019–2023 m. sumažėjo daugiau nei trečdaliu (31,7 proc.) – 2019 m. buvo fiksuotas 151 gaisras, o 2023 m. – 103 gaisrai.

Pav. 135. Gaisrų skaičius Anykščių r. savivaldybėje (vnt.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Tai galėjo sąlygoti, aktyviai priešgaisrinės saugos priemonės rajone. 2021 m. Anykščių r. savivaldybė nupirko 150 dūmų detektorių, gyventojų saugumui didinti. Aktyviai prie informacijos skleidimo, platinimo prisideda ir Anykščių r. savivaldybės seniūnijos. Anykščiuose nuolat vykdomos prevencinės akcijos, pavyzdžiui, „Gyvenkime saugiai“: 2021 m. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento iniciatyva Anykščių r. buvo vykdoma akcija, kurios metu ugniagesiai lankėsi gyventojų būstuose, teikė konsultacijas gaisrinės saugos klausimais, tikrino šildymo įrenginius, elektros instaliaciją ir skatino įsirengti autonominius dūmų signalizatorius.

Lentelė 18. Viešojo saugumo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Sumažėjęs nusikalstamų veikų skaičius; ▶ Plečiamas vaizdo kamerų išdėstymas Anykščių m.; ▶ Sumažėjęs gaisrų skaičius; ▶ Kokybiškai teikiamos priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo paslaugos; ▶ Vykdoma aktyvi priešgaisrinės sistemos įgyvendinimo prevencija (įsitraukia ir Anykščių r. savivaldybės seniūnijos); ▶ Nulinė tolerancija psichoaktyviųjų medžiagų vartojimui ir plitimui jaunimo tarpe.	▶ Nepilnamečių (14-17 m. amžiaus vaikai), įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, didžiausias lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis ir Lietuvos vidurkiu; ▶ Netolygus vaizdo stebėjimo kamerų išdėstymas, koncentruojantis į miesto dalį, o ne rajoną.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Pasiruošimas ekstremalioms situacijoms, įgyvendinant prevencinius, aprūpinimo būtinomis priemonėmis ir kitus projektus.	▶ Socialinė atskirtis ir skurdas gali padidinti nusikalstamumo lygį; ▶ Geopolitinė šalies padėtis, karinė grėsmė.

1.11. VALDYMAS

Remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Savivaldybė – arčiausiai gyventojų veikianti valdžios institucija, kuri, kasdien įgyvendindama priskirtas valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas funkcijas, teikia vietos gyventojams viešąsias paslaugas.

1.11.1. ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į:

- ▶ vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba ir meras, įgyvendindami įstatymuose nustatytus įgaliojimus;
- ▶ viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, meras, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje;
- ▶ viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Anykščių r. savivaldybės atstovaujamoji institucija yra Taryba, kuri turi vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas. 2019–2024 m. kadencijoje yra 25 savivaldybės tarybos nariai (Tarybos pirmininkas – Anykščių r. sav. meras). 2024 m. moterys sudaro 16 proc., vyrai – 84 proc. visų Tarybos narių.

- ▶ Anykščių r. savivaldybėje sudaryti 6 Tarybos komitetai:
- ▶ Biudžeto ir ekonomikos komitetas;
- ▶ Švietimo, kultūros, sporto ir turizmo komitetas;
- ▶ Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos komitetas;
- ▶ Teisėtvarcos, jaunimo ir visuomeninių organizacijų komitetas;

- ▶ Aplinkos apsaugos ir kaimo reikalų komitetas;
- ▶ Kontrolės komitetas.

Vykdomosios institucijos pareigas užima administracijos direktorius, kuris turi viešojo administravimo teises ir pareigas.

Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba prižiūri, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai.

Administracija yra savivaldybės įstaiga, kurią sudaro Administracijos padaliniai ir į Administracijos struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis ir gaunantys užmokestį iš savivaldybės biudžeto. Administracijos direktorius yra Administracijos vadovas – biudžetinės įstaigos vadovas, pavaldus Tarybai, atskaitingas Tarybai ir merui. Administracijos direktoriaus pavaduotojas į pareigas skiriamas Administracijos direktoriaus siūlymu mero teikimu Tarybos sprendimu politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu. Anykščių r. savivaldybėje yra vienas direktoriaus pavaduotojas. Savivaldybės administraciją sudaro 12 administracijos struktūrinių skyrių ir 10 seniūnijų:

- ▶ Andrioniškio seniūnija (Andrioniškis),
- ▶ Anykščių seniūnija (Anykščiai),
- ▶ Debeikių seniūnija (Debeikiai),
- ▶ Kavarsko seniūnija (Kavarskas),
- ▶ Kurklių seniūnija (Kurkliai),
- ▶ Skiemonių seniūnija (Skiemonys),
- ▶ Svėdasų seniūnija (Svėdasai),
- ▶ Traupio seniūnija (Traupis),
- ▶ Troškūnų seniūnija (Troškūnai),
- ▶ Viešintų seniūnija (Viešintos).

Pav. 136. Anykščių r. savivaldybės seniūnijos

1.11.2. PAVALDŽIOS ĮSTAIGOS IR ĮMONĖS

Valstybės ir savivaldybių valdomos įmonės veikia svarbiose ūkio srityse, prisideda prie ekonomikos augimo, užimtumo, pildo biudžetą dividendais ir įmokomis, teikia verslui ir piliečiams svarbias paslaugas,

dalyvaudamos įgyvendinant strateginius projektus užtikrina, kad šalies infrastruktūra skatintų tvarią ir ilgalaikę ūkio plėtrą².

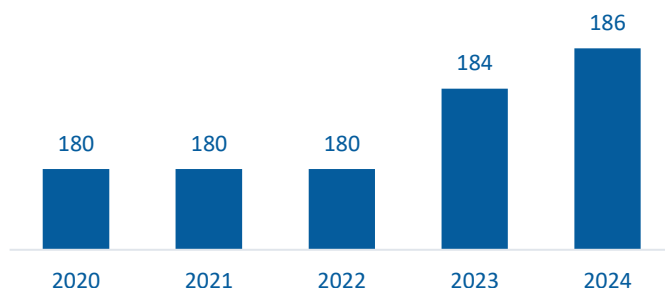
Savivaldybės valdomos įmonės veikia pagal savivaldybės įmonių įstatymą. Savivaldybės turtą savivaldybės įstaigos, organizacijos bei įmonės valdo ir naudoja patikėjimo teise ir kitų įstatymų bei savivaldybės tarybos sprendimų nustatyta tvarka.

2024 m. Anykščių r. savivaldybės administracijai buvo pavaldžios 35 įmonės ir įstaigos. Anykščių r. savivaldybėje veikia savivaldybei pavaldžios įstaigos – 12 švietimo įstaigos, 4 kultūros įstaigos, 4 sveikatos priežiūros įstaigos, 3 socialinių paslaugų įstaigos, 1 sporto įstaiga ir 5 viešosios įstaigos (VšĮ „Sveikatos oazė“, VšĮ Anykščių menų inkubatorius-menų studija, VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras, VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“, Aukštaitijos profesinio rengimo centras). Veikia 4 įmonės, iš kurių UAB „Anykščių vandenys“ ir UAB Anykščių komunalinis ūkis Anykščių r. savivaldybei priklauso 100 proc. akcijų. UAB „Anykščių šiluma“ savivaldybė turi 98,72 proc. akcijų, o UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ – 18,86 proc. Įmonės teikia paslaugas komunalinio ūkio, vandens ir nuotekų, šilumos tiekimo srityse. Rajone taip pat veikia ir Anykščių rajono ugniagesių tarnyba, kuri rūpinasi gyventojų saugumu, ir Anykščių rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba.

Anykščių r. savivaldybė periodiškai vykdo Savivaldybės valdomų įmonių stebėseną – kas metus peržiūri finansinių ataskaitų rinkinius. Savivaldybės įmonės kasmet teikia strateginių veiklos planų įgyvendinimo ataskaitas.

1.11.3. ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

2024 m. Anykščių r. savivaldybėje pareigybių skaičius siekė 186. 2020–2024 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybės administracijoje dirbančių skaičius išaugo apie 4 proc.

Pav. 137. Pareigybių skaičius Anykščių r. savivaldybėje (vnt.)

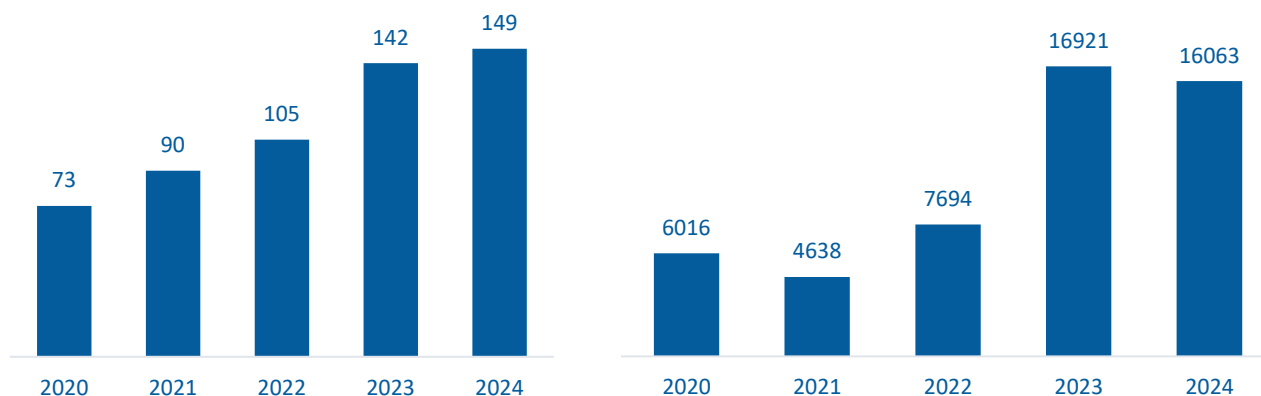
Šaltinis: Anykščių r. savivaldybės administracija

Remiantis Anykščių r. savivaldybės duomenis, darbuotojų aktyvumas dalyvaujant mokymuose išaugo net 104 proc., t. y. Anykščių r. savivaldybės administracijos darbuotojai 2024 m. mokymuose dalyvavo 149 kartus. Galima teigti, kad 2024 m. kiekvienas savivaldybės darbuotojas po 1,2 karto per metus sudalyvavo

² Aukščiausioji audito institucija. Valstybinio audito ataskaita „Valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių bei viešųjų įstaigų valdysena“, 2021 m.

mokymuose. Atitinkamai augo kvalifikacijos kėlimui skirta lėšų suma – 167 proc.: nuo 6016 Eur. 2020 m. iki 16063 Eur. 2024 m.

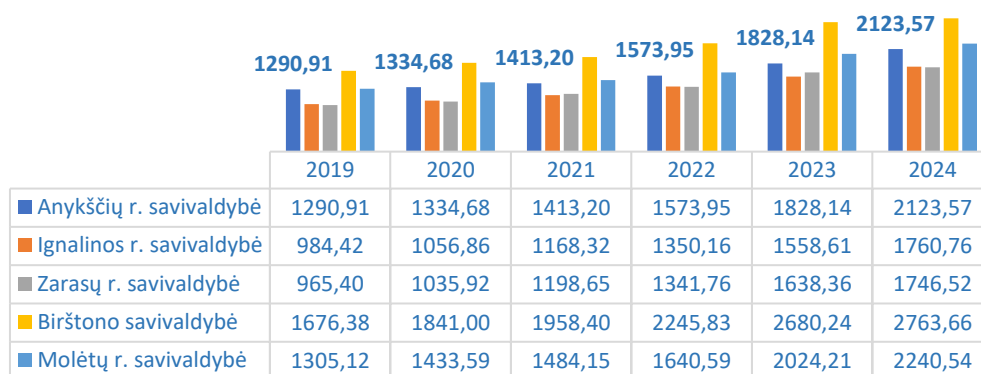
Analizuojami rodikliai rodo, kad Anykščių r. savivaldybė koncentruojamasi į darbuotojų kvalifikacijos kėlimą.

Pav. 138. Kiek kartų darbuotojai dalyvavo mokymuose ir kvalifikacijos kėlimui skirta lėšų suma Anykščių r. savivaldybėje (vnt., Eur.)

Šaltinis: Anykščių r. savivaldybės administracija

Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – SODRA) duomenimis, 2024 m. Anykščių r. savivaldybės administracijos darbuotojų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis siekė 2123,57 Eur/mėn. 2019–2024 m. laikotarpiu administracijos darbuotojų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis padidėjo 64,5 proc. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, 2024 m. Anykščių r. savivaldybės administracijos darbuotojai gavo viena iš didžiausių atlyginimų analizuojamoje imtyje. Didžiausias vidutinis mėnesinis darbo užmokestis buvo mokamas Birštono savivaldybės administracijos darbuotojams – 2763,66 Eur/mėn.

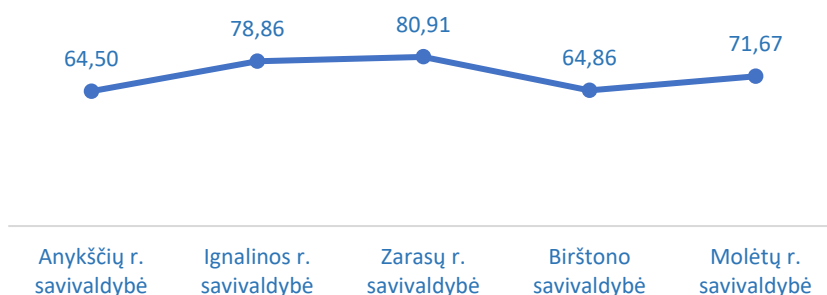

Pav. 139. Vidutinis darbo užmokestis (neatskaičius mokesčių) darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir valstybės tarnautojams (Eur.)

Šaltinis: SODRA

Nors Anykščių r. savivaldybė buvo trejetuke tarp analizuojamų savivaldybių (kartu su Birštono ir Molėtų r. savivaldybėmis) pagal didžiausią vidutinį darbo užmokestį (neatskaičius mokesčių) darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir valstybės tarnautojams, tačiau jos vidutinio darbo užmokesčio

augimas 2019-2024 m. buvo mažiausias (64,5 proc.). Didžiausias darbo užmokesčio pokytis fiksuojamas Zarasų r. savivaldybėje – 80,91 proc.

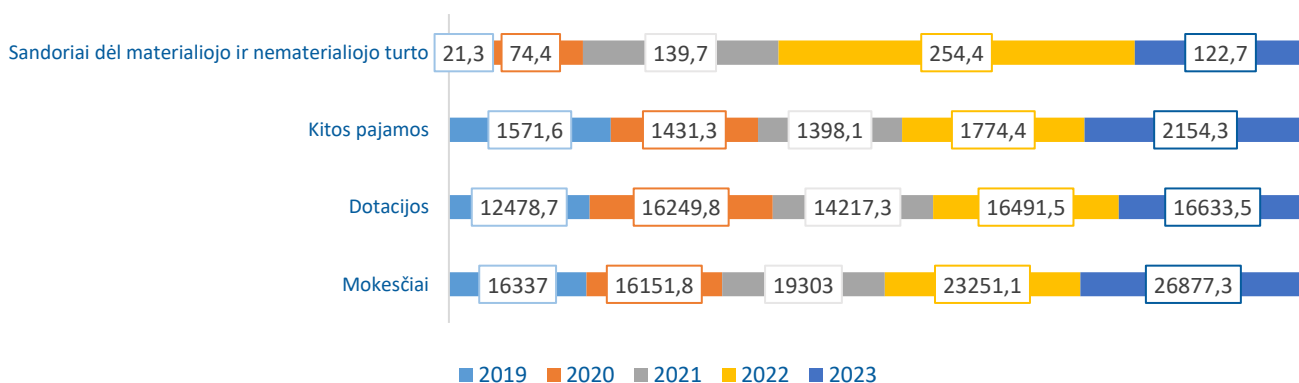
Pav. 140. Vidutinio darbo užmokesčio (neatskaičius mokesčių) darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir valstybės tarnautojams pokytis 2019-2024 m. (proc.)

Šaltinis: SODRA

1.10.4. RAJONO PAJAMOS IR IŠLAIDOS

Didžiausią dalį Anykščių r. savivaldybėje pajamų sudaro pajamos iš mokesčių, kurių augimas turėjo įtakos bendram biudžeto didėjimui. Mokesčiai apima gyventojų pajamų mokestį (toliau – GPM), turto mokestį ir prekių ir paslaugų mokesčius. 2019- 2023 m. bendros GPM surenkamos pajamos išsaugo 66 proc. Gyventojų pajamų mokesčio augimą lemia didėjančios rajono gyventojų gaunamos pajamos. GPM sudaro didžiausią dalį surenkamų mokesčių – apie 95 proc.

Antra pagal didžiausią biudžeto pajamų dalį sudarė dotacijos – valstybės biudžeto lėšos, Europos Sąjungos fondų lėšos ir kitos programinės lėšos. 2019- 2023 m. dotacijos išsaugo 33,3 proc.

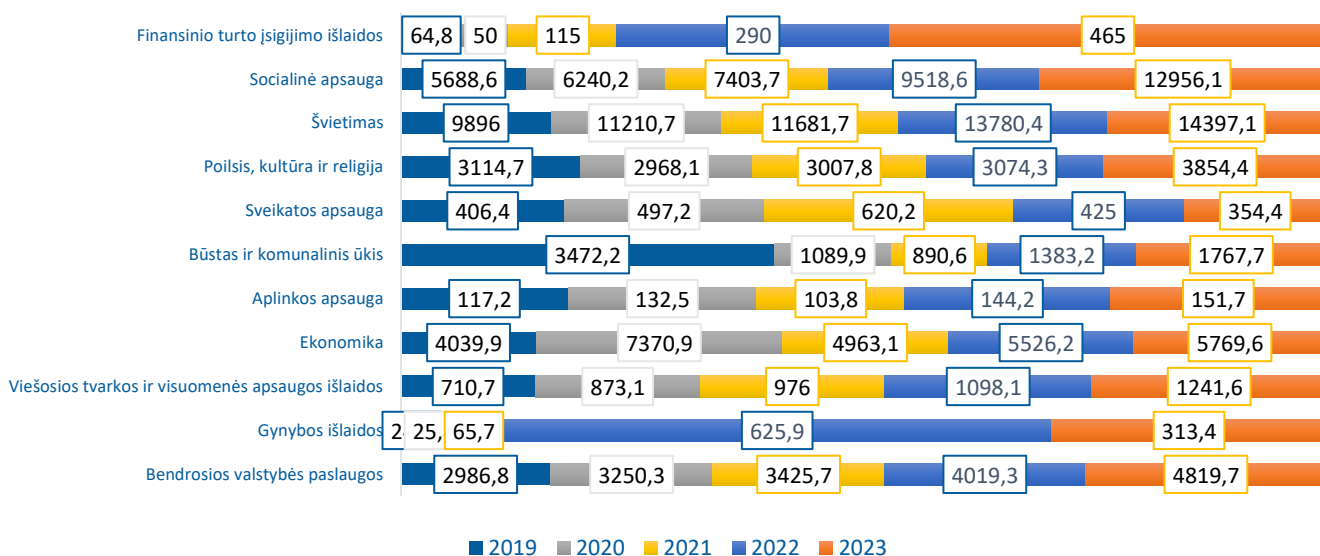

Pav. 141. Biudžeto pajamos pagal tipą (tūkst. Eur)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

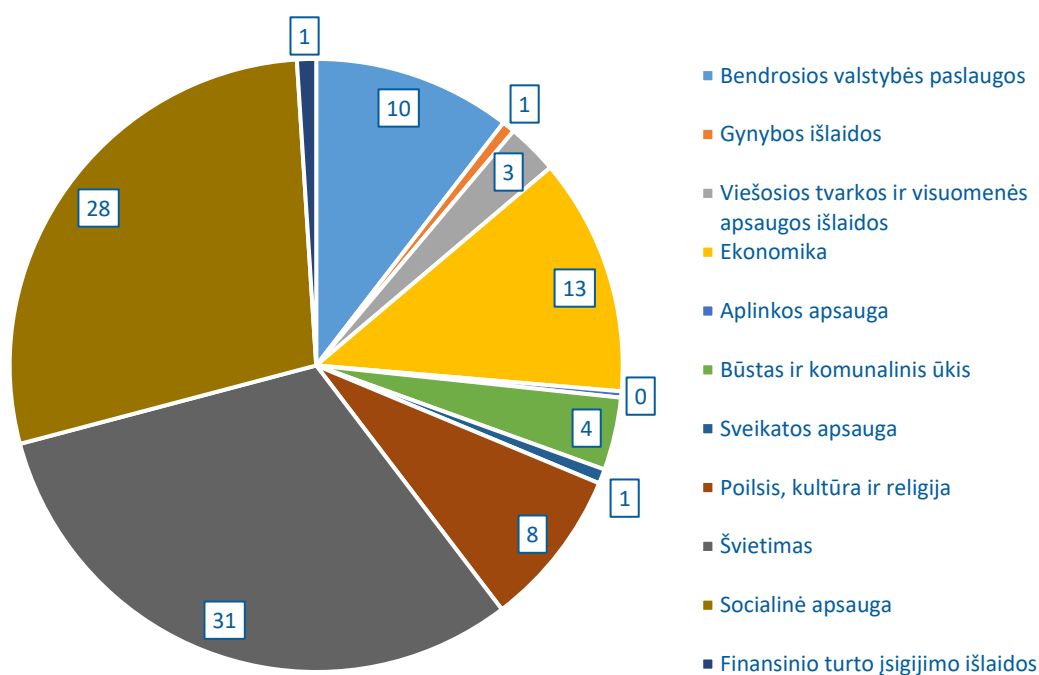
2019–2023 m. laikotarpiu Anykščių r. savivaldybės biudžetas padidėjo 51 proc. Didžiausią dalį Anykščių r. savivaldybės biudžeto išlaidų sudarė asignavimai švietimo įstaigoms, kurioms 2023 m. buvo skirta 31 proc. visų išlaidų, o mažiausiai – aplinkos apsaugos išlaidoms (0,33 proc. visų išlaidų). Taip viena iš daugiausiai išlaidų patirianti biudžeto sritis – socialinė apsauga, kuri 2023 m. sudarė 28 proc. visų išlaidų.

2023 m. asignavimai gynybos išlaidoms padidėjo 1174 proc. palyginti su 2019 m., tačiau bendrame biudžete ši sritis sudarė 0,68 proc. visų išlaidų.

Pav. 142. Biudžeto išlaidos pagal tipą (tūkst. Eur)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

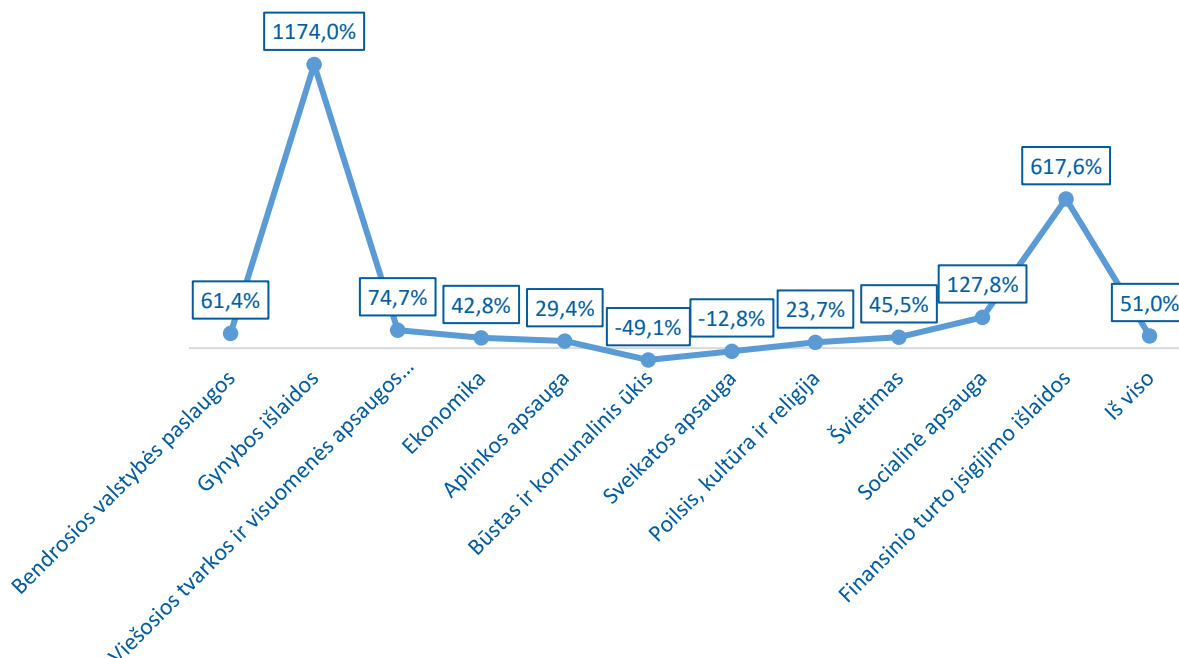

Pav. 143. Biudžeto išlaidų dalis pagal sritis, 2023 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

Nors analizuojamu laikotarpiu Anykščių r. savivaldybės biudžetas didėjo, tačiau išlaidos pagal procentinį pasiskirstymą augo ne visose srityse. 2019-2023 m. laikotarpiu sveikatos apsaugai skiriamos biudžeto

lėšos sumažėjo 12,8 proc., o būstui ir komunaliniam ūkiui net 49,1 proc. Labiausiai padidėjo išlaidos gynybai (1174 proc.) ir finansinio turto įsigijimui (617,6 proc.). Mažiausias biudžeto išlaidų didėjimas buvo poilsio, kultūros ir religijos srityje – 23,7 proc. Vertinant tai, kad Anykščių r. savivaldybė siekia kurorto statuso, būtina atkreipti dėmesį, kurią sritį reiktų labiau finansiškai pastiprinti.

Pav. 144. Biudžeto išlaidų pokytis pagal sritis, 2019-2023 m. (proc.)

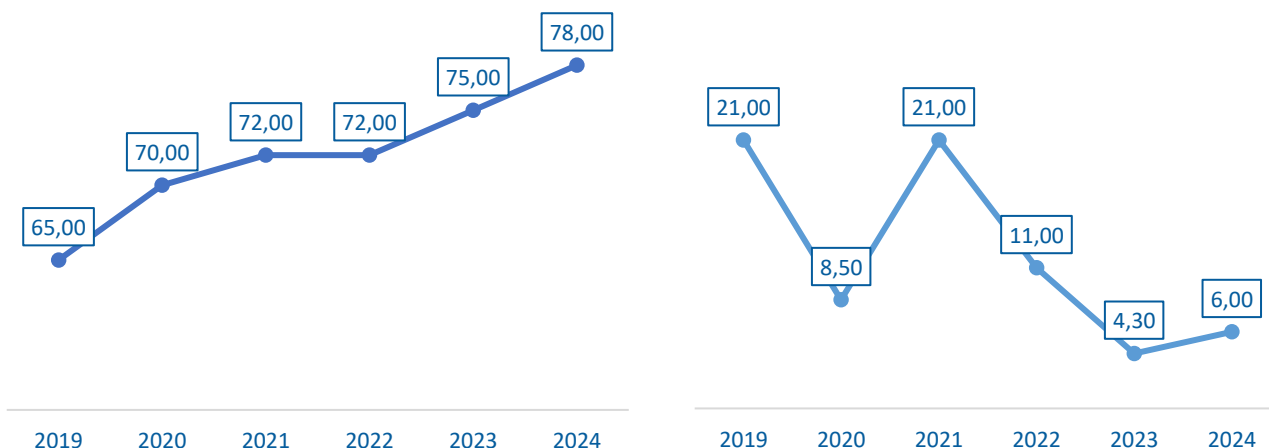
Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

1.10.5. ELEKTRONINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS

Elektronine „Elektroninės valdžios vartų“ programa siekiama, naudojant skaitmenines technologijas, gerinti ir palengvinti viešųjų paslaugų ir informacijos teikimą valstybės ir savivaldybės institucijoms, visuomenei, verslo subjektams. COVID–19 pandemijos metu buvo pastebėtas ypatingas elektroninėje erdvėje teikiamų paslaugų poreikis. Didėjant gyventojų interneto, mobiliųjų technologijų prieinamumui ir naudojimuisi jomis, Anykščių r. sav. administracija daugelį paslaugų perkelia į elektroninę erdvę.

Anykščių r. savivaldybėje elektroninės paslaugos teikiamos per programą „Elektroniniai valdžios vartai“. Elektroninės paslaugos apima: leidimų, licencijų ir pažymų išdavimą, santuokos registravimą ir jos nutraukimą, gimimo ir mirties registravimą, vardo keitimą, išmokų ir kompensacijų, socialinės paramos skyrimą, pranešimų ir skundų dėl triukšmo, viešosios tvarkos pažeidimų ir kt. registravimą. 2024 m. Anykščių r. savivaldybės gyventojai elektroninėje erdvėje galėjo užsisakyti 78 proc. visų savivaldybės teikiamų paslaugų. Analizuojamu laikotarpiu elektroninėje erdvėje teikiamų savivaldybės paslaugų skaičius augo 13 p. p.

Analizuojamą laikotarpį verslui išduodamų leidimų / sričių elektroniniu būdu dalis nuo visų išduodamų leidimų skaičiaus sumažėjo 15 p. p., t. y. nuo 21 proc. 2019 m. iki 6 proc. 2024 m.

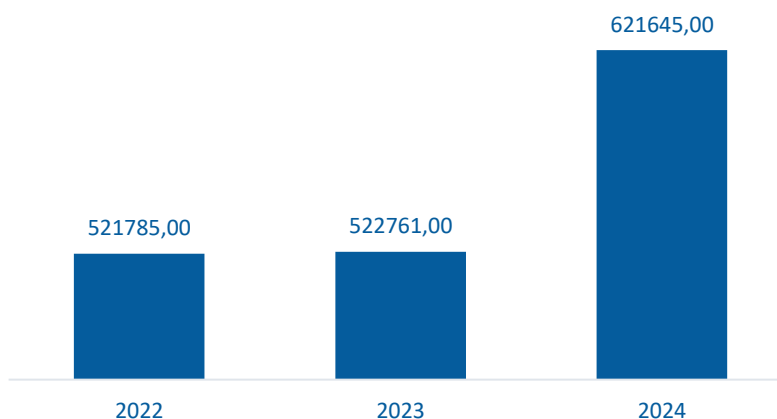
Pav. 145. El. būdu teikiamų paslaugų dalis nuo visų galimų teikti el. būdu paslaugų ir verslui išduodamų leidimų / sričių (pvz. higienai, statybai, planams rengti ir t.t.) el. būdu dalis nuo visų išduodamų leidimų skaičiaus Anykščių r. savivaldybėje (proc., proc.)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra

1.10.6. GYVENTOJŲ ĮSITRAUKIMAS IR KOMUNIKACIJA

Vienas iš gyventojų dalyvavimo savivaldos veikloje įrankių – visuotiniai, laisvi ir sąžiningi rinkimai. Nuo 2015 m. įgyvendinama tiesioginių savivaldybės mero rinkimų teisė, o seniūnaitijų gyventojai renka savo bendruomenės atstovą – seniūnaitį. Rinkimų metu gyventojai išrenka savo atstovus ir jiems patiki svarbiausius Savivaldybės valdymo klausimus.

2023 m. vykusiuose savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose balso teisę turinčių Anykščių r. gyventojų aktyvumas siekė 48 proc.

Pav. 146. Interneto svetainės lankomumas (vnt.)

Šaltinis: Anykščių r. savivaldybės administracija

Anykščių r. savivaldybės pagrindinė komunikacijos priemonė – Savivaldybės interneto puslapis, kuriame pateikiama pagrindinė informacija apie Anykščių rajoną ir Savivaldybės darbą: vykdomas funkcijas, struktūrą ir kontaktus, priimtus sprendimus ir rengiamus teisės aktų projektus, planavimo dokumentus, veiklos ataskaitas, darbo užmokestį, vadovų dienotvarkes, biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius,

viešuosius pirkimus, teikiamas paslaugas ir kitą rajono gyventojams aktualią informaciją. Savivaldybės interneto puslapio lankomumas augo 16 proc. Anykščių r. savivaldybė su gyventojais tiesiogiai bendrauja ir informaciją teikia socialiniuose tinkluose „Facebook“, Instagram, LinkedIn, transliuoja ir skelbia vaizdo įrašus „YouTube“ kanale.

Lentelė 19. Valdymo srities stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
▶ Antra vieta pagal didžiausią vidutinį darbo užmokesčio dydį lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis (pirma – Birštono sav.); ▶ Augantis darbuotojų aktyvumas mokymuose, t. y. didėja mokymuose dalyvaujančių darbuotojų bei vienam darbuotojui kvalifikacijos tobulinimui skiriamų kartų skaičius; ▶ Išaugęs savivaldybės biudžetas; ▶ Augančios savivaldybės biudžeto išlaidos gynybai; ▶ Net 78 proc. suteikiamų administracinių paslaugų teikiamos el. būdu; ▶ Augantis interneto svetainės (gyventojų informavimas) lankomumas.	▶ Mažiausias savivaldybės biudžeto skiriamų lėšų didėjimas poilsio, kultūros srityje, lyginant su socialinėmis ir švietimo sritimis; ▶ Verslui išduodamų leidimų / sričių el. būdu sumažėjimas.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
▶ Tolimesnė paslaugų skaitmenizacija, trumpinanti paslaugų teikimo laiką.	▶ Vėluojantys, skirtingai interpretuojami teisės aktai, sukeliantys neapibrėžtumo situacijas.

2. BENDRA APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖS SSGG IR SSGG ELEMENTŲ SĄSAJOS

2.1. BENDRA APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖS SSGG

Šiame skyriuje pateikiama bendra Anykščių rajono savivaldybės aplinkos ir išteklių analizės SSGG ir išskiriamos pagrindinės rajono problemos.

Lentelė 20. Anykščių rajono savivaldybės pagrindinės stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
ST1³: Besiplečiantis maitinimo įstaigų tinklas; ST2: Išaugęs smulkių veikiančių įmonių, turinčių iki 5 darbuotojų, skaičius; ST3: Augantis neformaliame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius, kuris lenkia Lietuvos vidurkį; ST4: Profesinio ugdymo įstaiga – „Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filialas“ ir augantis mokinių skaičius joje; ST5: Įgyvendinamos Jaunimo užimtumo ir pritraukimo programos; ST6: Augantis dalyvių aktyvumas sporto ir sveikatingumo renginiuose – tai didžiausias augimas lyginant su kitomis savivaldybėmis; ST7: Beveik pusė (46,6 proc.) gyventojų yra įsitraukę į sportinę veiklą; ST8: Daugiausia lankytojų muziejuose lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis; ST9: Didelis nekilnojamojo kultūros vertybių kiekis; ST10: Apibrėžta strateginė kryptis – tapti kultūros kurortu; ST11: Ženklaus apgyvendinimo įstaigų augimas; ST12: Anykščių r. sav. tarp lyderių pagal turistų ir nakvynių skaičių Utenos apskrityje; ST13: Išplėtotas netradicinių sveikatinimo paslaugų teikimas; ST14: Išvystytos ir plečiamos ambulatorinės slaugos paslaugos namuose; ST15: Teikiamos paliatyvios slaugos namuose paslaugos; ST16: Augantis privačių sveikatos priežiūros įstaigų skaičius; ST17: Didesnis nuomojančiųjų socialinį būstą skaičius, palyginti su laukiančiųjų nuomotis skaičiumi; ST18: Platus teikiamų socialinės paslaugų spektras visoms amžiaus grupėms; ST19: Sumažėjęs šeimų ir vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičius; ST20: Aktyviai veikiančios nevyriausybines organizacijos socialinių paslaugų teikimo srityje; ST21: Anykščių r. sav. viena iš daugiausiai sumažinusių išmetamų į orą teršalų kiekį lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis;	SI1⁴: 2019-2024 m. Anykščių r. sav. gyventojų skaičius sumažėjo 8 proc.; SI2: Vienas iš didžiausių iš analizuojamų savivaldybių demografinės senatvės koeficientas (65+ m. žmonių skaičius, tenkantis 100 vaikų iki 15 m.); SI3: Vaikų ir jaunimo (0-29 m. amžiaus) dalies sumažėjimas 18,9 proc. 2019-2024 m.; SI4: Aukštas bedarbių, turinčių aukštąjį išsilavinimą nedarbo lygis; SI5: Mažiausias tiesioginių užsienio investicijų kiekio, tenkančio 1 gyventojui, pokyčio augimas, palyginti su kitomis savivaldybėmis; SI6: Pedagoginių darbuotojų mažėjimas, ypač jaunų pedagoginių darbuotojų; SI7: Sporto įvairovės plėtrai vykdyti trūksta jaunų sporto specialistų; SI8: Nepakankama sporto infrastruktūra; SI9: Maža dalis veikiančių verslų, teikia kultūros paslaugas; SI10: Naujų kultūrinio turizmo traukos objektų trūkumas; SI11: Gydytojų specialistų, bendrosios praktikos slaugytojų senėjimas, jaunų specialistų nenoras įsidarbinti rajone; SI12: Prasta sveikatos įstaigų, ypač ligoninės ir ambulatorijų, pastatų būklė, tik maža dalis jų pritaikyta neįgaliesiems; SI13: Nuolat augantis globos įstaigų paslaugų poreikis vertinant augantį globos įstaigose gyvenančių senų žmonių skaičių; SI14: Dienos centruose socialines paslaugas gavusių vaikų, iš socialinę riziką patiriančių šeimų, didėjimas; SI15: Augantis socialinių pašalpų gavėjų skaičius; SI16: Tinkamų sąlygų ir reikiamų išteklių ilgalaikiai, trumpalaikiai globaliai užtikrinti trūkumas Anykščių r., todėl šių paslaugų gavėjai renkasi kitus aplinkinius rajonus; SI17: Vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičiaus augimas; SI18: Blogėjanti socialinių paslaugų įstaigų pastatų būklė (infrastruktūra); SI19: Išaugęs komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui; SI20: Augantis vienam tūkstančiui gyventojų tenkantis lengvųjų automobilių skaičius;

³ ST – stiprybė. Pvz.: ST1 – stiprybė nr. 1.⁴ SI – silpnybė

ST22: Sumažėjusi komunalinių atliekų, šalinamų sąvartyne, dalis; ST23: Pagal Lietuvos energetikos agentūros savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos atliktą vertinimą Anykščių r. sav. užėmė antrą vietą; ST24: Aktyviai vykdoma daugiabučių renovacija, integruojant juos į miesto infrastruktūrą, skatinant verslo įsikūrimą pirmuosiuose aukštuose bei gerinant viešąsias erdves; ST25: Anykščių m. gatvių ir kelių būklė gera, lyginant su kaimo vietovėmis; ST26: Didžioji dalis gatvių, kelių, viešųjų erdvių apšviesta, atnaujintas apšvietimo tinklas; ST27: Rekonstruoti dviračių takai; ST28: Nemokamas keleivių vežimas viešuoju transportu; ST29: Sumažėjęs nusikalstamų veikų skaičius; ST30: Plečiamas vaizdo kamerų išdėstymas Anykščių m.; ST31: Net 78 proc. suteikiamų administracinių paslaugų teikiamos el. būdu; ST32: Augantis darbuotojų aktyvumas mokymuose, t. y. didėja mokymuose dalyvaujančių darbuotojų bei vienam darbuotojui kvalifikacijos tobulinimui skiriamų kartų skaičius; ST33: Išaugęs savivaldybės biudžetas.	SI21: Prasta kelių, gatvių ir dviračių takų būklė Anykščių r. kaimo vietovėse; SI22: Dviračių takų jungčių trūkumas; SI23: Tarp miestinių autobusų maršrutų trūkumas; SI24: Automobilių parkavimo aikštelių trūkumas, ypač esant didesniam turistų srautui; SI25: Nepilnamečių (14-17 m. amžiaus vaikai), įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius 100 tūkst. gyventojų, didžiausias lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis ir Lietuvos vidurkiu; SI26: Mažiausias savivaldybės biudžeto skiriamų lėšų didėjimas poilsio, kultūros srityje, lyginant su socialinėmis ir švietimo sritimis.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
GA1⁵: Augantis atvykstančių į Anykščių r. žmonių skaičius; GA2: Specifinių, išskirtinių smulkių verslų plėtojimas; GA3: Turizmo paslaugų verslo, ypatingai kultūrinio turizmo srities, plėtra; GA4: Nauja įvairių sričių jaunų specialistų pritraukimo programa; GA5: Kryptinga vaikų ir jaunimo edukacija paklausių profesijų pasirinkimo klausimais; GA6: Viešos privačios partnerystės skatinimas, kuriant ir valdant sporto infrastruktūrą bei teikiant paslaugas; GA7: Išnaudojant esančią infrastruktūrą (pvz., atodangą), kurti naujus traukos objektus; GA8: Išplečiant sveikatos paslaugų įvairovę, atsirandančios darbo vietos naujiems sveikatos specialistams; GA9: Didėjančios nevyriausybinių organizacijų galimybės dalyvauti teikiant socialines paslaugas, gavus akreditaciją ar globos licenciją;	GR1⁶: Darbuotojų, turinčių aukštąjį universitetinį išsilavinimą, praradimas; GR2: Lėtėjant ekonomikai, gali augti bedarbių skaičius, sumažėti darbo užmokesčio augimo tempas; GR3: Auganti infliacija gali neigiamai veikti vartotojų perkamąją galią ir taip lėtinti ekonomikos augimą; GR4: Planuojamos mokestinės reformos (nekilnojamo turto mokestis, gyventojų pajamų apmokestinimas ir kt.) gali įtakoti smulkaus ir vidutinio verslo konkurencinę aplinką; GR5: Didelis darbuotojų, dirbančių švietimo sistemoje, trūkumas; GR6: Kaimyninių šalių geopolitiniai neramumai mažina turistų srautus; GR7: Ribojama traukos objektų plėtra saugomos teritorijos statuso; GR8: Sveikatos priežiūros srityje dirbančių specialistų, ypatingai gydytojų, trūkumas; GR9: Laiku nesuteiktos pirminės, antrinės sveikatos priežiūros paslaugos;

⁵ GA – galimybė

⁶ GR – grėsmė

GA10: Augantis valstybinis, Europos Sąjungos finansavimas tvarumui, darniam vystymuisi;	GR10: Lėtėjant ekonomikai ir augant infliacijai, gali didėti pajamų nelygybė ir augti skurdo rizika;
GA11: Augantis dėmesys elektromobiliams, mikromobilumo priemonėms, dar labiau sumažintų oro taršą rajone;	GR11: Augant pasiūlai, didėjantis gyventojų (ypač jaunimo) polinkis į priklausomybes, smurtą;
GA12: Stiprus Europos Sąjungos žaliasis kursas ir papildomos investicijos gali pagerinti įvairių teritorijų aplinkos kokybę;	GR12: Dėl netinkamų keliavimo įpročių, didėjantis automobilizacijos lygis;
GA13: Pasiruošimas ekstremalioms situacijoms, įgyvendinant prevencinius, aprūpinimo būtinomis priemonėmis ir kitus projektus;	GR13: Vėluojantys, skirtingai interpretuojami teisės aktai, sukeliantys neapibrėžtumo situacijas.
GA14: Tolimesnė paslaugų skaitmenizacija, trumpinanti paslaugų teikimo laiką.	

2.2. SSGG ELEMENTŲ SĄSAJOS

Gyventojų mažėjimas, senstanti visuomenė. Anykščių rajono savivaldybė, kaip ir daugelis kitų Lietuvos regionų, susiduria su gyventojų skaičiaus mažėjimu (SI1), neigiamu natūraliu gyventojų prieaugiu (DSK) (SI2) bei mažėjančia vaikų ir jaunimo (0–29 m.) dalimi bendroje populiacijoje (SI3). Šios tendencijos kelia ilgalaikių demografinių ir socialinių iššūkių, todėl būtina kryptingai ieškoti sprendimų, kaip stabdyti neigiamus pokyčius ir skatinti gyvenimo kokybės augimą rajone.

Vienas iš prioritetų – verslo galimybių plėtra (GA2), kuri sudarytų sąlygas kurti naujas darbo vietas, skatinti jaunimo įsitraukimą į vietos ekonomiką bei padėtų išlaikyti jaunas šeimas rajone. Taip pat svarbu plėtoti kultūrinę įvairovę ir kurti patrauklią socialinę aplinką, kuri didintų rajono patrauklumą ne tik vietiniams gyventojams, bet ir potencialiems naujakuriams ar grįžtantiems emigrantams.

Ne mažiau svarbu stiprinti Anykščių rajono, kaip patrauklios vietos tiek darbui, tiek turizmui, įvaizdį, siekiant pritraukti daugiau atvykstančiųjų (GA1). Augantis lankytojų skaičius gali virsti ilgalaikiu gyventojų prieaugiu, jei bus užtikrintos kokybiškos gyvenimo, užimtumo ir paslaugų sąlygos.

Užimtumo didinimas. Siekiant, kad ilgalaikių bedarbių skaičius toliau mažėtų, ypač turint omenyje tai, kad ekonomikai lėtėjant, gali augti bedarbių, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičius (GR2, SI4), svarbu toliau aktyviai dirbti su ilgalaikių bedarbių įtraukimu į darbo rinką (GR1, GA4). Trūkstant specialistų (SI6, SI7, SI11), svarbu dėti daug pastangų juos pritraukti į rajoną (GA4).

Verslas. Atsižvelgiant į tai, kad auganti infliacija gali neigiamai paveikti vartotojų perkamąją galią ir lėtinti bendrą ekonomikos augimą (GR3), o artėjanti mokesčių reforma, kuria numatomas gyventojų pajamų mokesčio didinimas, gali turėti neigiamą poveikį verslo aplinkai bei įtakoti smulkaus ir vidutinio verslo konkurencinę aplinką (GR4), būtina kryptingai reaguoti į šias grėsmes. Vienas iš svarbiausių žingsnių – tolimesnė investicija į specifinių, išskirtinių smulkiųjų verslų plėtojimą (GA2), kurie ne tik skatina vietinį užimtumą, bet ir kuria rajono identitetą bei prisideda prie patrauklaus turizmo įvaizdžio formavimo.

Ypač svarbu palaikyti maitinimo įstaigų tinklo plėtrą (ST1), atsižvelgiant į augantį vidaus ir užsienio turistų srautą, kuris daro tiesioginę įtaką paslaugų sektoriaus plėtrai. Tuo pačiu reikėtų skatinti bendradarbiavimą tarp smulkiųjų verslų ir turizmo paslaugų teikėjų, kuriant bendrus pasiūlymus, maršrutus ir temines programas. Rūpintis parama naujai įsikūrusioms smulkioms įmonėms, kurių

pastaruoju metu sparčiai daugėja (ST2), užtikrinant konsultacines paslaugas, verslo inkubatorių pagalbą bei palankią infrastruktūrą. Nemažiau svarbu yra didinti Anykščių r. sav. patrauklumą investuotojams, siekiant padidinti tiesioginių užsienio investicijų kiekį, kurių augimo pokytis Anykščiuose palyginti su kitomis savivaldybėmis, yra mažiausias tarp lyginamų savivaldybių (SI5).

Taip pat siekiant išnaudoti ES žaliojo kurso strategines kryptis ir galimybes, Anykščių rajonas turėtų aktyviai pritraukti papildomas investicijas į aplinkos kokybės gerinimą (GA12) – tiek urbanistinėse teritorijose, tiek gamtiniuose objektuose. Tai padėtų ne tik prisidėti prie tvarumo tikslų įgyvendinimo, bet ir dar labiau išryškintų rajono, kaip ekologiško ir autentiško turizmo regiono, įvaizdį. Kartu su stiprėjančiu vietiniu verslu, tokie veiksmai ilgainiui gali prisidėti prie ekonominės rajono stiprybės didinimo ir atsparumo išorinėms grėsmėms augimo.

Švietimas. Anykščių r. sav. gali pasigirti augančiu neformaliame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičiumi, kuris lenkia net Lietuvos vidurkį (ST3). Taip pat augančiu mokinių skaičiumi profesinio ugdymo įstaigoje (ST4), puikiai įgyvendinamomis vaikų ir jaunimo edukacijomis profesijų pasirinkimo klausimais (GA5) bei įgyvendinamomis Jaunimo užimtumo ir pritraukimo programomis (ST5). Būtina ir toliau vystyti esamų stiprybių plėtrą bei valdyti galintą atsirasti švietimo srityje dirbančių darbuotojų trūkumą (GR5).

Sportas. Anykščių r. sav. gali didžiuotis augančiu dalyvių aktyvumu sporto ir sveikatingumo renginiuose (ST6) bei beveik pusės gyventojų įsitraukimu į sportinę veiklą (ST7). Šie rodikliai rodo tvirtą sporto kultūros pagrindą ir visuomenės susidomėjimą aktyviu gyvenimo būdu. Norint išlaikyti šias stiprybes ir užtikrinti ilgalaikį poveikį gyventojų sveikatai bei gyvenimo kokybei, būtina toliau investuoti į šiuolaikišką, prieinamą ir įvairioms amžiaus grupėms pritaikytą sporto infrastruktūrą, ją kurti, atnaujinti skatinant viešąją privačią partnerystę (GA6).

Kultūrinis turizmas. Anykščių rajono savivaldybė pasižymi išskirtiniu kultūros ir turizmo potencialu – čia yra gausu nekilnojamųjų kultūros vertybių (ST9), sparčiai auga apgyvendinimo įstaigų skaičius (ST11), o muziejai kasmet pritraukia didelį lankytojų srautą (ST8). Šie rodikliai ne tik rodo aktyvią kultūrinę ir turistinę veiklą, bet ir pagrindžia savivaldybės siekį įtvirtinti savo identitetą kaip kultūros kurorto (ST10). Anykščių r. jau dabar yra vienas iš lyderių Utenos apskrityje pagal turistų ir nakvynių skaičių (ST12), o tai rodo stabiliai augantį rajono patrauklumą.

Siekiant išlaikyti šias pozicijas ir dar labiau sustiprinti kultūrinio turizmo potencialą, būtina nuosekliai plėsti kultūrinio turizmo turinį – skatinti naujų traukos objektų, unikalių veiklų ir teminių renginių atsiradimą (SI10), kurie galėtų pritraukti įvairesnę lankytojų auditoriją ir paskatinti ilgesnę Anykščių r. lankymo trukmę bei grįžtamumą. Būtina stiprinti bendradarbiavimą tarp kultūros įstaigų, bendruomenių ir verslo subjektų, siekiant kurti sinergiją tarp kultūros turinio ir paslaugų sektoriaus.

Taip pat svarbu skatinti kultūros paslaugas teikiančių verslų plėtrą (SI9) – nuo suvenyrų dirbtuvių ar edukacinių centrų iki gastronomicinio paveldo iniciatyvų ar kultūrinių gidų paslaugų. Tokios veiklos ne tik praturtintų turistinę pasiūlą, bet ir kurtų pridėtinę vertę vietos ekonomikai. Ilgainiui tai padėtų įgyvendinti savivaldybės strateginį tikslą – tapti visaverčiu kultūrinio turizmo centru, kuriame dera autentiškas paveldas, šiuolaikinė kultūra ir aukštos kokybės paslaugos.

Sveikata ir šios srities specialistų pritraukimas. Nors Anykščių r. sav. išplėtos netradicinės sveikatinimo paslaugos (ST13), išvystytos ir plečiamos ambulatorinės slaugos paslaugos namuose (ST14), teikiamos paliatyvios slaugos paslaugos namuose (ST15) bei auga privačių sveikatos priežiūros įstaigų skaičius (ST16), itin svarbu dirbti su jaunų specialistų pritraukimu (GA4) išplečiant sveikatos paslaugų įvairovę, tokiu būdu sukuriant naujas darbo vietas sveikatos priežiūros specialistams (GA8), nes šiuo metu stebimas šių specialistų senėjimas (SI11), dėl kurio ateityje gali atsirasti ryškus specialistų trūkumas (GR8) ir sveikatos priežiūros paslaugų nesuteikimas laiku (GR9). Taip pat itin svarbu gerinti sveikatos įstaigų pastatų būklę ir pritaikomumą neįgaliesiems (SI12).

Socialinė apsauga. Anykščių r. sav. išsiskiria plačiu teikiamų socialinių paslaugų spektru visoms amžiaus grupėms (ST18) bei sumažėjusiu šeimų ir vaikų, augančių šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, skaičiumi (ST19). Taip pat pastebimas ir didesnis nuomojančiųjų socialinį būstą, nei laukiančiųjų (ST17). Tačiau socialinės apsaugos sektorius susiduria su begale sunkumų: augančiu socialinių pašalpų gavėjų sk. (SI15), augančiu globos įstaigų paslaugų poreikiu, vertinant augantį globos įstaigose gyvenančių senų žmonių skaičių (SI13). Taip pat dienos centruose socialines paslaugas gaunančių vaikų skaičiaus didėjimu, iš socialinę riziką patiriančių šeimų (SI14) bei vaikų, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, skaičiaus augimas (SI17). Siekiant suteikti tinkamą socialinę apsaugą Anykščių r. gyventojams, itin svarbu gerinti prastėjančią socialinių paslaugų įstaigų pastatų būklę (SI18), bei rūpintis tinkamomis sąlygomis bei ištekliais ilgalaikiai ir trumpalaikiai globai (SI16). Nemažiau svarbu ir toliau aktyviai įtraukti NVO į socialinių paslaugų teikimą (ST20).

Susisiekimas. Transportas. Anykščių r. sav. svarbu pasinaudoti augančiu valstybiniu ir ES tvarumui bei darniam vystymui skiriamu finansavimu (GA10), kuris apima ir augantį dėmesį elektromobiliams, mikromobilumo priemonėms, siekiant dar labiau sumažinti oro taršą rajone (GA11).

Šiuo metu stebimas nuolat augantis lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų (SI20), kuris daro tiesioginį spaudimą transporto infrastruktūrai ir lemia didėjančią parkavimo vietų trūkumą, ypač turizmo sezono metu, kai ženkliai padidėja lankytojų srautai (SI24). Taip pat išryškėja prasta kelių, gatvių bei dviračių takų būklė kaimo vietovėse (SI21), o esamų dviračių takų jungčių trūkumas (SI22) riboja darnaus judumo galimybes ne tik vietos gyventojams, bet ir turistams.

Nepaisant to, kad savivaldybė užtikrina nemokamą viešojo transporto paslaugą gyventojams (ST28), vis dar pastebimas mažėjantis pervežamų keleivių skaičius bei nykstantys autobusų maršrutai – ypač mažesnėse gyvenvietėse (SI23). Tai rodo, kad dabartinė viešojo transporto sistema ne visuomet atitinka gyventojų poreikius, o kelionių skaičius autobusais, tenkantis vienam gyventojui, išlieka žemas.

Norint spręsti šiuos iššūkius, būtina ne tik investuoti į kelių ir dviračių takų atnaujinimą bei parkavimo infrastruktūros plėtrą, bet ir pertvarkyti viešojo transporto tinklą, pritaikant jį prie šiuolaikinių gyventojų ir turistų mobilumo įpročių. Tvari, patogi ir prieinama judumo sistema – vienas iš pagrindinių veiksnių, galinčių užtikrinti ne tik aplinkosauginius tikslus, bet ir bendrą gyvenimo kokybę rajone.

Saugumas. Siekiant ir toliau išlaikyti mažėjančią nusikalstamų veikų skaičių (ST29), svarbu ir toliau rūpintis vaizdo kamerų kiekio didinimu Anykščių m. (ST30), tačiau ypatingai svarbu tinkamai užimti nepilnamečius (14-17 m.) jaunuolius, nes šiuo metu jų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas yra didžiausias lyginant su analizuojamomis savivaldybėmis (SI25) ir Lietuvos

vidurkiu. Ateityje, lėtėjant ekonomikai ir augant infliacijai, gali didėti pajamų nelygybė ir augti skurdo riziką (GR10), kuri didins gyventojų polinkį į priklausomybes ir skurdą (GR11). Taip pat nemažiau svarbu ruošti galimoms ekstremalioms situacijoms, įgyvendinant prevencinius, aprūpinimo būtinomis priemonėmis ir kitus projektus (GA13), siekiant užtikrinti rajono gerbūvį ir saugumą ateityje.

Aplinka ir infrastruktūra. Anykščių r. sav. gali didžiuotis gera kelių ir gatvių būkle Anykščių m. (ST25), rekonstruotais dviračių takais (ST27), aktyviai vykdoma daugiabučių renovacija (ST24), atnaujintu apšvietimo tinklu, nes didžioji dalis gatvių, kelių ir viešųjų erdvių – apšviesti (ST26). Taip pat Anykščių r. išsiskiria puikia energetikos plėtros pažanga (ST23), vienu iš didžiausių išmetamų į orą teršalų kiekio sumažinimu (ST21) bei sumažėjusiu komunalinių atliekų, šalinamų sąvartyne, kiekiu. Tačiau itin svarbu tinkamas komunalinių atliekų kiekio valdymas bei prevencinių programų įgyvendinimas, nes Anykščių r. sav. stebimas išaugęs komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui (SI19).

Valdymas. Anykščių r. sav. gali didžiuotis dideliu suteikiamų administracinių paslaugų teikimu elektroniniu būdu (ST31), kas sumažina paslaugų teikimo išlaidas ir greitina jų suteikimą. Taip pat didėjančių savivaldybės biudžetu (ST33) ir augančiu darbuotojų įsitraukimu į mokymus (ST32). Tačiau itin svarbu tinkamai valdyti vėluojančius ir skirtingai interpretuojamus teisės aktus, kurie sukelia neapibrėžtumo situacijas (GR13).

3. PAGRINDINĖS PROBLEMOS

Pagrindinės Anykščių rajono savivaldybės problemos pagal sritis yra įvardintos prie kiekvienos srities (1.1.-1.11. skyriai) atliktos aplinkos ir išteklių SSGG analizės, silpnųjų skiltyje. Pagrindinės visų sričių problemos atspindėtos bendroje aplinkos ir išteklių SSGG analizės, silpnųjų skiltyje (2.1. skyrius). Šiame skyriuje pateikiamos identifikuotos svarbiausios Anykščių rajono savivaldybės problemos (ne prioriteto tvarka), esminės jų priežastys:

1. Besitraukianti vaikų ir jaunimo dalis, augantis senyvo amžiaus asmenų skaičius.

Didžiausias vyresnio amžiaus anykštiečių skaičius, palyginti su kitomis savivaldybėmis 2024 m., t. y. demografinis senatvės koeficientas (pagyvenusių (65+ m. amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis 100-ui vaikų iki 15 m. amžiaus), mažėjantis gimstamumas (nuo 140 (2019 m.) iki 105 (2024 m.)), neigiama natūrali gyventojų kaita (-350 asm. (2024 m.)), ir bendra senstančios visuomenės tendencija. Dėl mažėjančio gimstamumo ir besitraukiančios vaikų ir jaunimo dalies tarp rajono gyventojų kyla rizika, kad dar labiau ims trūkti kvalifikuotos darbo jėgos, vis daugiau reikės socialines paslaugas teikiančių darbuotojų, norint užtikrinti socialinių paslaugų prieinamumą ir jų suteikimą laiku.

2. Inovatyvių, autentiškų verslų trūkumas.

Anykščių r. savivaldybėje vis dar juntamas inovatyvių ir autentiškų verslų trūkumas, o tai riboja rajono ekonominį gyvybingumą ir stabdo konkurencingumo augimą. Nors savivaldybėje yra puikių pavyzdžių – tokių kaip UAB „Pilnatvė“, „Arbatos magija“, „Odorata – gamtos SPA“, „Bitelės ūkis“, „Kanapinė“ – dauguma jų vis dar mažos apimties ir nepasiekia didelio masto. Verslo struktūroje stokojama specifinių,

išskirtinių verslų, kurių veikla būtų orientuota į siaurą, aiškiai apibrėžtą rinkos nišą, sunkiai atkartojamą konkurentų – tai būtų stipri konkurencinė diferenciacija. Anykščių r. sav. nėra veikiančių įmonių tokiose srityse, kaip finansinės ir informacinės technologijos (angl. *Fintech*), pagrįstos finansinėmis inovacijomis, kurios taikomos mokėjimų, skolinimo, bankininkystės, draudimo, investicijų, kibernetinio saugumo, kriptovaliutų ir kitose srityse; inovacijos ir skaitmeninė transformacija nekilnojamojo turto industrijoje (angl. *Proptech*). Šios verslo sritys galėtų atverti visiškai naujus augimo horizontus ir leisti pritraukti jaunos, aukštos kvalifikacijos specialistus. Inovatyvaus ir autentiško verslo plėtra prisidėtų mažinant bedarbių su aukštesniu išsilavinimu skaičių – 2024 m. jų buvo net 1 134 asmenys, iš kurių 799 turėjo universitetinį, o 335 – neuniversitetinį išsilavinimą. Be to, Anykščių r. vis dar fiksuojamos atsiliekančios tiesioginės užsienio investicijos, o tai signalizuoja apie nepakankamai išvystytą verslo aplinką ir investicinį patrauklumą. Vienas iš papildomų būdų paskatinti proveržį – remti kultūrinio turizmo verslo plėtrą, skatinant ne tik tradicinį amatininkystės paveldą, bet ir integruojant inovatyvias paslaugas bei technologijas į kultūros ir sveikatingumo sektorius. Tokia integruota verslo plėtra kurtų naujas darbo vietas, augintų vietinį BVP, stiprintų Anykščių rajono patrauklumą investuotojams ir ženkliai prisidėtų prie tvaraus, į ateitį orientuoto verslo vystymo.

3. Prastėjanti sveikatos įstaigų pastatų būklė ir sveikatos specialistų trūkumas.

Savivaldybėje sveikatos paslaugų prieinamumas ir kokybė susiduria su rimtais iššūkiais, susijusiais tiek su infrastruktūros būkle, tiek su žmogiškaisiais ištekliais, o tai turi tiesioginę įtaką gyventojų sveikatai ir socialiniam saugumui, kur didelė dalis gyventojų yra vyresnio amžiaus. Dauguma sveikatos priežiūros įstaigų, ypač Anykščių ligoninė ir ambulatorijos, yra prastos techninės būklės. Pastatai dažnai neatitinka energinio efektyvumo ir prieinamumo reikalavimų. Tik maža dalis šių įstaigų yra pritaikyta neįgaliesiems, o tai riboja sveikatos paslaugų prieinamumą pažeidžiamoms visuomenės grupėms. Rajone stebima ryški gydytojų specialistų ir bendrosios praktikos slaugytojų senėjimo tendencija. Dėl ribotų karjeros galimybių, mažesnio darbo užmokesčio ir gyvenimo kokybės trūkumo, jauni sveikatos specialistai nesirenka darbo Anykščių r. Tai lemia ilgėjantį sveikatos paslaugų laukimo laiką ir mažėjantį jų prieinamumą.

4. Mažėjantis pedagoginių darbuotojų skaičius, kurių didesnę dalį sudaro vyresnio amžiaus specialistai.

Anykščių r. savivaldybėje stebimas nuoseklus pedagoginių darbuotojų skaičiaus mažėjimas. 2019–2025 m. m. šių darbuotojų sumažėjo 20,4 proc. Tai rodo didėjantį pavojų švietimo paslaugų tęstinumo užtikrinimui ateityje. 2024–2025 m. m. tik 18 proc. pedagogų buvo jaunesni nei 50 metų, o 82 proc. sudarė vyresnio amžiaus specialistai. Šis disproporcinis amžiaus pasiskirstymas kelia rimtą žmogiškųjų išteklių atsinaujinimo riziką – artimiausiu metu tikėtinas masinis išėjimas į pensiją, kuris gali sukelti: švietimo kokybės kritimą, nes trūkstant darbuotojų didės darbo krūviai; mažės galimybės individualiam darbui su mokiniais; bus sunkesnis prisitaikymas prie šiuolaikinių ugdymo metodų, ypač technologinių sprendimų integracijos, nes jaunesni specialistai dažniausiai atneša naujų idėjų ir inovatyvių praktikų; mažės konkurencija tarp švietimo įstaigų, nes dėl darbuotojų stygiaus mokinių tėvams sumažės galimybės pasirinkti tarp skirtingų specializacijų ar neformalaus ugdymo būrelių.

5. Naujų kultūrinio turizmo traukos objektų trūkumas.

Anykščių r. savivaldybė turi išskirtinį potencialą vystyti kultūrinį turizmą – rajone registruotas didelis nekilnojamojo kultūros vertybių kiekis, jau apibrėžta strateginė kryptis – tapti kultūros kurortu, o pastaraisiais metais fiksuojamas ir ženklus apgyvendinimo įstaigų augimas. Tačiau šis potencialas šiuo metu nėra pilnai išnaudojamas – trūksta naujų kultūrinio turizmo traukos objektų, veiklų ir renginių, kurie skatintų lankytojus likti ilgesniam laikotarpiui Anykščiuose. Viena iš svarbiausių galimybių – kurti sveikatinimo paslaugas (pvz., SPA su ASPĮ licencija), kurios ne tik pratęstų turistų viešnagę, bet ir padidintų sezoniškumo valdymą, ypač rudens–žiemos laikotarpiu. Taip pat būtina išnaudoti esamą infrastruktūrą (pvz., tuščias kultūrinės ar istorinės erdves) naujiems objektams ar renginiams kurti –

kultūrinės rezidencijos, interaktyvūs muziejai, tarpdisciplininiai festivaliai galėtų tapti patraukliais traukos centrais ne tik svečiams, bet ir vietos gyventojams. Nors Anykščių r. savivaldybė jau dabar yra tarp lyderių pagal turistų ir nakvynių skaičių Utenos apskrityje, tolesnė pažanga priklausys nuo sugebėjimo diversifikuoti turizmo pasiūlą ir orientuotis į ilgesnį lankytojų išlaikymą rajone.

6. Prastėjanti susiekimo infrastruktūra.

Anykščių r. savivaldybėje susisiekimo srityje išryškėja keletas svarbių problemų, kurios daro įtaką tiek vietos gyventojų kasdieniam mobilumui, tiek rajono patrauklumui turistams ir investuotojams. Didžiausias iššūkis yra prasta kelių, gatvių ir dviračių takų būklė kaimo vietovėse – tai riboja galimybes patogiai ir saugiai keliauti už miesto ribų. Nors Anykščių mieste kelių infrastruktūra vertinama palankiai, visame rajone trūksta nuoseklaus dviračių takų tinklo, o esami takai dažnai nėra tarpusavyje sujungti, todėl dviračiu keliauti saugiai galima tik ribotose teritorijose. Nepaisant to, kad savivaldybė užtikrina nemokamą viešojo transporto paslaugą gyventojams, juntamas tarpmiestinių maršrutų trūkumas. Tai rodo, kad viešasis transportas tampa vis mažiau patrauklus ir prieinamas, ypač gyventojams, neturintiems nuosavo automobilio. Mieste jaučiamas ir automobilių parkavimo vietų trūkumas, ypač turizmo sezono metu, kai padidėja lankytojų srautai. Šios problemos parodo, kad būtina imtis kompleksinių priemonių susisiekimo infrastruktūrai gerinti tiek mieste, tiek kaimiškose teritorijose, užtikrinant gyventojų mobilumą, saugumą bei prisidedant prie tvaraus judumo plėtros.

3.1. PAGRINDINĖS PROBLEMOS, SPRENDŽIAMOS BENDRADARBIAVIMO SU KITOMIS SAVIVALDYBĖMIS BŪDU

Savivaldybės nustatytos pagrindinės problemos, kurių sprendimas būtų efektyvesnis kelių savivaldybių / regiono mastu:

1. Nepakankamai pritraukiamas didelių investuotojų skaičius. Investuotojai dažnai renkasi didesnius miestus, todėl Anykščių rajonas turi sudaryti jungtinį pasiūlymą, o ne konkuruoti. Anykščių r. savivaldybė, siekdama pritraukti didesnius investuotojus ir sustiprinti vietos ekonomikos konkurencingumą, gali kompleksiskai bendradarbiauti su Panevėžio r. savivaldybe. Panevėžio regionas pasižymi stipria pramonės ir inovacijų ekosistema, išvystyta infrastruktūra ir aktyviai bendradarbiauja su „Investuok Lietuvoje“, todėl sudaro palankias sąlygas kurti bendrą investicijų pritraukimo modelį. Kooperuojantis savivaldybės galėtų parengti bendrą investicinių teritorijų ir sklypų paketą, dalyvauti jungtinėse verslo misijose, sudaryti regioninį talentų ir darbo jėgos pasiūlos pristatymą, taip didinant investuotojams matomą regiono potencialą. Toks partnerystės modelis leistų Anykščiams siūlyti patrauklias antrines lokacijas gamybos, paslaugų ar inovacijų įmonėms, kartu išnaudojant Panevėžio kaip regioninio ekonomikos centro pranašumus. Bendradarbiavimas padėtų spręsti mažo tiesioginių užsienio investicijų kiekio augimo problemą ir sudarytų sąlygas atsirasti naujoms darbo vietoms ir moderniam verslui Anykščių rajone.

2. Kultūrinio turizmo objektų stoka, ribota turizmo pasiūlos įvairovė, trumpalaikių (vienos dienos) turistų dominavimas. Tai regioninė problema – Aukštaitijos kultūrinis turizmas fragmentuotas, trūksta jungtinių maršrutų ir tarpsavivaldybinių projektų. Turizmo srityje reikalingas bendradarbiavimas su kitomis aplinkinėmis Utenos regiono savivaldybėmis, nacionalinėmis turizmo institucijomis ir kt. Viena iš siūlomų savivaldybių būtų Molėtų r. savivaldybė. Molėtai turi stiprią mokslinio ir pažintinio turizmo kryptį: Lietuvos etnokosmologijos muziejus, Observatorija, Žvaigždžių parkas. Anykščiai – kultūrinio ir

gamtinio turizmo centras. Abi savivaldybės turi aukštą lankytojų skaičių ir ieško būdų prailginti turistų apsilankymo trukmę. Geografiškai abi savivaldybės yra arti, tarp jų vyksta realūs lankytojų srautai. Šios savivaldybės galėtų kurti sujungtą kultūros–mokslo turizmo koridorių, kuris išskirtų regioną nacionaliniu mastu.

3. Tarpmiestinio viešojo transporto ir judumo spragos. Anykščių r. savivaldybė, siekdama spręsti tarpmiestinio viešojo transporto trūkumus ir gerinti gyventojų mobilumą, gali bendradarbiauti su Utenos r. savivaldybe. Utena yra natūralus regiono centras, į kurį Anykščių gyventojai kasdien vyksta dėl darbo, sveikatos, paslaugų ir mokymosi, todėl efektyvesni viešojo transporto sprendimai yra būtini. Kooperuojantis savivaldybės galėtų kurti reguliarius maršrutus tarp Anykščių ir Utenos, derinti tvarkaraščius, plėtoti dviračių takų jungtis ir diegti tvarias mobilumo priemones. Tai užtikrintų geresnį paslaugų pasiekiamumą, sumažintų automobilizacijos lygį ir sustiprintų regioninį judumo tinklą.